

REVIJA*

KATOLIŠKE AKCIJE

1943

3-6

VSEBINA

	Stran
O zgodovini in svetovnem nazoru — <i>Dr. Josip Turk</i>	55
Molitev v Katoliški akciji — <i>Dr. Jože Basaj</i>	62
Ljubezen in borba — <i>Dr. L. Čepon</i>	69
Protikomunistična okrožnica — <i>Dr. Janez Kraljič</i>	75
Metode in načela pri organizaciji in vodstvu modernih industrijskih podjetij — <i>Janez Boróvec</i>	142
Dolžnost katoličana v modernem življenju, poznati Kristusa — <i>Dr. A. Snoj</i>	157
Meditacija o dveh praporih — <i>L—j.</i>	166
Dr. Carl Sonnenschein kot študentovski voditelj	173

Samo nekateri zvezki „Naše poti“ se še dobijo! Glej predzadnjo stran ovitka — naročilo pa pošlji pisarni KA!

Revue Katoliška akcija erscheint jeden zweiten Monat. — Bezugspreis ganzjährig 40— Lire, für die Studenten 20— Lire. — Für die Schriftleitung und den Herausgeber verantwortlich *Dr. Janez Kraljič*, Vodnikov trg Nr. 4, Ljubljana. — Verwaltung: Ljubljana, Kopitarjeva ulica Nr. 2 (*Ničman*). — Postsparkassenkonto bei der Zweigstelle in Ljubljana Nr. 13.367. — Gedruckt bei Ljudska tiskarna in Ljubljana (verantwortlich *Jože Kramarič*).

Revija Katoliške akcije bo izhajala vsak drugi mesec. — Naročnina letno 40— lir, za dijake 20— lir. — Za uredništvo in izdajatelja odgovarja *dr. Janez Kraljič*, Vodnikov trg 4, Ljubljana. — Uprava: Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2 (*Ničman*). — Račun pri Poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani, št. 13.367. — Tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani (predstavnik *Jože Kramarič*).

O ZGODOVINI IN SVETOVNEM NAZORU

Dr. Josip Turk

Articulus unicus.

Ali more zgodovina pričati za resničnost svetovnega nazora?

Na eni strani se zdi, da more. Kajti zgodovina priča za vse to, kar obsega. Obsega pa tudi svetovni nazor. Torej priča tudi za svetovni nazor. Da obsega svetovni nazor, je razvidno iz tega, da obsega tudi presojo zgodovinskih pojavov, za presojo zgodovinskih pojavov pa se nujno zahteva svetovni nazor.

Dalje spoznamo resničnost svetovnega nazora iz njegovih sadov. »Vsako drevo se namreč spozna po sadu« (Lk 6, 44). »Tako rodi vsako dobro drevo dober sad, slabo drevo pa rodi slab sad. Ne more dobro drevo roditi slabega sadu in ne slabo drevo roditi dobrega sadu« (Mt 7, 17—18). Zato opominja Kristus svoje učence: »Varujte se lažnivih prerokov, ki prihajajo k vam v ovčjih oblačilih, znotraj pa so grabežljivi volkovi. Po njih sadovih jih boste spoznali« (Mt 7, 15—16). Njih sadovi pa so gotovo zgodovinski pojavi. Torej more zgodovina pričati za resničnost, oziroma neresničnost kakega svetovnega nazora.

Končno uči vatikanski koncil, da je Cerkev po svojem čudovitem razširjenju, po svoji odlični svetosti in neizčrpni plodovitosti za vse dobro, po svoji vesoljni edinosti in nepremagljivi stanovitnosti sama po sebi velik in trajen nagib za vero v njeno resničnost in nespodbidna priča za svoje božje poslanstvo. Cerkev pa je zgodovinsko dejstvo. Torej more zgodovina pričati za resničnost njenega svetovnega nazora.

Toda na drugi strani se zdi, da ni tako. Kajti zgodovina vsebuje svetovni nazor kot počelo ali sredstvo svojega dokazovanja pri presoji zgodovinskih pojavov, ne pa kot predmet ali cilj svojega dokazovanja. Svojih počel ali sredstev pa nobena znanost ne more dokazovati, ker bi bilo tako dokazovanje petitio principii t. j. dokazovanje nečesa,

česar se pri dokazovanju že poslužujemo kot čisto jasnega. Torej zgodovina ne more pričati za resničnost kakega svetovnega nazora.

Na vprašanje je treba odgovoriti, da moramo razlikovati najprej zgodovino kot zgodovinsko snov, kot zgodovinsko gajanje ali zgodovino kot prakso in zgodovino kot zgodovinski oris, kot nauk znanstvenikov o zgodovinskem gajanju ali zgodovino kot teorijo. Dalje moramo razlikovati, za kaj zgodovina bodisi kot praksa ali kot teorija priča direktno ali sama po sebi in za kaj indirektno, t. j. v zvezi z drugo znanostjo, ki se imenuje filozofija, bodisi da je to pričevanje bolj ali manj indirektno, pozitivno ali negativno.

Zgodovina kot praksa priča za resničnost svetovnega nazora le indirektno, ker nam sama po sebi nudi le zgodovinsko gradivo za dokazovanje resničnosti svetovnega nazora, a dokazovanja resničnosti svetovnega nazora na osnovi zgodovinskega gradiva ne izvrši zgodovina, marveč filozofija. Ako najdemo v zgodovini kakšne izredne zgodovinske pojave, ki jih ni mogoče razložiti čisto zgodovinsko, t. j. iz samih naravnih zgodovinskih vzrokov, kakor so krščanstvo, katoliška Cerkev in sploh čudeži, more te pojave razložiti, in sicer kot delo božje le filozofija, ki priznava bivanje božje in možnost neposrednih božjih posegov v zgodovino. Ako ti pojavi obsegajo svetovni nazor, kakor ga v resnici obsega krščanstvo in katoliška Cerkev, je s tem dokazana tudi resničnost tega svetovnega nazora s pomočjo načela, da Bog ne more učiti in potrjevati zmote ali laži. Tako izvestni zgodovinski pojavi indirektno, t. j. v zvezi s filozofijo pričajo za resničnost svetovnega nazora, ki ga obsegajo. A tudi drugi zgodovinski pojavi pričajo indirektno za resničnost istega katoliškega svetovnega nazora, namreč po filozofskem načelu, da more dobro drevo roditi le dober sad, ker morejo tisti zgodovinski pojavi, ki so njegov sad, njegovo resničnost samo potrjevati. Ti zgodovinski pojavi ga potrjujejo indirektno in pozitivno; drugi zgodovinski pojavi, ki njegove resničnosti ne morejo ovreči, pa pričajo zanj indirektno in negativno.

Ako pa vzamemo zgodovino kot teorijo, je res, da se ta zgodovina poslužuje že izdelanega svetovnega nazora kot dokaznega sredstva pri presoji zgodovinskih pojavov. Ta zgodovina more torej direktno še veliko manj dokazovati resničnost kakega svetovnega nazora kakor pa zgodovina kot praksa. Kajti njeno dokazovanje bi se kot *petitio principii* vrtelo v napačnem krogu in nam ne nudi čistega zgodovinskega gradiva za filozofsko izdelavo svetovnega nazora, ker nam to gradivo že nudi v zvezi z določenim svetovnim nazorom. Vendar pa nam tudi zgodovina kot teorija priča indirektno za resničnost svetovnega nazora, le da še bolj indirektno kakor zgodovina kot praksa. To indirektno pričevanje zgodovine kot teorije je negativno, kadar nasprotuje resničnemu svetovnemu nazoru in s tem sama o sebi priča, da ni objektivna, kajti ob zavrnitvi takšne zgodovine se le še bolj izkaže resničnost pravega svetovnega nazora. Nasprotno je njeno indirektno pričevanje pozitivno, kadar ne nasprotuje resničnemu svetovnemu nazoru in se pri presoji zgodovinskih pojavov tega naravnost poslužuje, kajti vsako novo preiskavanje take zgodovine resničnost pravega svetovnega nazora znova potrjuje.

K prvemu disputacijskemu dokazu je torej treba reči, da misli na zgodovino kot teorijo. A ta ne more pričati za resničnost svetovnega nazora direktno, temveč samo indirektno, bodisi negativno ali pozitivno.

K drugemu disputacijskemu dokazu je treba reči, da misli na zgodovino kot prakso, ki v pogledu na njegove sadove priča o resničnosti svetovnega nazora le indirektno in pozitivno.

K tretjemu disputacijskemu dokazu je treba reči, da se prav tako nanaša na zgodovino kot prakso, in sicer na izredne nadnaravne zgodovinske pojave, ki jih je mogoče opazovati neposredno in v vsakem času. Vatikanski koncil dobro poudarja, da je Cerkev trajna priča (perpetuum motivum) za vse to.

K disputacijskemu dokazu z nasprotne strani pa je treba reči, da misli na zgodovino kot teorijo, ki direktno res ne more pričati za resničnost svetovnega nazora in to celo še manj kakor zgodovina kot praksa, pač pa lahko indirektno, bodisi pozitivno ali negativno, kakor je bilo pojasnjeno v determinacijskem odgovoru na vprašanje.

Komentar

Svoje izvajanje smo podali v obliki sholastičnega članka. Slišimo, da se pripravlja tudi slovenski prevod Teološke sume sv. Tomaža Akvinskega. Naš članek naj pokaže, kako se tudi kakšno moderno vprašanje, o katerem sv. Tomaž še ni razpravljal, lahko in koristno obdela v tej obliki, ki s svojo trdno shematičnostjo jasnost zelo pospešuje.

Toda ali je potem kak komentar sploh še potreben? Vedeti je treba, da so sholastični članki za modernega človeka strašno brezosebni. Njim gre le za objektivno spoznanje nadosebnih in nadčasovnih resnic, čeprav se v svojem razglabljanju opirajo in ozirajo vsaj v svoji zlati dobi na živo realnost. Nikdar pa ne govore o sebi, da bi sebe hvalisali, se postavljali v moderno pozo in poudarjali, kako zelo so stvarno in zgodovinsko pomembni. Zato je za modernega človeka res potrebno, da jih v tem pogledu komentiramo.

Članek označujemo kot edini članek — articulus unicus v istem smislu, kakor to stori sv. Tomaž Akvinski v svojih Quaestiones disputatae: De malo, quaestio 6, articulus unicus, ki se začne z besedami: Quaestio est de ... et unum quaeritur hic, utrum ..., čeprav v drugih svojih delih, kakor v svoji Teološki sumi (1 p. qu. 82 in 83) ali v Quaestiones disputatae: De veritate (qu. 22 in 24) razpravlja o istem vprašanju v več člankih. Tudi Corpus iuris canonici ima titule, ki navadno obsegajo več poglavij, včasih pa tudi eno samo poglavje (capitulum unicum).

Tako je tudi temo o zgodovini in svetovnem nazoru možno obdelati v več člankih. Najprej bi lahko vprašali, kakšni svetovni nazori so se v zgodovini že pojavili, kakšen je bil njihov razvoj in pomen, kako so se ali sami zase ali v boju drugega proti drugemu uveljavljali, kakšne sadove so rodili itd. Dalje je možno vprašanje, ali in kako je potek zgodovine vplival na svetovne nazore in kako so nasprotno svetovni nazori vplivali na potek zgodovine. A ker pomeni

zgodovina ne le dejanski potek zgodovine, temveč tudi zgodovinsko znanost, je zopet nadaljuje vprašanje, ali in kako vpliva kak svetovni nazor na zgodovinsko znanost, ali in kako potem takšna zgodovinska znanost vpliva naprej na svetovni nazor drugih.

Namesto o svetovnem nazoru govore mnogi danes raje o kulturnem, narodnem, političnem in socialnem naziraju ali o kulturni, narodni, politični in socialni usmerjenosti. To so dejansko samo druga imena za isto stvar, preračunana morda na to, da mnogi tega ne bodo opazili in da jih bo tako laže na prikrit način pridobiti za izvesten svetovni nazor, zlasti še, ker mnogi mislijo, kako lahko se vsi ti nazori dajo ločiti od verskega nazora in da je zato temeljna razcepljenost možna in koristna tudi med katoličani samimi: »quasi possent indifferenter sine ulla correptione haberi in civitate Dei, sicut civitas confusionis indifferenter habuit philosophos inter se diversa et adversa sentientes« (sv. Avguštin, De civ. Dei XVIII, 51).

Čisto gotovo je, da se usoda svetovnih nazorov odloča v zgodovini, če vzamemo zgodovino kot zgodovinski potek dogodkov. Njihova usoda se odloča ali z razlogi ali s silo, ali z razlogi in po potrebi s silo. Razlogi so lahko navidezni ali resnični, sila pa upravičena (glej razpravo dr. A. Odarja »Svoboda in sila v Cerkvi« v letošnji RKA) ali krivično nasilje. Razlogi se uveljavljajo v mišljenju, na katero pa lahko vpliva ne le logika razuma, ampak tudi logika srca ali praktično življenje, sila pa v praktičnem življenju, na katero pa zopet od svoje strani vpliva tudi mišljenje.

Kakor je na koncu visokega srednjega veka papež Bonifacij VIII. v boju s francoskim kraljem Filipom IV. v svoji neštetokrat napačno razlagani buli Unam sanctam z dne 18. nov. 1302 še enkrat slovesno izjavil: Uterque ergo est in potestate Ecclesiae, spiritualis scilicet gladius et materialis, sed is quidem pro Ecclesia, ille vero ab Ecclesia exercendus, ille sacerdotis, is manu regum et militum, sed ad nutum et patientiam sacerdotis — »Obojni meč je torej v oblasti Cerkve, namreč duhovni in telesni, toda ta naj bi se rabil za Cerkev, oni pa po Cerkvi, oni v roki duhovnika, ta pa v roki kraljev in vojakov, toda na migljaj in potrpljivost duhovnika« — tako je na začetku duševne krize novega veka baje dejal Viljem Ockham nemškemu kralju in rimskemu cesarju Ludoviku Bavarcu v boju obeh proti papeštvu: O imperator, tu me gladio a papae iniuriis defende et ego te verbis et scriptis indissolubili ratione defendam — »O cesar, ti brani mene pred papeževimi krivicami z mečem, jaz pa bom nepremagljivo branil tebe z živo in pisano besedo« (Wetzer und Welte's Kirchenlexikon, 2. Aufl. XII, 1615).

Če se pri svetovnih nazorih oziramo na vero, kakor se zaradi njihove celotnosti in osnovne važnosti vere moramo, razlikujemo lahko štiri temeljno različne svetovne nazore: judovstvo: poganstvo, krščanstvo in brezboštvo.

V praktičnem življenju se zgodovina njihovih bojov v najakutnejšem stadiju piše s krvjo, na teoretičnem področju pa s črnim, če hočemo zaradi kontrarnosti tako označiti živo in pisano besedo. Na krščanski strani so to zgodovino pisali in jo še pišejo mučenci in apologeti, vzemši apologete v širokem smislu za vse krščanske znan-

stvenike. Zato pravi Leon XIII. v okrožnici Aeterni Patris: »Nam providissimus Deus, sicut ad Ecclesiae defensionem martyres fortissimos, magnae animae prodigos, contra tyrannorum saevitiem excitavit, ita philosophis falsi nominis aut haereticis viros sapientiae maximos obicit, qui revelatarum veritatum thesaurum etiam rationis humanae praesidio tuerentur.«

Lahko se zgodi, da je resnični svetovni nazor na kakem večjem kulturnem ozemlju ali v večji človeški množici zofistično ali z nasiljem premagan. V pogledu na vesoljno Cerkev katoliški svetovni nazor tudi z nasiljem ne more nikdar biti premagan. Tu veljajo besede Kristusove: »Kadar vas bodo preganjali v enem mestu, bežite v drugo. Kajti resnično, povem vam: Ne boste obhodili Izraelovih mest, preden pride Sin človekov« (Mt 10, 23). Če preganjajo Cerkev v eni deželi, je ne preganjajo zato tudi po vseh drugih, nasprotno se v drugih deželah znajde lahko v najugodnejšem položaju. Po daljšem času pa se vloge zopet lahko zamenjajo tako, da lepo vzcvete katoliška Cerkev prav v tisti deželi, kjer je bila prej preganjana (mislimo na Portugalsko pred 25 leti in danes) in da jo začno preganjati tam, kjer je prej lepo cvetela. To taktiko »premikanja iz kraja v kraj« je na svojem »terenu« začel posnemati tudi hudobni duh (prim. Avguštin, De civ. Dei I, 1). Včasih so mislili, da bo premagana vsa katoliška Cerkev, če bo premagan papež kot poglavar vse Cerkve. Res so v zgodovini tudi papeži večkrat morali bežati iz Rima, toda ne kakor kaki begunski ali ubežni kralji, ker svoje meje nikoli ne morejo prekoračiti in jih krščansko ljudstvo povsod sprejme kot svoje vladarje. A kar je še hujše, odvedli so jih iz Rima tudi že kot ujetnike. Ko je 29. avgusta 1799 umrl papež Pij VI. kot ujetnik v rokah svojih sovražnikov, so res mnogi mislili, da je s tem konec tudi papeštva in Cerkve. A kakor rečeno, moramo ločiti kraj od kraja. Če je na enem kraju, v mestu Valence na Francoskem, umrl kot ujetnik papež Pij VI., so pa na drugem kraju, na samotnem otoku S. Giorgio pri Benetkah zbrani kardinali zapeli: »Novi papež, bod' pozdravljen!«, ko je bil tu dne 14. marca 1800 izvoljen papež Pij VII.

Po vsem svetu bo Cerkev hkrati preganjana samo enkrat in to bo ob koncu, ki se ga njeni sovražniki morejo najmanj veseliti, dočim bodo Kristusu zvesti verniki tedaj klicali zadnje besede Nove Zaveze: »Amen. Pridi, Gospod Jezus!« (Raz 22, 20.) To preganjanje ne bo dolgo trajalo in sovražnikom Cerkve bo takoj sledila kazen za petami, kakor je še niso doživeli in ki tudi nikdar več ne bo imela konca, ker bo tedaj konec vse človeške zgodovine. V zgodovini pa je katoliški svetovni nazor katoliški tako, da ga nobena človeška sila ne more premagati, ker kljub vsem imperialističnim težnjam in kljub vsem grožnjam o neki novi svetovni diktaturi ni in ne bo ene same zgolj človeške sile, ki bi obvladala ves svet. Je namreč nekdo drugi, ki vlada ves svet. On, ki je »bil na krmi in je na vzglavnici spal« (Mk 4, 38). Ko so ga zbudili in mu rekli: »Učenik, ti ni mar, da se utapljamo?« je vstal, zapretel vetru in morju: »Molči, utihni!« In veter je ponehal in nastala je velika tišina. In rekel jim je: »Kaj ste boječi? Še nimate vere?« (Mk 4, 38—40.) Če je Gospod spal, mi seveda ne

smemo spati, kakor tudi njegovi učenci niso spali, ampak moramo moliti, delati in trpeti, ne da bi se česa bali, kakor so se bali njegovi učenci. Niti za Evropo se nam še ni bati, dokler odmeva spokorni klic iz evropske Fátime, čeprav ne smemo prezreti simboličnega pomena dejstva, da leži Fatima že na skrajnem robu evropskega zapada.

Kadar je resnični svetovni nazor v večji človeški družbi premagan zofistično ali z nasiljem, tedaj mnogi kaj hitro sklepajo, da je premagan tudi z resničnimi razlogi. Če drugih razlogov ne najdejo, se zadovoljujejo vsaj s temi, češ da to, kar je premagano, ni več aktualno, ampak zastarelo, nazadnjaško, ne pa moderno in »napredno«, zlasti če se to, kar je moderno in »napredno«, laska človeškim strastem. Tako se mnogim zdi, da zgodovina sama priča za resničnost tistega svetovnega nazora, ki je aktualen. To je njihova zelo priljubljena »dobra vera«, toda dobra vera, za katero bi pa radi zvrnili odgovornost na druge, zlasti na katoliške duhovnike, zato si jih tako zelo žele imeti na svoji strani in gorje tistemu, ki si upa to njihovo dobro vero motiti. To njihovo stališče lahko imenujemo aktualizem, kar je le drugo, morda za tega ali onega bolj jasno ime za modernizem v njegovem najbolj splošnem pomenu, za modernizem, kakor ga je tudi med nami zelo veliko, za modernizem, čigar stališče v pogledu na resnico je relativistično in evolucionistično in ima za napredek vse, kar je novo, tudi revolucijo. A že zato nasprotuje katoliškemu svetovnemu nazoru, ki je katoliški ne samo v pogledu na prostor, kakor smo zgoraj omenili, ampak tudi v pogledu na čas in je zato zares univerzalen, ubikvističen in perenističen in obenem vedno aktualen, tako da je, kakor priznava sam Harnack, vedno star in vedno mlad in se zna prilagoditi vsem zgodovinskim spremembam, ne da bi se bistveno količkaj spremenil. To je življenjska značajnost non plus ultra, ki vzbuja pri nasprotnikih veliko večje občudovanje, kakor si ga morejo pridobiti razni tekači za časovnimi, zakotnimi in osebnimi mnenji. Še bolj pa ta aktualizem nasprotuje resničnemu svetovnemu nazoru, kadar je ta z nasiljem premagan, če po znani basni o volku in jagnjetu išče krivdo za njegov teritorialni ali osebni poraz ne na krivcih, ampak na nedolžnih, češ da so že morali delati take in take napake, da je tako daleč prišlo. Spomnimo se na proslulo »Premišljevanje o Španiji« in na današnje govorce, češ če je bil ubit ta in ta, je že moral kaj zakriviti. Človeku poka srce, če mora doživljati takšno postopanje z resnico. Za tak aktualizem se zavzemajo ljudje, ki tako radi slede duhu časa in so tako radi sodobni in moderni, da si kot nebogljeni otroci časa rajše mehko posteljejo v zibelki svoje dobe kakor pa kot izkušeni možje na starih, včasih sicer trdih, a vedno trdnih tleh resnice. Če bi torej moderne ljudi spraševali od hiše do hiše, kateri svetovni nazor se jim zdi resničen, bi skoraj vsi odgovarjali, da vsa moderna zgodovina priča za resničnost modernega svetovnega nazora. Resnemu človeku, ki dobro pozna ljudi in ve, za kaj vse se ljudje lahko navdušujejo, navedeni njihovi razlogi in zgledi nič ne veljajo. Zato smo mi oziraje se na pomen aktualizma postavili na prvo mesto druge, bolj resne disputacijske dokaze. Kajti tudi za resnega človeka obstoji vprašanje, ali more zgodovina pričati za resničnost kakega svetovnega nazora, ko

se ljudje tako radi sklicujejo na zgodovino kot na nekaj, čemur ni mogoče oporekati in čemur nasprotujejo samo nezgodovinske bajke in legende.

Če se potem ozremo na boj med svetovnimi nazori na teoretičnem področju ali na področju znanosti, si ta boj najlaže predstavimo, če delimo znanosti po sholastični delitvi abstrakcije v prirodoslovne, matematične in filozofske znanosti. O resničnosti svetovnega nazora odloča filozofija. Tu je svojsko področje za umski boj o resničnosti svetovnega nazora, kolikor gre za naravni svetovni nazor in za filozofske osnove verovanja v resnice, ki jih je Bog razodel. Matematične vede tu ne prihajajo v poštev, ker kar se tiče njihovega duha, ni mogoče govoriti n. pr. o krščanski ali nekrščanski matematiki. Kvečjemu se matematika lahko pregreši proti svetovnemu nazoru zunanjepolitično, t. j. če bi mu proti njegovi avtonomni metodi hotela vsiliti svojo metodo, češ da je resnično samo to, kar se dá matematično dokazati. Pač pa so zelo pod vplivom filozofije prirodoslovne znanosti, ki tudi od svoje strani zopet vplivajo nanjo nazaj. Kakšne spremembe so se v modernem času izvršile na področju prirodoslovnih ved, pojasnjuje članek dr. J. Janžekoviča »Pokristjanjenje naravoslovnih znanosti« (v Času XXXVI, 1942, 49—66).

Je pa poleg teh še neka znanost in to zelo moderna znanost, ki ni abstraktna kakor filozofija ali matematika ali prirodoslovne znanosti, ki ugotavljajo splošne pojme in splošne naravne zakone, temveč je zelo konkretna in se peča z individualnimi pojavi v življenju človeške družbe in že zato psihološko tako ugaja modernemu človeku, ki ima tako skrajno in pretirano negovan čut za individualnost. Zato je za mnoge ta znanost bolj prepričujoča kakor katera koli filozofija. Ta znanost je zgodovinska znanost, znanost, ki ugotavlja zgodovinsko resničnost, ki kot take nikakor ni mogoče osporavati. V zgodovinski znanosti pa brez izvestnega svetovnega nazora ni mogoče izhajati, ako hočemo zgodovinske pojave presoditi. Mnogi pisatelji zgodovinsko-znanstvenih del pa postopajo tako, da svetovni nazor, ki ga v svojih delih uporabljajo, tako spretno skrijejo za pripovedovana zgodovinska dejstva, da nekritični čitatelji tega niti ne opazijo in zato mislijo, da je vse, kar se pripoveduje, sama nesporna zgodovinska resnica. Tako se iz zgodovinskih del neopazno navzamejo lahko napačnega svetovnega nazora v prepričanju, da zgodovina sama priča za resničnost tistega svetovnega nazora. Kritični čitatelji pa morejo pisateljev svetovni nazor šele z večjim ali manjšim trudom odluščiti od pripovedovanih dejstev in tako ločiti zgodovinska dejstva od njegovega svetovnega nazora in potem ta dejstva presoditi izrečno n. pr. s katoliškega stališča, kakor sta to storili n. pr. dve zgodovinski razpravi v lanskem letniku RKA, ena o vplivu protestantizma na slovenski narod, druga pa o liberalizmu na Slovenskem pred prvim katoliškim shodom. Zato poudarja znani zgodovinski metodolog E. Bernheim, kako koristno bi bilo, če bi vsak zgodovinar tudi izrečno označil svoje stališče. s katerega presoja zgodovinske pojave; prepričan je, »der Forscher vermöge um so objektiver zu verfahren, je klarer er sich selbst über seinen Standpunkt Rechenschaft gibt, und es kann somit nur förderlich sein, wenn er auch die Leser, um

ihnen die Kontrolle seiner Auffassung zu erleichtern, diese deutlich erkennen läßt, anstatt daß er seine Werturteile völlig hinter der Erzählung versteckt hält und den Lesern zumutet, sie mühsam wie durch eine quellenkritische Untersuchung erst zu entdecken« (Lehrbuch der historischen Methode⁴, Leipzig 1905, 739).

MOLITEV V KATOLIŠKI AKCIJI

Dr. Jože Basaj

I. Posameznik

Prvo med nadnaravnimi sredstvi.

Pravila Katoliške akcije v členu 4. pravijo, da Katoliška akcija kot pastoralna ustanova uporablja nadnaravna in naravna sredstva. Pravila posameznih zvez pa sredstva podrobneje navajajo, in sicer na prvem mestu nadnaravna sredstva: zaupanje v Boga, molitev, prejemanje zakramentov...

Razlaga pravil pa še posebej opozarja, da mora biti Katoliška akcija vsa nadnaravna. Res uporablja tudi naravna organizacijska sredstva, toda vedno tako, da imajo nadnaravna sredstva prednost in tako da smotno služijo nadnaravnemu cilju, ki ga ima Katoliška akcija. Kdor bi torej mislil, da so nadnaravna sredstva (molitev, zakramenti, gojitev krščanskega čednostnega življenja) le nekakšen dodatek, ne pa osrednje stvari v Katoliški akciji, ta je v osnovni zmoti.

Kaj je molitev in čemu?

Če razpravljamo o molitvi v Katoliški akciji, moramo uvodoma prav kratko odgovoriti na vprašanje, kaj je molitev in čemu molitev. Z molitvijo razodevamo Bogu svoja čustva do njega. Ta čustva so sveto spoštovanje in strmenje ob njegovi veliki slavi ter ljubezen, t. j. hvalna molitev. V molitvi prednašamo Bogu svoje želje in potrebe, to je prošnja molitev. In naposled se mu zahvaljujemo za vse dobrote, ki nam jih neprestano deli, t. j. zahvalna molitev. Stvari božje smo, ki imamo vse od Boga in ki od Boga prejemo neprestano nove in nove darove. Bog je naš stvarnik, naš Gospod, početnik in dajalec vsega dobrega.

Toda čemu molitev, ko je pa Bog vseveden in ve za naše najmanjše in najskritejše želje in misli? Ne razodevamo jih Bogu v molitvi, kakor da bi Bog ne videl v naša srca in ne vedel za naša čustva, želje in potrebe. Zato razodevamo naše prošnje, zahvalo in hvalo Bogu, da se bolj zavedamo, kaj smo mi in kaj je Bog. Bog res ne potrebuje naših molitev, toda mi jih potrebujemo. Molitev je naša potreba, izraz naše religioznosti.

Naravno je za mislečega človeka, da moli.

Najbolj naravno, najbolj človeško pri mislečem človeku je molitev. Z njo slavi božjo vsemogočnost, ki jo gleda v vsemirju, v čudovito lepi božji narodi in še posebno v človeku samem, ustvarjenem

po božji podobi, obdarjenem z neumrjočo dušo, postavljenem po odliki duha nad vso naravo. Dr. Ušeničnik je zapisal, da je nenaravno in protinavno, ako človek ni religiozen (Katoliška načela, str. 70—5).

Lahko bi res marsikateremu brezbožcu zaklicali: »Nespametnik, naravo glej, pa boš v njej videl vsemogočnost in modrost, ljubezen in dobroto božjo.« Čudovito je to misel doumel sv. Frančišek. Naročil je namreč bratom, naj imajo vedno na vrtu tudi prostorček za cvetice, da se bodo bratje ob njih spominjali Boga in božje lepote. Ali ne spominja narava, nje lepote in vsi nje darovi, tudi plemenita človeška srca na Boga in je tako njih veselje tudi veselje ob božji dobroti in lepoti? (Kat. načela, str. 67—16ss.)

Moli in delaj!

Poleg molitve je življenjski program katoličana še tudi delo. Delo je spolnjevanje božje volje v življenju. »Ne tisti, ki pravi 'Gospod, Gospod', ampak tisti, ki spolnjuje voljo mojega Očeta, pojde v nebeško kraljestvo.« Torej je naša dolžnost: moli in delaj. Delo je včasih tudi težko in neprijetno, povzroča nam neugodje. Treba je torej premagovanja, treba napora volje, da v polni meri izpolnjemo dolžnost in s tem izpolnjujemo božjo voljo v življenju.

In trpi!

In tretje je trpljenje, so žrtve, ki jih doprinašamo. Moli, delaj in trpi, to je maksima dobrega katoličana. Pred trpljenjem naša narava beži in se mu izogiba. Pa nam mora vendar biti lik Kristusa, trpečega in ljubečega Kristusa, oni ideal, po katerem neprestano skušamo oblikovati samega sebe v vseh smereh, zlasti tudi v trpljenju. V čim večji meri smo se vzgojili v vdanem prenašanju trpljenja in v žrtvah, tem bolj se bližamo heroizmu. »Trdo se mnogim zdi to govorenje: Odpovej se samemu sebi, vzemi svoj križ in hodi za menoj« (Mt 16, 24). Pa veliko trše bo slišati tisto poslednjo besedo: »Proč izpred mene, prekleti v večni ogenj« (Mt 25, 41; Kemp II 12). Toda nadvse tolažilna je beseda Kristusova trpečim: »Kdor hodi za menoj, ne hodi v temi« (Jan 8, 12). Če bomo to dojel, bomo šele razumeli, kako so svetniki z veseljem vzeli nase vse muke in trpljenje — zaradi Jezusa.

Kako molimo.

Zlasti je za Katoliško akcijo važno vprašanje, kako molimo. Ni merodajno le, koliko se moli, ampak je zelo važno, kako se moli. Iz vsakdanje skušnje vemo, da se molitev opravlja le preveč površno, v vsej naglici, raztreseno, pogosto zlasti na deželi bolj iz navade kakor pa iz spoznane potrebe. Dogaja se, da je molitev samo še mehanično izgovarjanje besed, da srce za to ne ve, kar usta govore. Včasih so besede pri očenašu, misli pa pri vsakdanjih skrbeh, poslih ali Bog ve kje. »Gospod, uči nas moliti,« so prosili učenci Kristusa. Mi bi morali danes prositi: »Gospod, uči nas prav moliti.«

Važen del akcije.

Važen del akcije za pokristjanjenje razkristjanjenih množic mora veljati nalogi, da se v mladinskih vejah Katoliške akcije mladina navaja k zbrani, prisrčni molitvi. Molitev ni potrebna Bogu, ampak je potrebna nam. Mi pa imamo koristi od molitve le, če jo prav opravljamo. Da molitev prav opravljamo, je potrebno opozoriti na sledeče:

a) Duh ponižnosti. Ko pristopamo k daritvi, molimo: »V duhu ponižnosti in s skesanim srcem naj bomo sprejeti od Tebe, o Gospod.«

b) Duh vdanosti v voljo božjo. Res prosimo goreče in vztrajno, a zadnja misel mora biti vedno, kakor je božja volja.

c) Duh otroškega zaupanja, da prosimo tako prisrčno, kakor prosijo otroci starše.

č) Duh hvaležnosti, da molimo v zavesti, da je od Boga vse, kar smo in kar imamo in da božja vsemogočnost vzdržuje in ohranja vsak trenutek ves svet in z njim tudi nas.

Zato je res važen del akcije za pokristjanjenje tudi v tem, da se molitev in vse bogoslužne vaje, ki so se po tradiciji med ljudstvom še ohranile, poglobijo in zlasti mladina vzgoji k temu, da lepo, zbrano, prisrčno in zaupno moli. Treba bo iskati najboljšo metodo, kako misli pri mladini dvigati k Bogu in kako odvaditi mladino raztresenosti, odtrgati nje misli od postranskih predmetov. Važno je dvoje:

a) Pravi način za zbranost in poglobitev molitve.

b) Prava mera za molitev pri mladih ljudeh.

Kar tiče načina, bi bilo prav, da gremo k že preizkušenim načinom, ki vodijo k večji zbranosti: križ, slike, relief, domač altarček, jaslice, križev pot itd. S proizvodi upodabljajoče umetnosti se veliko lažje usmerijo predstave na predmet molitve. Pa tudi glasba, petje, zborna recitacija in drugi načini naj pomagajo k poglobljeni zbrani molitvi. Pri mladini je iskati raznolikosti, da se izbegne monotonost, ki mladino utruja in odbija. So to vprašanja, ki so zelo aktualna in s katerimi se moramo v današnjih razmerah resno in temeljito pečati.

Maksima za apostolskega delavca

Maksima: »moli, delaj, trpi« velja tudi za apostolskega delavca, le še v večji meri. Zakaj? Apostolsko delo je nujno navezano na milost božjo. Milosti pa ni brez molitve. Velika ovira pri apostolskem delu nam je narava. Teženje narave je naravnost nasprotno teženju milosti. Tako se vedno in vedno dogaja, da je v moji moči dobro hoteti, ni pa v moji moči, da bi dobro tudi izvrševal (Rim 7, 18). Zato pogosto sklenem marsikaj dobrega, a ker ni milosti, ki bi podpirala mojo slabost, zaradi majhne ovire odstopim in onemorem (Kemp III, 55). Preko teh težav nas privede molitev, s katero se borimo proti zlu in si odpiramo vrata čednosti. Luč brez hrane ugasne, tako tudi čednosti brez molitve izhirajo. Kolikor bolj se bomo ob vsaki priliki zavedali ovir in težav, ki nam prihajajo od naše pokvarjene narave, toliko bolj se bomo vedno držali vodila: Naravo hočemo premagovati z milostjo, za milost pa hočemo moliti. To nas

uči Kempčan: »Gospod, daj mi svojo milost; saj si mi pokazal, kako je velika in potrebna za zveličanje, da premagam z njo svojo zelo pokvarjeno naravo, ki me vabi v greh in pogubo.« (Kemp III, 55).

Za milost moramo moliti!

Vsak apostolski delavec si mora zato biti na jasnem, da je pogoj za preoblikovanje tako posameznika kakor skupnosti ta, da mora milost spremljati apostolat oz. hoditi pred njim. »Nič ni tisti, ki sadi in zaliva, ampak tisti, ki daje rast.« Tako za preoblikovanje okolja milost pripravlja sprejemljiva tla. Uspešen bo apostolat tedaj, če se bo delovanje božje milosti lepo ujemalo s prenovitveno akcijo ali še bolje, če bo milost akcijo celo prehitevala. Le tako bo šlo preoblikovanje poedinca kakor skupin brez trdote in pretresov. Če pa bi z akcijo prehitevali delovanje božje milosti, bi bila naša akcija nekam trda, sunkovita, neskladna.

Zato moramo imeti pred očmi: prvo je molitev, s katero izprosimo milost: milost pa šele daje oziroma omogoča uspeh akcije na aktivni in pasivni strani. Milosti potrebuje apostolski delavec, da bo prav deloval, z božjim duhom. Milosti potrebuje okolje, da bo setev akcije prav sprejeta in bo vzklila. Ako Gospod ne zida hiše, zastonj se trudijo, kateri jo zidajo.

Apostolat zahteva molitve

Apostolski delavec mora še prav posebno moliti, ker potrebuje veliko milosti.

a) Moliti mora, da ohrani sebe na primerni verski višini. Kako bi mogel dvigati druge, kdor sam ni versko na višini.

b) Moliti mora, da ohrani v sebi apostolski ogenj. Od apostolskega ognja zavisi uspeh v apostolskem delu. Apostol narodov sv. Pavel se odlikuje pred vsemi po svoji gorečnosti, zato pa tudi po uspehu. »Kdo se pri velikem ognju stoječ vsaj nekoliko ne ogreje?« opravičeno vprašuje Kempčan. »Svetilke ne prižigajo in ne postavljajo pod mernik, marveč na svetilnik in sveti vsem, ki so v hišic (Mt 5, 15).

c) Moliti mora, da si izprosi milosti, ki je pri delu za duše nujno potrebna. Milost pa je po železnem zakonu navezana na molitev.

Milost zagotovljena onim, ki prosijo

Cilj Katoliške akcije je osvojiti svet za Kristusa, cilj slovenske Katoliške akcije osvojiti slovenski narod za Kristusa. Cilj Katoliške akcije torej ni akcija, ampak uspeh akcije: osvojiti za Kristusa. Ta uspeh pa sega v nadnaravno sfero, v kraljestvo milosti. Zato je apostolat brez milosti nemogoč. Če si je Katoliška akcija stavila za cilj osvojiti svet za Kristusa, potem mora gotovo imeti možnost, da si poleg akcije zagotovi tudi milost. Ali je tako zagotovilo mogoče? Tako zagotovilo je Kristus dal vsem onim, ki molijo: »Resnično povem vam: Kar koli v molitvi prosite, verujte, da boste prejeli in se

vam bo zgodilo.« Milost nam je torej zagotovljena od onega, ki je izvor milosti in nam jo je v neskončni meri zaslužil. Sredstvo za milost pa sta molitev in žrtve. Skrb za naš apostolat mora torej nujno obsegati skrb za obe plati: za nadnaravno in naravno. Naravna plat je naša akcija, nadnaravna pa so naša molitev in žrtve.

Molitev je torej nujno sredstvo pri našem delu. Tisti, ki hoče cilj, mora hoteti tudi sredstvo, t. j. molitev. In ker mora božja milost prehitevati akcijo in pripravljati tla, zato moramo tudi mi z molitvami in žrtvami prehitevati našo akcijo. Molitev je torej pionirsko delo pri našem vojskovanju: odstranja ovire, gradi zlate mostove do človeških src, prebija ledene oklepe, rahlja trda tla, da naše apostolsko prizadevanje z besedo, z vzgledom ali z dejanjem vzklije in rodi sad.

Molitev ima torej v življenju apostolskega delavca centralno vlogo: ni le zunanji znak, ni le lepa navada, ampak je centralni živce vsega apostolskega delovanja.

II. Organizacija

Molitev potrebna tudi organizaciji

Kakor posameznemu apostolskemu delavcu, tako je molitev potrebna tudi organizacijam Katoliške akcije. Iste tri razloge, ki smo jih navajali pri poedincu, moremo tudi navajati pri organizacijah Katoliške akcije, zakaj jim je molitev potrebna.

a) Z molitvijo se organizacija vzdrži pri apostolskem delu na primerni religiozni višini.

b) Z molitvijo organizacija Katoliške akcije ohranja v sebi apostolski ogenj. Vse človeško je vedno v nevarnosti, da vzplamti kakor slamnat ogenj in premine brez topline.

c) Z molitvijo si organizacija izprosi milost pri svojem delu.

Kolektivna molitev

Kakor je delo organizacij Katoliške akcije kolektivno in je uspeh omogočen in odvisen ravno od kolektivnosti, tako naj bo tudi molitev v Katoliški akciji kolektivna, skupna. To pomeni, da naj moli organizacija kot taka; na skupni molitvi je prav poseben božji blagoslov, slično kakor na kolektivni akciji. Kristus je to določno povedal: »Kjer sta dva ali trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi.« Apostoli so tudi po Jezusovem vstajenju in po njegovem vnebohodu bili mnogo skupaj. Skupaj so v molitvi pričakovali sv. Duha in skupaj so ga prejeli.

Ne sme se organizacija omejiti na to, da le priporoča članom molitev. Prav je, da jo priporoča. Mora pa tudi organizacija kot taka moliti. Proti individualizmu in njegovi kugi egoizmu moramo poudarjati skupnost; skupnost stanú, skupnost fare, našo veliko skupnost sv. Cerkve in v Cerkvi našo skupnost Katoliške akcije. Proti materializmu komunističnega kolektiva moramo vse stremljenje in vso pozornost usmerjati na duhovno skupnost kristjanov. Saj smo vsi pri sv. krstu postali člani mističnega Kristusovega telesa, vsi udje ene in iste sv. Cerkve. Saj je Kristus to skupnost postavil na najmočnejšo

zapoved in najmočnejšo vez ljubezni. In ljubezen do bližnjega je odlika in razlika Nove zaveze napram Stari. V velikoduhovniški molitvi je Jezus kot poslednjo voljo naročil apostolom ljubezen in edinost, da bi bili vsi eno. In kje naj se ta skupnost pokaže lepše kot v molitvi?

Razmerje med molitvijo in akcijo

Ko tako spoznavamo velik pomen in potrebo molitve, pa seveda ne smemo zopet biti enostranski, da bi začeli podcenjevati in zane-marjati akcijo. »Moli in delaj,« to so učili že poganski modrijani na podlagi naravne modrosti. Krščanstvo je na podlagi razodetega nauka maksimo izpopolnilo — »Moli, delaj in trpi!« V življenju organizacije Katoliške akcije kakor tudi poedinca mora vladati pravo razmerje med molitvijo in delom, t. j. akcijo. Po božji volji moramo tu na zemlji tudi delati za cilje, če jih res hočemo doseči. Zato nam je Bog dal umske in telesne sposobnosti, da jih razvijemo in uporabljamo za doseg ciljev. Tako jih moramo razviti in uporabljati tudi za Katoliško akcijo.

a) Namen Katoliške akcije je apostolsko delo, je akcija, za katero pa v molitvi prosimo blagoslova in milosti, da bi bila uspešna.

b) Molitev pri Katoliški akciji ni vse, pač pa je nujen pogoj za apostolsko delo.

c) Apostolsko delo samo brez molitve pa tudi ne bi bilo dosti vredno, saj ne bi bilo uspešno.

Molitev sama ne zadostuje

Zaradi tega velja vodilo, naj vsako delo Katoliške akcije začne, spremlja in konča molitev. Priznati moramo seveda, da so pa tudi taki, ki sicer molijo in prinašajo žrtve, delajo pa ne. Ali so leni ali pa zaradi današnjih razmer, ko je apostolsko delo združeno z nevarnostjo, strahopetni. Taki niso apostoli Kristusa. Izžarevati Kristusa pomeni izžarevati ga tudi z delom, z vztrajno, neustrašeno in neutrudno akcijo. Take akcije ne bo zadržal ne strah, ne ovire, temveč bo povsod našla izhod.

III. Kolektivne verske vaje v Katoliški akciji

Med nadnaravnimi sredstvi ima Katoliška akcija že doslej vpeljane kolektione verske vaje v svojih organizacijah. Naj v sledečem damo kratek pregled.

a) Molitev pred sejo, sestankom in po seji, sestanku. Opravljajmo jo dostojno, zavestno, pobožno. Naj ne bo to formalna otvoritev, ampak zares prisrčna prošnja k Bogu za milost.

b) Duhovna misel pri sestanku. Naj bi se to nikoli ne opuščalo in vselej tudi skrbno pripravilo. Čim skrbneje bo pripravljena in podana na sestanku duhovna misel, tem več bo uspeha za celoten sestanek.

c) Mesečna rekolekcija je vpeljana že pri vseh vejah. Naj se nikdar ne krajša, naj ne bo zanjo ovire v pomanjkanju časa. Naj zlasti mladinske veje posebno pazijo na to, da pri rekolekciji vlada

resnost, red in disciplina. Rekolekcije so neobhodna hrana za dobre vnete aktiviste.

č) Letne duhovne vaje so za delo celega leta to, kar so rekolekcije za delo meseca. Zberemo se, pretehtamo naše dejanje in nehanje »sub specie aeternitatis«, pod vidikom večnosti z ozirom na naš zadnji cilj. Naj bi Katoliški akciji duhovne vaje dajale tak podvig, kakor so ga dajale jezuitskemu redu.

d) Tedenska skupna sv. maša naj nas zbere h kolektivni daritvi. Četudi hodimo dnevno k sv. maši, vsak v svojo farno cerkev, je vendar važno, da se vsaj enkrat v tednu zberemo k skupni daritvi člani Katoliške akcije in da tedaj posebno priporočamo Jezusu za-
deve naše organizacije in izprosimo zanje blagoslova.

e) Skupne molitvene ure za posebne namene so bolj redko v uporabi. So pa gotovo za organizacijo velikega pomena.

f) Molitev pri sestankih za posebne namene daje dotičnemu namenu poseben poudarek. Mogoče molimo za člana, ki je v težavah ali dušni nevarnosti. Mogoče molimo za konkretno akcijo, ki je posebno važna ali posebno težavna.

Molitvev potrebna onim, katerim Katoliška akcija namenjena

Katoliška akcija ne živi sebi, ne dela zase, temveč meri s svojo aktivnostjo na maso, na stan in na ves narod. Njenega dela in blagoslova niso deležni le člani, ampak predvsem oni izven Katoliške akcije, na katere meri naš apostolat. Zato pa ni zadosti molitev in žrtev članov Katoliške akcije, temveč se ji mora pridružiti molitev in žrtev one celote — bodisi stanu, bodisi naroda — ki naj bo deležna sadov akcije.

Če pogledamo za nekaj let nazaj, moramo sicer reči, da Katoliška akcija ni bila brez molitve, da se je delalo in žrtvovalo, da pa vendar ni bilo uspehov, ki bi bili v nekem sorazmerju z delom, z žrtvami. Zakaj sedaj toliko trpljenja nad našim narodom? Mogoče smemo trditi, da je toliko trpljenja zato, ker narod ni sodeloval s prenovitvenim delom, ker zlasti ni molil, da bi bil vreden tega blagoslova. Vsa skupnost, na katero je usmerjena Katoliška akcija in njeno delo, mora moliti in žrtvovati.

Molitvena pomoč

Kot je vse pri Katoliški akciji organizirano, je organizirana tudi molitev v naši molitveni pomoči. Naj bo zato molitvena pomoč pionirska organizacija med našimi zvezami, ki gre naprej in pripravlja pot, odstranja ovire z gorečo molitvijo. Misel molitvene pomoči bo treba popularizirati med ljudstvom, da bo redno za namene Katoliške akcije molilo in doprinašalo žrtve in odpovedi.

Trpljenje bolnikov

Neizmerne zaklade milosti imamo lahko v trpljenju bolnikov, če bo darovano za uspeh dela Katoliške akcije. Treba bo le bolnike poučiti in pridobiti, koliko lahko naredijo za Katoliško akcijo s tem, da zanj darujejo svoje trpljenje.

Redovniki in redovnice

Naposled imamo še eno veliko možnost žrtev in molitve, to so molitve in žrtve redovnikov in redovnic, bogomiselnih redov, pri nas karmeličank in kartuzijanov. Vsi, ki živimo med svetom, smo potrebni molitve, ker so naše molitve včasih zelo nepopolne, imajo dosti posvetnih, ali celo sebičnih primesi. Redovniki in redovnice pa so se popolnoma odpovedale svetu in lastni volji ter se iz ljubezni do Boga in do duš vsak dan prostovoljno darujejo Bogu.

Katoliško akcijo vežejo na kartuzijane in karmeličanke tri stvari:

1. Katoliška akcija meri s svojim apostolatom na ves narod. Tudi molitev kartuzijanov in karmeličank obsega vedno skupnost. Karmeličanke imajo n. pr. bistveno nalogo moliti za ljubljansko škofijo kot celoto, za škofa in duhovnike, da bi njih delo uspevalo. Področje našega dela se torej krije.

2. Molitev za ljubljansko škofijo je ne le molitev za škofa in duhovnike, ampak tudi za laiški apostolat, ki naj po volji Pija XI. pomaga škofu in duhovnikom.

3. Ker je Katoliška akcija po svojem bistvu akcijska, ne pa molitvena organizacija, je nujno potrebno z nadnaravnega stališča njeno delo izpopolnitve in pomoči in sicer ne le »molitvene pomoči«, ki je del lastne organizacije, ampak tudi drugih skupin, katerih molitev se usmerja na dobrobit (duhovno) cele škofije.

Zaključek

»Moli, delaj, trpi,« je maksima apostolskega delavca vedno in povsod. zlasti pa, kadar ni vidnega ali hitrega uspeha kljub pričakovanju, kadar nastopajo dozdnevno nepremostljive ovire in težave in kadar se nas v človeški slabosti in razočaranju lotevata malodušnost in strah.

Kakor je milost po železnem zakonu navezana na molitev, tako je zopet uspeh akcije odvisen od milosti. Zato bo apostolski delavec molil, delal in trpel v ponižnosti pa v trdni zavesti, da bo Bog dal svoj blagoslov ob svojem času. Kdaj in kako, to je pa le v božji oblasti.

LJUBEZEN IN BORBA

Dr. L. Čepon

Najznačilnejši znak krščanstva je ljubezen do bližnjega. »To je moja zapoved, da se ljubite med seboj, kakor sem vas jaz ljubil (Jan 15, 12). Po tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako boste imeli ljubezen med seboj« (Jan 13, 35), je govoril Kristus svojim učencem. Vprav ta najznačilnejši znak krščanstva pa je kamen spotike za one, ki krščanske ljubezni prav ne razumejo. V kritiki gredo v dve skrajnosti. Eni gledajo v zapovedi ljubezni slabost: slabost, ker ljubezen s tem, da podpira in v življenju vzdržuje manjvredne in-

dividue ovira svobodni razmah boljših individuov. Tak je nauk Darwina in Nietzscheja in onih, ki so si iz njunega nauka skovali svoje teorije. Drugi pa očitajo krščanstvu, da je v njem premalo ljubezni. Na očitek teh drugih skušajmo v naslednjem odgovoriti.

Boj, borba, odpor je nasproten ljubezni, je nezdržljiv z ljubeznijo, pravijo. V krščanstvu, v Cerkvi kot v veri ljubezni ni mesta za boj; boj in krščanstvo se izključujeta. Cerkev se proti nasprotniku ne sme boriti, se mu upirati, ampak iti mu z ljubeznijo nasproti in ga tako pridobivati.

Komunizem in krščanstvo ne gresta skupaj, to je mnogim razumljivo. Toda nastop krščanstva proti komunizmu ni pravilen, menijo. Krščanstvo ne bi smelo napovedati boja komunizmu, ne bi smelo boriti se z njim. Pridobivati bi moralo komunizem z ljubeznijo, kajti orožje je krščanska ljubezen.

Kakšno je torej najprej razmerje ljubezni in boja, borbe? Ali se ljubezen in boj res popolnoma izključujeta? Ali ljubezen in borba res nisti nikdar in na noben način združljivi? Ali ne uporabljamo pri vzgoji sile, borbe z otrokovimi napakami? In pri vzgoji samega sebe, ali ni potrebna borba? Brez borbe ni napredka. »Toliko boš napredoval, kolikor boš sam sebi silo delal«, pravi Tomaž Kempčan. Vsaka prava vzgoja pa izhaja iz ljubezni, sebe pa sploh ne moremo drugače kakor ljubiti. Boj, borb asto v teh primerih vključena v ljubezen. Ljubezen uporablja borbo kot sredstvo za dosego namena. Isto rešitev vprašanja najdemo tudi v sv. pismu. Kogar Bog ljubi, ga tepe, pravi sv. Pavel (Hebr 12, 6).

Takoj ob tem se nam pa pojavi še drugo vprašanje. Ali je vsaka ljubezen že krepost, ali je vsaka ljubezen že tudi prava ljubezen? Ljubezen je čustvo. Čustvo je pa samo zase slab gospodar. Čustva mora voditi pamet, če hočemo, da nam bodo v korist. V vzgoji imenujemo ljubezen brez pameti, torej zgolj čustvo, slepo ljubezen, ki namesto, da bi vzgajala, kvari.

Vsaka ljubezen še ni prava ljubezen. Možna je tudi napačna ljubezen. Sv. Peter je gojil do svojega Učenika gorečo ljubezen. V tej ljubezni mu brani iti v Jeruzalem, kjer ga čaka trpljenje. A Kristus ga odločno zavrne: »Pojdi od mene skušnjavec! V spotiko si mi, ker ne misliš na to, kar je božjega, ampak, kar je človeškega« (Mt 16, 23). Petrove ljubezni ni vodila pamet, ampak je bila zgolj čustvo. V tem čustvu je mislil le na naravne dobrine in nič na nadnaravne. Zato ga Kristus zavrne. Petrova ljubezen v tem primeru ni bila prava ljubezen.

Krščanstvo je vera ljubezni, gotovo, a mora biti vera prave ljubezni. Prava ljubezen pa je urejena ljubezen. Vsako krščansko krepost, tudi ljubezen, mora voditi krepost modrosti. Modrost pa pravi, da moram ljubiti v bližnjem najprej to, kar je ljubezni najbolj vredno in to je duša bližnjega in njeno zveličanje. Kar bi nasprotovalo dušnemu blagru in zveličanju bližnjega, pa čeprav bi bilo koristno in ugodno za telo, ne smem in ne morem ljubiti, če nočem, da mi bi Kristus kakor sv. Petru očital: »Ne misliš na to, kar je božjega, ampak, kar je človeškega.« Lju-

biti moram bližnjega, ker ga ljubi Bog in kakor ga ljubi Bog. Bog pa ljubi človeka kot svojega otroka, ki mu je pripravil zveličanje. Ljubezen se ne sme ustaviti v naravni sferi, ampak mora seči v nadnaravno sfero.

Ali se torej krščanstvo kot vera ljubezni nujno odpove svojemu najbolj značilnemu znaku, ako se bori proti nasprotniku, se vprašamo. Najprej pa si moramo biti na jasnem, kakšen boj sploh vodi in je vodilo krščanstvo.

Krščanstvo kot vera ne uporablja boja z fizično silo. Krščanstvo se ni razširilo in se ne razširja z mečem kot mohamedanizem. In vendar obstaja videz, da se krščanstvo, da se Cerkev bori z orožjem. Videz pride odtod, ker se borijo člani Cerkve. Borijo se, ker so napadeni. Cerkev pa prizna naravno pravico samoobrambe vsakemu v polni meri. Zato se kristjan sme z vso pravico braniti, ako je napaden. Braniti se je včasih naravnost dolžnost. Braniti sme svoje življenje, svoje imetje in to z vsemi moralno dovoljenimi sredstvi, ki morejo pripeljati do cilja, tudi z orožjem. Enako kot posamezniku daje krščanstvo pravico do samoobrambe tudi družbi, narodu, če je v nevarnosti njun obstoj, posest, blagostanje, in to zopet z vsemi moralno dovoljenimi sredstvi. K samoobrambi spada tudi, da posameznik, družba in narod podvzame vse ukrepe, da prepreči sovražniku tudi za bodoče, da bi mogel škodovati.

V primeru komunizma stopa narod v obrambo za svoj obstoj, ki je ogrožen po mednarodni usmeritvi komunizma; bori se proti komunizmu za svoje imetje. Družba brani svoj obstoj, ki je ogrožen z uničenjem družine, ki je podlaga družbe. K narodovim, družabnim dobrinam pa spada tudi vera; vera urejuje medsebojne odnose v družbi, vera osrečuje; zato je vir družabnega blagostanja. Če komunizem napada vero in jo proglašča za strup, potem se mora družba postaviti v bran tudi za to svojo dobrino vere. Že boji proti srednjeveškim herezijam so bili boji samoobrambe. Herezije namreč niso ogrožale samo vere, ampak z vero tudi družabni red in družabno blagostanje. Bogotajstvo je veljalo že v starem veku pri Grkih kot rušitelj družabnega reda in je bilo zato preganjano.

Krščanstvo, ki daje posamezniku in narodom popolno pravico do samoobrambe, pa samo kot vera ne bije boja z fizično silo. Krščanstvo bije boj na duhovnem polju. Tudi ta duhovni boj krščanstva je nekaterim v spotiko. Ali se mora krščanstvo vzdržati tega boja, če hoče ostati vera ljubezni?

Načelo krščanstva v tem duhovnem boju je Avguštinovo načelo, ki ga je izrazil iz besedami: *Occidite errores, diligite errantes!* Zadržite zmote, ljubite one, ki se motijo! V prvem kot drugem delu tega svojega načela posnema krščanstvo svojega božjega Učenika: oster, neizprosni boj proti zmoti, ljubezen do nasprotnika, ki je nič ne premoti, nič ne ustavi.

Če krščanstvu očitajo, da nima dovolj ljubezni, da ne zavzema pravilnega stališča do nasprotnika, ker se spušča z njim v boj, potem bi našli tudi na Kristusu dovolj snovi za take očitke.

Kako da je Kristus rabil tako odločne, ostre izraze proti svojim nasprotnikom? Farizeje je imenoval pobeljene grobove (Mt 23, 27), Heroda je nazval lisjaka (Lk 13, 32). Kako da je farizejem zaklical tolikokratni gorje (Lk 11, 42—47)? Učencem je prepovedal, da bi se ravnali po farizejskem zgledu (Mt 23, 3). Ali se ne bodo oni, ki očitajo krščanstvu nepravilno postopanje z nasprotnikom, spotikali tudi nad takim ravnanjem Kristusovim?

Kristus govori celo o meču. »Ne mislite, da sem prišel zato, da prinesem na zemljo mir; nisem prišel, da prinesem mir, ampak meč« (Mt 10, 34). Kristusov učenec mora torej vedeti, da se ne sme udajati lagodnemu miru, ampak da je poklican za boj s strastmi in z nevero. Kristus uči svoje učence, da naj onim, ki jih nočejo sprejeti kot oznanjevalce evangelija, očitno pokažejo, da nočejo z njimi ničesar imeti, s tem, da otresejo celo prah s svojih nog (Mr 6, 11). In kristjani ne bi smeli enako odločno narediti? Kako da vprav od kristjanov zahtevajo, da bi se morali z nasprotnikom spustiti v neko kompromisarsko pogajanje?

O ponižnosti Janeza Krstnika in o njegovi ljubezni do duš pač ne moremo dvomiti. In vendar je Janez Krstnik odločno zaklical Herodu: »Ni ti dovoljen!« (Mt 14, 4). S tem »ni ti dovoljen« je bil napovedan boj. Janez Krstnik je boj začel in v njem zgubil življenje, a iz boja se ni umaknil.

Kristus svojih učencev ni učil samo, naj bodo preprosti kot golobje, ampak tudi previdni kot kače (Mt 10, 16), torej ne samo na vse strani uslužni, ljubeznivi, ampak proti nasprotniku oprezni, pripravljeni za obrambo in boj.

Kristus graja pastirja-najemnika, ki popusti svoje ovce in jih prepusti volkovom, sam pa zbeži. Dobri pastir se postavi v bran za svoje ovce, se spusti v boj, ki gre na življenje in smrt, in rajši da življenje za svoje ovce, kot da bi jih prepustil grabežljivim volkom (Jan 10, 12, 13).

Kristus svojim učencem ne prepoveduje govoriti, braniti se pred sodišči, kamor jih bodo vlačili, ampak jim obljublja, da jim bo dano tisto uro, kaj naj govore (Mt 10, 19, 20). Obramba, zagovor je torej dovoljen.

Prav malo one ljubeznivosti, ki jo zahtevajo od krščanstva v vseh primerih, je v naslednjih Kristusovih besedah: »Prišel sem namreč, da ločim sina od očeta in hčer od matere in snaho od tašče« (Mt 10, 35). »Če kdo pride k meni in ne zapostavi svojega očeta in matere in žene in otrok in bratov in sester, vrh tega tudi svojega življenja, ne more biti moj učenec« (Lk 14, 26). Ko gre za božje dobrine, mora zmagati nadnaravna ljubezen, ki pogazi samo zemeljsko čustvo.

Če ima telesno trpljenje dober učinek za dušo, se je treba brez usmiljenja odločiti za telesno trpljenje, samo da se duša reši. Sv. Pavel piše Korinčanom: »Jaz sem... sklenil njega, ki je tako storil... izročiti satanu v pogubo mesa, da se duša reši« (1 Kor 5, 3 ss).

In Timoteju naroča sv. Pavel, naj ne bo iz napačne ljubeznivosti popustljiv, ampak naj odločno nastopi: »Oznanjaj besedo, nastopaj, bodi prilično ali neprilično; prepričaj, svari, opominjaj« (2 Tim 4, 2).

In kaj naj rečemo šele o Jezusovi odločnosti, ko vzame bič v roke in prežene prodajalce iz templja (Jan 2, 14)? Ko gre za božjo čast, se mora umakniti vsako napačno čustvo ljubeznivosti.

Krščanstvo gre po stopinjah svojega božjega ustanovitelja in bojuje duhovni boj, boj resnice z lažjo. Ta boj je za krščanstvo nujen, kot je nujen boj luči in teme. Ta boj je začel nadangel Mihael v nebesih proti božjim upornikom. Ta boj je Bog napovedal hudobnemu duhu že ob jutru človeške zgodovine: »Sovrašтво bom naredil med teboj in med ženo, med tvojim in njenim zarodom« (Gen 3, 15). Ta boj so bojevali starozavezni preroki, boj resnice o enem Bogu, namreč z lažjo mnogoboštva. Ta boj je nadaljeval Kristus in za njim ga je prevzela cerkev, ki izročeno ji resnico odločno brani proti vsem napadom.

»Ljubil sem pravico, sovražil krivico, zato umiram v pregnanstvu.« so besede umirajočega papeža Gregorja VII. Ne samo en papež, Cerkev na splošno je preganjana, ker ljubi pravičnost — resnico in sovraži krivico — laž.

Vedeti pa moramo, da krščanstvo, da Cerkev svojega nauka nikomur ne vsiljuje, zlasti ne z bojem. Za krščansko resnico se mora vsak prostovoljno odločiti. Cerkev ima od Kristusa nalogo, da uči narode božjih resnic, ki jih pa morajo narodi prostovoljno sprejeti. Cerkev je bila vedno proti uporabi vsake, ne samo fizične, ampak tudi moralne sile, ko je šlo za sprejetje krščanskih resnic. Da je Cerkev proti vsakemu nasilnemu prestopu v Cerkev, proti vsakemu tako zvanemu prekrščevanju, imamo zgled iz najnovejšega časa.

Če pa je nauk Cerkve napaden, bodisi javno ali prikrito, od posameznikov ali od skupine, tedaj se Cerkev postavi v bran in tudi napada. Cerkev se obnaša kot dober pastir in ne kot najemnik, ko gre za blagor izročenihi ji ovac. Komunizem kot največja herezija današnjega časa je napadalen, zato se brani in napada v odločnem boju tudi Cerkev.

Drugi del Avguštinovega načela pa je: Diligite errantes. Ljubiti moramo one, ki so v zmoti. Toda, kako naj ločimo zmote in one, ki se motijo, da bi ene sovražili in druge ljubili, bi pomišljali nekateri. Ali je to dvoje ločiti nemožno? Možno mora biti, ker je taka božja zapoved. Po eni strani nihče razen skeptika ne bo tajil, da je zmoto treba obsoditi, zavreči. Zmota in resnica ne moreta obstajati skupaj. Po drugi strani je pa zapoved ljubezni obsežna v zapovedi, da moramo ljubiti vse ljudi. Bog ljubi vse ljudi in ljubi jih tako, »da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil« (Jan 3, 16). Ker od zveličanja nikogar ne izključuje vsezveličavna volja božja, tudi mi ljudje ne moremo nikogar izključiti od upanja na božje usmiljenje. Ko zavračamo zmoto, ne smemo zavriniti onega, ki se moti.

Nauk o ljubezni do onih, ki se motijo, do blodečih, v krščanstvu ni samo teorija, ampak po tem nauku se je Cerkev tudi vedno ravnala. Zgledu Kristusovem, ki je na križu molil za one, ki so ga križali, je takoj sledil sv. Štefan, ki je prosil za one, ki so ga kamenjali: »Gospod, ne prištevaj jim tega greha!« (Apd 8, 60). In tako so delali prvi kristjani in pravi sinovi Cerkve vseskozi. Zgled

te ljubezni imamo iz polpretekle in sedanje dobe, ko papeži pošiljajo materialno pomoč trpečim članom pravoslavne cerkve.

Pa imamo v zgodovini primere pravega verskega sovraštva, bi kdo ugovarjal. Če bi kdo take primere dokazal, ne sme soditi Cerkve po teh primerih. Cerkev moramo presoјati edino iz njenega nauka in ne iz dejanj, ki so jih morda zagrešili njeni slabi udje.

Proti tej dolžnosti ljubiti one, ki se motijo, se pa nič ne pregrešim, če se branim, ko sem napaden.

Prav tako se ne pregrešim zoper ljubezen, ako se borim, napadam zmoto. Če bi v bližnjem ljubil zmoto, bi ga v resnici ne ljubil, ampak sovražil. Zmota, greh nasprotujeta sreči bližnjega, ker nasprotujeta njegovemu zveličanju. Pater Damijan, apostol go-bavcev, je bil heroj krščanske ljubezni. Čudimo se do kakšnih višin se je povzpela njegova ljubezen do bližnjega. A ta njegova silna ljubezen ni bila omedlna ljubeznivost, ki se ne bi upala nastopiti proti grehu in zmoti. V njegovem življenjepisu beremo, kako vztrajno in krepko se je boril z zmoto in grehom na otoku Molokaju.

Poglejmo še, kdo so oni, ki Cerkvi očitajo, da nima dovolj lju-bezni do nasprotnikov? So mar to stoođstotni verniki, ki so svoj razum ponižno uklonili celotni razodeti resnici? Nikakor ne. To so oni, ki s Pilatom skeptično sprašujejo: »Kaj je resnica?«, ki ne priznajo dogme in se jim zato vse maje. Cerkev uče ljubezni, potrpljenja, popustljivosti, tolerance, ker so sami tolerantni. Toda resnica je intolerantna, resnica in toleranca ne gresta skupaj. Ti »učitelji« Cerkve se s Cerkvijo in cerkvenim naukom niso razšli šele pri zapovedi ljubezni do bližnjega, ampak že zdavnaj poprej na polju dogme, na polju resnice.

Verski indiferentizem, brezboštvo pač more biti tolerantno. Ravno-dušen mir in dobrohotnost na vse strani in za vsako ceno, tudi za ceno resnice, more biti ideal le brezbožne etike. Dobrohotnost in ljubezen je tudi ideal krščanske etike, a resnica pri tem ne sme biti najmanj okrnjena in prizadeta.

Cerkev se ne more spuščati v neko popustljivo pogajanje za svojo resnico. Vprašanje je tudi, ali bi s takim kompromisarstvom kaj dosegla. Ali ne bi s takim ravnanjem celo odbijala, ker bi nasprotniki v tem gledali njeno slabotnost? S takim postopanjem bi si le škodila. »Tisti, ki hočejo opravičiti vsako dejanje in vsako osebo in ki uče, da niti hudobije ne smemo sovražiti, so škod-ljivci, pokončevalci naroda,« pravi Al. Manzoni (Morale Cat-tolica, Milano, str. 81).

PROTIKOMUNISTIČNA OKROŽNICA

Dr. Janez Kraljič

Za god sv. Jožefa I. 1937 je izšla znamenita papeška okrožnica Divini Redemptoris. Čeprav ni stara niti sedem let, je že doživela razgibano zgodovino v življenju narodov, katerim je postala kaŕipot iz socialnih stisk k boljši ureditvi družabnega življenja. Vseobče zanimanje ji je oskrbela aktualna vsebina, ki se v celoti peča z naukom, osnovami, nameni, načini in sadovi na komunističnih načelih zgrajene družbe. Pa okrožnica se povzpne še više. Ne ostaja samo pri stvarni kritiki komunizma, temveč odkriva prava načela in trdne temelje pravega družabnega reda, ki sloni na varnih temeljih zdravega razuma in razodete boŕje besede. Resničnost premis in pravilnost logičnih zaključkov jamči papeški okrožnici vekovito vrednost, ki pač vabi bogoslovno, modroslovno in socialno izšolano inteligenco, da preučuje neprecenljive vrednote, ki jih vsebuje doktrinarna razprava, da si jih osvoji, in da jih koristno posreduje članom in predstavnikom človeške družbe.

Zašli pa bi daleč od resnice, če bi občudovali statično silnost papeške okrožnice, misleč, da je njen prvi namen obogatiti človeško znanost, ko sta znanost in učenost samo prigradni sredstvi, ki ju papeŕ uporablja, da z njima razgali zablodelost in infernalno zlobnost komunizma ter ob popačenju taistega z nenadkriljivo vzvišenostjo odkriva lepoto cerkvenega nauka o človeka vredni zgrajenosti sodobne družbe. Okrožnica Divini Redemptoris je tudi mobilizacijsko povelje, naslovljeno na vse edinice in činitelje človeške družbe, ki ne vabi, ampak kategorično zaukazuje sveti boj proti napadom komunizma, komur je le še kaj mar krščanstva in prave kulture. To je cilj in namen papeške okrožnice! Započeti nujni boj proti komunizmu. Organizirati odpor in preiti v napad. Zbrati vse, ki jih ni komunizem tako okuŕil, da bi ne čutili v sebi odgovornosti sokrivde pred zgodovino in poznejšimi rodovi, ki jim grozi nevarnost, da jih zaradi naše naivnosti in zločinske brezbriznosti nasilni komunizem izropa naravnih in nadnaravnih pravic ter jih pahne v okove suŕenjstva in barbarstva. Odločitev cerkvene avtoritete pomeni za vernega človeka neizbeŕno dolŕnost, da sprejme navodila papeške okrožnice. Pomeni začetek organizacije, nadaljevanje in vzdrŕevanje protikomunistične borbe.

Kakor je navada, da mobilizacijsko povelje imenuje vaŕnejše edinice, ki naj izvedejo povelje, tako kliče papeŕ poimensko vaŕnejše ustanove, ki naj bodo nositeljice protikomunistične akcije. Izrecno nalaga dolŕnosti protikomunističnega boja obojnemu kleru, redovnemu in svetnemu, ki naj jima verno pomaga Katoliška akcija. Vsa verska in cerkvena društva naj borbo družno podpirajo. Papeŕ obvezuje k sodeležbi stanovska društva moŕ in ŕena, delavcev in kmetov, inŕinirjev in zdravnikov, gospodarjev in knjiŕevnikov ter drugih. Vse, ki še verujejo v Boga in so nositelji oblasti, kliče, da z »vnanjimi sredstvi odbijajo naklepe komunizma«. Bolj kakor učena razprava je okrožnica učbenik in veŕbenik, kako je treba voditi protikomunistični boj, da bo dosegel stavljene cilje, ki hočejo dati človeŕstvu pravi red na osnovi socialne pravičnosti, ki jo oŕarja evangeljska ljubezen.

Spričo take vsebine in očitne tendence je razumljivo, da se je komunistična »*Humanité*« obregnila ob okrožnico. Pritrjevale so ji komunistično navdahnjene publikacije ali revije, v kolikor okrožnice niso povsem zatajile po pravilu: *catholica non leguntur*. Sovražno stališče komunističnega sveta do papeške okrožnice je pa imelo to dobro stran, da jo je ostali izvenkatoliški svet sprejel z vsem priznanjem. Nizozemski kalvinistični »*Herold*« je pisal: »Da smo mi protestantje in kalvinisti, to nas ne sme ovirati, da ne bi bili papežu hvaležni... Rimska Cerkev je še vedno svetovna moč in kadar izpregovori poglavar te Cerkve v obrambo krščanskih načel, tedaj se mi zavemo višje enote, ki nas kljub vsem razlikam družijo.« Pravoslavni atenski list »*Ethniki*« je pisal v istem smislu, »da je mednarodno javno mnenje pripravljeno, da sprejme njegove (papeževe) opomine za boj proti komunizmu«.

Po zgornjih navedbah se seveda nočemo vdajati lepi utvari, da so vsi ljudje okrožnico s toliko razumno uvidevnostjo sprejeli. Še med katoličani smo slišali dobre nasvete, »kako naj bi papež kočljivo okrožnico uredil in uravnovesil v duhu krščanske ljubezni, da bi ne kalila lepega miru med vernimi kristjani in resnico iskajočimi komunisti«. Pri nas so bili ponekod mnenja, da okrožnica ni na mestu. Drugod so v verskem društvu učeno razpravljali, če je za nas in naše čase primerna. Še drugod pa so glasovali, ali naj jo sprejmejo ali mimo nje preidejo na dnevni red.

Založništvo *Naša pot* pa jo je izdalo kot 13. publikacijo imenovane knjižne zbirke s primernimi pripombami in pojasnili izpod peresa velikega sociologa dr. Aleša Ušeničnika (*Naša pot* XIII, 1937). Važno delo podaja uradno in cerkveno sodbo o komunizmu in potrebo organiziranega in skupnega boja proti največjemu sovražniku urejene družbe. Odkar je okrožnica izšla, pa do danes, se je sodba o njej bistveno izpremenila.

Pred leti se je mnogim zdelo, da je okrožnica podobna drugim sociološkim delom, ki se učeno razpisujejo, a se odmikajo življenjskemu utripu. Zato gre človek lahko mimo takih del, ali pa si o njih ustvari svoje mnenje, ne da bi se javno življenje zaradi tega le za las izpremenilo. O okrožnici pa sedanost govoriči drugače. Res je, kakor je papež v okrožnici zapretil, da se bo življenjska dinamika kruto maščevala nad tistimi narodi, ki bi se drznili omalovaževati normativne besede. Vse drugače bi mi razumeli sodobna dogajanja, manj grobov bi imeli in več domov bi stalo, če bi mi vedeli, kaj je komunizem in s kakšnimi metodami se moramo z njim boriti, da mu bomo kos.

Ko je Pij XI. obsodil boljševiški komunizem, so zagovorniki komunizma pojasnjevali, da je ta cerkvena sodba in obsodba komunizma prenačljiva. Tako so dejali, da Cerkev komunizma ne pozna, da je izrekla sodbo bolj iz političnih, narodnih in osebnih razlogov kakor pa iz načelnih.

Stari znanci in nasprotniki.

Historična resnica je precej drugačna. *Komunizem in Cerkev sta precej stara znanca in stara nasprotnika*. Že davno preden je zrasel v Rusiji, je že živel drugod v Italiji, Franciji in Nemčiji. Prvo zgodovinsko srečanje Cerkve s komunizmom datira z dne 22. februarja 1239. Ta dan je izdal *Friderik II.* zadnjo konstitucijo s sodelovanjem svete

Cerkve. V njej imenuje rimski cesar tudi komuniste (communelli), ki so živeli z Zgornji Italiji. Nič točnega ne vemo o njih. Samo dve dejstvi poudarjajo anali in konstitucija. Komunisti so že takrat učili, da je vse vseh. Cesarjev odlok pa pravi v suhoparnem juridičnem jeziku, da so komunisti — krivoverci (Dic. Th. Cath. III/1, 596).

Sedem sto let je stara omenjena konstitucija. Pa že pred sedmimi stoletji je bilo predvsem to jasno, da je komunistični nauk v očitni opreki s Kristusovim naukom. Ko se prvič prikaže na odru svetovne zgodovine, se prikaže kot nasprotnik Cerkve, kar je njegova značilna oznaka. Cerkev torej komunizem že dolgo pozna. Ko še nobena sedanja svetna oblast ni obsodila komunizma, ga je Cerkev že zavrгла. Obsodbne do sedaj še ni preklicala, pač pa jo je poostrila.

Ko je začel nastopati sodobni komunizem s prevratnimi metodami, da bi zrušil družabni red in na njegovih ruševinah vzpostavil obljubljeni zemeljski raj, je pred sto leti nastopil proti njemu Pij IX. z novimi obsodbami. V okrožnici *Qui pluribus* z dne 9. novembra 1846 poudarja tri važne momente iz komunistične prakse. Komunizem imenuje *kužni nauk*, ker povsem nasprotuje božjim in naravnim pravicam. Drugič opozarja, da nastopa *v ovcjem oblačilu*, ker uporablja laž in vsakovrstno prevaro. Tretjič pa *opozarja* častite brate, naj opominjajo, spodbujajo in svare vernike, da se ne bodo dali prevariti in zapeljati od zmote. Torej nič izvirnega ne prinaša današnji komunizem. Po nauku, načinu in nastopu se nič ne razlikuje od prejšnjega.

Qui pluribus je najstarejša protikomunistična okrožnica. Če je prva pa ni zadnja med papeškimi izjavami, ki obravnava kočljivo stvarino o komunizmu. Poleg že imenovane obsodbe našteva kardinal Peter Gasparri v knjigi *Codicis iuris canonici fontes II* (str. 102) še druge tri obsodbe od istega papeža. Ponovno ožigosa Pij IX. komunizem kot zmoto in zablodo. (Nagovor *Quibus quantisque*, 20. aprila 1849). Nasproti tistim, ki dokazujejo in prikazujejo ljudskim množicam namišljeno lepoto komunistične ideološke zgradbe, ugotavlja *zloglasnost in brezbožnost komunističnega sistema* (*Nobis et nobiscum*, 8. XII. 1849). Še enkrat in dokončno zatrdi isto sodbo v okrožnici *Quanta cura*, 8. XII. 1864 in v znamenitem *Syllabu*, to je v cerkveni in uradni zbirki, da zastruplja komunizem misel in srce sodobne družbe.

Še neka okoliščina je važna za umevanje Pijevega gledanja na komunizem. Razodel jo je ob nagovoru dne 9. decembra 1854 mnogoštevilno zbranim škofom iz vsega sveta, ki so prišli v Rim, da bi bili navzoči ob slovesnem razglašenju verske resnice o Marijinemu brezmadežnemu spočetju. Papež odkriva prav zadnje korenine komunističnih zablod in hudobij. „Zmote, pravi, ki jih oznanjajo nasilne organizacije, njihova nečloveška dejavnost, tako izpadajo preko naravnih meja razumne človeške narave, da moramo poseči v metafizični red, če jih hočemo umsko dojeti. Zagovornikom in izvrševalcem takih idej veljajo Zveličarjeve besede: *Vi ste od očeta hudiča*“ (Jan 8, 44).

Kaj je mislil papež s temi besedami? Ali ne tega, da so take misli, taka prevratna dejavnost sad in plod demonskih sil. Zato papež prosi škofo, naj se proti takim zmotam bore *pod Marijinim varstvom*, da bo njihov boj uspešen. Spričo mnogoštevilnih dokumentov moramo spre-

jeti kot historično dejstvo, da je Pij IX. pogosto in slovesno za ves svet učil, da je komunistični pojav nasprotnik vere in družbe; kot nauk je komunizem tak nesmisel in v praksi taka nečlovečnost, da je njegov izvor in nastop razložljiv zgolj iz satanizma.

Leon XIII. je načelno in praktično še več storil proti komunizmu. Obširno in podrobno je razčlenil komunistične pojme o družbi, pokazal je na nevarna kotišča hudega zla, načine njegovega postopka kakor možnosti korenitega iztrebljenja. Z eno besedo označi družbo razkrajajoče pogubnosti komunizma, da so za družbo »smrtonosna kuga« (Naša pot XIII, Divini Redemptoris 14). Kar je kuga za človeško telo, to je komunizem za družbo.

V dveh okrožnicah je pisal papež o tem zlu. V okrožnici *Inscrutabili* (21. IV. 1878) govori na splošno o prevratnih družbah, ne da bi katero imenoval. Pa pismo ni imelo pravega uspeha. Bilo je premalo otipljivo. Zato je v novi okrožnici *Quod apostolici* (28. XII. 1878) imenoma povedal, da so socializem, komunizem in nihilizem tri take prevratne organizacije, od katerih grozi zlo družbi. Papež bi rad molčal, če bi smel molčati, in čeprav je pisal o istem predmetu le nekaj mesecev prej, pa mu vendar zazvane v ušesih Izaijeve besede: Vpij, ne nehaj, kakor tromba povzdigni svoj glas (58, 1).

Komunizem ni nastal slučajno. Ne ugaja mu vsako podnebje. Dobro uspeva na takih točkah, kjer prevladuje snov nad duhom, ali pa v takih proizvodih človeške umnosti, ki so jim podzavestno ali pa namerno ubili duha. Kakor prinaša ločitev telesa od duše smrt telesu, tako umrje znanost, če se loči od duhovnega. In taka za komunizem ugodna kotišča našteva papež. To je prvič: množica, ki jo vabijo v brezboštvo. Drugič: poveličevanje tehnike, kakor da pomeni skrajni vzpon človeške duševnosti, in še tretjič: napačni filozofski poizkus ločiti znanost od vere in Cerkve. Leonove misli povzame Pij XI. s sledečimi besedami: »S svojim bistrim umom je (Leon XIII.) jasno pokazal, da ima to hujskanje množic v ateizem obenem s poveličevanjem tehnike svoj vir v tisti filozofiji, ki je že dolgo skušala odtrgati znanost od vere in življenje od Cerkve« (Div. Red. 14). Hujskanje proti veri in Cerkvi pripravlja komunizmu ugodna tla.

Papež je prav konkreten. Zločina obtožuje tiste znanstvenike in vzgojitelje, ki na univerzah, fakultetah in srednjih šolah nasprotujejo Kristusovemu nauku (okrož. *Quod apostolici*). Zgodovina slovenskega komunizma izpričuje pravilnost Leonovega gledanja o začetkih komunizma. Papež radostno priznava očitvidne uspehe svetne oblasti v protikomunistični borbi, a svari pred nevarno utvaro, da bi svetna oblast s policijskimi odredbami in vojaškimi nastopi zmogla izkoreniniti komunizem. Pač pa more to doseči Cerkev, če ji svetna oblast nudi potrebno pomoč. Katoliška načela o pravi ureditvi družbe je isti papež pojasnil v okrožnici *Rerum novarum*.

Po občem prepričanju bi upravičeno mislili, da je Cerkev govorila dovolj in da so nove načelne izjave nepotrebne, če izvzamemo vzpodbudne opomine, da naj se navodila sv. Stolice o komunizmu tudi točno izvrše. V tem smislu je Pij X. po kardinalu državnem tajniku Merry del Valu pismeno pohvalil kanonika *Gaudeauja*, ker je kot urednik lista

La Foi cattolique pobijal napačna načela socializma, kolektivizma in negativnega sindikalizma, ki je vdrl tudi v vrste francoskega sillonizma (cfr. AAS V, 141—142).

Po končani prvi svetovni vojni so močni pretresljaji razburkali družabno življenje. Pri mnogih narodih je prišel komunizem trenutno do gospodstva. Sicer preko potokov krvi, a se je obdržal nekaj časa na krmilu. Kjer je prišel do oblasti, povsod je na isti način nastopal proti veri in Cerkvi. Govoril je o verski svobodi, vernike pa je krvavo in neusmiljeno preganjal. Ne samo v Rusiji, tak se je prikazal na pozorišču svetovne zgodovine na Madžarskem, v Mehiki, Španiji in drugod. Prva točka njegovega programa je obsegala od oblasti organiziran in z vojaškimi sredstvi podprt boj proti veri. Ljudstvo je s silo moralo v ateizem, kar se je dogajalo zlasti v Rusiji, kjer je povsem zavladal boljševizem.

Prav ta boljševiška oblika komunizma je postala vzor vsem ostalim komunističnim vladavinam, ki so ruski boljševizem nesporno sprejele in mu priznale vodilno ter razsodniško vlogo v svetovnem komunizmu. Spričo tolikšnih sprememb v komunizmu je lahko umevno, kar je pisal papež v okrožnici *Divini Redemptoris*: »Zato mislimo, da smo dolžni ponovno dvigniti glas; to storimo s tem še bolj svečanim dokumentom, kakor je navada Apostolski stolici, učiteljici resnice, in sicer tem rajši, ker vemo, da je to želja vseh katoličanov« (Div. Red. XIII, 19).

Papeževe besede izzvenijo v zadržano opravičilo, zakaj po tolikih uradnih izjavah znova in znova govori o tej zadevi. Spominja se Pijevih in Leonovih okrožnic; ne pozabi svojih in obnavlja misli, ki jih je izrekel ob povratku papeške misije, ki je delila papeško podporo bednim v Rusiji.

Bolj kakor kdo drugi je Pij XI. smel povedati avtoritativno besedo prav o boljševiškem komunizmu. Kot načelno dobro izšolani poznavalec boljševiškega komunizma in vešč ruskega jezika je mogel kot nuncij v Varšavi iz neposredne bližine opazovati še komunistično prakso na terenu, t. j. vznik boljševizma, njegovo izprememb bogato pot, blesteče obljube in kruto resničnost, ki je zorela v usodno žetev, kakor strupen plod iz strupene korenine. Česar sam ni opazil, so mu povedali še drugi, zlasti člani papeške podporne misije, ki se je po njegovem naročilu zanimala za razmere v Rusiji.

Naivnost voditeljev in brezbržnost množic je pripomogla komunizmu, da se je razvil v državni komunizem. Nasilno si je prisvojil oblast. Z bratomorno vojsko, preko grmad mrličev in potokov krvi je iz prekratne organizacije postal vsemogočna državna sila. Bilo je to v Rusiji, Madžarski, Mehiki, Španiji in še drugod, a povsod na isti način. Nestrpno je uničil vsakega tekmeča. Zadužil svobodo vesti in razglasil diktaturo. Ves državni aparat je šel na delo, da zatre vsako vero in cerkev, kot najhujšega sovražnika komunizma. Državna oblast je organizirala sovraštvo do Boga. Pojav in posebnost, kakršne svetovna zgodovina ne pozna! Cilj, ki si ga je postavil državni komunizem, je boljševizacija vsega sveta, ali kakor se izraža sam — brezrazredna družba.

Državna oblast je bila preveč zaposlena, pa tudi premalo poučena o pravih ciljih komunizma. Zato je papež, kot čuvar božjih pravic in klicar človeških interesov, nenehoma opozarjal voditelje narodov pred

grozečo nevarnostjo, »kam bo vedlo to razkristjanjevanje človeške družbe« (Div. Red. 15).

Vsem ljudem, ki so dovzetni za resnico in pravico, sporoča, da ta »nevarnost po zvičajnosti prevratnih ljudi od dne do dne bolj narašča« (Div. Red. 19). Svarilo ni prijetno! Ali je sploh kakšno svarilo prijetno? Je pa resnično in potrebno in sodobno. Saj žive še danes ljudje, ki sanjajo o izpreobrnjenju komunizma, bajajo o njegovi dobri volji in kot rešitev pozdravljajo ponujano roko, ki vabi k sodelovanju.

Papeža boli že videz sodelovanja. Zakaj komunizem brutalno gazi človečanske in božje pravice. Zato ni zakonit in upravičen ne kot misel ne kot sistem ne kot organizacija ne kot sila. Oblast v pravem pomenu ne moremo reči, ker je vedno samo nasilje, kakor on sam pravi — diktatura. Ker je sovjetska vlada papeško pomoč bednim razlagala kot sodelovanje, je Pij XI. v javnem konzistoriju (18. XII. 1924) dejal: »S tem, da podpiramo rusko ljudstvo, nikakor ne odobravamo ruske vladavine« (AAS, XVI, 495).

Okrožnica *Divini Redemptoris* našteva uradna mesta še iz drugih okrožnic, ki komunizem obsojajo. Pij XI. smatra v okrožnici *Miserentissimus Redemptor* komunizem za *zlo in greh*, kjer prosi vernike, naj zadostujejo Jezusovemu Srcu, ker so se: prvaki zbrali zoper Gospoda (Div. Red. 16). V okrožnici *Quadragesimo anno* pa pravi, da je komunizem *brezbožen po svoji naravi in narodom škodljivo*, ker prinaša človeški družbi le »nasilje, klanje in pokončanje« (Div. Red. 16). Drugod in pri nas se je to na žalost dobesedno izpolnilo. *Najbolj nevarno zlo* je komunizem, uradno ugotavlja papež v okrožnici *Caritate Christi* (1932): »Med vsemi zablodami in zmolami naše dobe je najbolj nevarna komunistična« (AAS XXIV, 189). *Je največja nevarnost za vse narode*, kakor je omenil ob otvoritvi svetovne razstave katoliškega tiska (12. V. 1936). Takole pravi sv. oče: »Prva in največja in najsplošnejša nevarnost je brez dvoma komunizem v vseh oblikah in vseh stopnjah« (Div. Red. 17). Papež kopicí izraze, da bi bolj izčrpano dopovedal, kaj je komunizem. Nedvomno je največja nevarnost. Potres, bolezen, vojska, poraz, okupacija ali narodna nesreča so tudi nesreče, pa ni nobena narodna nesreča, če je še tako velika, hujša od komunizma.

Še več Pijevih izjav bi lahko dodali, a iz že naštetih zadostno spoznamo pogubonosnost komunizma. Različni izrazi, ki jih papež našteva, imajo le to vsebino: komunizem je *zlo vsega zla*. Je moralno zlo in predstavlja greh vseh grehov: od oblasti organizirano sovraštvo proti Bogu in Cerkvi, zločin, za katerega ne najdemo primere v zgodovini.

Papež ne prikriva, prej se trudi, da bi z mnogoštevilnimi teksti in dokumenti dokazal dolgotrajnost in nepopustljivost boja, ki ga bojuje Apostolski sedež s komunizmom. Dramatičnemu prizoru sličí v okrožnici tisto mesto, kjer zapisani besedi doda še živo pričó, da tudi: »Najhujši nasprotniki Cerkve, ki vodijo iz svojega glavnega mesta, iz Moskve, brez prestanka ves ta boj proti krščanski kulturi, pričajo ne toliko z besedami kakor z dejanji, da rimski papeži tudi v današnjih dneh ne samo, da niso nehali braniti svetinj krščanske vere, da so tudi pogosteje in nujneje kakor katera koli svetna oblast opozarjali na veliko nevarnost komunizma« (Div. Red. 16).

Besedilo vzbuja vtis, da hoče papež s prstom pokazati, kdo so danes najhujši sovražniki Cerkve, krščanske kulture in svetinj krščanske vere. To so voditelji iz Moskve! Ti plamte od neodjenljivega sovraštva do Apostolskega sedeža v besedi in tudi v dejanju. Zakaj torej tako sovražijo rimske papeže, če ne zato, ker ti pogosteje in nujneje kakor katera koli svetna oblast opozarjajo svet na komunistično nevarnost. Koliko svetnih oblasti živi danes v dobrih odnošajih s sovjetskimi voditelji, ne sicer iz notranjega prepričanja, pač pa iz časnih dobičkov. Papeži pa ne delajo tako. Že nad sedem sto let pazljivo spremljajo komunizem v vseh oblikah in odtenkih. Obsodili so posameznike, ki so iz diletantizma uganjali komunizem. Niso izpustili izpred oči organiziranega in teoretičnega komunizma, danes pa kličejo v boj proti državnemu komunizmu tudi za ceno, da izgubijo prijateljstvo nemnogih narodov in vlad in se pohujšujejo nad njimi lastni verniki. S kakšnim veseljem bi sprejeli sovjetski mogotci papeža, če bi vsaj molčal o komunizmu. Saj vendar življenje kaže, da kodificirajo komunisti za najboljšega kristjana in duhovnika prav tistega, ki o komunizmu molči. Če pa hodi s komunisti, pa ga urbi et orbi razglasijo za vzor-duhovnika in pravega Kristusovega namestnika. Prav po besedah Sv. Pisma, ki jih je zapisal evangelist ljubezni: Vas svet ne more sovražiti, mene pa sovraži (Jan 7, 7). Vas ne more sovražiti, ker ste s svetom istega mišljenja.

Komunisti imenujejo zakoniti boj proti komunizmu politiko. Z zbadljivo besedo nameravajo ostrašiti ljudi, da bi opustili borbo proti komunizmu. Pa pustimo, da je ta borba res politika, kaj zato? Ali nimamo mi toliko pravic, kakor jih imajo oni? Če oni smejo uvajati komunistično novotarijo, koliko bolj smemo mi braniti sveto dediščino naših očetov. Sveta verska in vestna dolžnost je, da vodimo tako politiko in z vsemi sredstvi branimo svetinje, ki smo jih prejeli od naših prednikov, in jih izročimo poznejšim rodovom. Ni več pravega verskega duha in ne brez greha tisti, kdor imenuje politiko to, kar je papež izklical kot boj »za krščansko kulturo in obrambo svetinj krščanske vere«. Ali ni prav to najnujnejši sodobni apostolat, ki človeka posvečuje, človeško družbo pa rešuje? Tako velik apostolat je to, da je papež zanj ustanovil posebno cerkveno organizacijo, da dovrši to nalogo.

Razlastitev človeka.

Čuden naslov, ki bi ga lahko nadomestili z enim ali drugim še bolj čudnim. Rekli bi še lahko: razčlovečenje ali razosebljenje človeka; pa tudi umor, uničenje, propad in konec človečanstva, da bi z besedo izrazili razčinjenje, ki ga je zakrivil komunizem nad človeškim dostojanstvom.

Prvotno govorimo o razlaščenju zemlje in imovine, ki obstoji v tem, da kdo izgubi pravico do premoženja in si jo pridobi kdo drugi. In prav v tem pomenu komunistični nazor razlaščuje človeka, da mu vzame vse, kar ga dviga nad vso čutno naravo in vse človekove predprave prenesa na brezrazredno družbo. Neverjetno je, pa je kljub temu resnično, da še nihče do sedaj načelno in dejansko ni človeka tako ponižal, kakor ga je ponižal komunizem. Kdo bi tajil dejstvo, da so mnogi modroslovci omalovaževali človeka. *Rousseau* je n. pr. označil človeka kot »pokvarjeno žival«. *S. Freud* ga je imenoval »preganjalca nagonov«;

N. Hartmann »žival, ki ogroža sama sebe«; W. Sombart »bitje, ki se dolgočasi«. Znan je *Göthejev* odgovor: Was ist ein Mensch? Ein hohler Darm mit Furcht und Hoffnung angefüllt, daß Gott erbarme. Komunizem človeka ne le omalovažuje, marveč ga izropa. Trdi namreč, da je družba vse in človek nič.

Kakšni razlogi so primorali komuniste, da so izpovedali svoje mnenje o človeku. Taka izpoved je bila nujna, ker je zapadna civilizacija in krščanska kultura ustvarila poseben pojem o človeku, ki je poudarjal človekovo notranjo vrednost, kakor tudi njegovo vsepresežno stališče v vidnem stvarstvu. »Stari misleci so rekli, da je človek svet v malem »mikrokosmos«, ker silno presega vse vesoljstvo brez duše« (Div. Red. 44). V primeri s stvarstvom je človek velika posebnost. Ima nekaj od snovnega in duhovnega stvarstva. Ima telo, ki ga oživlja duša. Zato je pisal humanist *Nik. Cusanus* o človeku, da je »zgoščen svet« — mundus contractus. Ne tako, da bi bil od sveta odvisen, zakaj človek smatra svet za svoje področje in na svetu nastopa ne kot tujec, ampak kot domačin, kar je helenistični svet pojmoval v besedi kozmopolit. Iz dveh tako različnih sestavin, kakor sta duh in tvar, je človek eno bitje, ki ni odvisno od ustvarjenega sveta. Apostolske konstitucije ga imenujejo krono stvarstva — kosmos kosmou. Cerkevni pisatelji se kar ne morejo izpisati o človeku. Povzpnejo se do izrazov, ki meje na bogokletje. Ko razpravljajo o človekovi veličini in njegovi nadoblasti v vidnem stvarstvu, ga smatrajo za nespornega gospodarja zemeljskih dobrin. Njim je človek — »zemeljski bog«. Grškim očetom pa je bolj priljubljen drug izraz »mali bog« — mikrotheos. Pa jim daje prav Sv. Pismo z besedami: »Le malo pod angele si ga postavil« (Ps 8, 6).

Podlago za tako gledanje in ocenjevanje človeške narave nudi *človekova duša*. Po svoji duhovnosti presega vsa snovna in čutna bitja. Razumna narava je sposobna za spoznanje resnice, dobrote in lepote. Sposobna in zmožna, da si sama utira pot v stvarstvu, tako da ga vlada, ne da bi se dala vladati od njega. Zaveda se svojih dejanj in odgovarja za svojo dejavnost. Odkod ta suverenost razumne človeške narave? *Modroslovje ne odgovarja na zadnje vprašanje*. Naravna modrost več ne zadošča in se izmika odgovorom, da bi ji ne bilo treba izreči tistega poraznega priznanja: ne vemo in vedeli ne bomo.

Grška pravljica pripoveduje o tebski sfingi, ki je mimoidočim stavljala uganko: Kdo je, ki hodi zjutraj po štirih, opoldne po dveh, zvečer po treh — in kdor ji ni znal odgovoriti, da je to človek, je vsakega neusmiljeno pahnila v brezno. Kakor Grkom je človek še danes modernemu človeku *enačba z dvema neznankama: duša in telo*. Včasih se zmoti o duši, včasih o telesu in včasih o obeh, ker pogosto napačno razlaga življenjsko povezanost obeh v eno razumno naravo. Svetovno znana Carrel-ova knjiga *Man-the unknown* (Človek neznanka) je zrasla iz obče človeške želje: poznati sam sebe do dna. Vprašanje, ki se zaganja v misleče človeško bitje kakor ujeta ptica v zaprto okno, da bi zagledalo odrešilno luč. S plamenečimi črkami piše zgodovina vprašanja in odgovore o bistvu, naravi, namenu in postanku človeka, ki jih je oblekel gnosticizem, maniheizem, darvinizem in häckelianizem v akademsko uglajenost, da bi umazano blago ponujal v lepem oblačilu. Z ognjem in mečem so skrojili odgovore o sporni zadevi pavlikijani,

katarci, albižani in v naših časih zastopniki komunističnega nazora, da bi uveljavili tezo, da je družba vse, poedinec pa nič ne pomeni.

Krščanstvo rešuje človekovo zagonetko. Drugo enačbo za drugo neznanko jemlje iz božje besede. Zadnji razlog človekove duhovnosti, razumnosti in presežnosti je njegova: *bogopodobnost*. Kakor je Bog duhovnost in vsemogočnost, tako mu sliči človek prav v teh lastnostih. Je sicer neskončno manjši od njega, a kar ima duhovnega v sebi, zadošča, da presega vsa čutna bitja, katerih nobeno drugo ne spada v sfero duhovnega življenja. Že najstarejši cerkveni očetje se radi povračajo k bogopodobnosti kot zadnjemu razlogu dostojanstva človekove narave. Krščanskega nadčloveka prikazuje Barnabovo in Diognetovo pismo. Ignacij Antiohijski zavrača oboževanje antičnega človeka, Aristid in njegov rojak Atenagoras iz Aten govorita o gospodstvenih pravicah, ki izvirajo iz človekove bogopodobnosti. Mučenec Justin, Teophil iz Antiohije, Tacijan Sirec in Melito iz Sard obravnavajo antropološka vprašanja, da bi očrtali lik pravega človeka (cfr. A. Strucker, *Die Gottebenbildlichkeit des Menschen*, Münster i. W. 1915).

Dotaknimo se razlage cerkvenih očetov v vprašanju: *v čem prav za prav se izraža bogopodobnost*. Eno podčrtava Vzhod in drugo Zapad. Grškim očetom imponira človekova pravica *do gospodstva*, ki izvira iz bogopodobnosti. Človek je ustvarjen, da bi gospodoval ribam v vodi, živalim na zemlji in pticam pod nebom, kakor je Gospod zapisal v človekovo ustanovno listino. Omenimo le enega, ki naj govori za vse. Velikomestni ideolog prestolnega mesta Bizanca nagovarja poslušalce: Gospoduj vidnemu stvarstvu. Del vidnega stvarstva je tudi človeško telo. Gospoduj vidnemu stvarstvu in svojemu afektu. Gospoduj in ne trpi nad seboj navdvlade! Zapadni očetje se bolj navdušujejo za *razumnost in svobodo*, ki ju izvajajo iz iste bogopodobnosti. »Zakaj je človek ustvarjen po božji podobi,« se vprašuje sv. Avguštin. »Zato, ker ima razumno pamet in odgovarja na stavljena vprašanja« (De Gen. ad litt. PL 34, 348).

Na tej razlagi bogopodobnosti je osnovano grško kozmopolitstvo, ki daje človeku pravico, da gospodari vidni naravi. Pa bi ne bil *gospodar*, če bi služil sočloveku, zato ima človek *naravno pravico do imovine in svobode*. Pravica, ki je utemeljena v razumnosti in dobri volji. Ta bogopodobnost je osnova, zaradi katere nas je Bog odrešil, da je človek »povišan do dostojanstva božjih otrok, je združen v mističnem telesu Jezusa Kristusa z božjim kraljestvom« (Div. Red. 44).

Kako oduren in obraten je komunistični nauk o človeku, če ga primerjamo s krščanskim naukom. Najprej ubije komunizem pravi pojem o človeku, ker uči samo eno stvarnost. Po načelih historičnega in dialektičnega materializma uči boljše vizem za Marxom, da je »ena sama stvarnost, namreč snov s svojimi slepimi in tajnimi silami. Tako se razvije, postane rastlina, žival, človek« (Div. Red. 22). Samo s trditvijo in brez dokazov snuje boljše vizem dalekosežne pojme le po svojih željah in ne po kritičnih dokazih. Mešanica je to monizma in darvinizma, ki se izliva v *najbolj grobi materializem*.

Več ko jasno je, da pri takih prevarah v komunističnem nauku ni več prostora za človeka. *Komunizem oropa človeka duše in duševnosti*. Človek ostane samo še materija. Očividno je, da *materija nima*

nobenh pravice, kakor dosledno uči, in da je po komunističnem nauku brezrazredna družba edina nositeljica pravic. Človek tudi do družbe nima nobenih pravic. In kako bi jih tudi imel. Če človek nima duše, potem nima razuma, nima svobodne volje, ni oseba in ne more imeti pravice do lastnine. Pojem človeka in osebnosti sta etična pojma.

Kaj je človek v komunizmu. Po naravi je snov, biokemično in fiziološko bitje (Al. Carrel). In kar se imenuje duševnost, je samo proizvod možganskega sveta, podobno kakor izločajo želodec, žolč in razne žleze sokove, ki ohranjujejo in vrše življenjske funkcije. Ali je mogoča še večja razlastitev človeka?

Vprašanje zasebne lastnine je sporno jabolko, ki prikriva važnejše momente socialnega boja. V tem boju gre za človekovo dostojanstvo, ki je osnovna prvina človeške družbe. Človek je najmanjša in najneznatnejša celica velikega družabnega telesa. Kakor ima telo več udov, tako družba sestoji iz mnogih delov, kakor so država, stan, narod, družina in človek. Osnova družbe je človek. Kristjani pojmujejo družbo organično, ki življenjsko raste iz človeka. Socializacija se prične pri človeku. Komunizem in socializem jo začenjata in končavata z družbo.

Profesor dr. Gosar oponaša površno gledanje komunizma tistim, ki mislijo, da tiči njegovo bistvo predvsem v zanikanju lastnine. »V resnici pa gre pri pravem komunizmu za mnogo več. Gre za to, »da se človek popolnoma utopi v družbi, da izgubi sleherno sled svoje osebnosti, da postane zgolj mehaničen člen v brezkončni verigi drugih njemu povsem enakih členov« (Za nov družabni red 1933, I, 168). Kako smelo se predstavlja boljševidem za zagovornika ponižanih in razžaljenih, a do sedaj človeka še noben svetovni nazor ni bolj ponižal, kakor ga je ravno boljševidem. Kako se motijo vsi, ki med krščanstvom in marksizmom domnevajo le gospodarske razlike, a za njimi ne vidijo etičnih in verskih.

Načelno in dejansko proletarizacijo človeka rabi komunizem v svrhu včlenjenja človeka v brezrazredno družbo. Kapitalizem je baje nastal zaradi človekove osebnosti, ker si je človek lastil pravice, ki pripadajo samo družbi. Kapitalizem je nemogoč, če izgubi človek pravico do zasebne lastnine. Pravice ima izključno družba in ne poedinec.

Komunistični nauk se bistveno loči od cerkvenega nauka o človeških pravicah. Zaradi presežnosti v vidnem stvarstvu pripada v njem človeku posebno mesto. Človek ima pravico, da ga uporablja v svoj prid. Okrožnica našteje tako imenovane naravne človekove pravice, namreč: »pravico do življenja in telesne celosti; pravico do reči, ki so mu potrebne za življenje; pravico, da teži prav po zadnjem smotru, ki ga mu je Bog postavil; pravico do združevanja, pravico do zasebne lastnine in rabe lastnine« (Div. Red. 44).

Sedem pravic, katerih prva je pravica do življenja. Življenje je bogastvo, do katerega bližnji nima pravice. Ne sme si ga vzeti človek sam, sme pa ga braniti, če ga ogroža drug. Tudi oblast ne sme vzeti življenja, razen v primeru, da gre za sodno dokazane zločine. Celost telesa preprečuje okrnjenje ali pohabljenje. Vsak si sme preskrbeti brez krivice, kar rabi za ohranjenje telesnega življenja. Trajno to omogoči zasebna lastnina. Stremljenje po višjih ciljih uresničuje sodelo-

vanje z drugimi, kar se zgodi z združevanjem, še prav posebno pa združenje z Bogom.

Imenovane pravice in dolžnosti izvirajo iz razumne človeške narave same. Duše in telesa ni združil človek v naravno celoto. Dosledno je, da nima pravice prekiniti skupnega bivanja obeh sestavin. Tudi življenja si človek ni dal. Zato je zopet pravično, da si ga ne jemlje in vse stori, da si ga ohrani. On sam je prej in bolj poklican kakor družba, da si ga ohrani. Naravni pogoj, ki opravičuje pravice do zasebne lastnine. V kolikor je duhovno bitje stremi človek za cilji, ki sežejo preko čutne narave. Želi postati večer in svoboden. Koalicijska pravica in svoboda vesti ga dvigneta nad samega sebe. To je minimum pravic, ki gredo vsakemu bitju, ki mu pripada ali pa mu bo moglo pripadati ime človek. Človečanske pravice so svojina moža in žene, kralja in državljana, starčka in otroka; pripadnika tega ali onega naroda, ne izvzemši cigana. Deležen jih je tudi še nerojeni otrok po znanem pravilu: nasciturus pro nato habeatur. So neosvojljiva lastnina, ki je *nihče ne more vzeti, ne se ji človek odpovedati*.

Sociologi 18. stoletja so jim vzdeli ime človečanske pravice. Ko bi jih razvrstili v vrednostno lestvico, bi zavzela najvišje mesto pravica javnega bogočastja in zadnje mesto pravica rabiti zasebno lastnino. Možno, da kulturno manj razvita oblast prepoveduje javno bogočastje. Če pa se prigodi, da vzame tudi pravico do zasebne lastnine, potem je vzela človeku že *zadnjo pravico, potem mu je vzela vse*.

Nositelja teh pravic imenujemo osebo. Kulturno in socialno zgodovino, zrelost ali negodnost družabnih premikov, dvig in propad družbe *merimo po človeku in ne po družbi*. Ustava in zakonodaja vseh časov in narodov od Hamurabija, sinajskega kodeksa, Solona, bronastih plošč in preko slovite bule Magna charta libertatum (Janez brez dežele, 1215) in najbolj znanega razglasa človečanskih pravic v pariški ustavodajni zbornici dne 26. VIII. 1789 (Declaration des droits de l'homme et du citoyen) so stremele za istim ciljem, omogočiti človeka vredno življenje.

Uzakonjene pravice dajejo človeku izraz dostojanstva in primerne neodvisnosti, da svobodno razvije svoje sile v lastno izpopolnjenje in skupni blagor. Ravno ta neodvisnost je v spodtiko komunizmu, ker hoče napraviti iz človeka le orodje, sredstvo in pripomoček za svetovno revolucijo. Za doseg cilja mora komunizem razbiti osebo, da mu bo človek na razpolago. Že Pij X. je obsodil komunizem kot »uničevalca človečanskih pravic« (cfr. AAS V, 192). Kaj je naredil komunizem iz človeka? Vzel mu je pravico do življenja in telesne celosti, pravico ohranjenja življenja, služiti Bogu, združevati se in zasebno lastnino. Kakšna ironija! Vse to v imenu človečanskih pravic. Vzel mu je dušo in pustil samo telo, v kolikor je sposobno za delo. *Robot, to je vzor-človek v brezrazredni družbi*.

Kaj pa srednjeveško tlačanstvo in staroveško suženjstvo. Suženjstvo je odpravila Cerkev in tlačanstvo je prenehalo s sodelovanjem oblasti in v duhu cerkvenega nauka. A eno stoji, da *suženjstvo in še manj tlačanstvo za človeka ni bilo tako strašno, kakor je komunistično gospodstvo*. Tlačan je še vedno bil oseba, je imel človečanske pravice, čeprav ni razpolagal s svojim delom. In suženj! Res je, da trenutno ni imel pravic, toda bil je sposoben, da jih dobi. Zakon je dovoljeval,

da se je oprostil za ceno denarja ali po gospodarjevi volji. Komunistični človek pa nima pravic sedaj in ne izgledov, da bi jih kdaj dobil. Komunistična oblast mu ne bo pomagala, ker bo vse storila, da bo ostal »kolesce v celokupnem stroju« (Div. Red. 24). Nočemo zagovarjati nekrščanske zlorabe kapitalizma, vendar po razvpitosti in nesramnosti še daleč ne dosega grozot komunizma. Kajti kapitalizem je vzel kapital, a je pustil človeku pravico, da si ga pridobi, če bo imel priliko. Komunizem je v tej točki slabši od kapitalizma, ker jemlje delavcu kapital in pravico do premoženja. Vzame mu, če že kaj ima ter mu končno ubije še dušo. *Komunizem je najpečji sovražnik človeka, ker mu jemlje premoženje in vse pravice ter ga dela za robota, samo za delovno silo brez etičnega dostojanstva.*

Oziraje se na sedanje razmere je Pij XII. na vigilijo Jezusovega rojstva (24. XII. 1942) povedal, da mora biti »začetek in bistveni namen socialnega življenja ohranjenje, napredek in spolnjenje človeške osebe« (AAS XXXV, 12). Razvidno je, da meri papež komunizem, ki pojma osebe ne pozna in mu ne daje nobenih pravic. Z besedami opiše papež razmere, ki se skladajo z onimi v sovjetski državi. »Kdor prezre osebi in njenemu lastnemu življenju dolžno spoštovanje in ji ne dopušča mesta v odredbah zakonodajnega in upravnega življenja, mesto da bi družbi služil, ji škoduje« (AAS XXXV, 12). Tako delajo resnični graditelji družbe. Ko je bilo treba zbrati razbitine, ki jih je povzročila francoska revolucija, je Pij VI. naročil N. Spedalieri, naj piše o pravi obnovi socialnega življenja. Spisal je šest knjig *Dei diritti dell'uomo* (1791), kjer je družabno obnovo naslonil na človečanske pravice, katerih najbolj zvesta čuvarica je sv. vera. O istih pravicah piše Pij XI. uradno v okrožnici *Divini Redemptoris*. Tudi Pij XII. smatra plemenito dostojanstvo človeške osebe za zanesljivo osnovo in izhodno točko novega reda.

S peterim dostojanstvom se odeva človeška oseba: z ekonomskim, političnim, juridičnim, etičnim in verskim dostojanstvom. *Ekonomsko* dostojanstvo dajeta delo in lastnina. Delo je ustvarjajoče opravilo, ki človeka dviga nad stvari in mu nudi vsakdanji kruh. Razumnost in dobra volja pa sta počeli zasebne lastnine. Človek je sposoben, da upravlja mrtvo stvar in je toliko dober, da jo rabi za pametne in dobre namene.

Politično dostojanstvo je tako vidno in značilno, da je Aristotel označil človeka za politično bitje — zoon politikón. Grki so ljubili javno življenje in ker so delo za javni blagor imeli za narodno dolžnost, so smatrali za nečastnega vsakega, ki bi se odtegoval javnemu delu. Po prepričanju grških cerkvenih očetov je človek kozmopolit. Urejena družba računa z nad- in podrejenostjo. Človek je socialno bitje, ker se zna žrtvovati za skupnost, in je socialno bitje, ker je sposoben ukazovati in voditi druge k velikim ciljem.

Juridično dostojanstvo priznava človeku oblast, ker ga naredi za nosilca pravnih norm in imetnika pravic. *Ubi societas, ibi ius; ubi ius, ibi homo.* So modroslovci, ki uče, da je družba le zato, da služi človeku (liberalci). Tako misli Aristotel, Seneca, Humboldt, Kant in Rousseau. Druga struja (etatisti) zagovarjajo mnenje, da je človek zaradi države. Tudi ta struja ima imenitne zastopnike, katerih prvi je

Platon, Campanella, Hegel, Macciavelli, Hobbes in Treitschke. Poedinec ima velike pravice. Če pa bi jih zlorabljal, ima oblast pravico poedince primorati, da dela za skupni blagor, a tako, da njegove osebne pravice tudi sama upošteva.

Etično dostojanstvo meri vso aktivnost s stališča dobrega. Človek ne živi, da bi delal zlo, ampak da dela dobro. Čeprav more eno in drugo, ga vest priganja, da se z dobrimi deli izpopolnjuje.

Versko dostojanstvo zaključuje vrsto popolnosti. Človek je toliko vreden, da stoji v osebnem stiku z Bogom. Prizna ga kot svojega Stvarnika v srcu in na zunaj. Zasebno v svoji sobi in javno z molitvijo ter daritvijo. V vidnem stvarstvu priznamo osebi najvišje mesto. *Sp. Tomaž sodi: Oseba je to, kar je najplemenitejšega in najpopolnejšega v naravi.* Komunizem je človeka izropal osebnega dostojanstva. V njegovem ekonomskem sestavu ne obstoji etična vrednota osebnosti.

Razdružinjene in raznarodnje.

Človek je prvina družabnega organizma, družina pa je celica, iz katere raste, se ohranja, deluje in obnavlja človeški rod. Po krščanskem pojmovanju je družina skupnost in družnost življenja na podlagi spolne različnosti v svrhu rodnje in vzgoje otrok.

Družina je obči pojav pri primitivnih in kulturnih narodih. Brez nje bi umrla živa narodova moč in shirala, zato brez nje ne more obstati noben narod. Po svoji naravi predstavlja način življenja za daljšo dobo, ki prijateljske vezi spreminja v ljubezenske. Čudoviti sadovi skupnega življenja, ki poženejo iz skupnega življenja, grade gorko ognjišče, ki združuje družinske člane za sedanjost in prihodnost v nerazdružno enoto.

Družinsko življenje očituje *raznolikost družinskih članov*. Različnost moža in žene, otrok in staršev je neutajljiva. Mnoge skrbi mučijo moža in ženo, da ohranita ognjišče in preskrbita vse potrebno za novi rod. Porajajo se ljubezniva čustva, ki prepletajo družinsko življenje, zaradi katerih so domači človeku bližji od nedomačih. Družinsko življenje spremlja neka stalna povezanost, ki je večja ali manjša, vendar je stalnost večja od vsake druge, večja od delavne in gospodarske skupnosti.

Te lepote delajo družinsko življenje privlačno, omiljujejo trdote življenja in posvečujejo zakonsko skupnost. Zato jih ščitijo zakonski predpisi vseh narodov, da bi po možnosti zavarovali družinsko skupnost. Papež smatra omenjena svojstva za naravne darove, s katerimi je Stvarnik obdaril to za družbo neobhodno ustanovo.

Vsa ta dejstva se slabo prilagajajo komunističnemu sestavu. *Ta ne pozna skupnosti* razen brezrazredne družbe. Vse smatra za spremenljivo, vse je tvorba gospodarskih razmer. Smisel življenja je gospodarski prospah, zadovoljivo življenje v zemeljskem paradizu. Kako preoblikovati družino, da ne bo rušila socialne enakosti, da bo služila gospodarskemu napredku in ne bo motila socialne skupnosti z ljubeznivimi vezmi, ko komunistični nazor priznava le gospodarske. Družina s svojimi sebičnimi čustvi familiarnosti in familiarne tradicije je *rojen sovražnik komunizma*. Družinski poglavarji stremijo za tem, da bi svojim članom

preskrbeli boljšo vzgojo in lepše življenje. Z dedovanjem bi radi prenesli lastnino na svoje otroke. Družina res ni dobrodošla komunistični družbi.

Videli smo, da smatra komunizem človeka samo za delovno silo. Razumnost ni glavno. Napaka današnje dobe je ta, da smo preveč razumarski (E. Kocbek), biti moramo bolj življenjski. Doživetje je merilo dobrega in slabega. Doživljanje spada v področje čustvenega in je zato bolj povezano s telesnostjo kakor z duševnostjo. Komunizem je ubil človekovo duševnost, sprostil pa nagone, da jim zadosti človek po mili volji.

Za enega izmed nagonov — za spolni nagon — razglša komunizem načelo *svobodne ljubezni*. Isto je pred njim učil libertinizem. Po nauku teh ni nobene mere in meje za izživiljanje spolnega nagona, nobene ovire in postave. Vse je dovoljeno, so učili. Pri vseh narodih, v vseh časih so poedinci živeli v tem smislu. Pa bili so tudi ljudje, ki so načelo zagovarjali, dokazovali njegovo potrebo in priporočali uporabo. Zgodilo se je, da so svobodno ljubezen obdali s sakralnim žarom nekaterih poganskih misterijev. Podobni izkvarjenci so se ponekod izmaličili tudi iz krščanskih vrst, ki so večjo moralno pokvarjenost radi pokrivali s hvalisanjem svoje dozdevne učenosti. Skupina takih »sproščencev«
v Bruslju se je koncem 14. stoletja imenovala »homines intelligentiae«.

Svobodno ljubezen gradi komunizem na dveh načelih: popolne enakosti moža in žene ter gospodarskega načela delovne sile. Komunizem čuti, da je težko zagovarjati načelo popolne enakosti, če obstoji razlika med možem in ženo. Če so življenjske naloge obeh tako različne in je naravna nenakost tako neutajljiva in očitvidna, se njegova velika ideološka utopija razblini v nič ob tolikih in tako močnih dejstvih zakonskega življenja. Pravilni odgovor zavisi od pravilno stavljenega vprašanja. Ne gre za enakovrednost ali za enakočastnost ali za enako dostojanstvo moškega in ženskega dela, pač pa gre za to, če so socialne naloge moža iste, kakor jih ima žena v družbi. Na zadnje vprašanje odgovarja komunizem trdilno, da je socialna naloga moža in žene prav ista, da morata služiti gospodarskemu prospehu. V tej točki se zopet razhajata komunizem in krščanstvo.

Pravi nauk razlikuje zasebni in socialni položaj žene. Kot poedince sta mož in žena istega dostojanstva, brez razlike med spoloma. *Razlika* pa nastane med njima, če radovoljno ustanovita družinsko zvezo. V tej družabni ustanovi pa vlada po besedah sv. Avgušтина red ljubezni, ki obsega prvenstvo moža nad ženo in otroki. Ali je urejeno socialno življenje sploh možno brez podrejenosti? Je kakšna sramota podrediti se za dosego višjih ciljev? Podrediti se domovini zaradi njenega uspeha in slave? Saj podrejenost dejansko zahtevajo celo komunistični krmarji, ko ljudi varajo s frazami enakosti. Zato je primerno, da v družini kot v najlepši in najvažnejši človečanski ustanovi tudi vlada ta nad- in podrejenost. Družinski red, v katerem je mož glava in žena srce, dela očitno za kraljestvo neizčrpane dobrote in žrtvujoče se ljubezni, da postane očetov in materin dom izhodišče vse ljubezni do naroda in domovine. *Domovinska ljubezen se prične pri domačem domu*, ker se po njem imenuje domovinska ljubezen. Kdor ruši dom, ruši tudi domovinsko ljubezen.

Krščansko družino komunizem uničuje. Reda ljubezni ta ne pozna. Zanj obstoji le gospodarski red. Marxu je bila družina ostanek suženjstva. Tudi Engels je napovedal *razdružinjene*: »Kakor hitro bodo proizvodjalna sredstva prešla v last skupnosti, bo individualna družina (en mož in ena žena z otroki) prenehala biti gospodarska enota v družbi« (I. Ahčin, Komunizem 80). Komunizem družine ne gleda rad, ji nasprotuje, jo *sovraži in preganja*, ker vidi v trdni družini svojega sovražnika, ki sebe krade družbi, če se v ljubezni daje družini. Ne pripada z dušo in telesom kolektivu, kateremu bi moral pripadati.

Ko je prišel v Rusiji komunizem do moči, je uvedel tudi razdružinjevanje. Ena glavnih zastopnic komunističnega gibanja Kolontajeva je pisala: »Stara družina izginja, ker *ni več potrebna*. Ni več potrebna državi, ker domače gospodinjstvo odteguje ženo koristnejšim poslom v produkciji. Družina pa tudi ni več potrebna članom družine, ker je vzgojo otrok prevzela država. Na mesto stare družine se oblikuje nov tip med možem in ženo: tovariška zveza dveh svobodnih, enakih, neodvisnih proizvajalcev, članov socialistične družbe« (Žena in komunistična država, Moskva 1920, str. 20—21).

Izjava Kolontajeve ni samo njeno osebno prepričanje o ustanovi, ki jo drugod imenujemo zakon. Njena izjava je še nekaj več, ker je načelna izjava boljševizma o zakonu. Važna je zato, ker pove, kako si komunizem zakon predstavlja, ki ga je dejansko uvedel v Rusiji. Hoče povedati tole!

Brezrazredna družba družine ne mara. Komunizem je odpravil družino, to je sožitje moža, žene in otrok zato, ker dosedanjega tipa družine ne rabita ne država ne družina. Dva razloga govorita za komunistično družinsko življenje: državna potreba in korist družinskih članov. Država rabi delovne sile pri proizvodnji. Zato ne more pogrešati žene pri industrijski produkciji. Komunizem uvaja mesto zakona tovariško zvezo moža in žene.

Mož in žena v tovariški zvezi ne tvorita več posvečene zakonske zajednice. Razumemo, da v brezbožni komunistični državi ni mesta za zakramentalno urejeno zakonsko življenje. Tovariška zveza je manj od zakonske pogodbe in pomeni slučajno zvezo moža in žene. Nobene stalnosti ne nudi tovariška zveza. Družine ne štiti, ampak jo izpostavlja trenutni volji moža in žene. Na otroke se ne ozira. Povezanost med družinskimi člani ni večja, kakor je med člani delavske partije ali gostilniške družbe, ki se je sešla, da se razide, kadar se kdo od družine naveliča.

Zakonsko življenje in družinsko opravilo ne spada v komunistično urejeno družbo, ker odteguje ženo industrijski proizvodnji, to je delu v državni službi. In kaj dela žena v državni službi? Dela v pisarnah, obratih in obratih. Dela tudi v pralnicah, šivalnicah, jedilnicah in drugih masovnih delavnicah. Po komunističnem nauku ni vredno spoštovanja domače delo žene za dom in družino. Komunistična uredba ceni le tisto ženo, ki šiva, pere in dela v javnih obratih. Če čisti vagone, to je industrijska proizvodnja, če čisti dom, nič ne velja njeno delo. Če snaži javna stranišča, koristi družbi, če doma kuha in streže bolniku, njeno delo nima vrednosti. Po komunistični ideologiji mora biti na razpolago trenutni tovariševi sli, da ji zadosti, drugače ravna netovari-

ško. Če živi v trajni zakonski zvezi za otroke, živi — po komunističnem mišljenju — nemoralno.

Ali je možno še globlje razdejanje družine? Vsi narodi vseh časov so v skladu s svojimi naravnimi težnjami obdali družino s postavami in navadami, ki dokazujejo splošno prepričanje vseh ljudstev, da pripada družinski skupnosti neko tako sveto poslanstvo, ki zasluži, da ga ceni in spoštuje vsak človek in vsaka oblast. Komunistični nazor poniža predvsem ženo in jo strmoglavi iz poveljanegega kraljestva materinstva. Še njeno družinsko delo krivično ocenjuje, ko bi ji enako delo izven družinskega območja poplačal s priznanjem. Z ženo ravna kakor z vlačugo in z materjo kakor s plačano piležnico.

Komunizem je realiziral družinsko življenje po zamisli francoskega komunista Graha Babenfa (1762—1796), ki je zagovarjal socializacijo zemlje, dela, človeka in žene. Socializacija žene prinaša ženi enakost z možem pri delu, možu pa socializacijo spolne sle, to zadnje predvsem pomeni socializacijo žene. Žena — tudi zakonska — postane predmet uživanja, ki ima manj pravic od današnje vlačuge. Zakaj vlačuga ima pravico, da izpremeni svoje življenje, žena v komunističnem paradizu te pravice nima, da bi družbi odtegnila ekonomsko dobrino — spolnost, ki jo je brezrazredna družba socializirala.

Komunizem očitvidno prezira in namerno ruši naravne postave, trga posvečene naravne vezi in ponižuje družinske člane, da jih globlje ponižati ne more. Papež brani svete naravne pravice spričo takih in tolikih protinaravnih nauk, ki izvirajo iz komunističnega sestava. Nemogoče je, da bi Cerkev sedaj ali kdaj poslej v kakšni — tudi v predelani — obliki tolerirala boljše vize, kaj šele, da bi ga priznala.

Pet velikih zablod v družinskem življenju očita papež komunizmu. Komunizem taji svetost rodbinskega življenja, zanika vse npravne in pravne vezi zakona; zametava stalnost zakonske zveze; trga vezi, ki bi vezale ženo z družino in domom, ker komunisti odtegujejo »ženo od domačega življenja ter jo pehajo kakor moža v nemirno javno življenje in skupno industrijsko delo, ognjišče in otroka pa prepuščajo družbi v skrb; staršem odrekajo pravico od vzgoje otrok« (Div. Red. 25). Komunizem dom sovraži, ker ne smatra doma za ekonomsko dobrino.

Celotne slike razdružnjevanja ne moremo pravično presoditi, če je ne presodimo tudi po *učinkih*, ki se ob taki nedružinski miselnosti nujno pokažejo v narodnem življenju. *Narod je povečana družina*, skupni dom, ki ga oživljajo otroci, rojeni od iste krvi, ki govore isti jezik in jih bogati ista kulturna zapuščina, ki so jo podedovali od očetov. Podeduje se iz roda v rod, da pomeni tradicija (izročilo očetov) zakon in navado, katere ne sme nihče odpraviti in po kateri se mora vsak ravnati.

Komunizem ustvarja novo brezrazredno družbo tako, da *ruši stare oblike*. Tradicije ne ljubi, ker se mu zdi zastarela, pa je tudi preokorela, da bi doajela komunistične nauke. Zato razglašča nauk, da je vse staro za nič, ki ga naj nadomesti novo. Nov gospodarski red, nov človek, nova družba naj pripravi novo zlato dobo. Klici po novem so velikokrat dobro premišljeno geslo, ki pripravlja maso, da bi postala dovezetna za komunistični nauk.

Po naravi pa se človek drži starega. Zakon kontinuitete in vztrajnosti vlada tudi v človeški družbi. Komunizem misli, da tako trdno, da se ne dá premagati razen s silo. Obupal je nad mirnim družabnim razvojem v komunističnem smislu, zato naj ga uresniči sila. Silo naj rabi diktatura proletariata, katere največja naloga je zrevolucionirati svet v korist sovjetske republike.

Molohu svetovne revolucije daruje komunizem vse, prav vse. Daruje mu dostojanstvo človeka, daruje dom in družino, daruje tudi domovino in domovinsko ljubezen.

Ideal komunizma je industrializirani človek. Do sedaj ga še nimamo, ustvarja ga komunizem. Komunistični človek ni narodnjak, marveč *internacionalec*, česar menda nihče ne dvomi, ki pozna njegovo miselno zgrajenost.

Pravi komunist ne more in ne sme ljubiti svojega naroda, dokler je zvest komunističnim vzorom. Nujno je brez domovine in brezdomec, ker mu je komunizem vzel materialno in formalno osnovo, da bi si z njima zgradil domovinsko ljubezen. Komunistu ne manjka materialna osnova zato, ker mu je komunizem vzel pravico do osebne lastnine. So ljudje, ki nimajo premoženja, pa so bogati v ljubezni do naroda, ker ljubijo svoj dom, svojo družino, ki je osnovna celica naroda. Na žalost je komunizem ravno to osnovno narodno celico razbil in uničil in če ni celice, kako bo brez nje zraslo narodno telo, in če ni narodovega telesa, kako bo kdo nekaj ljubil, česar ni in po njegovi zamisli biti ne more. Dosleden komunist naroda ljubiti ne more, ker ne ljubi družine. *Ker družino preganja, nujno preganja tudi narodno misel.*

Bolj usodna v narodnem vprašanju je formalna stran, ki obstoji v *popolni negaciji narodne misli*. Vse je nič, brezrazredna družba je vse! Torej tudi narod je nič in ljubezen do naroda je v komunistični ideologiji tudi nič. Razlogi so očitni. Kjer je razvito narodno življenje, tam je smisel za tradicijo in pieteto do preteklosti, ki sta navezani na domačo grudo in delo in temu zakladu bo človek pridružil še svoje delo, da bo raslo in se množilo v čast naroda in blagor družbe. Človek, ki dejansko ljubi svoj dom in svoj narod ter je resnično nanj navezan, ne najde v svoji miselnosti prostora, kamor bi naslonil komunistično idejo. Zakaj komunizem je ekskluziven pojem, ki poleg sebe ne trpi ne družine ne domovine.

Narodnost ne spada v komunistični sestav. V njegovi ideologiji ni te vrednote. In v protest narodni ideji, da še podčrta bistveno razliko od drugih svetovnih nazorov, poudarja komunizem, da je internacionalen.

Kako komunizem izbegava narodnost, naj govore dejstva. Tolikokrat govorimo o komunizmu, da je slovanska in ruska zadeva. Le od kod se je vzela ta misel? Historično je gotovo, da je komunistična misel starejša od komunističnega poizkusa v Rusiji. Ni ne ruska ne slovanska iznajdba. Tudi uresničitev ideje ni slovanska, ker jo je judovstvo nasilno vsililo ruskemu narodu. Kako se to zgodi, nazorno prikazuje pri nas »Osvobodilna fronta«.

Voditelj komunistične Rusije ni Rus, marveč je drugorodec (Georgijec), ki kot nasilnik tlači slovanske narode. Če bi ne sovražil Rusije, bi je ne uničil. Kajti danes Rusije nikjer ni. Mi le tako imenujemo tisto deželo, ki se je nekoč res tako imenovala in iz spoštovanja do naroda,

ki v njej prebiva. Vsak narod imenuje deželo po sebi. Rusija pa dela izjemo, da se ne imenuje uradno Rusija, marveč SSSR, kar je kratica za uradni naslov te dežele: Sojus Socialističeskijh Sovjetskih Republika. Zakaj se zdi sovjetskimi mogotcem ta spaka lepša od prejšnje besede Rusija? Zakaj jim je ta narodna beseda na poti? Zakaj ne ustrezajo narodu, ki si želi starega imena?

Smisel je povedal Stalin (njegovo »slovansko« ime: Jožef Džugašvili) na 16. strankinem kongresu l. 1950, kjer je izjavil: »Kultura narodov sme biti samo po obliki narodna, a po vsebini mora biti socialistična« (I. Ahčin, Komunizem 26). Razni narodi naj govore in pišejo v svojem jeziku, a to, kar govore, sme biti le komunistično. *Nacionalizem je orodje*, da se z njegovo pomočjo širi in utrjuje komunizem. Narodnost zlorablja komunizem kot vabo, da z njo lovi naivne kaline v rdeče mreže.

Ko je zboroval drugi internacionalni mladinski kongres (1921), je v drugi tezi očital svetovnemu šolstvu to vzgojno napako, da prepoji otroka »s trupom nacionalizma« (Breitenstein, Die Socialistische Erziehungsbewegung, 1950, 182). Narodnost pomeni strup za komunistično telo, zakaj močna narodnost izbegava komunizem, ga izloči in uniči. Nasprotno podležejo mednarodnemu komunizmu le narodno šibki elementi, ki so imeli v sebi poleg drugih napak tudi premalo narodne zavesti, ki bi jih mogla obvarovati mednarodnega zla. Komunizem sam priznava, da pomeni prava narodnost smrt komunizma. Razlog pa je v tem, ker komunizem ne načelno ne dejansko ne dovoljuje mesta narodni kulturi, že zato ne, ker ta goji ljubezen do zemlje, družine in svetega očetovskega izročila.

Ne bomo težko doumeli, zakaj komunizem tako *besno napadu ravno krščanstvo*. Tudi v narodni ljubezni gazi svete naravne pravice, ki izvirajo iz krvi in narodnega občestva. Zakaj krščanstvo uči in prakticira pravo narodovo ljubezen. Te ljubezni ne opira na zgolj naravne osnove, ampak še na mnogo višje in posvečene. Po četrti božji zapovedi mora spoštovati očeta in mater, njun dom in izročilo, da v vesti greši vsak, kdor se dvigne proti svojemu narodu, da mu škoduje in ga izdaja.

Če pa je le kdo narodni škodljivec in narodni izdajalec na svetu, je to nujno pristaš komunističnega nazora, ki načelno in dejansko izda narod, če se mu le nudi prilika, da z izdajo pomaga komunistični organizaciji, ki mu je svetejša od domovine. Organiziran komunist ima nenarodno vodstvo, ki smatra sleherni narod za tuje socialno telo, katerega mora komunizem razdejati, da bo preko narodnih razbitin prišel do zastavljenega cilja. Dokler je narod narodno zaveden, se pokorava samo svoji narodni oblasti, posluša narodne voditelje, je navezan na domače spominke in navade, dela za veličino svojega ljudstva, toliko časa ni misliti, da bo nad njim zavladata tuja in temna sila komunizma. Za dva ni prostora.

Kako spravi komunizem narod na kolena. Najprej pripravi komunizem pripravno duševno razpoloženje. Ljudi začne pridobivati za diktaturo proletariata. Zato neti nezadovoljnost do oblasti, smeši narodne voditelje, omalovažuje stare navade, sumniči delo za narod z enim samim namenom: izpodkopavati zaupanje do vodstva. Nato začne hujskati k oboroženemu uporu, delati atentate, da bi uničil vse, krog

katerih bi se zbrali tisti, ki bi se uprli komunizmu. Ko komunisti uničijo domačo oblast, se podvržejo mednarodnemu komunizmu. Tako delajo vsi komunisti, namerno in načrtno, da svoj narod spravijo pod tujo komunistično oblast. Ali je mogoče, da bi komunist ne bil izdajalec, če se mu ponudi ugodna prilika?

Resnično šola komunizem svoje pristaše za narodno izdajstvo. Kogar pripravlja za socialno revolucijo, ga pripravlja za narodovo izdajstvo in bratomorno vojsko. Slovenski komunist ne dela revolucije med italijanskimi ljudmi, marveč med svojimi rojaki; obratno pa italijanski ne med Slovenci, ampak Italijani. Komunizem dosledno uri in šola ljudi za sovraštvo vsakega naroda, predvsem pa svojega. Brez sovraštva do svojega naroda ne bi mogel komunizem nahujskati ljudi za revolucijo, ki je potrebna za dosego oblasti, po kateri hrepeni komunizem. Domači jezik še pusti ljudem, pa samo kot pripomoček, da se z njegovo pomočjo laže širi komunizem. Izdajstvo svojega naroda je edina pot, ki vodi do komunističnih ciljev.

Zgodovinska dejstva dokazujejo, da sovraži komunizem vse narode, najbolj pa lastnega. Preko milijonskih trupel si je nasilno osvojil oblast v Rusiji, pobijal je svoje brate na Madžarskem, v Mehiki in Španiji. Pobija jih pri nas in jih pobija povsod, kjer narod trpi, da se komunizem ukorenini in razraste v narodnem telesu. Tako je delal v Aserbejdžanu, Georgiji in Ukrajini. Tako je komunistična oblast v Rusiji dala pobiti dvanajst tisoč poljskih častnikov v katynskem gozdu in okrog tri milijone poljskega civilnega prebivalstva. Boljševiki pravijo, da to ni res. Mesto z besedo naj z dejanjem dokažejo, da še žive tisti, o katerih imenoma trdi uradno poljsko naznanilo, da leže umorjeni v katynskem gozdu. Zgodovina civiliziranih narodov ne pozna primera, da bi kdo moril vojne ujetnike v vojnih taboriščih in to vojne ujetnike v tistem trenutku, ko je Rusijo in Poljsko vezalo vojno zavezništvo.

Prerad govori komunizem o narodnem vstajenju, da na premeten način loči voditelje od naroda in da se sam polasti narodnega vodstva s tem namenom, da bi narod zapeljal v komunistične vode. To je edini razlog, da brenka včasih na narodne strune, da nerodne narodnjake ulovi v svoje mreže.

Narod in komunizem sta nespravljliva pojma, ki drug drugega ne preneseta. Eden se skuša otresti drugega. Komunizem zato vse stori, da narod oslabi in narodno misel diskreditira. To pa stori na dvojen način. Enkrat hujska na mednarodne vojske po pravilu, kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima. Drugič pa skuša mednarodno vojsko izpremeniti v državljansko vojsko. Komunizem govori o miru, a pripravlja zunanjo in notranjo vojsko.

Spretno razpihava nasprotstva med narodi, rasami, razredi in ljudmi. Vodi in vzdržuje sovraštvo, ki je gibalo komunizma. Šunta črno raso proti beli; Baske in Katalonce proti Špancem itd. Brez sovraštva je državljanska vojska neizvedljiva. Zato oznanja razredni boj, poziva množice na pokolj, obožuje stisnjeno pest — znamenje jeze in sovraštva. Proti komu? Ne proti tujcem, ampak proti domačinom, rojakom, tovarišem in bratom. Komunizem povsod in vedno načrtno vzgaja bratomorilce, ker je mednarodna organizacija za vznik in vzdrževanje

bratomornega boja. Strahovati in pobijati brata je prvenstvena naloga vsakega komunista.

Zgodovinska dejstva govore, da je krvava vsebina komunizma vedno ista: klanje lastnih bratov. Slovenci živimo na naši zemlji nad tisoč let, pa bratomornega boja ne poznamo. Komunizem je pri nas star nekaj let, pa že tretje leto vodi bratomorno vojsko.

Pod narodno krinko je za tuj denar zbiral množice in jih pošiljal na ulico z geslom: žrtve morajo biti. Snoval je n. pr. v Ljubljani Nacionalni blok in Strelsko družino za boj za domovino. Pa komaj se je vojska začela, je izdal drugo geslo: orožje dol! Tako so govorili komunisti v vsaki edinici, dokler ni prišlo razsulo. Nakar se je začela nova doba.

Ustanovili so pri nas Osvobodilno fronto za osvoboditev naroda, kakor so rekli. Divjali so proti »izdajalcem« in to so bili čudni »izdajalci«. Bili so to najboljši narodni možje, bile so žene, bili so starčki, bili so otroci, nezmožni izdajstva. Šli so se narodno oblast in narodno sodišče, ki so javno govorili, da je treba tretjino naroda pobiti; kaj zato, če nas ostane samo deset od sto, da bodo ostali le »pristni in pravi Slovenci«, mislili so komuniste. Živeli so v tajni zvezi z »okupatorji« Savojsci, od katerih so dobivali živež, obleko, zdravila, bencin in orožje. Istočasno pa so pobijali rojake zaradi dozdevnih »izdajstev«. Saj so Savojsci bili verolomni in perfidni, a v perfidnosti in verolomnosti le niso dosegali Osvobodilne fronte. Pobijati brata je bilo osvobodilno delo Osvobodilne fronte. Še begunska vlada je uradno označila »partizansko vlado« kot skupino roparjev, tolovajev in samosilnikov, čeprav je z njimi včasih ljubkovala.

Do sedaj znaša »aktiva« Osvobodilne fronte: razbita dolenska železnica, razsekane ceste in razdejani mostovi; požganih: 70 narodnih domov in prav toliko šol; 184 vasi s približno 10.000 hišami in poslopji, vsa industrija je uničena, da je onemogočena vsaka pozidava; 15.000 pobitih ljudi in 35.000 beguncev v Ljubljani iz krajev, ki jih ogrožajo pripadniki Osvobodilne fronte. Pa je to ozemlje prav omejeno. Odštejmo Ljubljano z okolico, pa bomo našli, da ne šteje niti 200.000 prebivalcev.

Na tako majhnem ozemlju je Osvobodilna fronta pobila 15.000 ljudi. Če prištejemo še 35.000 beguncev, ki so bili tudi zapisani isti usodi, potem se številka strahotno dvigne na četrtno prebivalstva. Vsakega četrtega prebivalca tega ozemlja je obsodila na smrt. Pokolj, ki ga je izvršila družba za pokolj slovenskega naroda, imenovana: Osvobodilna fronta. Družba, ki šteje komaj pet tisoč ljudi, dela tako materielno in življenjsko škodo slovenskemu narodu. Kako bi se šele izdivjala, če bi prišla do oblasti.

Zakaj delajo tako škodo? Zakaj sovražijo narodno premoženje: železnice, šole, ceste, mostove in domove. Zakaj ga uničujejo potem, ko osvoje kakšen kraj. Pride okupator in pusti pri miru. Včasih še zida in popravlja, če pa »osvobodi partizanski brat«, začne ropati, rušiti, požigati in pobijati. Ali bi ne bilo bolje, da bi tak brat nikoli nič ne »osvobodil«, da bi premoženje celo čakalo konca. Zakaj oskruniti našo neomadeževano zastavo s tujim znakom, ki ni zrasel iz korenin našega naroda? Zakaj izdajstvo med narodom?

Samo en odgovor bo povedal resnico. *Osvobodilna fronta je pri nas predstavnica komunizma* in zato gazi narodne svetlinje, ruši narodno premoženje in pobija narodne ljudi, ker narod in narodno življenje sovraži.

Opolnomočenec danskega Rdečega križa pripoveduje, da je bil v Rusiji v mestu Sviagorod navzoč, ko je mestni sovjet odkrival *spomenik Judežu Iškariotu*. Predsednik sovjeta je obrazložil, zakaj so se odločili za Judeža, ko bi lahko izbirali še med Luciferjem in Kajnom. Lucifer, je rekel, ne spada v boljševiški miselni sistem. Kajn pa je dvomna historična osebnost. Zato so se odločili za Judeža, ki se je pred leti uprl in izdal Kristusa, pa je bil 2000 let zaničevan, zato je čas, da mu sovjeti izkažejo čast, ki mu gre. (*Der rote Garten*, Berlin 1921.) Vzornik komunistične družbe je izdajalec Judež. Priznavamo boljševizmu historično dejstvo, da je njegova pot do brezrazredne družbe tlakovana z narodnim izdajstvom. Krvavo priča tudi naša zgodovina.

Komunistični organizaciji Osvobodilni fronti so nekateri Slovenci izročili vzgojo in vodstvo domoljubnih koristi. Človek se domisli bajke, kako so zeljnate glave prosile kozla, da jih osvobodi. Bajka je pri nas postala resnica.

Brezrazrednost in brezdržavnost.

Družbo radi primerjamo človeškemu telesu, da na tej podobi bolje doumemo družabno življenje. Razne sestavine kakor so: kosti, mišice, kite, žile in drugi sestavni deli ne oživljajo telesa, pač pa nudijo primerno snovnost, ki jo duša prenese iz mrtvila v življenjsko stvarnost. Vendar bi se motili, če bi mislili, da so življenjski pojavi predvsem vidni v sestavinah, marveč organi so, ki merijo globino in višino življenjske silnosti. Pa še eno povezanost razodevajo organski pojavi, da ne žive le za sebe, marveč služijo celemu telesu, ko posredujejo med zunanjim in notranjim svetom. Oko n. pr. ne sveti samo sebi, marveč zbira svetlobo za celo telo, da ne hodi v temi. Kakor oko, tako tudi roka, noga, jezik, uho in drugi čuti vrše važne občestvene posle, ki koristijo celemu organizmu.

Prastaro podobo, ki jo je uporabljal *Menenij Agripa*, da je izravnal družabna trenja, s pridom rabimo še danes, da z njo obrazložimo sestavljenost in dejavnost družabnega telesa. Človek, družina in narod so sicer sestavine družbe, iz katerih je zgrajena, na katerih sloni in iz katerih živi in raste. Socialnega obraza pa ji omenjene sestavine vendar ne dajejo, pač pa posebne družabne skupine, ki se imenujejo stan ali razred, s kakršnega gledišča že gledamo in merimo družabne pojave. Raznolikost zemeljskega bogastva in socialnost človekove narave omogočata izravnavo družabnih dobrin med tistimi, ki jih imajo v zadostni meri in onimi, ki jih imajo premalo. Zemlja in delo sta naravni vir družabnih dobrin, ki jim je svojsko, da odpomorejo človeku v telesni potrebi, iz katere se sam brez pomoči ne more rešiti ali si le zelo težko odpomore.

Tiste skupine, ki so nudile socialno pomoč, so se družabno uveljavile v dobi naravnega gospodarstva. Odgovarjajoče dvojni sestavini človeške narave: duši in telesu, je duhovni stan oskrboval duhovne dobrine, plemstvo pa je posestvovalo v pretežni večini dobrine stvarnega značaja. Doba francoske revolucije je povzdignila meščanstvo v po-

sredujoči element tvarnih dobrin (tiers état, buržuazija). Stanove je vezala dolžnost skrbeti za red in mir, povrh pa so urejevali proizvodnjo socialnih dobrin v svoji oskrbi. Trem starejšim je industrializacija dodala še četrti stan delavcev, ki po večini nima ne lastnega doma ne imovine, vsakdanji kruh si zasluži z delom svojih rok na tuji zemlji ali v tovarni.

Marxistični sociologi so zavrgli staro poimenovanje stanov in namesto stare skovali novo besedo: *razred*. Beseda je časovno mlada, pa se tudi vsebinsko ne zлага s prejšnjo, ne v temelju, na katerega se oslanja, ne v vsebini, ki jo polni, in ne v obsegu, ki ga ji pridevajo. Razred pomeni sloj, skupino ljudi, ki je v zvezi s proizvodnjo ekonomskih dobrin. Samo te so dobrine v pravem pomenu besede. Ekonomske dobrine pa neposredno pridela delavec z delom. Zemlja, denar, tehnični pripomočki so samo prigodni činitelji, ki igrajo podrejeno vlogo. Zato je krivica, da bi kdo imel od njih dohodka. Plačilo gre zgolj delavcu. Socialna krivica, pravijo, pa obstoji v tem, da žanje sadove kapital ne delo.

Po mnenju marksističnih sociologov moramo ločiti *два razreda*: razred delavcev in kapitalistov. Kapitalisti so bogataši, ki delajo na svoji zemlji, s svojim orodjem in premoženjem, da z dobičkom prodajo drugim, ki nimajo kapitala. Kapitalist je vsak, ki ima kaj premoženja in dela zase. Ne samo tovarnar, ampak tudi kmet, hišni posestnik, obrtnik, ker sam določa cene in prodajo, da blago odda za to ceno ali ga pridrži za boljši kup. Delavci pa se od teh ločijo, ker ničesar nimajo in se preživljajo z delom rok v usta. Bogati žive na račun revnih, kapitalisti na račun delavcev, izkoriščevalci na račun izkoriščanih.

Dočim je prevladovalo med stanovi mirno sožitje, oznanjajo marksistični sociologi, da med razredoma kapitalistov in proletarcev mora nujno vladati sovražno razmerje, dokler močnejši ne premaga slabjšega. Močnejši pa je delavski razred. Temu je treba pomagati, da bo prej zmagal. Komunisti mislijo, da »je mogoče tisti boj nasprotij, ki žene razvoj do dokončnega stanja, s človeškim naporom pospešiti« (Div. Red. 23). Komunistem, tega ne pozabimo, čeprav govori o miru, si želi razrednega boja, ki »je, žal, poln sovraštva in razdejanja« (Div. Rev. 23).

Zagovorniki komunizma preradi napovedujejo svoje gibanje kot znanilo višje in popolnejše kulture, ki jo hočejo uvesti. Stara družba je krivična in mamona pohlepna, ki pokroviteljsko ščiti kapital in delavca izžema, oni pa prihajajo kot osvoboditelji v imenu zatiranih in razžaljenih, da upostavijo novi družabni red, ki bo uničil leglo kapitalizma in mamona, leglo vseh družabnih krivic in neskladij. Sredstvo v dosego zlate dobe je razredni boj.

Beseda *razredni boj* je vsebinsko darvinističnega porekla in ne bomo rekli, da zveni prijetno. Naturalistični prirodoslovci so hoteli uveljaviti podmeno, da stvarstva ne vlada ubrano soglasje, ker ga napolnjuje neprestani boj za obstanek, v katerem je smrt šibkega življenje močnejšega, boljšega, popolnejšega. Pa ker beseda boj spominja na nezaželene trdote in grozote, ki so v zvezi z vsakim bojem, še prav posebno z razrednim, poizkušajo zagovorniki komunistične zamisli idealizirati prav to besedo, ki daje baje najvišji vzpon kulturne dejavnosti, ker z uničenjem šibkejšega odpira neslutene razglede v očarljivo kra-

ljestvo prihodnosti. Krvavordeče strahote nasilnega razrednega boja zakrivajo z domnevnimi ideali, ki naj okrog borcev surovega razrednega boja spletajo bleščeč venec najbolj nesebičnih žrtev za blaginjo trpečih in izkoriščanih ter njihovim nečloveškim dejanjem dajejo »videz svete vojske za napredek človeštva« (Div. Red. 23).

Čredni pojem razrednega boja zvesto spremljajo sproščeni živalski instinkti tja v komunistično teorijo in prakso. Treba ga je bilo preobleči v lepo obleko, da se ga ne bodo množice zbale in se ga rešile s pravočasnim begom. Med najbolj smela glumaštva dvajsetega stoletja prištevamo *idealizacijo razrednega boja*, ki bi sama na sebi zaradi krčevitih naporov zaslužila priznanje heroizma, če bi ne bila v svoji resnični vsebini tako brezvestno zlagana.

Kako približati pojem, kaj šele stvarnost razrednega boja k pojmu idealizma, da se bosta zaželeno skladala in ne sovražno izključevala? Zakaj razredni boj in idealizem sta dve stvarnosti iz dveh kraljestev. Razredni boj izhaja po komunistični domnevi iz kraljestva snovnosti, medtem ko idealizem očitno izhaja iz kraljestva duhovnosti, ki ga komunizem taji in ga ne priznava. Kakor drugod je komunizem tudi v tej točki sam sebi nedosleden.

Pa tudi okvir, v katerega stavi komunizem razredni boj, ni idealen. Le kako tudi! Komunizem priznava le ekonomske vrednote in med ekonomskimi vrednotami ne bomo iskali ali vsaj ne bomo našli idealnih dobrin, ki so diametralno nasprotne od snovnih ekonomskih dobrin. Razredni boj ne more biti idealen.

Razčlemba pojma pokaže, da uničevanje sovražnika, ki ga načrtno namerava doseči razredni boj, ni socialni ideal višje razvite družbe, čeprav pozna etnologija videze razrednega boja med najbolj divjimi plemeni, a vendar s to bistveno razliko, da meri uničevanje na pripadnike drugorodnega plemena, *a ni namenjeno sorojakom*. Himnologi razrednega boja pa bajajo o lepoti bratomornega boja, kajti dejansko ni razredni boj nič drugega kakor pobijanje sorojaka, pobijanje stanovskega tovariša, pobijanje svojega sodelavca, pobijanje lastnega sodržavljana in vse to namerno in načrtno klanje za ekonomske dobrine. Za kaj takega tudi kapitalizem ne bi bil sposoben. Že od nekdaj se je človeštvo balo vojske in se je k njej zatekalo v skrajni sili. Pa kaj je zunanja vojna v primeri z državljansko. Zato ni nikdar en narod proslavljal državljanske vojne, marveč jo je objokoval in preklinjal kot največje zlo. *Komunizem pa bratomorno vojsko v obliki razrednega boja goji in slavi*. Zanje uči množice in jih vadi rabiti dinamit in bencin in ko jo pod geslom: žrtve morajo biti — izproži, se ob nešteatih od njega povzročenih nasiljih, požigih, ropih, ubojih in zverinstvih strahopetno skriva za klevete, da so njegove žrtve same krive bratomorne morije. Zgodba ni nova, da volk dolži jagnje, da opere svoje zločine. *Volk opeva »idealizem in ekonomsko vrednost« svojega zverinstva*.

Vsebina in nameni, za katere si je komunizem izmislil razredni boj, niso takega reda, da bi ga po obče veljavnih načelih mogli smatrati za idealizem. Idealizem je plemenit zagon k vzvišenim dobrinam. Komunizem je sicer zagon, a da je plemenit, menda niti sam ne bo trdil. Plemenitost je zanj sentimentalnost, ki je družbi škodljiva, kakor se on izraža. Pripravljanje in izvrševanje rabeljskega poklica nad svojim

narodom ni vredno truda, da bi v tem iskali plemenite kretnje, ker vsak ve, da je to veliko narodno in človečansko zlo, hujše od vsake zunanje vojske.

Pa so morda razlogi, ki pojasnijo grozovitost in potrebo razrednega boja. Kakšne velike dobrine ustvarja, da mu bomo zaradi teh priznali eksistenčno pravico. Naj govore komunistični zagovorniki sami, da iz njihovih ust spoznamo njih obsodbo. Vsi nad narodom in človečanstvom zagrešeni *zločini so potrebni zaradi ekonomskih dobrin*, ki bodo nekoč sledile. Kako kapitalistično pobarvano je tako razlaganje. Če si komunizem lasti svoj prav, da je po njegovem dovoljeno pobijati narod zaradi ekonomskih dobrin, ali ni še bolj dovoljeno narod izžemati zaradi ekonomskih dobrin — kakor pravijo — da dela kapitalizem. Kaj je manjše zlo: pobijati ali izžemati. Po krščanskih načelih ni dovoljeno kapitalizmu, da človeka izkorišča, pa je še veliko manj dopustno komunizmu: človeka pobiti. *Zakaj človek ni rojen zato, da služi ekonomskim dobrinam. Rojen pa je zato, da ekonomske dobrine služijo njemu.*

Tako vrednotenje človeškega življenja in ekonomskih dobrin ne spada v območje idealizma. Je *ogabna trgovina* z živim človeškim mesom zaradi napačne razporeditve dobrin, med katerimi zavzema v naravnem redu prvo mesto ravno človeško življenje, ne pa ekonomske enote.

Pa vendar se zdi, da hoče komunizem ekonomski red doseči zato, da bi koristil človeštvu. Kakšno korist bo prinesel komunistični red človeku, če človeku vse vzame in mu ničesar ne da. Ali ne bo družba skrbela za človeka? Bo, kolikor bo. Ta nova družba bo samo *vsemogočno kapitalistično podjetje*, ki bo posedalo premoženje in življenje vseh ljudi, prava akcijska družba z neomejeno zavezo. Proti njej bo človek brez moči, slabši kakor je v sedanji družbi. Nova družba ne bo imela nobene konkurence, ki bi jo slabila. Ne bo poznala nobenega pravnega leka, da bi si z njim oškodovani okoristil. Tudi upanja ne bo več, da bi se stanje v prihodnosti zboljšalo.

Obljublja komunizem raj na zemlji, ki bo nudil najvišji užitek. Do sedaj je komunizem samo obljubljal. Izvestno je, da obljube ne bo nikoli izpolnil. Pa recimo, da bi jo izpolnil, še takrat *moramo razrednemu boju odrekati idealnost zaradi sebičnosti*. Gon za telesnimi užitki in uživanjem zemeljskega raja je izraz sebičnega egoizma, ki je toliko grši, kolikor grša je zloraba bližnjega. Zloraba pa je nedvomno največja, če do golega izropa bližnjega in vrh vsega še iztrebi mnogoštevilne socialne sloje. Ves komunistični idealizem se zgosti v kratko formulo: *Nekaj dam, da vse vzamem.*

Brezrazredna družba ni izvirna misel, ki bi pognala na vrtu ruskega komunizma. Še pred njim jo je učil ruski častnik *N. Iljin*, ki je okrog leta 1850 ustanovil sekto Jehovistov. Napovedoval je zlato tisočletje, ki bo nastopilo, ko bodo izginili razredi, ki ovirajo zedinjenje človeštva.

Misel sama pa je še starejša. Načelno in dejansko si jo je osvojila najbolj *krvoločna trojka* pariške komune: *Marat, Danton* in *Robespierre*. Beseda *égalité* jim je pomenila brezrazredno družbo. Nagibi so bili različni, ki so nagnili posameznega člana krvave trojke, da si je želel enakosti. Pisatelj Lamartine piše o Maratu, da se je besno boril za enakost, ker ni mogel prenesti, da bi ga kdo prekašal. Lovrenc von

Stein pa piše o istem Maratu, da je bil posebljena zavist, čigar vzor je bila nadvlada povprečnežev. Zato je zagovarjal izravnavanje, nivelacijo družbe. Isti vzor je navdajal Dantona, pa s to razliko, da je priznal predpravice genija.

Na metafizični osnovi, vzeti iz religioznega območja, je Robespierre ustanovil poseben pojem brezrazredne družbe. Okajen od Rousseaujevih domnev je mislil, da je naravni človek dober, dokler ga ne skvari civilizacija, in da se ta iskani dobri človek nahaja v najnižjih ljudskih plasteh, ker je še najbližji najvišjemu bitju, ki ga je ustvaril. Zato je potrebno iztrebljenje višjih slojev, da dobi življenjski prostor naravno dobri človek.

Papež dobro pozna idejne osnove komunizma in je njegova sodba utemeljena tudi v primeru, ko zanikuje svetost razrednega boja. Komunizem ni luč, da bi svetil. Prej je *usedlina človeških strasti*, ki jo v najnižjih dušnih plasteh puščata perverznost in hudobija. *Manjprednost in nesocialnost razreda in razrednega boja neizrecno prizna tudi komunizem*. Oba pojma sta marksistična, vendar jima pripravlja komunizem isti konec kakor ga namerava pripraviti človekovi osebnosti, družini in narodu, da bosta morala prenehati v brezrazredni družbi. Iz takih načrtov upravičeno sklepamo, da se še komunizem zaveda nesocialnosti razreda in razrednega boja.

Cerkvena terminologija govori o stanovih in zavrača pojem razreda, *priporoča sožitje stanov in obsoja razredno borbo*. Zakaj tisti, ki dajejo kapital in tisti, ki dajejo delo, so navezani drug na drugega — saj ne kapital brez dela, ne delo brez kapitala ničesar ne zmore — in vendar si stoje dejansko sovražno nasproti... To je strašno zlo naše dobe, ki mu mora biti konec le splošno razdejanje, če ne bo kmalu pomoči (A. Ušeničnik, Komentar h Quadragesimo anno. Naša pot XXI, 151).

Veliko zlo je, da naša inteligenca po večini nima pravih socialnih pojmov in sanja o osvobodilnem boju, ko v resnici sebi in narodu koplje grob, ker v toliki meri tvarno in nravno sodeluje pri razrednem boju na strani komunizma. Zgodovina jo bo sodila, da ni spoznala znamenj časa, ko bi bila njena dolžnost, da jih spozna. Kot opazovalec se je po večini udeleževala narodnega razdejanja in uničevanja. Premnogi so z besedo in delom širili prevratna gesla in vodili komunistične vrste. Le prav redki so dejansko nastopali proti komunistični poplavi. Kakor preteklost, tako tudi sedanost z dejstvi nazorno dokazuje, kako zmotljiva in oprezujoča, da se komu ne zameri, je v usodnih trenutkih inteligenca, če je ne vodijo socialne smernice sv. Cerkve. Po končani žaloigri bo na narodov račun pač gledala nazaj, znanstveno ugotavljala in sodila, kaj bi narod moral storiti, da bi prav storil. Takrat bo verjetno zgodovina ugotovila, da se sedanja inteligenca ni spoznala in je pod krinko osvobodilne borbe narod uničevala, ker jo je v preveliki meri okužil komunizem. Inteligenca bo seveda protestirala z besedo, ne pa s protikomunističnim delom, ki bi ga kot en mož morala voditi in bo še naprej koristolovsko oprezovala, kam se bo borba nagnila, ker se v »politiko« ne vmešava. Narod pa še danes sodi, da sta za narodni pokolj srednja in visoka šola prispevali številno do skrajnosti izvežbano krvniško osebje. Narod danes tako sodi in inteligenca običaj-

no trdi, da se narod ne moti. Bog ve, komu bo zgodovina dala prav! Srbski ministrski predsednik je ponovno izjavil, da je šola zadnjih dvajset let vzgajala zločince. Za francoske razmere je podobno povedal maršal Petain.

Nositelj krščanske kulture, čuvar dvatisočletne tradicije, imejitelj prve vseučiliške stolice sv. Petra, najbolj svetovno razgledani učenik in edinstveni učitelj s 400 milijoni poslušalcev, dobro ve, kaj je zapisal v zvezi s komunizmom, ko obtožuje »šole in univerze«, da »po njih počasi (komunizem prodira) v vse ljudske sloje, tudi med izobražene, ne da bi se zavedali« (Div. Red. 35). Naš narod — po naši krivdi — ne pozna te papeške tožbe. Če je pa sam iz lastne izkušnje prišel do istega spoznanja, je to le zgodovinski dokaz, kako dobro pozna papež komunizem in dejanski položaj, da so na žalost šole vsch vrst pogosto žarišče komunistične zmote in prevare, pa se odgovorni predstavniki tega niti ne zavedajo, kaj šele, da bi to priznali. To je vzrok, da proti komunizmu ne nastopajo, kakor bi bila njihova dolžnost, da resnico razširjajo in zmote preganjajo.

Pij XI. je prevelik znanstvenik, da bi žalostno dejstvo hitro pozabil in ne bi povedal, v čem obstoji njihova krivda. Boli ga, da si univerzitetni učitelji prizadevajo dati komunističnemu nazoru znanstveno obliko in lažne dokaze. Piše, da »se razteza komunizem na univerze in skuša svoje nauke utrditi tudi z dokazi lažne znanosti« (Div. Red. 50). Ugodna tla pripravlja visokošolski študij komunizmu z neznanstveno zmedo na univerzah, ki je nastala zaradi odtujenosti znanosti od vere in predvsem zato, ker se ne ozira na večne zakone, ki jih je Stvarnik položil v naravo, človeka in družbo. Klicarji komunizma umno izrabljajo v svojo korist »tudi tisto zmedo, ki se širi na znanstvenem polju, kjer celo v božjem imenu vlada molk« (Div. Red. 50). Zmede bi ne bilo, če bi poklicani učitelji upoštevali, da pripada papežu izjemno mesto med učitelji resnice.

Med današnje pojmovne zmede spadajo tudi stan, razred in razredni boj. Med njimi je velika razlika, ki se v družabnem življenju pokaže v medsebojnem sovraštvu ali prijateljskem sožitju stanov (cfr. Ušeničnik, Quadragesimo anno, 151). Ker komunizem uspeva iz sovraštva, zagovarja komunizem začasni razredni boj, dasi hoče v brezrazredni družbi izločiti razred kot socialni činitelj. Namera se nam zdi nevhvaležna in nedosledna. Doslednosti ne pričakujemo v komunističnem sistemu, pri njem ima vse le relativno vrednost. V našem primeru pa je le dosleden. Komunizem ne prenese razreda, ker je sovražnik vsake razrednosti in skupnosti, ki si lasti pravice.

Vodilna ideja, ki je obsedla komunistične voditelje do bolesti, je neugnana sla po oblasti, oblasti in samo po oblasti. Oblast je zlato tele, krog katerega rajajo komunistične množice; moloh, kateremu vse žrtvujejo. Vsemogočna je njihova oblast in nestrpna do vsake druge, katere ne delijo z nobeno drugo, ne z višjo ne z nižjo in tudi ne z enako. Največji oboževalci oblasti, malikovalci sile, kolikor jih pozna zgodovina. Zato je komunizem neizprosni sovražnik vsake oblasti, tudi očetovske in državne. Sredstvi za rušenje oblasti sta *razredni boj in revolucija*.

Mnogoteri razlogi nagibajo komunizem, da se boji državne oblasti. Pojem države deli ljudi v dva tabora: v nadrejene in podrejene, kar

nasprotuje komunističnemu načelu enakosti ljudi. Država skrbi za splošni blagor, varuje zasebno lastnino in pravice poedincev. So to obveznosti, ki jih ima oblast do ljudi. Komunizem pa pozna le dolžnost ljudi do oblasti, zametava pa njih pravice in uči, da ima družba vse pravice, obveznosti pa do članov družbe nima nobenih. Oblast izhaja od višjega bitja, kar je nespravljivo z osnovnim naukom komunizma, ki priznava le eno stvarnost, to je: snovnost. Današnja država je organizirana oblast in kot taka nezavisna od druge oblasti, iz česar sledi, da bi bila neodvisna tudi od brezrazredne družbe. Komunizem je nasprotnik vsake državne oblasti, demokratične in absolutistične, republikanske in monarhične.

Po načelih krščanske filozofije je državno življenje živ organizem, ki urejeno deluje, če posamezne celice in organi sodelujejo s celoto. Dela, ki ga zmorejo posamezniki, naj ne prevzemajo občine in dežele, državno delo se razvija »svobodneje, krepkeje in uspešneje«, če nižje organizacije izvršujejo pristojno delo, medtem ko država nižjih organizmov delo »ravna, nadzoruje, priganja, brzda kakor nanašajo prilike in zahteva potreba« (Quadrag. anno, 149). Obveznost za občo blaginjo razlaga Pij XI. tako, da država mora po svoji moči in naravi udom socialnega organizma s svojo delavnostjo dajati oporo, »nikdar pa ne sme le-teh vase povzemati in uničevati« (Quadrag. anno, 148). Državni organizem temelji v razumni človeški naravi. Vsa oblast pa izhaja od Boga.

Medsebojne odnose posameznika do države in države do oblasti izraža Cerkev s kratko formulo: *Ni človek zaradi družbe, ampak družba zaradi človeka* (Div. Red. 46). Načelo ne odobrava gospodarskega liberalizma, da je človek suveren, nad katerim država nima nadzorstvene pravice. Pa tudi ne priznava državne vsemogočnosti, ki bi reducirala človeško dostojanstvo na stopnjo brezosebne številčnosti snovne stvarnosti. Zato se obrača papež izrecno proti komunističnemu nazoru o državi, ker ta »ruši, ne pozna ne pravega početka in narave držav, ne njih pravega smotra« (Div. Red. 28).

Iz česar še ne sledi, da bi se komunizem trenutno ne brigal za državno oblast. Briga se, pa še kako. Povsod se poizkuša polastiti oblasti, da bi s pomočjo državne sile varneje in hitreje uresničil končni cilj brezrazredne družbe. Sovjetska republika je zadnja stopnja pred ciljem. Tedaj, ko bo brezrazredna družba končno nastala, tedaj, pravijo (komunisti), *bo sedanja država... nujno prenehala biti*, dokler pa ne pride ta blažena doba, *tudi komunisti rabijo državo kot »najuspešnejše in najsplošnejše sredstvo, da dosežejo svoj namen«* (Div. Red. 27—28). Prav radi se vsilijo komunisti v državno vodstvo, da od tam uničujejo in diskreditirajo oblast. Za dosego tega cilja velja praktično načelo: rušiti avtoriteto in jemati ugled državnim in narodnim predstavnikom. Velika ironija naše dobe se kaže v tem, da posamezniki in organizacije podtikajo domovinsko ljubezen pristašem komunizma. *Komunist in domopoljub je protislovje, socialna laž in historična potvorba*. Če se le nudi prilika, izdaja komunist domovino, če le izdaja služi končnemu cilju. Zgodovina komunističnih strank v Nemčiji, Rusiji, Franciji, Italiji, Španiji, Mehiki, drugod in pri nas dokazuje stalno pripravljenost izdati državo, če izdaja koristi socialni revoluciji. Primerjaj boj proti »okupa-

torju« in sodelovanje z Badoglijevci, tržaški proces; goriško avtonomijo italijanskih komunistov; skupno pobijanje tržaških Slovencev po slovenskih partizanih in italijanskih komunistih; komunistična ljubezen do »londonske vlade« in kočevska odpoved pokorščine taisti vladi itd.

Vsa narodna in domovinska izdajstva tvorijo komunistično dolžnost, ki jo komunistično vodstvo nalaga »nacionalnim partijam«. Po pravilniku komunistične internacionale (1936, oddelek I) se komunistična internacionala bori »za ustanovitev Svetovne zveze sovjetskih socialističnih republik«. Razvidno je, da do republik ne bo prišlo, dokler ne prestanejo bivše državne tvorbe. Kar se ne da doseči drugače, kakor z uporom proti zakoniti oblasti, z uporom proti lastni domovini.

Program komunistične internacionale načrtava pot, ki vodi do razdrobitve nacionalnih držav in do ustanovitve sovjetskih republik. Razvojna črta bi začejala z izklicanjem manjših republik in združevanjem v vedno večja državna telesa, dokler bi se vsa ne izlila v svetovno sovjetsko republiko, kakor se reke izlivajo v ocean. Svetovna republika bi se dokončno preoblikovala v brezrazredno družbo. »Nove proletarske republike bi se združevale... dokler ne bi končno ustvarile Svetovne zveze sovjetskih socialističnih republik in zedinile vse človeštvo pod mednarodno vlado proletariata« (Program kom. internacionale 1936, 32).

Kako daleč smo že prišli Slovenci? Imeli smo že slovensko sovjetsko republiko v Kočevju. Pa je kmalu prenehala in je stopila v jugoslovansko, ki čaka, da se prekrsti v balkansko, nato rusko in svetovno. *Skozi toliko kavdinskih jarmov mora še slovenski narod, dokler ne bo umrl v brezrazredni družbi.*

Vse uničiti!

Iz do sedaj naštetih dejstev je razvidno, da se komunistični način uvajanja razlikuje od uvajanja drugih svetovnih nazorov. Ko je nastopilo krščanstvo, nikakor ni zavrglo antike, marveč je vse njene prvine sprejelo in ohranilo, odstranilo je zmote in dopolnilo pomanjkljivosti. Tako dela še danes v misijonskih pokrajinah, kjer vestno čuva domačo tradicijo, navade in narodne posebnosti. Zakaj vsak narod, zlasti še vsaka kultura, je izraz človeške umnosti, ki je sicer slabotna in se lahko večkrat nahaja v zmoti, a vendar najde tudi kaj resničnega in dobrega v vsakem času. Zato krščanstvo skrbno loči zdravo od bolnega in kar je dobro, plemenituje z bogastvom njej izročene resnice.

Komunizem ne skriva namenov, da je njegova želja uničiti vse dosedanje in ustvariti novo prihodnost. Sla rušenja in uničevanja je socialni pojav, ki se ni spočel v zdravem razumu, ampak se rodi iz temnih globin neuravnovešene duševnosti. Pameten človek naravo ohranjuje in je ne ruši. Komunizem se ne ozira ne na naravne in ne na npravne vezi, ki prepletajo posameznika in sestavljajo družbo. Komunizem predstavlja negacijo in težnjo uničiti ves red, naravni in npravni.

Zdi se nam tako početje škodljivo in usodno, naravnost nemogoče in neizvedljivo, ker je očitvidno nasprotno zdravim načelom pameti in logike. Toda pri komunističnem nazoru ne moremo operirati z zahtevami in osnovami umne narave, ker komunizem noče biti sistem logike in resničnosti ter na logične resnice nič ne daje. Iz razloga, da priznava

zgolj snovno stvarnost, ne računa z logičnimi resnicami in upošteva le čustva osebnega ugodja in ekonomske koristnosti. Vse drugo taji.

Komunizem taji torej vse in popolnoma. Taji duhovnost, Boga, dušo, duševno življenje, duševne aktivnosti, duševne vrednote, človekovo dostojanstvo, nadčutnost in večnost. Ne taji morda tako, kakor taji skepticizem ali agnosticizem, ki o nadnaravnih stvareh dvomi, da bi bile spoznatne. Komunizem odreka eksistenčno pravico, celo možnost, da bi smelo obstojati, kar bi spominjalo na sedanost, ki je zlasti pri narodih s krščansko kulturo zrasla iz dvojnosti snovnosti in duhovnosti. Taji tako popolno, da vse sedanje sovraži z besnim srdom uničevanja in rušenja, ne oziraje se, ali je uničevanje pametno in koristno z ekonomskega gledišča.

Če je že sla splošne tajitve izraz nezdrave duševnosti, koliko bolj je nagon uničevanja dokaz bolesterne duševne nastrojenosti. Dokler je človek umsko zdrav, ga namreč veseli dejavnost in tak način gradbenosti, ki se skrbno varuje, da česa ne uniči in bližnjemu ne škoduje. Duševno razbolenost v višjem štadiju pa razodeva neukrotljiva želja po uničevanju, razbijanju in pobijanju. Tako *socialno obolenje predstavlja komunizem*, ki bo uničilo vse, če ne bodo narodi dovolj zdravi in močni, da bi bolezen izločili in premagali.

Ne bomo rekli, da komunizmu pripada nevrredna zasluga, da je on prvi našel misel uničevanja in pobijanja. Človeška družba je povsod in vsekdar poznala *psihopatične tipe*, ki so zagovarjali in ob priliki tudi izvajali destruktivne akcije v svrhu dozdevnega zboljšanja socialnega položaja. Sodba družbe pa je bila v vseh primerih ista, da so taki pojavi abnormalni in socialno škodljivi.

Zagovarjali so rušenje in pobijanje v socialne namene revolucionarno razpoloženi »*bratje svobodnega duha, taboriti, prekrščevalci v Münstru in libertini, anarhisti in nihilisti*«. Misel so zagovarjali nekateri francoski prevratneži. Babenfov pristaš *Maréchal* je menil, da je treba vse dosedanje uničiti — faire table rase. Tako nekulturno planacijo je zagovarjal kot potrebno za novo komunistično družbo. Pandestruktivno strast je prevzel po *Maréchal*u *Mihael Bakunin* (1814—1876), teoretik boljševiskega komunizma.

Masaryk imenuje Bakunina »*anarhističnega papeža*«. Iskal je svobodo. Zdelo se mu je, da državna organizacija ovira svobodo. Zaradi tega je sovražil znanost, državo in vsako organizacijo nad vse. Psihološko razpoloženje so pripravili tedanji Tolstojanci, ki so smatrali državo in avtoriteto kot nujno zlo, ki jo človek trpi zato, ker se je znebiti ne more. Bakunin je sovražil vsako avtoriteto, bil pa je mnenja, da se da odstraniti s silo revolucije. *Teror* je sredstvo, da se ljudstvo prestraši in gre v revolucijo. Razglasil je načela, da je v revoluciji vse dovoljeno.

Reformacija in francoska revolucija sta samo predstopnji postopnega približevanja k anarhistični svobodi, k pravemu socialnemu napredku. V resnici pravi, da *neprestana negacija obstoječega reda pomeni napredek*. Ta negacija ni teoretična taja nečesa, marveč je dejansko rušenje obstoječega reda, dejansko pobijanje nosilcev tega reda. Za to brutalno rušenje in pobijanje je treba človeka izšolati, izučiti,

da ne bo čutil sočutja, ampak da bo čutil slo po uničevanju, *zakaj sla po uničevanju je ustvarjajoča sla*, piše Bakunin.

Kulturna zgodovina smatra za velike tiste, ki so gradili, in ne tistih ki so rušili. Bakunin prevrne staro načelo in razglaša načelo uničevanja in ne dokazuje ustvarjajoče moči rušenja in pobijanja. Kot edini razlog navaja, da je rušenje in uničevanje potrebno sredstvo za doseg komunistične družbe. Zastonj bi se trudili, da bi spoznali zunanje in notranje razloge, ki bi opravičevali nečloveško zamisel uničevanja in pobijanja. Kakor je v vsakem človeku nagon samoohranitve najmočnejši, ki se nahaja tudi v vsakem zdravem posamezniku in končno v vsej družbi, tako zdrav človek in zdrava družba odklanja načelo uničevanja in pobijanja. Kakor je početje blaznika zgolj umsko nerazumljivo, je pa življenjsko dejstvo, prav tako je življenjsko dejstvo komunistično načelo uničevanja, čeprav je socialno nezdravo in umsko nerazložljivo. *Je pa razložljivo iz bolesterne duševnosti in skvarjene narave.*

Bakuninovo načelo je kot ustvarjajoče sprejel in uveljavil komunizem. S tem dejstvom je načelo nehalo biti knjižna posebnost in je postalo družabno bolester in nezdrav pojav, ki spremlja komunistično družbo. Načelo velja kot *akcijska smernica*, ki se je drži dosledno in povsod komunistična družba. Še hujše je pa to, da jo uveljavi tudi sovjetska oblast, kjer pride do vlade. Zaradi spremljajočih strahot pri izvrševanju nečloveškega načela se prigradi, da se ljudstvo s studom obrne od nazora, ki dela po takem načelu. Komunisti so silno boječi, če uvidijo, da ljudstva niso ustraševali, da se jih ljudstvo ne boji in obsoja njih početje in hudobije. Imajo poseben način vplivanja na javno mnenje, da ga omamijo s svojimi rekli.

Za začetek vržejo med ljudi geslo: žrtve morajo biti. Lahkoverni ljudje mislijo, da žrtve pomenijo komunistične borce, ki se bodo žrtvovali za ljudi. Komunisti pa mislijo na ljudi, ki jih hočejo pospraviti, da bi lažje širili komunistične ideje. Ko mislijo, da so ljudje dovolj slišali o žrtvah in so že sami začeli ponavljati za komunisti, da žrtve morajo biti, tedaj začno s posameznimi umori. Posamični atentati zasledujejo dvojni namen. Prvi je ta, da odstranijo najspodobnejše in najboljše nasprotnike komunizma. Drugi pa je, da ljudi strašijo, da prestrašeni narod vsaj bojzljivo molči, če že umorov ne odobrava. Teroristična vzgoja za komunizem.

Nakar sledi *druga stopnja uničevanja in preganjanja*. Umori se izvršujejo že množično in ne več posamično. Prično tudi požigati, in sicer najraje, kar služi skupnosti, t. j.: cerkve, župnišča, šole, prosvetne domove, tovarne, ceste, mostove in železnice, da bi porušenja nihče več ne mogel popraviti, če bi tudi hotel.

Načelo uničevanja in pobijanja je prestrahotno, da bi narod molčal. Če ima komunizem v rokah oblast, zaduši vsak ugovor s silo. Če pa nima oblasti, potem nastopi *mešani zbor podpornikov in slavospevcev*, ki pod komunistično taktirko soglasno prepeva: Kdo je pa videl umore. To je nesramna laž in kleveta, podla propaganda, to so vendar »najboljši in najidealnejši ljudje«, ki kaj takega niso zmožni. Ko pa se uradno dokaže, da so ti »najidealnejši in najboljši ljudje« res in zverinsko morili, ko se poimensko izpriča kje, kdaj, kako in kdo je koga umoril, tedaj začne komunistični pevski zbor drugo kitico, ki se glasi:

Že vedo, zakaj so jih; fotografijo imajo, dokaze imajo, da so bili izdajalci. In spet se izpriča, da je tudi ta pesmica lažna, ko ves narod soglasno priča, da ni res in klevete ne verjame, da bi pobiti bili izdajalci in se izpriča, da so ravno komunisti izdajali z ovadbami in s podtikanjem zapisnikov, zlasti pa ker pobiti starčki, starke in otroci niso mogli izdajati, tedaj se že oglasi tretja kitica: Vsega so krivi neodgovorni elementi, vse je samo slučajna prigoda zanosnega revolucionarnega podviga, kateri nedostatki pa bodo prenehali, ko nastopi redna komunistična oblast. In zopet se iz zaplenjenih komunističnih zapisnikov ugotovi, da se umori niso prigodili slučajno, ampak da jih je naročilo komunistično vodstvo. Zbor ima pripravljeno četrto kitico, ki se glasi: Po pomoti so bili umorjeni, umorjene žrtve obžalujemo. Saj drugi tudi tako delajo, še grše! Le to in nič drugega in verni komunistični Izrael verjame, da je vse to resnica, kar govori komunistično vodstvo.

Uradni komunistični dokumenti, nečloveško mučenih mrtvakov polne krimske in kraške jame, zapisniki in načrti po dvajset tisoč obsojenih žrtev v Ljubljani in podeželju, pogorišča in grobišča, ki so značilni spomeniki le v tistih krajih, kjer je kdaj gospodovala Osvobodilna fronta in nerazumljivi pobezi deset in deset tisočev beguncev iz osvobojenega ozemlja v neosvobojeno ozemlje so zgovorne priče, kako komunistično navdahnjena organizacija namerno uničuje narodovo premoženje in življenje, ne da bi narodu pomagala, ampak, da bi narodu naložila komunistični jarem, ki je izmed vseh jarmov najstrašnejši.

Papež je nedvomno dobro premislil, preudarno primerjal in pravično obsodil sovjetsko vlado v Rusiji. Piše, da je komunizem »s kruto in teroristično vlado naložil brezštevilnim državljanom suženjski jarem« (Div. Red. 41). *Brezrazredna družba pomeni praktično brezpravno družbo*, kjer imajo posameznik, družina, država, stan in narod samo eno pravico: delati do izgaranja in eno dolžnost: ubogati brez priziva. Vlada jih oblast brez vesti, ki ne pozna ne Boga ne etičnih ne juridičnih vrednot. Vlada samo s silo in strahom. Ali je tak način vladanja mogoč? Mogoč je že in zgodovina poroča, da se je dejansko tu in tam tudi uveljavljal. Zaradi ekonomskih dobrin so se združevali klativitezi na rop in uboj. Poznamo kitajske roparje, pirate, ki so ustanovili lastne države za doseg ekonomskih dobrin v Sev. Afriki (Tunis) in Jafi. Taka podjetja, ki si s silo pridobivajo gospodarske vrednote, smatra zgodovina za roparska in zločinska ter za izrodek družabnosti.

Sovjetska oblast in omenjena udruženja imajo to skupnost, da sledujejo isti cilj: pridobivanje ekonomskih dobrin s silo. Ločijo pa se v tem, da so roparji poznali osebno lastnino, so si plen delili in proti Bogu se niso vojskovali. Morda je to edini primer, da papež organizacijo, ki ima videz državne organizacije, javno imenuje: *krivično, suženjsko, teroristično, zločinsko in njene predstavnike zločince*. Papeževa kvalifikacija je stvarna in upravičena. Komunistična vlada izvaja navzdol strašno strahovlado. Organizacija brez nravnih in pravnih osnov se more naslanjati samo na surovo silo. Človek pa, ki se ne da vezati ne od nravnih ne od pravnih norm, je zločinec. Komunizmu, ki je izšel iz materializma, »ne preostaja nič drugega, kakor tisti strašanski terorizem, kakršnega vidimo sedaj v Rusiji, kjer se stari tovariši v zarotah in bojih med seboj koljejo« (Div. Red. 41).

Komunizem se ne izpreminja. Utrudi se na svoji krvavi poti, ko pa se oddahne, začne zopet z uničevanjem. Če se to dogaja v vzorni komunistični državi, o kateri bi mislili, da se je v dvajsetletnem mirnem življenju unesla, koliko huje divja komunizem v razvojni dobi na pohodu k »oblasti«. Glavno sredstvo za doseg oblasti je pa ravno Bakuninovo načelo, ki nestrpljivo zahteva uničenje vsega, kar ni komunizem. Načelo je gotovo eno tistih, o katerih tako ostro sodi papež, »da na neslišen način prepuščajo javne oblasti zločincem za skupno počenjanje zločinov« (Div. Red. 51).

Nenavadno ostri papeževi izrazi nočejo toliko ožigosati zločinov uničevanja, ropanja in morjenja, kakor veliko bolj prezirljive prestopke nramnega in naravnega reda, zločinsko tajeenje božjih pravic. *Tajenje duhovne stvarnosti je usodni zločin nad človeško družbo.* Tajenje duše in vesti, zanikanje človečanskih pravic, ločitev žene od moža, otrok od staršev, odraslih od Boga — so zablode, ki prinašajo narodom večni nered in nemir.

Predhodna dela za razrahanje družbe je naredil komunizem s širjenjem gesla, da je nova družba nujno potrebna. Nova družba naj se loči od stare, da ne bo slonela na drugi povezanosti kakor na ljubezenski. Sama ljubezen naj vlada, ki človeka naredi zares svobodnega. Zato nobenih organizacij, nobenih pravnih vezi, vsi enaki. Kaj ne slišimo iz tega govorjenja komunistične pesmi! Nobenih organizacij, to se pravi: brezorganizirana družba ali kar se glasi v komunističnem izrazoslovju brezrazredna družba. Pa so si katoličani domišljali, da oznanjajo krščanstvo, ko so v resnici krščanstvo rušili in tlačanili komunizmu. Kristus je rekel: da bi bili eno, kar pomeni povezanost mnogih v eno telo, da bi služili celoti in prenašali oblast nad seboj.

Brezrazredna družba je končni cilj komunizma. Od nje pričakuje vse dobro, pravično razdelitev dobrin in neslišano blaženost na zemlji. Kdo bi se odtegoval toliki časnici sreči, če je dosegljiva in jo komunizem zna ustvariti. Ali ni zločinstvo že v tem, da komunizem obljubljenе sreče ne uresniči niti tam, kjer neomejeno gospodari in razpolaga z ogromnim tvarnim in živim materialom. Ali naj imamo za vzorec brezrazredne družbe življenje v Rusiji? Zakaj ne dovolijo vstopa v ta raj še drugim, ki so izkoriščani, ubogi in bedni? Zakaj se slučajni obiskovalci vračajo z nepovoljnimi vtisi in sodbami? Ali je pri nas vogelni kamen za ponosno zgradbo bodoče brezrazredne družbe to, kar uprizarja Osvobodilna fronta? Tega nihče ne trdi. Zakaj torej komunizem še ni ustvaril vsaj vzorec take družbe, da bi jo občudovaje še mi sprejeli. Saj dobrega se nihče ne brani, vsak željno hrepeni po boljšem.

Odgovor je preprost. Brezrazredne družbe na svetu še ni bilo. Ne biva danes in ne bo vzrasla jutri, sploh *nikoli se ne bo začela*. Zato ne, ker bi bila taka nedružabna družba protinaravna tvorba, ki se ne more niti začeti, kaj šele, da bi obstojala. Tudi sovjetska Rusija dela po starih delovnih načinih, razlika je le v tem, da ruski delavec dela za druge in nikoli zase, ker je brez pravic. Tudi tam sta dva razreda: delodajalec in delovna sila. Delojemalca v Rusiji ni, ki bi svobodno izbiral delo in zaposlitev. Oboje diktira delodajalec delovni sili, kakor strojnik ukazuje z gibi svojih rok stroju, kaj in do kdaj bo delal.

Ali ne govore tudi o gospodarskem napredku v sovjetski republiki. Če hočejo govoriti komunistični pristaši, da jim priznamo gospodarski napredek, ga jim priznamo kolikor hočejo, čeprav so obiskovalci Rusije drugega mnenja. Priznavamo komunistom še mnogo večje uspehe, kakršne nam sami slikajo. Nam gre za drugo stvar. Namreč, kaj hočemo s tem dokazovati? Ali n. pr. to, da je komunistični svetovni nazor dober, če se sklicujejo na gospodarske uspehe? Gospodarski uspehi ne dokazujejo resničnosti in dobroti svetovnih nazorov. Ali nima gospodarskih uspehov tudi kapitalizem? Ali naj po komunističnem načinu iz tega sklepamo, da je kapitalizem dober, ker ima nesporne uspehe. Če ima tat, ki je ukradel milijone, uspeh, naj iz uspeha sklepamo, da je tatvina nekaj dobrega. Iz komunističnih gospodarskih uspehov bi mogli sklepati le to, da je komunistični gospodarski red nov sistem kapitalizma, še rafiniranjši od tistega kapitalizma, ki ga je hotel odpraviti.

Papež obravnava gospodarski napredek v okrožnici *Divini Redemptoris*. Razloži ga z vsakemu umevnimi razlogi, da gre hvalisani napredek na račun večje industrializacije, izrabe neizmernega bogastva in naposled na račun najtežjega in neusmiljenega izžemanja delavcev ob majhni plači (cfr. Div. Red. 21). Zakaj ruski preračuni za velika dela se zelo razlikujejo od naših preračunov. Preračuni natančno povedo, koliko dela se je opravilo, a ne, koliko je delo stalo. Delo ni plačano. Poročila povedo tudi to, koliko deset in sto tisoč delavcev je ob kopanju velikih prekopov umrlo.

Zgodovina poroča o velikih delih velikih narodov. Poznamo egiptovske piramide, Neronovo zlato hišo, Salomonov tempelj, kitajski zid, naše gradove in temu podobna dela. Mnoga izmed naštetih grandiozno prekašajo komunistična dela. Vsa ta velika dela so zrasla, ko je bil tak gospodarski red, da so ljudje tlačanili, ko so sužnji zastonj prevazali granitne klade iz sijenita in umirali v trumah ob Rdečem morju in Nilovi dolini. Kitajski zid so sezidali sužnji in tudi Kolosej v Rimu. Ta skrivnost velikih zgradb ob zastonjskem delu sužnjev je že stara, da je zaradi starosti umrla in jo je krščanstvo pokopalo, kjer bi večno počivala, če bi jo k življenju ne obudilo komunistično načelo, da je *človek samo delovna sila, delovni tovariš in ne gospod stvarnega sveta*. Tovrstni način življenja nekoliko predstavlja življenje obsojenca v prisilni delavnici. Nobenih državljanskih pravic nima, dasi mu še ostajajo človečanske, kljub temu pa je pod oblastjo, ki razpolaga z njegovo delovno silo, da dela le to, kar zaukaže sila.

Sproščенost nagonov.

Zgodovina komunističnega gibanja prikazuje veliko razgibanost, ki kaže videz velike privlačnosti za množice, kakor tudi videz velike ekspanzivnosti in silne jakosti, s katero pridobiva zemljo in srca. Skoraj se ne moremo ubraniti videzu idealizma, ki se polasča množic za dosego komunističnih ciljev. Kaj niso ti družabni pojavi neovrgljiv dokaz resničnosti in dobroti tega svetovnega nazora?

Ni nujno, da bi elementarnost nekega gibanja tudi dokazovala resničnost in dobroto tistega gibanja. Poganstvo je neprestano ogrožalo, da uniči razodeto vero Stare zaveze, pa poganski pritisk ne dokazuje resničnosti poganstva. S kakšno elementarno silo so nastopali islam,

albižani, husiti, taboriti in drugi in vendar ne bomo rekli, da je njih privlačnost že dokaz za pravilnost njihovega nauka. Privlačnost ne izvira nujno iz resničnosti, marveč bolj pogosto izvira iz čutnih dobrin, ki jih nudi ali obljublja novo gibanje.

Razgibanost komunističnega gibanja zadostno razložijo čutne dobrine, ki jih obljublja svojim pristašem, če gibanje doseže zaželeno zmago. Saj z drugimi dobrinami niti nastopiti ne more, ker taji duhovnost in priznava samo snovnost. Dosledno torej iščemo notranje in zunanje vire nenavadne ekspanzivnosti v telesnem užitku, ki ga komunizem razglša kot najvišje plačilo zemeljskega paradiža, katerega bo ustvaril na zemlji.

Zgodovina je ohranila spomin na mnoga gibanja, ki jih je pognala na revolucionarno pot *sla po uživanju*. Nositelji uživanjaželjnosti so nagoni, katerih sedež se nahaja bolj v telesnosti kakor v duhovnosti. Posebne antične šole so oznanjale hedonistični način življenja kot edini smisel človekove dejavnosti. Antinomisti, ki so zametavali božje zapovedi in naravne postave, so postopoma upostavili načelo o prostem življenju po človeških nagonih, kakor jih je Bog ustvaril in kakor ženejo naravo. Trdili so, da so popolni in da ne morejo grešiti. Razširili so se po vsej Evropi pod različnimi imeni. Pridružil se jim je narod in so povzročili vojske v Franciji (bratje svobodnega duha, begardi, begvinke, pikarti v Češki, apostoliki v Italiji). Komunistični lollardi so živeli po tem nauku v Angliji.

Švedski filozof, prirodoslovec in tehnik Emanuel *Swedenborg* (1688—1722) je pod vplivom mesijanske ideje in Platonovega kraljestva idej zasnoval posebno vero večnega Jeruzalema na zemlji. Pojmuje zemeljski raj čutno in telesno. Njegova etika oznanja tuzemsko *sproščenost čustev*, ki še nakazuje novo vero v svetost uživanja, kakor v to nagibljejo nagoni. Videz vere v telesni užitek je zajel znanstvene kroge na angleških visokih šolah (Swedenborgianci). Bolj pomembno za raziskovanje komunizma je swedenborgianska sekta, ki jo je na predvečer francoske revolucije ustanovil Francoz Chastanier (1788).

Švedska cerkev je Swedenborga izključila iz cerkvenega občestva, kar pa ni zajezilo razširjanja njegovih zmot, prej je priklicalo njih preplavo po znanstvenem svetu. Swedenborgovo napovedovanje tisočletnega božjega kraljestva (pričetek l. 1757) in senzualistično uživanje zemeljskega raja je užgalo ruske znanstvenike, da so že l. 1779 ustanovili *Swedenborgovo družbo v Petrogradu in Moskvi*. Obe družbi sta socialno pomenili ustanovo za rahljanje krščanske morale pod krinko najeksaktnejše znanosti. Sejaleci moralnih zablod niso slutili, da so postavili cilj prihodnjega komunističnega raja in v zametku osnovali gonilno silo za doseg stavljenega cilja v obliki sproščene telesnosti. Podnetili so požar, ki je 140 let pozneje povsem uničil rusko razumništvo. Je bil to slučaj, igra usode ali Previdnost? *Socialni zakon je tak, da pred revolucijo hodi nenravnost, kot živa priča za pogin zrele družbe*. Iz visokih mest je mesijanska misel v zemeljski paradiž prehajala v ljudske sloje in si osvajala predele vzhodne Evrope. V Vilni je v krogu prijateljev *Mickiewicz* požiral Swedenborgova dela.

Z jedko ironijo je stari npravni red, ki kroti nagone in jih podreja pameti, v Franciji žigosal *Voltaire*. Nov npravni red je postavljaj raz-

vratnež *Rousseau*. Ta ni več priznaval nadvlade razuma nad nagoni, marveč je glumil nepokvarjenost človeške narave, ki najbolje sama najde, kaj je prav, če se prepustimo njenim nagonom. Le tako osvobojen človek najde resnično srečo.

Če je *Rousseau* *Swedenborgov* nauk o sproščenosti nagonov spravlil v sistem, mu je organizacijsko obliko za eksploatacijo užitka dal *Charles Fourier* (1772—1837). Ni razlike, tako meni, med dobrim in zlom. Zemeljski raj, ki bo trajal 35.000 let, bo pripravila posebna politična organizacija, katere osnovna enota bo celica (falanga). Vsako celico vodi unarh. Te se bodo razširile po vsem svetu, ki se bodo po 4, 8, 12 in 24 združevale v višje edinice. Nad vsemi celicami bo vladal omniarh, ki bo postal predsednik sveta. Kakor hitro se bo to zgodilo, se bo ustoličil v Carigradu, nakar se začne zemeljski raj v znamenju severnega sija. Organizacijsko misel je v bistvu uresničil boljševizem. *Fourier* si je zamislil novo družbo, ki išče le užitek in radosti. Zanj ne obstoji več moralni zakon, ni več greha ne zločina ne vesti. Vse je dovoljeno, kar godi čutom in laska nagonom. *Telesno uživanje je vsebina zemeljskega raja*.

Fourierov nauk o nagonih in užitku je po njegovi smrti *Viktor Considerant* izoblikoval v *verski sistem*, ki je učil, da vlada Bog svet s poželenjem po užitku. Bog ne more biti tako okruten, da bi uporabo nagonov prepovedal, ker jih je sam ustvaril. Kar prija nagonom je dokaz, da se človek nahaja na pravi poti k Bogu. Nasprotno se človek odmika od Boga, če trpi bolečino.

Karl Marx je iz študija socialne zgodovine spoznal potrebo sproščenja nagonov za doseg socialne revolucije. Priporočal je *podžiganje k poželenju kot glavno sredstvo socialistične propagande*.

Zgodovinska opazovanja so ugotovila, da socialne prekucije posnemajo plimo in oseko, ker rastejo in upadejo, kakor se zboljšuje in vpada ravan javne nravnosti. Izkušnja je tako poučila, da že napačni hierarhični red moralnih vrednot užiga socialna trenja, dočim propad moralnih vrednot prinaša propad vsega družabnega reda. *Vzajemno nastopanje demoralizacije z revolucijo ne vpada v področje slučajnosti*, ker ju družbi zunanja in notranja povezanost. Zunanjo podčrtava zaporednost dejstev, da socialna revolucija sledi socialni demoralizaciji. Notranja pa izhaja iz dejstva, da se socialna revolucija vname pod enim pogojem, da se prej izkvari družba. Že *Balaam* je nasvetoval *Balaku*, naj uniči izvoljeno ljudstvo z nenravnostjo. *Helenisti* v *makabejski* dobi so delali reklamo za telesni užitek, da bi uklonili narodni odpor *makabejskih borcev*. Zato se ne čudimo, da vsi *socialni revolucionarji* zagovarjajo *nenravnost v obliki sproščenosti nagonov in svobodne ljubezni*, da bi se človek za ceno užitka odrekel svojim pravicam in višjim ciljem ter se žrtvoval za cilje revolucionarnega boja.

Pred leti je izšla knjiga *L. Roure, Anarchie morale et crise sociale*, Paris 1903, ki slika vzročno zvezo med nenravnostjo in socialno krizo. Čudili bi se avtorju, s kakšno prostodušnostjo očita pariški *Sorboni* moralno anarhijo in jo dela odgovorno za družabne pretresljaje, namesto da bi vodila družbo k nravno dobremu. Še bolj odkrito je povedal papež v zadnji božični poslanici, da je lažizanost ideološko pripravila sedanje razmere z odpadom od Boga in duha in tako človeku

otežkočila, da bi sledil visokim razumskim in moralnim idealom. »Zato je ta od duhovnega življenja odpadla znanost, medtem ko je do nedavne živela v utvari, da je z zatajitvijo Boga prišla do popolne svobode in antonomije, danes kaznovana s suženjstvom, ki ni bilo nikoli bolj ponižujoče.« Znanost, ki ne išče Boga, ki je najvišja resničnost, ki dopušča nenravnost, je zla in pripravlja zlo.

Kakor je komunistični klic: proč z organizacijo, razrahljal družabno povezanost in družbo anatomiziral, tako je drugo, tudi od krščanskih kulturnih delavcev, tako zmagoslavno ponavljano reklo: svoboda in sproščenost »otrok božjih« delalo posameznika dovzetnega za komunistično naziranje. Človek res ni mogel razumeti bolestrnega navijanja za svobodo in sproščenost drugače, kakor da se za geslom skriva zatajena namera, ki se je glasniki niso upali razodeti, da ne bi naleteli na javni odpor. Zakaj svobode in sproščenosti za dobra dela nudi krščanska kultura vsakemu človeku več ko dovolj. Vsak dobro ve, da krščanstvo smatra za lenuha in družabnega zajedalca vsakogar, ki ne dela dobrega. Ne pušča pa človeku svobode za zlo in take sproščenosti nagonov, ki bi zaslužjevala duha in ga onesposobila za visoke polete k nadčutnim dobrinam Resnice in Lepote.

Kaj so vse deklamacije o moralni svobodi in sproščenosti drugega, kakor zakrinkani vojni pohodi za svobodno ljubezen in neomejeni telesni užitek. Komunizem je koval orožje, da si osvoji srca in zgradi komunistično družbo. Zbiral je pogonsko silo, ki bi rušila krščansko kulturo, da bi na njenih ruševinah zrastle brezrazredna družba. Sla po užitku je postala propagandna sila, kakor je svetoval Marx pred desetletji.

Prav iz srca privoščimo svobodo in sproščenost v nraavnem področju, saj beseda tako laska človeški domišljavosti, da je človek že po naravi dober, če bi nasprotnega ne dokazovala praksa, da je človek po naravi zelo zelo nagnjen k slabemu in da si le s pomočjo vzgoje in neprestane vaje s težavo utira pot k dobremu in popolnejšemu. Ni znašlo »srednjeveško mračnjaštvo« potrebe vzgoje — kar pomeni prizadevanje za dobro — ko je že stara modrost delala po načelu: abstine in sustine v neštevilnih šolah, ker je vedela, da človek, ki se osvobodi in sprostí vseh vezi, postane nraavno slabši in nikoli nraavno boljši. Kakor njiva rodi v svobodi in prostosti sama iz sebe le plevel in daje kruh le takrat, če ji je orač storil dobro delo in ji v razmetane brazde vrgel pšeničnega zrna. Glasniki take napačne sproščenosti so pripravili veliko zadoščenje nraavno manj vrednim ljudem, ker so jim priskrbeli zaželjeno dovoljenje za vse zločine: Postali so narodni zvodniki v komunistične vrste, sicer nevede, a zato to ni manj resnično, da so skupno z voditelji komunizma roka v roki delali za geslo, da je narodu vse dovoljeno.

Nenravnost komunizma ne obstoji samo v tem, da taji to ali drugo obveznost, zakaj on taji prav vsako obveznost, vsako prepoved, celotni nraavni red brez razlike. Ne poznamo naroda, ki bi ne imel nraavne postave. Tudi najbolj primitivni narodi se je drže kakor svetega običaja. Komunizmu pripada žalostno prvenstvo, da podira razodeti in nraavni nraavni red v celoti.

Tolikšne krivde obtožuje papež komunizem, da je strgal dragocene brzde in vezi, ki »so potrebne ljudem, poedincem in družbi, zato so

tudi barbarski narodi priznavali naravni zakon, zapisan od Boga vsakemu človeku v dušo. Tisti stari narodi, ki jim je bilo izpolnjevanje tega zakona kakor nekak svet običaj, so se dvignili do veličine, ki še sedaj očaruje — bolj kakor je prav — nekatere površne raziskovalce človeške zgodovine. Če se pa iztrga iz duš celo božja ideja, tedaj ljudje nujno podivjajo in posurove« (Div. Red. 38).

Podivjanost in surovost »novega človeka« razlaga papež iz pomanjkljive priznanja in ravnanja po nravnem redu. Mnogi hočejo komunistične okrutnosti utajiti z izgovorom, da so le slučajne spremeljevalke komunistične revolucije. Papež zavrača nespametno opravičevanje rekoč: »Nikar pa trditi, da bi bile te okrutnosti tiste vrste, kakor se po neki nujnosti dogajajo ob vseh prevratih, izbruhi posameznih razjarjenih ljudi« (Div. Red. 37). Vzroki so globlji. Okrutnosti so nujni sad brezbožnega nauka o sproščeni svobodi. »Nikakor ne! To so namreč naravne posledice komunističnih naukov, ki ne poznajo nobenih brzd« (Div. Red. 38).

Navedene besede pomenijo opravičilo in svarilo. Ne opravičilo za nenavadno ostre papeževe izraze o zločinih in vladah zločincev, ker kaj more papež, če mora kot poklicani sodnik v imenu naravnega in božjega zakona po pravici kvalificirati dejanje in krivca. Opravičilo je za pripadnike komunističnega nazora, češ da niso sami vsega krivi in da glavna krivda zadeva sistem, ki jih je za te zločine izšolal in izuril. Svarilo pa je za družbo, da se zresni ob dejstvu, kaj se ji bo primerilo, če se komunizmu posreči, da *poživini človeka*.

Že po naravi nagiba človek k slabemu. Komunistični nazor name-noma izkorišča slaba nagnjenja, kakor so n. pr.: prevzetnost, upornost, uživanjaželjnost, lakomnost, lenobo, jezo, krvoločnost in sovraštvo, in sicer vsiljuje vsakemu družabnemu stanu ter vsaki strasti tisto netivo, ki bolj užiga. Ženam govori o osamosvoji izpod moške oblasti, otrokom in mladini budi domišljavost, kakor da se z njimi začenja nova doba, naj torej nadzorujejo starše in starokopitne starce, da jih ne ogoljufajo za lepo bodočnost. Kmetu obljublja davka prosto življenje; delavcu seveda visoko plačo in malourni delavnik. Revnim ponuja bogastvo; socialno izkoriščanim povračilo; ponižanim maščevanje in po svoji sodbi »zmožnim ljudem« čast in oblast. Vsakemu dajo vse, kar si poželi v presrečni Indiji Koromandiji. S prijetnimi vabami privablja ljudi, da množice prevzema navdušenje za komunizem, ki »se širi med njimi, kakor se širi nalezljiva bolezen« (Div. Red. 21).

Uživanjaželjnemu človeku brenka na sedmerostruno harfo poglavitnih grehov. Dominanta vsega gibanja je prevzetnost, ki se noče podrediti nobeni, niti božji oblasti. Lakomnost žene na pokolj, da si pridobe preproge v hišah, kmeta pa bolj kliče zemlja. Nečistost podžiga sladostrastneža k svobodni ljubezni; zakonolomec pa k novim »idealom«. Nevoščljivost razganja še apostolske duše v upor in požrešnost je bila kriva, da sta Adam in Eva prestopila božjo prepoved. Jeza vodi k maščevanju in z lenobo streže človek telesu. Sv. Pavel bi zapisal, da je njihov Bog trebuh. Podlaga vsega boja pa je nespravljivo sovraštvo, ki se začenja s *poklicnim nergaštvom nad obstoječim redom*.

Očividno komunizem izrablja slabosti z nemoralnimi in neizpolnjivimi obeti, da prevara ljudi. Že Voltaire je navduševal svoje pristaše,

da naj lažejo, lažejo, nekaj vedno ostane. *Lenin* je šel dalje, ko je označjal nov nauk, po katerem je laž ne samo dovoljena, marveč je celo razredna (komunistična) dolžnost, če koristi socialni revoluciji. Pri danih obljubah upošteva komunizem dve stvari, da obljub ne bo treba držati, ker so ljudje pozabljivi in da je človeška pamet zaradi pridejane obljube o užitku in zaradi strasti tako okajena, da ne bo spoznala nastavljenega trnka.

Že dve leti n. pr. pri nas obljublja, da bo čez 14 dni konec vojske. Na Gorenjskem in Dolenjskem je dopovedoval komunizem, da je on preprečil izseljevanje, čeprav vsi ljudje vidijo, da lažnivi bahači vedno zbežijo, če se le prikažejo vojaki, in je moralo na Rab in drugam v internacijo 30.000 ljudi. Baha se, da hoče zboljšati socialni položaj, če pa pride do oblasti, daje sramotno mesečnino 200 lir samcem in 600 lir družinam (Novo mesto). Kakšno vpitje bi vzdignili komunistični priganjači, če bi kakšna državna oblast dopustila tak socialni zločin. Komunistična oblast razlaga, da pri njih ne sme nihče beračiti. Izdala je ukaz, da se berači postrelijo, ker je v osvobojenem ozemlju beračenje prepovedano. Ubijajo partizana v Mokrcu, če si je ohranil od plena pet cigaret, ker je pozabil, da je ropanje monopolska zadeva komunistične oblasti. Kmet naj le ve, da ne bo plačeval davka, ker bo malo kateri kmet pomislil, da ga zato ne bo plačeval, ker mu bo kolektiv zaplenil vso zemljo. Delavec naj misli, da bo živel ob dobri plači in brez dela, če je tako nespameten, da pozablja, da velike zgradbe in obljubljena velika industrijska podjetja ne bodo zrasla brez dela, kakor rastejo gobe po dežju. Najbolj nespametna vaba lovi tako imenovano inteligenco. Pripravlja ji vodilna in častna mesta ter istočasno govori o diktaturi proletariata. Protislovje je tako veliko, da ga premosti samo še »komunistično nadahnjena« inteligenca.

Pa vendar je čudno, ali ne, da je komunizem kljub očitni nespametnosti in odurnosti tako privlačen. Prav lahko je umljiva uganka, zakaj komunistične množice toliko tvegajo za dosego cilja, da jim pripisujejo občudovalci *idealizem in herojstvo*. Ali bomo rekli, da je idealist in heroj pijanec, ki zaradi užitka tvega izgubo premoženja, časti in zdravlja? Ali je idealist in heroj zakonolomec, ki zaradi užitka tvega izgubo premoženja, časti, družine, otrok in žene? Ali je idealist in heroj ropar, ki zaradi plena in oblasti tvega življenje in dobro ime? Ali je idealist kokainist in morfinist, ki zaradi užitka tvega življenje? Pri vseh narodih *veljajo za slabiče in zločince vsi, ki delajo zaradi lastnega užitka*. Ko bomo zmagali, bomo dobro živeli, plesali in rajali v obljubljenem raj, se glasi večna obljuba lažnivega komunizma.

Komunizem je socialna *sramota*, ker poživinja človeka, je socialna *nesreča*, ker prinaša v družbo nered in pobjo ter potiska človeštvo na najnižjo stopnjo barbarstva (cfr. Div. Red. II, 57).

Hujše pa je to, da je tudi *zlo*. Zlo je, ker pomeni propad družbe, zanikanje (lišenost) dobrega, kar ima človek in je že dosegla družba. Je *npravno zlo*, ker nasprotuje npravni postavi in zdravemu razumu. Ne samo v eni točki, n. pr. v načelu sproščene svobode, marveč v celotnem redu. *Zlo je v sestavi, namenu, sredstvu in bistvu*. Pa kaj, če bi priznaval Boga in pustil vero pri miru? Tudi takrat še ostane moralno zlo in bi se ga noben veren človek, naj pripada kateri koli veri, po

svoji vesti ne smel okleniti. Če pa se ga oklene, greši, in sicer smrtno. *Komunizem je zadeva vesti in vere.*

Če je takšno zlo, kako vendar, da ne razpade samo od sebe? Kako nepotrebno vprašanje. Po naravnih in metafizičnih zakonih zlo ne razpade samo od sebe, ker je zlo rodovitno, da zlo koti novo zlo. Zmota rodi novo zmoto, če zmote ne prežene resnica. Hudobija rodi novo hudobijo, če hudobije ne ugonobi dobrot. Kakor iz gnilobe raste nova gniloba, dokler gniloba ne uniči vsega zdravega, tako tudi komunizma, ker je zlo, ne uničuje čakanje in gledanje, pač pa oba: čakanje in gledanje množita zlo, ker dajeta čas, da se zlo še bolj razširi.

V *metafiziki* velja načelo o dobroti, da dobro prenaša dobro na okolje — *bonum est diffusivum sui*. Prilичno rečemo manj navadno, da tudi zlo prenaša zlo na okolje — *malum est diffusivum sui*. Zlo vpliva po svoji zlobnosti na okolje, da postane zlobno. Komunizma, ki je v bistvu zlo, okolje ne bo pregnalo s pasivnostjo in strpljivostjo, marveč z dobro dejavnostjo. Že pesniku je znano, da je zločestna usodnost zla prav ta, da: iz roda v rod se iz zla le zlo plodi. Zato je namen okrožnice le-ta, da se vzdrami družba za aktivno delo proti največjemu zlu naše dobe.

Ali more obstojati komunistična družba, če je komunizem tako zlo? Zakaj bi ne mogla obstojati zločinska družba. Če obstoji pekel in bo obstal za vso večnost, zakaj bi ne mogla obstojati poživinjeno zlobna družba na zemlji? Zakaj ne bi prenesla zemlja nekaj stotin milijonov več živali, kakor jih že živi. Kakor kroti živali strah, tako tudi poživinjeno družbo kroti strah — *diktatura — brezrazredne družbe*. Dana pa nam je možnost, da zlo premagamo s krščansko dobroto. Delo proti temu zlu je največje sodobno dobro delo, prvenstveno delo ljubezni do bližnjega, da se reši tolikega zla. Dve sili gibljeta svet: *ljubezen in sovraštvo*. Krščanstvo je ljubezen, komunizem je sovraštvo, ki ga predstavlja stisnjena pest.

Ideja je pa le lepa! Tako se izmikajo bivši in sedanji zagovorniki komunizma, da bi opravičili pripadnost in podporo, ki so jo dajali ali jo še dajejo gibanju, ki jih je z deli razočaralo v dno duše. Iz trditve razberemo dvoje: razočaranje in hrepenenje. Razočaranje prihaja iz užaljene vesti, ki le prizna komunistična grozodejstva. Hrepenenje pa prihaja iz želje, da bi njegovo mišljenje in delovanje ne bilo zgrešeno. Strah pred vso resnico narekuje obupno izjavo. Resnica je ta-le: *Lepota je odsev resnice in dobrote*. Komunizem ni ne eno ne drugo. Ne resnica, ker je zmota; ne dobrot, ker je zlo. Prav iz tega zla izhajajo njegova zla dejanja. Komunizem je tudi kot ideja zlo. *Zato tudi ne more biti ideja lepa, pač pa je grda.*

Satanizacija družbe.

Če hočemo poiskati stopnjo komunističnega zla in vrsto grdobije, kakor tudi zadnji vzrok tolike hudobije in posebljene grdobije, moramo seči v globine zla, ki jih vsebuje *satan*, katerega vtelesenje predstavlja komunizem.

Pred dobrim letom je neki mecen lepe umetnosti naročil v Ljubljani sliko za oltar na »osvobojenem ozemlju« za od osvoboditeljev onečaščeno cerkev. Želel je sodobno sliko, ki bi potomce spominjala, v

kakšnih časih so živeli njih očetje. Po njegovi želji naj bi predstavljala slika sv. Mihaela, pod katerega nogami se zviija satan, ki ima na glavi partizansko čepico in drži v krempljih ene roke srp in v drugi kladivo. Mož je povedal, da govori v imenu župljanov.

Meščan in tisti izobraženec, ki imata s komunistom to skupnost, da verujeta le v snovnost, se bosta prizanesljivo posmehnila takšni nesodobnosti, da kdo v dvajsetem stoletju še baja o osebnem zlu, to je o hudobnem duhu. Če bi bil tisti »izobraženec« kaj univerzalen, bi morda vedel, da je vera v satana sestavni del verskega zaklada pri izobraženih in neizobraženih narodih. Modroslovci razpravljajo o zlem bitju. Največji pesniki, ki so spesnili svetovna dela, so oblikovalno silo pesniške navdihnjenosti preizkušali tudi v odkrivanju prevar in hudobij *največjega sovražnika človeške sreče — satana* (Goethe, Dante).

Naj si umišljajo ljudje, kar hočejo, *Cerkev* veruje Sv. Pismu, ki uči bivanje hudobnega duha in njegove zle posege v zasebno življenje, kakor tudi v razvoj celotne družbe. Znanе so satanove grozovitosti v zgodbah mladega Tobije in Joba. Važnejši so njegovi zli naklepi v raj, ko je oškodoval prvega očeta in z njim ves človeški rod za zemeljski raj, s katerim še danes slepari množice s pomočjo komunizma. Upiral se je osvobodilni borbi, ki sta jo vodila Mojzes in Aron, da bi ljudstvo osvobodila egiptovske sužnosti. Sovražnik vsega dobrega je prav posebno skušal ovirati odrešenje človeštva, ko je skušal Jezusa v puščavi in mlado *Cerkev* po Jezusovem vnebohodu.

Jezusovo odrešenje nas je rešilo satanove nadmoči, da nam ne more resnično škodovati, če se mu sami ne izročimo. Še vedno ima moč skušati človeka in nekakšno oblast nad grešnikom. Po naravi je kot angel popolnejši od človeka, zato tudi od nas močnejši in razumnejši in ker je starejši, tudi življenjsko izkušenejši. Zaradi človeške slabosti rabimo v boju z njim božjo milost. Jezus sam ga imenuje »kneza tega sveta«. Knez je, ker ima oblast ne samo nad hudobnimi duhovi v peklju, ampak tudi nad mnogimi privrženci na zemlji. Oboji tvorijo »satanovo kraljestvo«, in »peklenska vrata«, ki še napadajo božje kraljestvo. Po nauku obsega satanovo kraljestvo vse, ki napačno časte Boga. Sv. Janez piše, da je mesto Pergam zaradi zagrizenega poganstva »satanov prestol« (Raz 2, 13). Nasprotniki krščanstva so s satanom »ena družba« (Raz 2, 9; 3, 9).

Satan je hudoben. Tudi če opravlja kaj dobrega, je to samo prevara, da bi koga podvrigel svoji volji. On je zlo, večno zlo, ki nikoli ne more postati dobro človeku, ker je človek kot božja podoba nekaj dobrega. Prvi papež Peter ga prispodablja rjovečemu levu, ki išče, komu bi škodoval. Sv. Pavel neprestano opozarja vernike, naj ne pozabijo, da »se nam ni bojevati zoper kri in meso, ampak zoper vladarstva, zoper oblasti, zoper svetovne gospodovavce teme, zoper hudobne duhove v podnebj« (Ef 6, 12). Proti napadom hudobnega duha priporočajo apostoli kot edino zadostno orožje — vero (1 Pet 5, 9).

Satanovi napadi veljajo vsem ljudem in trajajo vsak čas, tudi dandanes. Vsakega novokrščenca vpraša *Cerkev* med izvrševanjem krstnega obreda, če se odpove satanu, njegovemu napuhu in dejanju in šele po pritrdilni kandidatuvi izjavi podeli zakrament sv. krsta. Pri pomašnih molitvah molimo zase in za človeštvo v čast sv. Mihaela,

naj nas brani v boju; naj nam bo v pomoč zoper zlobnost in zalezovanje hudobnega duha. Sv. Mihael naj kot vodnik nebeške vojske, satana in druge hudobne duhove, ki hodijo po svetu v pogubo duš, z božjo pomočjo v pekel pahne!

Zgodovina je že marsikaj doživela. Doživela je tudi združenja, ki so častila satana. Vstajala so bolj na Vzhodu, od koder so se selila na Zapad. Navadno so prinašala prevrate, saj je prevzetnost bistvena oznaka satanske dejavnosti. Imenovali so se: mesaliani, luciferiani in katari. Slovanom pa so znani: pavlikiani in bogomili, ki so se usidrali v slovanskih pokrajinah. Prebivalstvo se je ponekod strastno oklenilo njihovega nauka. *Miletić* navaja bogomilske razvade, ki so se ohranile na Južnem Balkanu do našega stoletja.

Kaj ni zgrešeno v mistično kopreno zavite sekte vzporejati s »stvarnim«
komunizmom, ki pozna golo snovnost, brez najmanjše primesi kakšne duhovnosti. Ugovor kaže znake stvarnosti, če bi bil komunizem logičen sestav, ne pa iz želje po čutnem užitku znešeno skrupulo, ki uporablja logiko le za dokazovanje potrebnosti čutnega užitka in ne za dokazovanje resničnosti in doslednosti komunističnega sestava. Po uradnih razlagah pravovernih razlagalcev komunistične doktrine bi upravičeno sklepali, da se komunizem ne briga za duhovno področje in da najbolj »svobodoljubna«
ustava pušča vernikom versko svobodo, če bi dejanja ne pričala, da se komunisti, komunistične organizacije in proletarska diktatura nedosledno predvsem briga za duhovna vprašanja in Boga, čigar bivanje taji, strastno sovraži, njegove vernike pa krvočno preganja. *Komunizem moramo presojeti bolj po dejanjih kakor po osladnih besedah. Drevo se spozna po sadovih!*

Iz dejanj, ki jih je zagrešil komunizem in iz papeških besed sklepamo, da gibljejo komunizem poleg človeških moči še druge sile, ki prestopajo meje navadnega človeškega mišljenja in ravnanja. Normalnemu človeku prijata mir in ljubezen. Temu odgovarjajoče dela za javni red, za mirno sožitje družabnih članov. Vojska je nezaželena vmesna igra, ki ima namen upostaviti porušeni mir. *Kjer pa se pojavi komunizem, tam izgineta red in mir.* Čudno! Množice v vasi ali mestu se polasti grozljiva nemirnost, ki dela vročične ljudi in družbo. Nezadovoljnost rabi komunizem za prevrate. Podžiga množice k »neprestani borbi«
(cfr. Div. Red. 22), ustvarja »boj nasprotij«
(Div. Red. 23) tudi »razredni boj«
in njegovi pristaši si celo »prizadevajo, da nasprotja med družabnimi razredi poostre«
(Div. Red. 23). Kako si naravni človek želi miru, dokazujejo naši časi. Komunizem pa oznanja večni nemir in podžiga sovraštvo, ki nista »ekonomski dobrini«, sta pa v človeštvo vnešeni element izvenčloveškega porekla, katerega korenine segajo v deželo tistih, ki »nimajo miru«
in je njih oče »hudič«.

Bog je ljubezen. V dejanskem in načelnem komunizmu srečavamo sovraštvo, ki gotovo ne izhaja iz zmogljivosti človeške narave. *Sovraštvo je svojska grdobija komunizma.* Kako naj razlagamo lepake po ruskih šolah in tovarnah, ki vabijo množice k sovraštvu. Sovraštvo pozna razne stopnje in najhujše sovraštvo naj se razlije nad najboljšimi v krščanstvu. Komunistična načela imajo krščansko ljubezen za največjo sovražnico in zavoro revolucije. Komunizem hoče sovraštvo. *Samo eno bitje je tako hudobno, da hoče sovraštvo.* Lepak piše: »Mi

sobražimo krščanstvo in kristjane, najboljše med njimi moramo imeti za najhujše sovražnike... Česar nam je treba, je sovraštvo« (cfr. Osser. Rom. 31. III. 1937).

Otipljiveje se očituje satanizem v načrtnih razdejanjih in uničevanjih tvarnih dobrin in človeških življenj. Ne gre za obsežnost razdejanj, kakor so obžalovanja vredna. Radi bi poiskali smisel komunistične razdejanjaželjnosti. Vojska pozna razdejanja, ko pa teritorij zasede, tedaj po možnosti popravi, kar je razdejala. Še savojski okupatorji so popravljali ceste, mostove, železnice in javne zgradbe. Od kod pa prihaja, da komunizem dela drugače. Če on kaj »osvobodi«, takrat se sprosti njegova slava, da domačinom ruši, kar jim je drago in sveto. Govorniki utemeljujejo tako, da je rušenje potrebno, da bomo vsi enaki. Torej rušenje, da bi »proletarizirali« ljudstvo, da bi prej obubožalo in raje sprejelo komunizem. Je to še človeško?

Človek nehote primerja takšno škodoželjnost s satanovo škodoželjnostjo, kakor jo opisuje Sv. Pismo. Jezus je prišel v Geraško pokrajino, kjer je izgnal mnogo hudobnih duhov, ki so obsedli človeka, o katerem poroča evangelist Luka, da ni stanoval v hiši, ampak v jamah. Izgnani hudobni duhovi so prosili Gospoda, naj jim dovoli oditi v čredo svinj, ki se je tam pasla. »In dovolil jim je. Hudobni duhovi so torej zapustili človeka in šli v svinje. In planila je čreda po bregu v jezero in se utopila« (8, 33).

Čuden konec je rodil čudnejše posledice. Satan je pokazal zločesto moč uničevanja s tem, da je povzročil krivično škodo, ki je navdala z grozo geraške prebivalce, da so se satana bolj bali, kakor pa ljubili Gospoda. »In vsa množica iz geraške okolice ga (Jezusa) je prosila, naj odide od njih, ker jih je navdajal velik strah« (Lk 8, 37). Satan je zlorabil svojo moč, ker je krivično oškodoval ljudi, da bi si jih nasilno podvrigel. Pozna človeško navezanost do zemeljskih dobrin, da se iz strahu zaradi njih izgube pokorava oblasti, ki je ne mara. Gerašani so se ustrašili nasilja, zato so odklonili Jezusovo blagovest — zaradi svinj so pozabili duše.

Geraška zgodba se nešteto krat ponavlja. Komunizem ceni gospodarske dobrine, pa jih vseeno žrtvuje, če z njihovo žrtvijo po satanovem zgledu ustrahuje duše. Ni oblast in vendar nasilno ruši in razdeva ljudsko premoženje, da doseže, da se ga ljudje zboje in ga potrpečljivo prenašajo iz strahu, da ne utrpel še večje gospodarske škode. Zaradi krave, hiše, zemlje, službe in zamere od zločinskih ljudi prenašajo ljudje z nevoljo komunistične zločine in nasilja, ne upajo pa se potegniti za dobro. Žalostnih zgledov je predovolj. Še pred meseci so na Gorenjskem ljudje jokali za duhovniki. Zaradi nasilne maščevalnosti komunističnih tolpe se boje sprejeti duhovnika in žele, da bi se ne vrnil, ker bi morda utrpeli gospodarsko škodo. Pred letom so zamerili škofu, da se ni izselil, ker so mu zločinci grozili s smrtjo. Bali so se, da bi sami trpeli, če bi se mu kaj zgodilo. Pa kristjani niso vedeli, da morajo obsoditi zločince in proti njim nastopiti z besedo in dejanjem, ker so mislili ti »dobri kristjani«, da morajo posnemati Gerašane, ki so iz strahu, da ne izgube črede svinj, prosili Gospoda, »naj odide od njih, ker jih je navdajal velik strah« (Lk 8, 37).

Požiganje in rušenje je doletelo prometna sredstva, stanovanjske hiše, prosvetne domove, šole. Komunizem ni prizanesel božjim hišam. Na Dolenjskem se je zgodilo, da so zažgali komunisti župno cerkev. Ko je plamen uničeval oltarje in tabernakelj, so prepovedali gašenje, istočasno pa so silili ljudi na miting, kjer so ob harmoniki in plamenih župne cerkve rajali in plesali. L. 356. pr. Kr. je *Herostrat* zažgal Artemidin tempelj v Efezu. Dejanje je zbudilo tolikšno zgražanje, da izredno velike podlosti svet še danes imenuje herostratske zločine. *Kaj ni demonsko se takih dejanj še veseliti!* Recimo, da je bilo slučajno. Če pa je takih dejanj toliko, če obstojajo uradna naročila, naj se izvrše, če se je to zgodilo v tisočeri primerih, kjer se je sprostil komunizem, od kod vse to?

Še očitnejši znaki satanizma so *načrtni umori in pokolji*. Morilna organizacija brez oblasti odloča nad življenjem in smrtjo poljubnega človeka. Pustimo statistiko, ki je tako grozna, da se je boji celo komunizem. Oglejmo si dve okoliščini morenja. Po zapisnikih je bilo določenih za pokolj 20.000 ljudi v mestu in toliko na deželi zaradi »izdajstva«. Poklicni narodni in verski izdajalci sodijo o izdajalstvu! Če prištejemo 15.000 že umorjenih »izdajalcev«, jih bo skupaj 55.000. Na tem teritoriju je bil približno vsaka štiri leta po en zločinec obsojen na smrt. Računajmo, da si potem moremo predočiti grozoto številčk. Če bi obsojali zločince po prejšnjem razmerju, potem bi rabili 220.000 let, da bi zadnji prišel na vrsto, kar bi se zgodilo l. 221.944 po Kr. Od kod naj se črpa tolikšna krvoločnost, če ne iz »satanovih globočin« (Raz 2, 24).

Judom, ki so zasnovali Jezusov umor, je očital Jezus: *Vi ste od očeta hudiča in spolnjevati hočete želje svojega očeta. On je bil že od začetka ubijavec* (Jan 8, 44). Od začetka do danes komunizem ubija, povsod in vseprek. Ubija z nasladi, ubija z mučenjem, reže ude in lomi kosti. Kaj to ni resnično! Tako je nečloveško, da človek ne more verjeti kljub izkopanim žrtvam in uradno potrjenim listinam. Pobija lastne ranjence, drugomisleče meče žive v ogenj, smodi žive do kolen. Sestra razpisuje nagrado do več tisoč lir tistemu, ki ji ubije brata nekomunista. In 17 letna hči posmehljivo boža očeta po licih in ga obsodi na smrt z besedami: No, Rajdek, zdaj boš šel v smrt, ker si bil tako lepo priden. Pa bi ga lahko rešila, ker je še komunistično sodišče izreklo, da oče nima ničesar na vesti. Zverinstvo to ni, ker zveri niso tako grozovite. Sv. Pismo pravi, da je bil satan ubijavec od začetka, on je tudi oče uboja.

K. *Themel* imenuje Lenina Antikristusa. To ne zaradi osnovne grozovitosti, ki napolnjuje komunizem, namreč zaradi strahu pred resnico in *namerne lažnivosti*. Laž je poštenemu človeku odurna. Pravo svetovnonazorno gibanje išče resnice. Za komunizem veljajo Leninove smernice: Vsak mora biti pripravljen na vsako žrtev, če že mora tako biti; za vse možne zvijače, prevare, nepostavne metode, *zamolčanje in zatajavo resnice, da na vsak način vrši komunistično delo* (K. Algermissen; Die Gottlosenbewegung der Gegenwart [1933], 94—95). Komunizem je torej *organizirana laž*. Praktično je važno, da to vemo, da smo tedaj oprezni, kadar gre za izjave komunistov. Kakor je resnica ključ do krščanstva, tako je laž orožje komunizma. V vprašanju lažnosti in

resničnosti je med obema nepremostljiv prepad. Zakaj na vprašanje: Si kristjan, si veren? odgovarja kristjan: Sem. Komunist seveda drugače. On sploh ne ve, kaj je komunizem, da ni bil nikoli komunist, da se za politiko ne briga. Govori, daje častne besede, podpisuje izjave in prisege, da je čisto in brezmadežno nedolžen. In vse je laž, samo laž, ki naj služi komunizmu! Papež mu po pravici oponaša premetenost, lažnost, zanikrnost, brezvestnost in hudobijo. *Laž je svojskost komunizma, njegova lastnina*: pač ker resnice ni v njem. Kadar govori laž, govori iz svojega, ker je lažnik. To je zadnji razlog, da se vedno skriva pod tujimi imeni (Osvobodilna fronta), kakor se je skrival satan v kači.

Ko polni komunizem z grozovitostmi in zverinstvi najsramotočnejše liste slovenske zgodovine, se drznejo potvarjalci resnice pisati, govoriti in zdihovati o plemenitih ciljih osvobodilnega boja, o narodni epopeji. Je to zmeta, je to zabloda, je to hudobija? Je prvo, drugo in tretje. Najhujša izmed teh je hudobija, *izmed vseh hudobij največja: slati laž*.

Nemški pesnik Kl. Brentano je v knjigi *Das bittere Leiden unseres Herrn Jesu Christi* (1832) opisal zamaknjenja božje služabnice *Katarine Emmerich*. V poglavju *Abgestiegen zur Hölle* božja trpinka opisuje, kako je Jezus po smrti stopil tudi v pekel in je slišala, da bo — če je prav slišala — v letih med 1940/50 Lucifer za nekaj časa zopet spuščen na zemljo. Doslovno se glasi v originalu: »Ich hörte, daß Lucifer, wenn ich nicht irre, 50 oder 60 Jahre vor dem Jahre 2000 nach Christus wieder auf eine Zeitlang sollte freigelassen werden.« Knjiga je bila spisana pred 112 leti. Pesnik bi danes ne dvomil, ali je prav zapisal ali ni prav zapisal. Vsak dan bi bil bolj prepričan, da se je satanovo kraljestvo v napovedanih letih uresničilo v komunizmu. Vedel bi tudi, česar ni slišal, kje se je utrdilo Luciferjevo gospodstvo.

Govori Pija XI. in okrožnica *Divini Redemptoris* nudijo zadostno gradivo, da upravičeno sklepamo, da papež pripisuje pojav in dejavnost komunizma *demonskim silam*. Ko je izbruhnila rdeča revolucija v Španiji, pripisuje uničevanje, divjanje in pobijanje, ki ga je povzročil rdeči prevrat, sovraštvu, ki ga je začel satan proti Cerkvi. V javnem govoru je dejal: »Vse so (komunisti) napadali, vse razdevali na najbolj divje in barbarske načine, tako neslišane in okrutne, da skoraj ni mogoče verjeti, da morejo kaj takega ljudje, pa naj si bodo še tako propali. *To divjanje se obrača s satanskim sovraštvom proti katoliški Cerkvi* (AAS, XXVIII, 1936, 374). Po žalostnih sadovih sodi papež, da tolikega divjanja ne zmore noben človek, če bi bil še tako propal. Pravega krivca moramo iskati izven človeškega življenjskega območja.

Še iz okrožnice navedimo mesto, ki se nam zdi značilno. Proti koncu navaja papež primerna sredstva za premago nevarnega sovražnika. Zelo nujno prosi vse ljudi, da poleg drugih sredstev rabijo še dve sredstvi: molitev in pokoro. Nenavadni sredstvi vsekakor za tistega, ki komunizem motri zgolj z naravnimi očmi, ta ne bo prodrlo do njegovega bistva. Papež pa ga smatra za zlo take vrste, da ga popolnoma zmore skupna molitev s pokoro.

»Smo prepričani,« piše papež, »da tudi zoper to zlo, ki dandanes stiska človeštvo, ni druge pomoči, kakor ta, da se vsi z molitvijo in

pokoro skupno bojujejo zoper skupnega sovražnika« (Div. Red. 81). Kdor nima za cerkveno besedo ubranega srca, ne bo razumel vsebine papeževih besed, ki hočejo podčrtati, da je zlo, ki je preplavilo človeštvo, tako silno, da ga ne zmore nobena sila, nobena organizacija, nobena oblast, nobena sposobnost, nobena dejavnost, če je ne spremlja božja pomoč. Hudobija presega človeške sile, samo ena je takšna hudobija, to je satanova.

Ob tej priliki se papež sam sklicuje na mesto, iz katerega je privzel zgornjo misel. Evangelist Matej pripoveduje, da je bil Jezus na gori Tabor. Ob vznožju gore so njegovi učenci izganjali hudobnega duha iz mesečnega dečka. Pa niso uspeli. Ko se je vrnil Jezus z gore, je on ozdravil dečka. Zato so pristopili posebej k Jezusu učenci in mu rekli: »Zakaj ga nismo mogli izgnati?« Jezus jim je rekel: »Zaradi vaše nevere... *Ta rod se pa ne izžene drugače ko z molitvijo in postom*« (Mt 20, 21).

Navedeno mesto navaja papež v okrožnici v zvezi s komunizmom (cfr. Div. Red. 80). Verjetno, da zato, da pokaže na zadnji vzrok velikega zla. Ni materialnega značaja, ker zadnje zlo, ki je obsedlo komunizem, je hudobni duh posebnega rodu, ki ga izženeta človeška dejavnost in zmogovita moč iz molitve in pokore.

Očetova prošnja je sad treznega preudarka, je zaključna beseda, ki kakor pečat potrjuje v dolgi razpravi razkropljene premise, ki se izlijejo v zaključni finale, da je komunizem satansko delo.

Zmaterializirani človek papeža ne bo doumel. Prva cerkev, ki se je borila s poganstvom, je *poganstvo smatrala za demonsko ustanovo*. Tudi gnozo, manikejstvo, arianizem in vsako krivo vero je Cerkev v zadnji stopnji prištevala hudobnemu duhu. Pa kaj imata skupnega komunizem in poganstvo, komunizem in kriva vera? Ali ni komunizem vse kaj drugega, kakor poganstvo in kriva vera? Kakšno žaljivo soočenje komunizma z nizkotnim poganstvom.

Ne rečemo, da soočenje ni žaljivo. Vprašanje je le, za katero stranko je žaljivo. Je žaljivo za komunizem ali za poganstvo ali krivoverstvo? Krivoverstvo taji eno versko resnico, ostale verske resnice priznava. Poganstvo se moti o Bogu in ga napačno časti. Kaj pa komunizem? Kaj on taji? Taji vse verske resnice. Taji Boga in ga sploh ne časti. Taji vse božje zapovedi: sedmo, šesto, peto, četrto, tretjo, drugo in prvo, celotni božji nravni in naravni red. Če primerjamo torej komunizem s krivo vero, je vsako krivoverstvo boljše od komunizma, ker je ohranilo več verskih resnic kakor komunistični svetovni nazor. Tudi poganstvo je boljše od komunizma, ker se poganstvo moti v pojmu Boga, komunizem pa ga v celoti taji. *Komunizem je krivoverstvo vseh krivoverstev, resnično slabše od poganstva*.

O veri ima komunizem svoje naziranje. Ne upoštevamo neodgovornih izjav zmešanih ljudi, ki govore, da je komunizem strpen in strpljiv do vere. Odločajo uradni komunistični nauk in postopek sovjetskih oblasti z vero, zlasti pa beseda Cerkve.

Komunizem neznanstveno in nezgodovinsko trdi, da si je vero izmislil človek. Vera je utvaren proizvod domišljije. Verske razmere so odraz trenutnih gospodarskih prilik, v katerih je kdaj živel in še

živi človeški rod (Marx, Kapital II, 67). Sedanja vera je orodje kapitalizma za zaslužnjenje gospodarsko šibkejših, da ostanejo poslušni in potrpežljivo prenašajo socialne krivice. Jasno je, da navedeno mnenje ni naklonjeno veri, da škoduje veri in vzbuja neupravičeno sovraštvo do nje.

Zmotno in lažno govore vsi, ki trdijo, da je veri sovražno stališče, ki ga komunizem kaže, prigoden pojav neodgovornih osebnosti. Veri sovražna razmerja izhajajo iz bistva komunizma. Komunizem bi sploh ne bil komunizem, če bi vsake vere ne pregnal, ker smatra vsako vero za sladek strup, ki mu odvaja ljudske množice. Okrožnica podari, da ne slučajno, ampak *po svoji naravi preganja vsako vero*. »Zakaj komunizem nasprotuje po svoji naravi vsaki religiji, ki jo ima za uspavajoč opij za proletarce,« češ da nje nauki in zapovedi kažejo na večno življenje po smrti in tako odvrčajo ljudi od nebes, ki jih morejo doseči na zemlji (Div. Red. 38). Komunizem je očitno protiversko usmerjen, česar komunizem rad ne prizna.

Škof dr. Gregorij Rožman piše vernikom: Sicer danes pri nas skušajo lahkoverne katoličane varati in jim pripovedujejo, da je v sovjetski Rusiji vera in Cerkev popolnoma svobodna, ločena pač od države, a s tem le osvobojena tistih vezi, s katerimi oblast v drugih državah Cerkev samo ovira v njenem delovanju, tako osvobojena se more neovirano posvetiti svoji zgolj duhovni službi. Tako pravijo komunisti pri nas, v sovjetski ustavi pa je drugače napisano: »Vsem državljanom je priznana svoboda opravljanja verskih obredov in svoboda protiverske propagande« (čl. 124). Na prvi pogled se to ne zdi nič hudega. A pazite in nekoliko razčlenite vsebino te zakonske odredbe, pa se vam bo pokazala vsa brezpravnost Cerkve in vere. Kakšno svobodo priznava komunistična ustava vernikom, t. j. tistim, ki so še verni? Svobodo opravljanja verskih obredov, to se pravi, maševati, deliti zakramente, če kdo želi, vršiti obrede velikega tedna in podobno. Take obrede pa sme in more opravljati le duhovnik. Ker pa so duhovnike po večini pobili ali poslali na prisilno delo, posebno še katoliške duhovnike, je ta svoboda postala v večini krajev brezpredmetna, saj ni nikogar, ki bi bil po cerkvenih predpisih upravičen in posvečen, opravljati verske obrede. Ni pa dana svoboda verske propagande, to je učenja vere po ukazu Jezusovem. Opravljati verske obrede smejo, če je duhovnik na razpolago in če imajo verniki denar, da plačajo visoko najemnino za uporabo cerkve, pridigati, učiti, razširjati vere pa ne smejo. Jezusov ukaz se v komunistični državi ne more in ne sme izvrševati!

Dana pa je svoboda protiverski propagandi. Vidite vso zlobnost komunistične zakonodaje! Verska propaganda z besedo ali tiskom ni dovoljena, protiverska pa je popolnoma svobodna in uživa vsakršno podporo države. Bog mora molčati, satan pa sme povsod na glas govoriti. V šoli o Bogu, o Kristusu ne sme biti niti besedice, protiverski pouk je ukazani, brezboštvo je poseben šolski predmet. Takšna šola in vzgoja je tudi slovenskim komunistom cilj, pa jim nekateri zapepljeni katoličani še pomagajo, da bi takšno šolo in vzgojo tudi našim otrokom vsilili. Po svoji vesti in pod smrtnim grehom je vsak vernik, posebno še starši, *dolžan z vsemi močmi odklanjati brezbožno vzgojo*

in vse storiti, da komunisti tega cilja pri nas ne bodo dosegli. (Ljublj. Škof. list [LXXX] 1943, 91—92.)

Besedilo sovjetske ustave je izraz komunistične bojazni pred zgodovino in svetom, ker komunizem vrši nad vero najgrše versko nasilje. Sramota je toliko večja, ker tudi sam uči versko svobodo. Čeprav ima trdo kožo, sramote verskega preganjevalca tudi on ne prenese. Zato je bila potrebna nova ustava. Uradna »Pravda« (2. III. 1937) razlaga omenjeno točko: Stalinova ustava je zajamčila protiversko propagando vsem državljanom. Nekatere strankine organizacije so očitno menile, da ni potrebno boriti se proti verskim predsodkom. *To je osnovna zmeta.* Stranka se ni odrekla in se ne odreka protiverski propagandi. Komaj mesec pozneje zopet prinaša »Pravda« (15. IV. 1937): »*Mar ta zakon količkaj spreminja v ponašanju komunistov proti veri.*«

Beseda »strankine organizacije« zasluži, da ji posvetimo večjo pozornost. Razločno pove, da ima uradna sovjetska stranka še več organizacij za boj, ki ga imenuje protiverska propaganda. Iz besede sklepamo, da je *protiverska propaganda organizirana* in da ima stranka v ta namen več organizacij. Komunizem sam je že brezbožen. Vodstvu ni zadoščala načelna brezbožnost, ker se je l. 1919 ustanovil v Moskvi *brezbožni seminar* za vzgojo brezbožnih propagandistov. Za propagando je skrbel list *Brezbožnik* (l. 1923) in *Društvo prijateljev Brezbožnika*. Glavni odbor se je imenoval *Zveza brezbožnikov*. Zveza je z vladno pomočjo in njeno podporo izdelala načrt za pobijanje verstva in propagando boljševiške brezbožne religije. L. 1926 je izšla brezbožna revija *Antireligioznik*. Zveza brezbožnikov se je na drugem kongresu junija meseca l. 1929 preimenovala v *Zvezo vojskujočih brezbožnikov*.

Pohod vojskujočih brezbožnikov kaže smer in duha vojskujočih brezbožnikov. *Brezboštvo je v resnici protiboštvo in protiverstvo.* Besedni zakladi vseh jezikov nimajo primerne besede za tovrstno brezbožnost. Brezboštvo je bilo komunizmu premalo. Zahotelo se mu je, da preide v napad proti veri in Bogu. Zveza je izrekla delovni program z besedami: Neupogljivo in urejeno se vojskovati proti veri. Njeno geslo se glasi: Borba proti veri je borba za socializem. Vodilni brezbožnik je v uvodni članek napisal: *Nobenega miru, nobenega premirja na protiverski fronti!*

Ne bo odveč, če poznamo še program vojskujočih brezbožnikov, da bomo razumeli domače razmere in načrte. Nadel si je nalogo preprečevati vsak poizkus, da bi vera vplivala na javno življenje; pridobivati tovariše, da dejansko izstopijo iz verskega in cerkvenega občestva; vključiti versko mlačne ljudi v protiverski boj, organizirati družabni bojkot duhovščine in organizirati »široke mase«, da bodo zahtevale zapiranje cerkva in preureditev v komunistične prostore, prepoved zvonjenja in podpiranja duhovščine ter cerkvenih ustanov.

Podobno petje prireja Osvobodilna fronta. Na svojih sestankih: pravi, da je treba rešiti najprej narod; o veri bo narod glasoval, če jo bo hotel imeti. Grozi, da bodo njeni člani vero izgubili — to je resnično — in iz Cerkve izstopili, vera naj se v »politiko« ne meša, kar pomeni, da bi nihče ne smel govoriti proti komunizmu. Zadnji čas je na »osvobojenem ozemlju« prepovedala verouk in pridige v cerkvi.

Dopušča v kraju samo eno sv. mašo ob nedeljah. Duhovniki se ne smejo obiskovati. Primerjajmo program Zveze vojskujočih brezbožnikov in odredbe Osvobodilne fronte, da vidimo, kako se v celoti skladajo.

Navedimo načrt Zveze za *protiversko propagando*, da bomo vedeli, kaj razume Zveza pod to besedo, ki pomeni protiversko gonjo. Že l. 1932 (5. V.) je izdala odlok, ki zahteva popolno uničenje vseh verstev na sovjetskem ozemlju, tako, da l. V. 1937 ne bo več božje hiše v sovjetskih republikah. Program so želeli izvršiti v petih letih. Prvo leto se morajo zapreti vse cerkve in cerkveni prostori, cerkveni nameščenci izgube pravico do živilskih nakaznic. Drugo leto preiščejo brezbožniki vse koticke in skrivališča verske miselnosti in prepoje množice z duhom nevere. Tretje leto se izženejo še preostali cerkveni nameščenci. Četrto leto bodo zakotja češčenja bogov in babjeverstva (cerkve) spremenili v svetilnike komunistične kulture. Peto leto bodo izbrisali zadnje sledove verstva in uredili ogromni aparat *komunističnega obrednega častja*.

K pravi sliki spada poznanje števila brezbožnikov. L. 1932 jih je bilo včlanjenih v Zvezo 7 milijonov, h katerim moramo še prišteti 1.500.000 otrok (komsomolcev). Za konec brezbožne petletke so nameravali nabrati 17 milijonov članov. Že pred dvajsetimi leti je protiverska zveza prekoračila rusko zemljo. Danes deluje po vsem svetu. Samo v Češki je štela milijon članstva pred vojsko. Nastopa v Ameriki, Afriki, Aziji, na Japonskem in Madagaskarju, pod raznimi imeni, a z istimi cilji, kot strašno občestvo verskega sovraštva in protiverske gonje, ki jo vodi Moskva. Resnična protiverska centrala! Kaj se čudimo, da svet ne najde miru, dokler ne ugasnejo ognjišča družabnega požara, ki jih je vžgala protiverska propaganda.

Le slabega kristjana komunizem trenutno ne preganja. Dosledno obsojajo na smrt versko zavedne ljudi. Znani so primeri, da so ubili učiteljico, ker je odklanjala komunizem zato, ker ni na verski podlagi. Dekletu so pod smrtno kaznijo prepovedali iti k zadostilnemu sv. obhajilu prvi petek. Kaplan, ki je slučajno ušel smrti, je bil obdolžen »zločina«, da je uvajal hujskaško pobožnost prvih petkov.

Žalostna resnica je, kar piše papež, ki pravi: *Prvič, odkar ljudje pomnijo, gledamo skrbno začet in dobro premišljen upor proti vsemu, »kar se imenuje Bog«* (Div. Red. 38). Eno socialno prednost ima komunizem, da je prvi na svetu, odkar pomni zgodovina, organiziral sovraštvo proti Bogu. Ne samo organiziral, dal mu je tudi oblastveno podporo in zaščito. Tako uradno sodi Cerkev!

Že sovražiti je zločin, ker je sovraštvo ostudno dejanje proti ljubezni. Kakšen zločin je organizirano sovraštvo in kdo naj razume hudobijo od oblasti zaščitenega in propagiranega sovraštva. Sovraštvo, ki sovraži bližnjega, je podlost, koliko bolj, če sovraži vse. Pa tudi sovraštvo pozna razne stopnje. Drugačno je, če kdo sovraži narodnega sovražnika ali pa če sovraži očeta. Drugačno je, če kdo sovraži navadnega človeka, ali če kdo sovraži oblastnika. Komunistično sovraštvo gre proti vsemu, najbolj proti Bogu.

Za izbruh blaznosti smatramo *Leninove besede*, če jih moremo razumeti: *Boga sovražim kakor osebnega sovražnika*. Normalen človek ni tako zločest, da bi Boga sovražil. Izmed vseh grehov je največji ta

greh. Bog ga je ovekovečil v peklu, kraljestvu božjega sovraštva, kjer nespravljivo sovražijo satan in njegovi. Neverjetno je, kakor zatrjujejo, da je sin slovenske matere izjavil, da želi priti v pekel, da bi mogel Boga večno sovražiti.

Sovražiti Boga, pomeni sovražiti Resnico, Dobroto in Lepoto. Nihče ne sovraži Resnice, če ni lažnik. Nihče ne sovraži Dobrete, če ni hudobnež. Nihče ne sovraži Lepote, če ni ostudnež. Organizirati družbo za laž, hudobijo in ostudnost je delo, ki ga satan opravlja med ljudmi. Skrivnost hudobije! Komunizem je proti veri, proti Cerkvi, satanovo kraljestvo na zemlji!

Imenovani razlog pojasni moč in dejavnost te svetovne organizacije. Njeno silnost in mikavnost, premetenost in zvitost, udarnost in nesramnost, dejavnost in grozovitost, nečlovečanstvo in hudobnost, mrzkost in sovraštvo. Vse prihaja iz istega prekočloveško razumnega, a še bolj hudobnega začetka. Razloži razmerja komunizma do vere in Cerkve. Kar uvodoma podčrta okrožnica: »*Stari zvijačni skušnjavec* ni nikdar prenehal mamiti ljudi z varljivimi obeti. Zato je v stoletjih sledil prevrat za prevratom, prav do prevrata naših dni, ki že skoraj po vsem svetu strašno divja ali vsaj strašno grozi. *Tu prevrat presega po sili in velikosti ose, kar je Cerkev v premnogem preganjanju doslej pretrpela*« (Div. Red. 11).

Cerkvena sodba.

Kaj bi Cerkev še bila učiteljica Resnice in vzgojiteljica Dobrete, če bi vodnika in gospodarja komunizma ne prepoznala. Bi bila pastir ali najemnik, če bi se zbala volka *v ovčjem oblačilu*?

V prejšnjih časih je Cerkev obsodila socializem in tudi komunizem kot najhujšo obliko socializma. Pa že v okrožnici za obnovo socialnega reda je zapisal Pij XI.: »*Nihče ne more biti obenem dober katoličan in komunist*« (Ljublj. Škof. list 1943, 92). Opiral je sodbo na sodbo svojih prednikov, ki so skozi stoletja vedno glasneje in jasneje obsojali. Pij XI. je mislil, da je storil dovolj, ko je stare sodbe ponavljal in nove izrekel. Splošne sodbe niso zadostno učinkovale, zato je še slovesno, s posebno okrožnico obsodil komunizem.

Za zunanji povod navaja papež »*nevarnost*«, ki po zvijačnosti prevratnih ljudi od dne do dne bolj narašča« (Div. Red. 19). Iz branja pa spoznamo, da bi nevarnost ne naraščala, *če bi kristjani že sporočeno papeško razlago poslušali in upoštevali.* Zaradi izmikljivosti »*dobrih kristjanov*«, ki so papeške besede po svoje razlagali in tako z besedo in delom širili prevratne ideje, je bila potrebna še slovesnejša obsodba. »*Zato mislimo, da smo dolžni ponovno dvigniti glas; to storimo s tem še bolj svečanim dokumentom, kakor je navada Apostolski stolici, učiteljici resnice, in sicer tem rajši, ker vemo, da je to želja vseh katoličanov*« (Div. Red. 19).

Svečaneje Apostolski sedež ni mogel govoriti in ni smel molčati. Med okrožnico bolestno kaže papež na nepojmljivo ravnanje katoličanov, ki so dopustili prevratnim idejam »*se vtihotapiti celo v katoliške in cerkvene organizacije*« (Div. Red. 77), čeprav stoje pod osebnim vodstvom duhovnikov. Komunizem je ponujal spravo. Iz krščanske ljubezni in želje po apostolskem delu, da bi izpreobrnili komuniste, so mislili, da se jim moramo tudi idejno približati po geslu: *pojdimo mednje, da jih*

pridobimo. Vpraševali so v Rim, če lahko sodelujejo s komunisti, ker s komunizmom ne smejo. Ali: Vprašali so, če smejo s komunisti sodelovati na karitativnem polju ali pri drugih dobrih delih. Vsem odgovarja papež, da je komunizem *skrajno zločest* (Div. Red. 96), če se tudi komunisti potuhnejo in slepe verne, ko: »Tu in tam, ne da bi kaj popustili od svojih zmot *katoličane vabijo na sodelovanje*, včasih na humanitarnem polju, včasih na karitativnem polju in predlagajo včasih stvari, ki so v popolnem skladju s krščanskim mišljenjem in nauki Cerkve« (Div. Red. 77).

Papež obsoja veliko prevaro, ki jo zagreše katoličani s sodelovanjem, četudi dozdevno na tako nevtralnem področju kakor so človečanstvo in dobrodelnost. Koliko bolj je jasno cerkveno stališče do oboroženega upora. Še bolj pa o sodelovanju s komunisti pri oboroženem uporu, četudi pod narodno krinko osvobodilnega boja. Za takšno sodelovanje gre pri nas, ki ga je katoličan v vesti dolžan opustiti.

Ponovno je moral dvigniti glas sv. oče zaradi vdora komunistične miselnosti, ki so jo vtihotapili v katoliške vrste in verske organizacije pod gornjimi gesli z namenom, širiti z njimi »komunistične zmote med ljudi, med katere bi jih na drug način ne mogli širiti« (Div. Red. 77). Gesla so zmeščala odpornost katoliškega nazora tako zelo, da žive verniki in »*razne organizacije, ki so se odtujile krščanstvu*« (Div. Red. 84). Še preden je pričel pri nas komunizem nastopati, nas je opozoril papež na komunistična gesla, ki jih komunisti mečejo med katoliške organizirane vrste, da katoličane omamijo.

Poleg že imenovanih komunističnih rekel, svari papež še pred rečenicami, ki jih »trosijo v naše vrste, da bi prijateljsko spravili komunizem in krščanstvo«. Katoliški apostoli komunizma »drugod celo *hinavsko* zatrjujejo, da bo komunizem v krajih, ki so bolj globoko verni, ali na višji stopnji kulture, nastopil *na milejše načine*, da bo pustil vsem svobodo verovati v Boga ali kakor koli misliti o verskih rečeh. So celo nekateri, ki mislijo, ker je boljše v sovjetski Rusiji zadnji čas nekoliko izpremenil zakone, da bo komunizem sploh opustil boj proti Bogu« (Div. Red. 77). Ko pri nas še nismo poznali komunizma, je zapisal papež zgornja gesla, ki jih je komunizem rabil v Španiji in Franciji. Ista gesla pri nas ponavljajo s komunisti »katoličani v Osvobodilni fronti«, ki seveda mislijo, da je njih beseda izvirna in evangeljska, a je obrabljena in komunistična. Nejasnost in blodnost v katoliških vrstah je klicala po še bolj svečanem dokumentu, ki bo tudi o zgornji miselnosti izrekel veljavno besedo.

Svečani dokument namerava še enkrat označiti in razložiti »ideje in metode, kakor jih širi zlasti boljše vizez« (Div. Red. 20). Zbrane ideje in metode navaja papež, da bi vedeli, *kaj je v boljše vizmu obsodil in česa ni obsodil*. Sv. Stolica ni obsodila zaslužjenih narodov v Rusiji. »Nikakor nočemo narodov sovjetske Rusije kar na sploh obsoditi; nasprotno, ljubimo jih z živo očetovsko ljubeznijo. Vemo, kako mnogi med njimi ječe pod *krivičnim jarmom in suženjskim gospodstvom*... vemo, da so mnogo drugih prevarali le vabljivi upi« (Div. Red. 41—42).

Kaj torej obsoja okrožnica. Papež obsoja komunizem, njegove začetnike in podpornike, komunistično oblast in sodelavce komunizma. »*Obsojamo le sistem, njegove začetnike in podpornike*« (Div. Red. 42).

Podložnikov sovjetskih republik ne obsoja, da žive pod tako oblastjo, obsoja nedvomno načela, trditve in pojme komunističnega nazora: kakor so brezrazredna družba, razredni boj, diktatura proletariata in podobno. Obsodba se raztega na začetnike komunizma in njih pomagače. Izvestno obsega obsodba voditelje in agitatorje komunizma. *Izrečno torej obsoja papež ljudi, to je s komunizmom sodelujoče osebnosti.*

Zelo važna je papeževa *obsodba* tako imenovane »komunistične oblasti«, ki jo papež imenuje: *krivično, nezakonito in samolastno prisvojitve (uzurpacijo)*, ki pač predstavlja *nasilje, a nikakor zakonite oblasti*. Le v luči te točke bomo razumeli, da govori papež o zaslužnosti ruskih narodov, o javni oblasti *zločincev »za počenjanje zločinov«* (Div. Red. 51), kar so izredno trde besede, ki nedvomno kvalificirajo sovjetsko »oblast« v Rusiji za *uzurpacijo*, čeprav je slavila dvajsetletnico obstoja v letu, ko je izšla papeževa okrožnica.

Poglejmo, kakšno sodbo izreka okrožnica za dvajsetletnico sovjetske oblasti, ki je že mnogo let nihče ne ogroža z oboroženo silo, pravno in nravno pa je še danes krivična in nezakonita uzurpacija. Takole slovesno izjavlja merodajni učitelj Resnice: *»Zato je povsem brez dooma nezakonita in krivična samolastna prisvojitve, uzurpacija, če postavljajo komunisti na mesto božjega zakona resnice in pravice strankarske politične sklepe in ukrepe, polne sovraštva in človeške samovolje«* (Div. Red. 52).

Zaradi točnosti navedimo še uradno besedilo, ki se glasi: *»Quapropter quod sibi communistae insolenter arrogant, in locum scilicet divinae legis, quae veritatis caritatisque praeceptis innititur, politica sufficere factionum consilia atque proposita, quae simultatis plena, ex humano arbitrio profluunt, id procul dubio iniqua omnino atque iniusta iuris usurpatio est«* (AAS [XXIX] 1937, 82). Pred vsem svetom imenuje papež moč, ki nesporno vlada največjo državo sveta skoraj tri desetletja, ki jo priznavajo druge meddržavne ustanove, za: nedvomno in povsem krivično in nezakonito prisvojitve (uzurpacijo). Kaj naj pa rečemo o samozvancih, ki se pri nas predstavljajo za »oblast«, ko nimajo pedi zemlje, ki bi vsak čas ne menjala lastnika, ki bi jo ne osporavali drugi in ki jih ni priznal ne narod ne kakšna druga mednarodna sila, razen tiste, ki je sama nezakonita in uzurpatorska. Tudi ta govori komunistični jezik in se je krščanstvu odtujil, če samo namigava, da bi mogla biti kaj drugega kakor grdo nasilje.

Duhovno delo usmiljenja opravlja tisti, ki si prizadeva širiti papeževe besede o komunizmu. Ali ni to pravi apostolat! Sv. očetu ni vseeno, ali zvedo verniki njegov nauk ali ga ne zvedo. Osebnost poziva škofe, naj poskrbe za vernike, da se blodeči ne bodo ujeli v komunistične zanke. Človek bi mislil, da sliši prizvok nestrpne nuje v besedah: Dajte torej, častiti bratje (škofje), prizadevajte si kar najbolj, da se bodo verniki varovali teh zank (Div. Red. 80).

Z eno besedo razloži papež, zakaj komunizem nujno prinaša socialno nesrečo in preroško napoveduje kazen, ki jo bodo priklicali nad narod in deželo tisti nesrečneži, ki bodo s komunizmom kakor koli sodelovali. Kazen bo neenaka. Huje bo zadela krščanske narode, kakor nekrščanske. Huje bo zadela tiste, ki so dosegli višjo stopnjo kulture

od onih, ki žive na nižji. *Corruptio optimi pessima!* Usodnejše pade, kdor strmoglavil z višine, kakor če se spotakne na ravnem.

Škofje naj povedo vernikom, da je »*komunizem nekaj bistveno slabega — intrinsecus pravus*« (Div. Red. 80). Komunistični nazor je zločest, dejavnost tako zla, da je nespravljiva s krščanstvom. Verniki naj vedo, da je vsako upanje, da se bo komunizem sedaj ali kdaj v bodoče zboljšal, ali da ga bodo oni spravili na boljšo pot, vsaka tovrstna misel je utvara.

Zelo resno razpravlja okrožnica s komunističnimi sodelavci. *Iz rthovnega načela človeške dejavnosti, ki obvezuje vsakega delati dobro in se ogibati zla*, sledi negativna dolžnost popolnega nesodelovanja za vse ljudi, na vseh področjih in za vse primere. Zakaj vsako sodelovanje dodaja pomoč zločestemu komunizmu, krepi njegovo moč, dviga ugled ali pa zapeljuje ljudi, ker sodelovanje kaže videz, da ni komunizem nič hudega. Prepoved sodelovanja temelji na *perskih in kulturnih razlogih*, veže torej verne in izobražene kroge. »Komunizem je nekaj bistveno slabega, zato v prav nobeni reči ne bo z njim sodeloval, komur je mar krščanske kulture« (Div. Red. 80).

Prepoved vsebinsko in obsežno zajame *vsako sodelovanje* in ne dopušča nobene izjeme, nobenega izgovora, zlasti pa ne v okrožnici navedenih izgovorov. Iz prepovedi sledijo važni zaključki. Nihče ne sme radovoljno sodelovati; pri grešnih dejanjih se ne sme ukloniti niti sili. Prisiljeni mobiliziranec ne sme ropati ne požigati ne ubijati pod uzurpatorsko oblastjo, tudi če bi sebe stavil v smrtno nevarnost. Ne sme loviti ljudi, ne sme se upirati z orožjem zakoniti oblasti, ne braniti ljudem pobega izpod nezakonite oblasti. Obveznosti potekajo iz ljubezni do bližnjega, ki prepoveduje pomoč pri grešnem dejanju.

Obsežni pojem sodelovanja razstavimo, da vidimo, *koga vključuje in kaj pomeni!* Splošno obsega notranjo in zunanjo udeležbo pri grešnem dejanju. Obsega odobravanje, nagovarjanje, zagovarjanje ali hvajenje komunistične miselnosti in dejavnosti. Pod isti pojem spada nabiranje članov, pobiranje in prenašanje podpor ter odredb samozvanih poveljstev, tudi sprejemanje in skrivanje članov in materiala obsega pojem sodelovanja. Sodeluje, kdor ne odkriva nakan in se po možnosti ne upira komunističnim naklepom. Preostane še dolžnost popraviti škodo in pohujšanje, ki ga je povzročilo sodelovanje. Je to vestna zadeva, ki veže pod grehom. N. pr., če je kdo sodeloval tako, da je koga spravil v komunistično organizacijo, ga veže dolžnost, da zapeljanega privede na pravo pot.

Morda je prav, da razložimo *ranjanje Cerkev*, ki ga mnogi obsojajo kot nazadnjaško in nekrščansko. Ali se Cerkev boji drugovercev, da se jih izogiblje. Zakrknjenih krivovercev se v resnici boji, ker so po njeni sodbi sovražniki resnice. Krivoverstvo smatra Cerkev za nalezljivo bolezen. Kakor so se v stari zavezi zdravi morali ločiti od gobavcev kot nečistih, tako so verniki dolžni se ločiti od trdovratnih nasprotnikov kot nečistih. Tudi z načeli krščanske nravnosti se sklada, da se človek izogiblje slabe družine, navada je starokrščanska in apostolska. V brevirju beremo, da se je sv. Anton Puščavnik tako zelo bal shajanja in pogovarjanja s krivoverci — zlasti arianci —, da je učenec naročil, naj ne hodijo v njihovo bližino. Lyonski škof Irenej zopet

pripoveduje o evangelistu božje ljubezni sv. Janezu, da je bil tako neljubezniv do krivovercev, da je zbežal s svojimi učenci iz javnega kopališča, ko je zapazil, da je tja prišel krivoverni Kerint, češ: Bežimo, da se streha ne podere, kajti Kerint — sovražnik resnice — je notri. Papeževa prepoved je milejša od apostolovega ravnanja, odločno pa zabranjuje podpirati krivoversko gibanje.

Skladno z apostolskim zgledom naroča ljubljanski škof: Ali katoličan ali komunist, oboje hkrati ne more nihče biti! Brezboštvo in vera v Boga sta nezdržljiva kakor ogenj in voda. Kdor je komunist, ni več kristjan. Kdor prostovoljno podpira komunizem in mu s tem pomaga doseči njegove brezbožne cilje, ta podpira borbeno brezboštvo in zato smrtno greši, huje kakor bi grešil s krivoverstvom, in se je sam izločil iz živega krščanskega občestva vernikov v Cerkvi. *Sodelovanje z brezbožnim komunizmom je brez greha nemogoče* (Lj. Škof. list, LXXX., 1943, 92). Škof uči nezdržljivost žive vere in komunistične prakse. Njegova beseda razlaga velikost greha zagrešenega sodelovanja s komunizmom in duhovne posledice takega greha. Kdor sodeluje, kakor smo nakazali v zgornjih primerih, vede in hote prestopa božjo in cerkveno postavo in smrtno greši. Če primerjamo njegov greh z grehom krivoverstva, je njegovo sodelovanje s komunizmom v obliki Osvobodilne fronte večji greh, kakor če človek zagreši greh krivoverstva. Ali ni to pretiravanje. Nikakor, če vemo, da pomeni sodelovanje s komunizmom sodelovanje s sovražniki živega Boga. Ne prezrimo važne posledice, da se je tak grešnik *sam izločil iz živega občestva Cerkve, ni več pravi živi ud sv. Cerkve.*

Komunisti se zvijajo kakor kača in pravijo, da je Osvobodilna fronta narodno gibanje in ne komunizem. Naša Osvobodilna fronta predstavlja vsaj sodelovanje s komunizmom, je pa dejansko pravi komunizem, ne samo sodelovanje. Že pred časom je pisal nadpastir ljubljanske škofije: *»V Osvobodilni fronti imajo komunisti, kakor sami trdijo in kakor je razvidno iz njenih publikacij, vodilno vlogo. Nešteti primeri kažejo, kako v resnici komunisti pod plaščem Osvobodilne fronte delajo za svoje komunistične cilje. Kdor torej podpira Osvobodilno fronto, podpira komunizem med našim narodom. Vsi drugi nameni, ki jih morda ima Osvobodilna fronta, še daleč ne odtehtajo brezbožne komunistične nevarnosti.*

Ker je Osvobodilna fronta dejansko v rokah komunizma in njegova nosilka med našim narodom, zato je vsako prostovoljno sodelovanje z Osvobodilno fronto, bodisi z gmotnim ali moralnim podpiranjem, bodisi s prikrievanjem in simpatiziranjem kot sodelovanje z moralnim zlom pod grehom (sub peccato in genere suo gravi) prepovedano...

Teh jasnih načel katoliške moralke v vprašanju konkretnega sodelovanja z OF se morajo po svoji vesti držati vsi duhovniki v škofiji in po njih učiti in ravnati, zlasti spovedniki in pridigarji« (Škof. odlok z dne 20. VIII. 1943).

Obžalujemo bridka razočaranja, ki so jih nekateri doživeli, čeprav bi jim jih ne bilo treba doživeti, če bi poslušali svojega škofa. Če so bili res zapeljani, kot nedolžne žrtve in so za zlo toliko žrtvovali, so še bolj dolžni doprinesiti poštene žrtve, da zagrešeno pohujšanje z dejanjem in zgledom popravijo.

Dosedanje odločbe so vzete iz duhovno-cerkvenega območja in veljavne za vse vernike brez izjeme. Papeška okrožnica pa prinaša *proč poziv* vsem, »komur je mar krščanske kulture«. Pravično je, da kulturni delavci in vzgojitelji več store za kulturo, ker so od nje več prejeli. Poleg verskih in cerkvenih nagibov, naj nanje vplivajo še *kulturni in vzgojni vidiki* pri presoji komunistične zablode. Zločina nad kulturo so krivi vsi, ki komunistični nazor sprejemajo ali ga brezbrizno trpe, kakor bi jih stvar nič ne brigala. Pa ni tako! Papež zelo razločno pove, da so ravno oni odgovorni za grozovitosti komunizma, ki v njihovih domovih divja toliko huje, kolikor višja je kultura, ki jo ruši. »Če bi se dali nekateri v zmoto (komunistično) zavesti in bi v svojem kraju komunizmu pomagali, da bi se utrdil, jih bo zato *prve zadela kazen in čim starejša in višja je v tistih deželah, ki bi na ta način vanje prodrli komunizem, krščanska kultura, tem huje bo v njih divjala jeza brezbožnikov*.«

Papež napoveduje kazen tistim, ki jih bi prve in najhuje zadela, ker bi morali biti nositelji in branitelji prave kulture, pa niso bili — *erroris ipsi sui poenas primi luent* (AAS [XXI] 1957, 96). Kulturni delavci so to. Z zmedenimi socialnimi pojmi so še pripomogli k lažjemu vdoru komunizma v krščansko kulturo.

Cerkev obsoja boljševiški komunizem zaradi protiboštva. Cerkev tehta in meri boljševiški nazor z verskimi merili. Po teh sodi, da je komunizem v toliki meri protiverski, da tudi v gospodarskih, političnih, socioloških in kulturnih težnjah zasleduje protiverske cilje. »Razumeli boste, častiti bratje, o kateri grozeči nevarnosti govorimo, namreč o tako imenovanem boljševiškem komunizmu« — *de communismo scilicet bolscevico, quem vocant, eodemque atheo* (Div. Red. 12).

Kako naj razumemo dodatno besedo o brezbožnem komunizmu. Ali tako, da je boljševiški komunizem bistveno brezbožen ali tako, kakor jo tolmačijo »komunistični verniki«, da obsoja papež pač komunizem, v kolikor je ta brezbožen, gospodarskega komunističnega sistema pa ne obsoja. Kar seveda tako razlagajo, da je komunistična ideja lepa, če od nje odmislimo brezbožni dodatek.

Poleg besede komunizem srečamo še dve drugi besedi, ki ju pridevno rabi papež v napovedi vsebine, ki jo bo vsebovala okrožnica. Sta to besedi: *boljševiški in brezbožni*, izmed katerih zadnja nosi težo vprašanja in odgovora. Razumemo pridevnik boljševiški. Zakaj komunizem je rodni pojem, ki ga okrožnica določuje, da odvzame dvom, kateri komunizem Cerkev obsoja. Besedica boljševiški označuje določeni, sedaj živeči, ki nastopa kot sovjetski, ruski ali boljševiški komunizem. Zgodovinsko poznamo več komunizmov. Poznamo predvsem Platonov politični komunizem. Govore o ljubezenskem komunizmu v prvi Cerkvi, o knjižnem (Morus, Campanella, Morelly i. dr.), o redovnem (mendikanti), verskem (bogomili, husiti, adamiti) in jezuitskem (redukcije v Ameriki). Besedica boljševiški določuje, zvrstuje in razpredeljuje komunizem, ki ga okrožnica obravnava.

Besedica *brezbožni* ima tudi določujoči pomen, *zajame pa boljševiški komunizem od vsebinske plati*. Bistvena lastnost, ki naravno izhaja iz boljševiškega komunizma, ki se nahaja v posameznih sestavinah in celotnosti, ki prednjači vsem drugim lastnostim, ki določuje

in razlikuje delavnost in dejavnost boljševiškega komunizma, je: *brezboštvo*. Besedica *brezbožni* opredeljuječo razlaga, zakaj govori okrožnica o boljševiškem komunizmu, ker je namreč brezbožen, kar je razvidno iz njegove specialne namere: prevrniti družabni red in temelje krščanske kulture.

Katoličani, ki hodijo za komunizmom in bi še radi bili verni, si zelo prizadevajo, da bi pojem *brezbožni* omilili, kakor da velja oznaka *brezbožni* za »kulturni« boljševizem, a ne zadeva gospodarskega sistema komunizma. Oni seveda odobravajo le gospodarski sistem komunizma. Naredimo jim uslugo, da si utešijo vest in izožimo pojem *brezbožni* tako, da ne bo zadeval gospodarskega načrta komunizma. Vprašanje je le, če smemo pojem izoževati in razširjevati ter če smo upravičeni razstavljati komunizem v verski, etični, kulturni, politični in gospodarski komunizem. *Boljševiški komunizem je nedeljiva enota*. Na kakšni osnovi smo upravičeni govoriti o raznih sistemih komunizma, kakor na pr. o gospodarskem?

Če upoštevamo *komunistično izrazoslovje*, potem smemo govoriti samo o ekonomskih, t. j. o gospodarskih dobrinah. Drugih dobrin ne priznava. Tudi njegov sistem hoče biti samo ekonomski, torej ne verski ne etični ne kulturni ne politični, *ampak samo gospodarski sistem*. Sledi, da papež obsoja z besedico *brezbožni* ravno ta gospodarski sistem. Pa začnimo od druge strani! Dopustimo, da papež razlikuje več komunističnih sistemov. Toda takega razlikovanja okrožnica ne pozna. Ona obsoja komunistični sistem v tistem smislu, kakor ga pojmuje boljševizem. Ekonomsko pojmovanje človeka, družine, naroda, stanov, države, brezrazredne družbe, socialno-gospodarski red boljševizma, ta boljševiški gospodarski sistem obsoja papež z besedico *brezbožni*. Če papež ni pisal o gospodarskem sistemu, o čem je pa pisal in kaj še ostane od papeževe okrožnice, če nima v mislih gospodarskega sistema.

Pod komunistično taktirko pojejo tisti katoličani v Osvobodilni fronti, ki pravijo, da boljševiškega sistema papež ni obsodil. Zasebno in zanesljivo so zvedeli iz Rima, da bo sedanji papež preklical okrožnico *Divini Redemptoris*. Njihova zasebnost in »zanesljivost« jih je zanesla v občestvo rdečega papeža v Moskvi.

Apostoli in pomožne čete komunizma.

Oba izraza navaja okrožnica, drugače bi se ne upali rabiti besede apostol za najbolj nasilni in v gmoto najbolj zaverovani družabni nazor. Znanstveno, to ugotavlja papež, je komunistični nazor »že davno premagani« (Div. Red. 18). Pravega inteligenta ne more zadovoljevati sestav, ki izključno pozna le ekonomske vrednote, ker ne zmore duhovnega poleta v višje kulturne sfere. Komunizem je nekaj bistveno slabega, kako to, da nespametne in zločeste komunistične zmote privablja »*dostikrat tudi nenavadno poštene ljudi, da postanejo še sami apostoli komunizma*« (Div. Red. 29), da celo nepošteno spregledajo »*tiste mrzke in nečloveške zablode, ki jih ima komunizem v sebi*« (Div. Red. 29).

Dobro in zlo sta privlačna. Po pravilu, da se enako z enakim rado družijo, se človek rad družijo tudi s slabim. Ker je človek slab, se rad

pohujša, kar pomeni, da se da rad vplivati od slabega. Za pokvarjene in brezvestne ljudi je dovzetnost za slabo — sredstvo izkoriščanja, da se na tujo škodo sami okoristijo. Rimski sužnji so zaupanim bodočim gospodarjem dopuščali strastno izživljanje, da so si jih naklonili za poznejša leta. Nekaj demagogov je s praznimi obeti pridobilo Atence, da so jim v lastno pogubo zaupali vodstvo in oblast. Dozdevne krivice je izrabil Absalom, da je povzročil državni prevrat proti lastnemu očetu. Dovzetnost za slabo in socialno izigravanje najnižjih nagonov je tako znano, da velja reklo: vulgus vult decipi, ergo decipiatur.

Komunizem bi ne bil nekaj bistveno slabega, če bi slabega ne uporabil v svoje zločeste namene. Velikopotezno izkorišča slabosti in nagone, študira psihologijo mas, da izpazi najšibkejšo točko, po kateri vtihotapi komunistično miselnost. Izkorišča osebne in socialne pomanjkljivosti za organiziranje slabega. Mladostna lahkovernost in romantičnost, dorasla uživanjaželjnost in častilakomnost, vasezaupanje razumnštva in zagrenjenost nizkih, surovost bogatih in maščevalnost razdedinjenih, socialna beda in družabna preobjedenost, upornost in plašljivost, občutljivost in lenivost, neurejenost in nesramnost, znanost in nevednost, vse slabosti so plodna polja za komunistično setev in pogonski material za rdeče prevrate. Umno in lokavo jih izrabljajo komunistični klicarji v svojo korist.

Dve vrsti pomočnikov zasledimo v komunistični propagandi: *partije in partizane kot pomožne čete*. Partijci delajo s terorizmom in obeti. Terorizem odstranjuje odlične nasprotnike, neodločne pa ostraši, da previdno opazujejo, kdo bi jih nasilja rešil. Obeti se ravnaajo po željah. Kmet bo dobil zemljo, »zmožni« vodilna mesta, revni premoženje, delavci denar brez dela, socialno oškodovani pravico in nesvobodni svobodo. To so obeti, a resnica je drugačna. Vprašajte savojske internirance, kako so se dobro imeli komunisti v ječah in taboriščih. Vprašajte dalje narod v mestu in na deželi, če mu je dosedaj kdo na svetu storil večje in hušje socialne krivice, kakor jih dela komunizem pod geslom: da žrtve morajo biti. Svobodo obljubljajo. Kakšno svobodo dajejo, izpričujejo prisilni mobiliziranci, prisilna posojila in vsenarodni beg iz »osvobojenega« ozemlja v neosvobojenega, izpod »osvoboditelja« pod okupatorja.

Pomožne čete komunizma sestavljajo ljudje, ki sicer niso in ne bodo biti komunisti, ki pa z delom ali opuščanjem ustvarjajo ugodno ozračje za boljše vizacijo množic. Papež omenja, kako komunizem uporablja za pomožne čete žrtve svetovne gospodarske krize, narodne spore, nesoglasja in prepire o vladavinah (monarhisti in republikanci, fašisti in demokrati, okupator in okupiranec) in premoženjske razlike (kapitalisti in proletarci). Izrecno omenja kot pomočnike komunizma zastopnike tiste znanosti, ki širi zmedo na znanstvenem polju. To so taki, ki zbirajo vsa mnenja, podmene in domneve, a o božjem imenu molče. Občudujejo snov in duha prezirajo, se v nemajo za prevratna gibanja, Cerkev pa smešijo in napadajo.

Iz te vrste znanstvenikov je izšla posebna pomožna četa, ki je že dolgo pripravljala pot komunizmu. Papež jo pove imenoma: *liberalizem*. Dopuščal je svojska gledanja v gospodarstvu. Izkoriščal je delavske množice, ki jih je uporabil komunizem za svoje cilje. »Te de-

lavske množice je za komunizem pripravil že gospodarski liberalizem, ki jih je s svojimi nauki in metodami privedel v versko in нравno zanemarjenost« (Div. Red. 31). Znanstvene zmote, ki jih je negovala liberalna znanost, je presadil v javno življenje, ne da bi se kaj brigal za verske in нравne norme. Načelo, ki je danes vodilno v komunizmu. Uvedel je politiko snovi in sile. Snovnost brez duha je pa osnova boljše-vizma.

Tri reči mu oponese papež. Napačno je vrednotil delo. Jemal mu je dolžno čast. Delovni čas »je tako razporejal, da (delavci) ob nedeljah in praznikih niso mogli izpolnjevati verskih dolžnosti« (Div. Red. 31). Ni skrbel za dušnopastirsko oskrbo delavcev in uslužbenstva. »Ni zabranjeval ustanov laicizma, jih je marveč še sam pospeševal« (Div. Red. 31).

Pristaši liberalizma še danes ne bodo priznali, da so s svojimi za-blodami in od versko-nravnega temelja odmaknjenimi življenjskimi načeli *naravni očetje sedanjega komunizma*. Tudi če uči papež, jih njegova beseda ne bo preverila. Kaj ima nedeljsko delo skupnega s komunizmom? Prav veliko. Ubija duha in krepi snovnost. Koliko takega dela se je napravilo na deželi in v mestu in se ni nihče zgražal in ga ni nihče prepovedal. Kaj bi ne bilo dobro prebrati vse škofovske opomine zaradi sokolske vzgoje in Tyrševega duha? Ali se niso uresničile žalostne napovedi, kam vodi taka vzgoja? Kje se je rekrutiral kader vstajajočega komunizma, če ne zlasti v teh vrstah?

»To so torej žalostni sadovi zmote, ki so jih Naši predniki in ki smo jih Mi sami napovedovali. *Zakaj se torej čudimo, da se delavske množice, odtujene krščanstvu, s komunizmom prepajajo in se v njem potapljajo*« (Div. Red. 31—32).

Kaj dokazujemo, kar je že davno dognana resnica. Zadošča, da beremo Rimskega katolika in Mahničeve spise. Kar je napovedal, se dogaja. Zgodovina daje njemu prav, sramoti pa njegove sramotilce. Ni gledal ozkosrčno, objel je vso Evropo. Ker je bil prevelik, ga majhni niso mogli premeriti. Pisal je o sodbi liberalizma, katere izvrševalci bodo vstali »ravno iz zatirane množice. Sodba se bo vršila v obliki socialnodemokratske rdeče revolucije, kazen bo socialno politična revolucija. Kakšno bo politično lice v Evropi... kakšne bodo socialne razmere v naši družbi potem, ko se bo strašanski vihar izbesnel?... Na to bi mogel odgovoriti le Bog« (Več luči 258, 275).

Še drugo »močno pomoč« (Div. Red. 34) komunizma omeni papež. Ime ji je *molk*. Izrečno omenja molk, ki ga dogovorno drži velik del svetovnega nekatoliškega časopisja. Prečudno je, da nekateri časopisi, ki hlastajo za novicami, trdovratno molčijo o vsem, kar počenja komunizem v Rusiji, Mehiki in Španiji. »Zakaj tako malo pišejo o tako silni svetovni organizaciji, kakršna je moskovski komunizem« (Div. Red. 35). Kakor se črv boji sonca, tako se boljševizem boji odkrivanja komunističnih nakan in zločinov. Dobro se godi bacilu v temi, sonce, sončni žarek ga ubija, tako se koti komunizem v temi, razodeta resnica ga ubija. Moč molka priznava stavek: kdor molči, pritrjuje.

Čemu se zgraža papež nad molkom nekatoliškega časopisja? Bržkone zato, ker ne more misliti, da bi kje na svetu obstajalo časopisje, revijske in knjižne izdaje, ki bi si domišljale, da so katoliške, a bi o

največjem in najhujšem sovražniku krščanstva ne pisali in bi imeli gluha ušesa za očetove prošnje in vzdih. Skrajno pomanjkanje resnicoljubnosti, pomanjkanje vsakega čuta ljubezni do bližnjega bi pomenil tak molk. Bralci takih listov morda dobivajo dobro duhovno hrano, a kaj koristi, če ni zadostna za časovne potrebe. *Krepka pomožna sila komunizma so molčeči*. Ne odobravajo komunizma, se ga tudi boje. Zdi se jim pa »modro molčati«, da ne bi komunizma izzvali. Mnenje ni papeško ni cerkveno. *Tudi grešno je*. Kdo sme molčati, če se izgublja toliko ljudi v verski odpad, da bi jih pred nevarnostjo ne svaril. Komunizem je greh, največji greh sovraštva do Boga. *Kdor h grehu molči, dela tuji greh*. Če pride volk in grozi nevarnost, ali sme pastir molčati? Molči, če je najemnik.

Še ene pomožne čete se domislamo, ki je v podpiranju komunizma *najuspešnejša*. Imenovali bi jih modre, če hočete — modre z Vzhoda. Mnenja so, da je še najboljše za komunizem se ne brigati, pa bo zginil sam od sebe. Lagodno navodilo. Ponekod v naši domovini niso nič govorili in nihče se ni ustavljal komunizmu in ko so ljudje spali, je hudobni človek prisejal ljuljke, da je danes vse partizansko. Če gnilobo pustiš v miru, jo je vedno več. Zgledujejo se modri nad tistimi, ki se komunizmu upirajo. Na Goriškem na primer modrujejo: Mi smo modrejši od Kranjcev in pri nas je komunizma tako malo, da se ga ne bojimo. Mi bomo komuniste pridobili, ne oni nas. Privoščimo uspehe modrosti. Vemo pa, da bo imel komunizem lahko delo spričo tolike naivnosti. Mnenje je zelo samozavestno. Je pa historično, matematično in filozofsko zgrešeno. Kadar se dobro družijo s slabim, se družijo v škodo dobrega. V matematiki dasta plus in minus samo minus. V filozofiji velja načelo, da nastaja zlo: *ex quolibet defectu*. V socialnem življenju pa molčanje modrih s komunisti ustvarja samo komuniste.

Komunizem korenini in dobiva moč iz popačenja srca. V srcu se bije zadnji boj za ali proti komunizmu. Iz človeških slabosti, nagonov in strasti obnavlja življenjsko silo. Greh — to je edino resnično zlo — je popačil človeka, »da je hudobija ljudi na zemlji velika in da je vse mišljenje in hotenje srca ves čas le hudobno« (1 Mojz 6, 5). *Komunizem je dokončno elično-versko vprašanje*.

Povelja in zmage.

Komunizem je nesreča, zlo in kužna bolezen, ki ogroža človeka vredno življenje poedinca in socialnega telesa. Pri bolezni je naravno, da se zdravi deli upirajo okužbi, če le ni razkrojila odporne sile življenjskih središč, ki premalo ali sploh ne izvajajo dolžnega odpora. *Opustitev odpora je znamenje razkroja, a odpor proti zlu je znamenje moči in zdravja*. Podobno pot hodi družabno življenje. Brezodporno sprejemanje zla, brezbrizno prenašanje zla in otopelo vdajanje, da že mora tako biti, so očitni znaki duševno manjvrednega človeka in npravno razkrojene družbe, ki je zapisana gotovemu poginu.

Znamenje npravne dobrosti so takojšnji odpori proti komunizmu, kjer se je pojavil. Pa vendar zmaguje? Res je, da se mnogi v začetku niso znašli, ker niso verjeli v možnost, da se človek poživini in sata-nizira. Mislili so, da so komunistične grozovitosti izbruhi trenutne besnosti, ki se bodo poglele, ko se bo človek iztreznil in da se bodo komu-

nisti sami spametovali. Ko so doživeli razočaranje, so se vrgli v borbo proti komunizmu. Borba je šele v začetnem štadiju. Komunizem ni nikjer zmagal, naj je začel v kolonijah ali v Nemčiji, Mehiki, Španiji, Ogrski, izvzemši Rusije, kjer so mu tuji politični vplivi pripomogli do trenutne zmage. Izkoriščajoč plašljivost, begajo komunisti s praznimi trditvami, da bodo zmagali, da so vsi z njimi. Izkušnja uči, da je komunizem povsod propadel, kjer je naletel na organiziran odpor ljudstva. Kakšen bo uspeh boja pri nas, ali ga bomo mi doživeli, je drugotno vprašanje. Dolžnost poštenega človeka priganja, da se upira zlu, zlasti je dolžan vernik pod grehom, da se upira iz vseh moči zlu. Odpor mora biti resen, ker sv. Pavel graja vernike, da so se zlu premalo upirali, ker: Niste se še do krvi ustavljali v boju zoper greh (Hebr 12, 4).

Cerkev ne ve, doklej bo trajal boj. S poganstvom je trajal 300 let in z gnozo še več. Dobro ve, da se boj ne bo polegel, ko bo vstal že drugi. Vojskujoča Cerkev pozna dolžnost boriti se z zlom, naj se prikazuje v obliki judovstva, poganstva, gnoze, islama, krivoverstva ali boljševizma. O izidu ne dvomi, kakor ne, da je ona edina sposobna zmagoslavno končati boj s komunizmom do korenin. Drugi imajo moč, Cerkev ima moč in etična sredstva, da prenese boj v zadnja skrivališča srca in duše. Cerkev je v srečni posesti vseh sredstev, »s katerimi bo mogoče ne le rešiti tako sramotne usode krščansko kulturo, ki brez nje človeška družba ni zares človečanska, temveč tudi vedno bolj in bolj pospešiti nje pravi napredek« (Div. Red. 20).

Spričo dejstva, da gre za družabna vprašanja, ki koreninijo v moralnem zlu, poudarja v tem boju papež pomen Cerkve, »ki more edina, kakor v drugih rečeh, tako tudi v socialnih dati pravo spoznanje in nas obvarovati komunističnega mišljenja... da se porabijo vsi primerni pripomočki, ki se je mogoče z njimi kar najbolj upreti grožecemu razkroju človeške družbe« (Div. Red. 59).

Ali samozvano ali upravičeno poudarja Cerkev, da ima le ona prave pojme, ki so resnični, dobri in vzvišeni? Zelo daleč so se odstranili od krščanskega miselnega občestva, ki prave socialne pojme in načela paberkuje v nekrščanskem komunizmu. Razumljivo, da socialni pojmi, črpani iz kalnih temin, ne morejo biti sonce in luč. Zato mislijo, da je partizanstvo »oblast«, da sme pobijati, ropati in da je zlo ustavljati se mu z besedo in dejanjem. Kdor izven krščanstva išče kaj boljšega, je od krščanstva odpadel, četudi še nosi ime katoličana. Cerkev je edina, ki more tudi v socialnih vprašanjih dati pravo spoznanje, se glasi papežev nauk. Kakor odmev bojazni prihaja z druge strani Leninovo priznanje: *Komunizem ima le enega resnega nasprotnika — katoliško Cerkev* (Naša pot XIII, 92). Strah pred Cerkvijo vznemirja komunizem, da do krvi priganja vernike, duhovnike, škofo in papeža.

Kot učenik Resnice in čuvar krščanske kulture oznanja papež križarsko vojsko komunizmu. Poziv je naslovil prav na vse vernike in ki so dobre volje; tudi državne oblasti ne pozabi in tlačениh narodov se domisli.

Posebno očetovsko besedo in očetovski opomin je naslovil katoliškim vernikom, ki jih kliče »za obrambo Kristusa in krščanske kulture proti temu nevarnemu sovražniku« (Div. Red. 60). Papež sodi, da je

odpor vernikov proti komunizmu pretih in prešibek. *Trojno krivdo našteva*, ki smo jo zagrešili v tem boju. Očita nam zaspanost, malomarnost in izdajstvo.

K malomarni zaspanosti moremo prištevati brezbrizno opazovanje boja proti boljševizmu, ko bi nas vnema komunistov morala buditi k večji vnemi za božjo čast. Papež trdno zaupa, »da bo vnema, ki se z njo otroci teme (komunisti) noč in dan trudijo za širjenje zmot brezbožnega materializma, vzdramila tudi otroke luči na podobno, da, še večjo vnemo za božjo čast« (Div. Red. 59). Drugi razred malomarnih napolnjujejo vsi, ki jim ni mar, da bi se v versku in sodobna vprašanja poglobili. To so vsi, ki samo tožijo, da se ne spoznajo in ne morejo delati nikoder, ker se ne potrudijo, da bi uravnavali vsakdanje življenje po načelih Cerkve tudi v socialnih vprašanjih, tudi v vprašanju komunizma.

Kdor res nima pravih socialnih pojmov in jih išče drugod kakor pri postavni oblasti Cerkve, se zaradi življenjske razklanosti »dandanes, ko vihar preganjanja tako divja, ne bo mogel dolgo upirati, temveč ga bo grozeče valovje potegnilo s seboj in bo tako pogubil sebe in predal sramotanju tudi krščansko ime« (Div. Red. 62). Pri nas imenuje te socialne »dvoživke, ki žive dvojno življenje, eno po veri in socialno po načelih Osvobodilne fronte, najboljše ljudi, najboljše vernike in najboljše katoličane«. Okrožnica jih obdelava pod značilnimi uvodnimi stavki: »Tudi po katoliških deželah je le preveč takih, ki so katoličani samo po imenu« (Div. Red. 62). Tako dvojno življenje živijo tudi »katoliške in verske organizacije« (Div. Red. 77), če so se vanje vtihotapili simpatizerji komunistične miselnosti.

Najtežja krivda teži tretjo vrsto, ki je zašla s prave poti. Po mišljenju in življenju so prelomili s Cerkvijo. Pa jim verolomnost ni zadoščala, odšli so iz očetove hiše k očetovemu sovražniku in se tam bore proti očetu za sovražnikove interese. Z očetovsko ljubeznijo jih oče vabi nazaj. Išče jih z besedami: »Radi bi pa te očetovske opomine dali tudi tistim, ki so očetovo hišo zapustili« (Div. Red. 60). Svojevoljno so zapustili cerkveno občestvo.

Kakšen namen ima okrožnica? Njen prvi namen je opomniti vernike na dolžnosti, ki so nastale z nevarnostjo komunizma. Velika dolžnost obvezuje katoličane v vesti, da z vsemi močmi vrše protikomunistično delo. Zaradi enotnega cilja, pojasnjenja pojmov, novih nalog in porazdelitve dela so potrebni skupni sestanki za delovni načrt, ki bo ustrezal stavljenim nalogam, da bodo otroci poznali željo Cerkve in svoje dolžnosti. »Kakor oče s svojimi otroki v domači hiši, tako bi se radi Mi z vami zaupno pogovorili o dolžnostih, ki jih nalaga vsem sinovom Cerkve velika nevarnost naših dni« (Div. Red. 60).

Ne mislimo, da papež nalaga drugim dolžnosti, pa svojih ne nosi, da nalaga le dolžnosti, pravic pa da ne omenja. Papež vrši neprijetno dolžnost, da govori javno in sprejema nase nespravljivo sovraštvo komunistov ter porazdeli potrebno delo. Javno ugotovi pravico zasebne in družabne obrambe zoper nakane komunizma. Daje svobodnim sredstva, da ne zapadejo boljševškemu suženjstvu, in zaslužnjem kaže pota, da se suženjstva rešijo.

Pravica do samoobrambe, ki jo dopušča papež, nedvomno veliko pomeni. Priznana najvišja oblast sveta slovesno ugotavlja, da je komunizem *krivični napadalec* krščanske družbe. Nasilnež, ki napada velike gospodarske in življenjske dobrine. Je zločinec. Razumeli bomo iz te sodbe, zakaj dosledno in neprestano govori o zločinskem in zločistem komunizmu; se zgraža nad tistimi, ki »prepuščajo javno oblast zločincem za skupno počenjanje zločinov« (Div. Red. 51). Zakaj redno izbegava izraz »komunistična vlada ali oblast« in namesto tega piše samo »o suženjskem gospodstvu« (Div. Red. 41), kakor ga ima zločinski poglavar nad tolpo. Namerno rabi za sovjetsko gospodstvo izraz uzurpacija, kar pomeni krivično in nezakonito gospodstvo (Div. Red. 52); člane tega gospodstva pa sužnje in ne državljanke ali podanike. S tem seveda prepušča podanikom pravico, da se smejo združevati v ta namen, da se otresejo krivičnega jarma.

So pravice, ki imajo notranjo veljavo, katere jim človeška sila ne more odvzeti, in imajo moč stvoriti izvestno in pravo vest. Niso uporniki, ki bi se z orožjem iznebili krivične in nezakonite oblasti. Velja vrhovno načelo, *da mora družba delati za socialno dobro in ne za socialno zlo*, kakor komunizem nedvomno dela, ki je nekaj bistveno slabega. Pravica samoobrambe pripada tako poedincu kakor družbi. Družba ni zavod za zavarovanje javnih zločincev. Vsak človek in vsaka družabna ustanova ima pravico slabim naklepom, ki jih kani uvesti komunistično gospodstvo, se upirati.

Vzнемirja notranjost vprašanje, kako je z rabo sredstev in pripomočkov, ki so potrebni za doseg takega cilja. Če je dopusten cilj, so dopustna primerna sredstva. Vprašanje stavi tudi papež: *»Kaj je torej treba, katere pripomočke rabiti za obrambo Kristusa in krščanske kulture proti temu nevarnemu sovražniku«* (Div. Red. 60).

Okrožnica govori v množini, torej ne misli, da zadošča že en pripomoček, tudi ne celokupnost istovrstnih pripomočkov, potrebna je smotrna izbira zadostnih in ubrano povezanih raznovrstnih pripomočkov in sredstev, ki bodo kos toliki nevarnosti. *Skupnost ekonomskih, socialnih in verskih sredstev je nujni predpogoj zaželenega uspeha*. Uvodoma izreče papež namen, da hoče *»zopet nujno pozvati vse, da porabijo vsa sredstva«* (Div. Red. 20). Zadeva je nujna, ker je nevarnost že v hiši in zopet je potreben nov poziv, ker verniki prejšnjih niso zadostno upoštevali.

Pojem: *vsa sredstva* obsega po vesti dovoljena sredstva. Izključuje grešna, nepostavna in nenravna sredstva; dovoljuje pa uporabo primernih sredstev. Katera so primerna? Tista, ki služijo dosegi cilja, ki so zadostna, da se ljudje ubranijo komunizmu in uveljavijo zahteve naravnega in nramnega reda. Papež priganja, sili in nuja, da *»se je treba z vsemi močmi prizadevati«* (Div. Red. 59) za uporabo zadosti močnih sredstev. Ne čakati primerov, ampak primere ustvarjati, ki so sposobni, da komunizmu vzamejo moč in ustrahujoče nasilje. Prizadevati si je treba, *»da se uporabijo vsi primerni pripomočki, ki se je mogoče z njimi kar najbolj upreti grožecemu razkroju človeške družbe«* (Div. Red. 59).

Najmanjši pripomoček je govorjenje. Z molkom o komunizmu se postavi človek na od papeža obsojeno stališče, ki papeža primora, da

zopet in zopet poziva vernike k odporu proti komunizmu. Govoriti proti komunizmu ni svet, ker je dolžnost. Ljubljanski škof piše vernikom: »Prva naša dolžnost je, da ne smemo molčati o komunizmu, o njegovih zmotah in nevarnih ciljih. Papež zelo obsoja zaroto molka, ki mirno pusti, da komunizem skrivaj izpodkopava vero in krščansko kulturo. Molčati o komunizmu in njegovi nevarnosti je greh zoper ljubezen do Boga in do bližnjega. Zelo se motijo tisti, ki mislijo, da morajo iz ljubezni molčati. Tako krivo pojmovana ljubezen ni krščanska krepost, marveč slabost in greh« (Ljublj. Škof. list, 1943, 93—94). Papež poziva k zavračanju zmot, če kdo napada Cerkev pri pojasnjevanju socialnega nauka, preprečevanju slepive agitacije in natančnemu in obširnemu odkrivanju nakan nasprotnikov. Dovoljeno je naznaniti sestanke, sklepe, dejanja in osebnosti tistim, ki se proti komunizmu bore ali predstavnikom oblasti?

Kakšno grdo ovaduštvo! Grdo je delati greh, ropati, ubijati, delati načrte za pokolj in sovražiti Cerkev ter Boga. Grdo je in zločinsko. Zločinca prijaviti oblasti ni grdo. Ali je grdo prijaviti tata oblasti zaradi kraje? Je dovoljeno? Kdor prijavlja zakoniti oblasti zločinca, ne ovaja, ni ovaduh. Stori dobro delo ljubezni do bližnjega, če ga obvaruje nesreč in prepreči javne nesreče. Božje, naravno, človeško in meddržavno pravo zahteva prijavljanje in izročitev javnosti nevarnih zločincev. Dolžnost veže pod grehom!

Dolžnost poučljivega govorjenja veže posebno duhovnike, starše in vzgojitelje, »včasih tudi v življenjski nevarnosti. O dolžnostih med katoličani ne more biti več dvomov. Posebno veže dolžnost govoriti in poučevati tiste, ki so kakor koli soudeleženi pri učitelstvu Cerkve in ki so dolžni vzgajati mladino. Predvsem smo to duhovniki, ki smo od Boga postavljeni za učitelje božjih resnic, ki jih je Jezus izročil Cerkvi in ki imamo od papeža in škofov pooblastilo in poslanstvo zato. Moramo govoriti, četudi bi nas nekateri ne marali poslušati ali nas bi zaradi tega preganjali ali nam s smrtjo grozili. Svojo od Boga naloženo dolžnost moramo storiti, da ne bomo pred večnim Sodnikom odgovorni za to, če bi zaradi našega molka duše zapadle brezboštvu.

To dolžnost imajo starši in vsi drugi vzgojitelji, ki v šolah ali zavodih namesto staršev mladino uče in vzgajajo. Kako strašno odgovornost imajo, kako huda kazen jim preti, če po njihovi malomarnosti, napačni dobroti in obzirnosti ali v strahopetnem molku puste, da se jim izročeni gojenci pohujšujejo in z brezbožnimi idejami komunizma zapeljujejo. Gospod Jezus sam napoveduje najhujšo kazen, kdor pohujša katerega teh malih, ki vanj verujejo« (Mt 18, 6) (Ljublj. Škof. list, 1943, 94).

Spada med našeta sredstva tudi raba orožja? Ni dvoma! Saj komunizem zločinsko in nedopustno nosi in rabi orožje. Ni oblast. Tudi prisiljenemu mobilizirancu ne more dati pravice, da bi smel nositi ali rabiti orožje za komunizem. Če mobilizirancu komunistično gospodarstvo ukaže rabiti orožje, je ukaz grešen in kaj grešnega ne sme izvršiti niti tedaj ne, če bi sam zgubil življenje.

Papež pozivlja državno oblast, naj pomaga »z vnanjimi sredstvi« (Div. Red. 91) Cerkvi. So to sredstva, ki jih Cerkev nima, a jih rabi.

Oblast sme rabiti vsa primerna sredstva, kajti več ko dovolj je izvestno, da oboroženih upornikov ne uklonijo državni ukrepi in politični predpisi. Kdor krivično nastopa z orožjem, mora računati, da se bo nedolžno napadeni branil. So skrajna sredstva, ki so primerna za obrambo, kadar je komunizem že začel krvavo revolucijo. Toda papež svari pred utvaro, da bi vnanja sredstva sama dosegla namen. »Kdor hoče doseči namen z zgolj gospodarskimi in političnimi sredstvi, bo zagazil brez dooma v zelo nevarno zмотo« (Div. Red. 94).

Komunizem žene strast po svetnih dobrinah. Strast prebiva v srcu, kateremu ne pride do živega nobeno vnanje sredstvo. Težišče boja sloni na notranjih pripomočkih. »In zares ne more nobena človeška oblast, naj bo še tako dobro urejena, nobeni pozemeljski vzori, naj bodo še tako vzvišeni in lepi, udržati takega razbrzdanega gibanja, ki izhaja prav iz velikega pohlepa po svetnih dobrinah« (Div. Red. 94).

Preglejmo splošna in posebna sredstva, ki jih prepričevalno priporoča papež. Dodajmo še pregled fizičnih in moralnih osebnosti, ki so dolžne delati za zmago najvišje resničnosti, »ki je Bog, najpopolnejša sodba in obsodba predrznih in lažnih komunističnih zmot« (Divini Red. 45).

Izhodni in najvažnejši pripomoček je *duhovna obnova* zasebnega in javnega življenja po evangelijskih svetih. Iti je treba med množice, zlasti delavske. Temeljna zahteva duhovne obnove je pravo razmerje do Boga in do zemeljskih dobrin. Pravo oskrbnništvo zemeljskih dobrin se boji neurejene navezanosti nanje. Znak navezanosti je, ceniti jih bolj od duhovnih, ne jih rabiti za dela ljubezni do bližnjega ali jih pretirano uživati. Ni cerkveno geslo, ki zaudarja po komunizmu, češ da je treba življenjski standard dvigati. Zahteva časa je »*orniti se k bolj skromnemu življenju, odpovedati se zabavam*« (Div. Red. 67), da bo kaj ostalo za podporo bližnjega. Ali naj da Bog mir iz takihle motivov: To bomo jedli, to bomo pili, to bomo plesali, ko bo vojske konec. Dolgočasni ljudje in nesocialni lahkoživci, ki ne morejo živeti brez zabave.

Delodajalci morajo delo spoštovati, urediti pravične plače po načelih menjalne in socialne pravičnosti. Ne smejo Cerkvi nasprotovati pri socialnih obnovah, ampak priznavati pravične zahteve delavstva in mu nuditi pomoč.

Socialna izobrazba je sodobna sestavina versko-kulturnega zaklada. Socialna izobrazba ni socialni diletantizem, da bi bila družba preizkusni zajček, na katerem bi vsak »talent« preizkušal svoje domisleke. Še manj je znak socialnosti razširjanje in sprejemanje materialistično zasnovanih sistemov. Tudi sociološka načitanost ali delavnost še ne vsebuje socialne izobrazbe. Bistvena zahteva je pravilnost sociološkega znanja. Versko socialna izobrazba nujno vsebuje poznanje papeškega nauka na gospodarsko socialnem polju, ker le cerkvene smernice zadosno jamčijo pravilnost socialne usmerjenosti. Za dosegto nasvetovane izobrazbe je zelo treba pospeševati »študij socialnih problemov v luči cerkvenega nauka in te nauke pod vodstvom cerkvene avtoritete, od Boga postavljene v katoliški Cerkvi, kar moči širiti« (Div. Red. 74).

Za človeško samozaverovanost obsega navedba nekatere sestavine, ki se zde nesprejemljive. Socialni študij v luči cerkvenega nauka!

Sociologi radi presojaajo sodobnost Cerkve na socialnih zahtevah. Zakaj socialni študij pod vodstvom cerkvene avtoritete! Cerkev ima posvečeni modroslovnobogoslovni jezik, ki ga ne umeva vsak. Sociologija je temeljno moralnoreligiozna sfera, kjer je Cerkev nezmožljiva učiteljica. Kam vodi osamosvojeni socialni študij, kaže komunizem. Sodelovanje s Cerkvijo, se glasi dnevno povelje. Širjenje teh nauk je socialni apostolat.

Duhovna obnova je izraz globljega duhovnega življenja in izraz duhovnega pojmovanja naše izobrazbe. Ni posamično mahanje s svojimi mislimi po zraku, je namreč *skupinsko izkoriščanje versko družabnega zaklada sv. Cerkve*. Pod cerkvenim vodstvom in v stanovskih skupinah, ki ne zanemarjajo socialnih dognanj in jih oživljajo z globokostjo duhovnega življenja. Obnova, ki nosi stanovski izraz in se s pogostnimi sestanki učvrščuje, da bi verniki ne capljali za socialnimi dogajanjem, ampak jih vodilno oblikovali po versko-etičnih normah.

Velike zahteve kličejo velike in številne *nosilce* zveličavnega dela. Pod vodstvom škofov so predvsem poklicani duhovniki, da gredo na socialno delo med delavstvo. Med delavstvo zato, ker se je komunizem med njim ukoreninil in zlasti iz njegovih vrst nabira nosilce in glasnike zločestega gibanja. Dosedanje protikomunistično delo reduje papež z nezadostnim redom. »*Vse dosedanje delo za velike časovne potrebe nikakor ni zadostno*« (Div. Red. 83).

Duhovnik mora najti čas in priliko »za obrambo krščanske vere in krščanske kulture«, ki ju uničuje ruski komunizem. Duhovniki naj opravijo »svoje dolžnosti splošne dušnopastirske oskrbe vernikov« (Div. Red. 85), morajo pa se v »sedanji stiski *osa druga dela, najsi bodo sama na sebi še tako dobra, umakniti v drugo vrsto najbolj potrebnemu delu za obrambo krščanske vere in kulture*« (Div. Red. 85). Opustitev drugotnega dela v raznih versko-cerkvenih ustanovah, organizacijah, prosvetah, osebni študij mora počakati, da se vse duhovniške sile osredotočijo »pod vodstvom škofov« (Div. Red. 85) za najbolj socialno delo. *Prvi najbolj sodobni, najbolj duhovniški apostolat je obramba krščanske vere proti boljševizmu*.

Za pridobivanje množic svetuje papež duhovnikom *kolektivne metode*. Duhovniško delo ne bo uspevalo, če bo vsak sam nastopal proti brezbožnemu kolektivu, zato naj si ustvari cerkveno vodstvo primerno sredstvo za pridobivanje delavnih množic. To so versko-cerkvene organizacije, kajti le-te so najbolj sposobne za vršitev apostolskih nalog, če se le niso krščanstvu odtujile. Ali natolcujemo? Okrožnica sama omenja vdor boljševizma v versko-cerkvene organizacije, kar odtuja organizacije krščanstvu. Prvo duhovniško delo je očiščenje cerkvenih mladik, da bodo nosile več sadu. »Zato morajo duhovniki... vse svoje moči in vso svojo vnemo obrniti na to..., da prepoje razne organizacije, ki so se odtujile krščanstvu, zopet s krščanskim duhom« (Div. Red. 83—84). Mišljene so organizacije, v katerih odloča duhovnik, ki bi morale biti povsem katoliške, a so se odtujile. Odtujile so se, ne, ker bi verskih resnic ne sprejemale, bolj zato, ker so za Cerkvijo zaostale, da niso uvaževale ustanove Katoliške akcije, ali pa so v največji nevarnosti, ko je šlo za obrambo Kristusa, molčale, če niso s komunističnimi gesli naravnost ljubimkemale v bojazni, da bi ne »politikovale«.

Prepojenje organizacij je »*prvo težko delo za obnovo duš*« (Div. Red. 84). Za vršitev takega dela zatrjuje papež nepričakovano obilni blagoslov. Tako se začne obnovitveno delo pri organizacijah. Kaj, če je ta pomanjkljivost preprečila sadove. »Če bodo duhovniki to storili, naj bodo prepričani, da bo rodilo njih delo *nepričakovano obilne sadove*, ki jim bodo plačilo za prvo težko delo« (Div. Red. 84).

Druga organizirana moč je *Katoliška akcija*. Ni treba, da bi o njej govorili, če pravi papež, »da je pomoč posebne božje previdnosti«. Dovolj govore novice, da je postala predmet meddržavnih intervencij, ker se je boljševisko gospodstvo potrudilo po svojem zastopniku izposlovati razpust organizacij Italijanske Katoliške akcije. V čigavi službi delajo tisti, ki Katoliško akcijo smešijo in napadajo!

Papež preide druge versko-cerkvene organizacije, ker je o njih že govoril in kliče *stanovske organizacije* »delavcev, kmetov, inženirjev, zdravnikov, gospodarjev, književnikov in drugih« (Div. Red. 88). Cerkvena avtoriteta navaja stanovski tip organiziranja kot sodobni. Kulturnim delavcem priporoča članstvo pri stanovskih organizacijah, študij po krščanskih načelih in kakor duhovnikom tudi stanovskemu vodstvu nalaga dolžnost in skrb, »da bi jih (organizacije) čim bolj prepojili s krščanskim duhom« (Div. Red. 88). Posebno povabilo je sprejelo delavstvo, da se vključi v organizirano katoliško skupnost.

Kakor oče ob slovesu prosi otroke, naj se ne pričakajo, ko si morajo vzajemno pomagati, slično vsi sinovi Cerkve, »naj bodo, kar le moči, *edini*... katerega koli stanu ali naroda, katere koli skupine, religiozne ali laiške« (Div. Red. 89). Največji sovražnik notranje edinosti je kolektivna ljubosumnost in osebna občutljivost. Nesloga med skupinami, narodna trenja in »prepiri med katoličani, ki nastajajo destikrat iz praznih vzrokov, a imajo neredko žalostne posledice« (Div. Red. 90). Zaradi narodnih sporov razcepljeno delo ne bo uspelo proti mednarodno organiziranemu sovražniku. Brez duha odgovornosti in sovražno razplamene katoličane hujska komunizem enega proti drugemu.

Opomin se bo zdel komu nepotreben, pravi papež, a »ga vendar ponovimo zaradi njih, ki ga niso razumeli ali ga niso hoteli razumeti« (Div. Red. 90). Okrožnica je nastala v dobi, ko je bila španska afeta na vrhuncu. Sosedje Francozi — tudi uradni katoliški krogi — so simpatizirali z »rdečimi«. Baski in Katalonci so narodnost reševali v zvezi s komunisti. Oboji so našli vnete zagovornike pri nas, čeprav je papež jasno opredelil pravo stališče do perečih vprašanj. Na take prepire misli papež, ko piše: »Tisti, ki netijo prepire med katoličani, si nalagajo strašno odgovornost pred Bogom in Cerkvijo« (Div. Red. 90). Nesloga netijo, ker imajo o komunizmu drugačne pojme in drugačno metodo dela, da so nedejavni ali pa se s komunizmom bore na svoj način in svojo roko. *Vsaka skupina, ki samovoljno zahteva od drugih skupin, da delajo zanjo, ko bi sama morala prispevati za skupnost, je kriva nesloge v katoliških vrstah.*

Ljubeznivo povabi papež vse ljudi, ki niso katoličani, a so verni v Boga, naj pomagajo, »da se odbije sila, ki skuša z njo ,moč teme' iztrgati Boga iz človeških src« (Div. Red. 90). Nobeno mesto v okrožnici bolj jasno ne izpove, kakšen duh preveva komunizem, kakor navedene besede, da je komunizem »sila, ki skuša z njo ,moč teme' iztrgati

Boga«. Komunizem je v etični formulaciji: *od sovjetskega gospodstva organizirano sovraštvo do Boga po satanu*. Vsi naj torej iskreno sodelujejo, ki verujejo v Boga, da »sovražniki vere svojih naklepov, ki jih tako jasno javno proglašajo, ne bodo mogli izvesti« (Div. Red. 90—91).

Še suverena sila državne oblasti, kjer koli na svetu in katere koli veroizpovedi, naj dopolni celokupnost teženj, da se prepreči zloba samovoljnih gospodstev, da se upostavi zakonita oblast. Suverena oblast utrjuje tudi svojo oblast, če izgine organizacija, ki stremi za uničenjem vsake državnosti. S svojimi sredstvi, dobro upravo in urejeno skrbjo za javno blaginjo bo povečala pravo časno srečo državljanov, katero jim grozi komunizem ugrabiti.

Otožne so zadnje besede, namenjene bivšim sinovom, ki pa so se že ločili od očeta, ker so postali komunisti ali pa so blizu na tem, da postanejo. Še jih prosi, naj se vrnejo s polzke poti, ki vodi v žalostno pogubo, naj spoznajo, da *komunizem ni odrešilen*, ker le eden je Odrešenik: »*Zakaj nobeno drugo ime pod nebom ni dano, da bi se mogli zveličati*« (Apd 4, 12; Div. Red. 95).

Sv. Cerkev je v naši dobi prejela od Odrešenika *posebno nalogo*, »da odbije naklepe komunizma«. Toda, »ako Bog ne zida hiše, se zastonj trudijo, kateri jo zidajo« (Ps 126, 1). »Zato vas nujno prosimo, bratje, trudite se vsak v svoji škofiji na vso moč, da se bo poživel in vsak dan bolj razvnel duh molitve in pokore« (Div. Red. 80). Zoper satanizacijo družbe ni druge pomoči, kakor poduhovljenje družbe v Bogu, da »se vsi z molitvijo in pokoro *skupno* bojujejo zoper skupnega sovražnika« (Div. Red. 81).

Organizirano delo proti komunističnemu zlu naj spremlja od škofov organizirana in vodena molitev s pokoro. Molitev, da v njej iščemo pomoči pri Bogu. Protikomunistični delavec rabi molitev zase in za delo. Zase, da ne omaga, in za druge, da bi milost uklonila srca Resnici. Molitev je dalje potrebna, da zadostimo za lastno malomarnost, v kolikor smo z zanemarjanjem dolžnosti v pouku, vzgoji, svarilu, opominjevanju in vodstvu zakrivili, da so se drugi odtujili Cerkvi in tako dopustili prilike, da je sejavec zla nasejal ljuljke in zlo organiziral. Pa tudi v zadoščenje za grehe sovraštva do Boga in Cerkve. Zato se mora pridružiti še pokora, da s telesno odpovedjo popravimo, kar je sla zagrešila. Podvojena molitev in pomnožene žrtve so pogonska sila za zmago Cerkve in poraz komunizma.

Gre za *kolektivno organizirano molitev* proti kolektivno organiziranemu zlu. Ne omalovažujemo zasebne molitve, ki je še nadalje potrebna. Gre za večji blagoslov, ki ga prinaša tesnejša povezanost s Kristusom. Glasna molitev, vsaj glasna napoved namena, ki izraža javno prošnjo za odvrnitev javnega zla in organiziranega sovraštva do Boga, je potrebna. Za skupinske molitve so potrebni enotni molitveni obrazci. Kar nujno sebe priporočata najbolj čistiljivi skupinski molitvi kakor sta družinski sv. rožni venec in sv. križev pot. Okrožnica svetuje, da se naj zatekamo v Marijino varstvo, ki je stari kači glavo strlo. Kdo ve, če ne bo skupinska molitev sv. križevega pota prihranila narodom in Cerkvi resnični križevi pot. Skupinska spokorna zadostila proti skupinskemu bogokletju komunizma.

Molitev bogomiselnih redov — izbranih božjih molivcev — so posebna papeževa nada. Pridružimo jim še molitev nedolžnih otrok in preizkušenih bolnikov, da bodo vsi udje skrivnostnega Kristusovega telesa »po posredovanju *Brezmadežne Device, ki je kakor nekdanj stari kači glavo strla, tako vedno najpažnejša zaščitnica in nepremagljiva pomočnica kristjanov*« (Div. Red. 81).

Okrožnica je sad najvišje učiteljske oblasti na zemlji. Uradna sodba Cerkev o komunizmu. Verska obsodba komunizma. In sicer obsoja: krivično in nezakonito sovjetsko *uzurpacijo*, ki želi biti oblast, a ni, ker ji manjkajo etično-juridični pogoji, da bi mogla biti prava oblast. Obsoja *osebe*, ki so komunistično zlo sprejele, ga širijo in podpirajo. Zlasti pa obsoja komunistični *gospodarski sistem*. Obsoja sistem kot gospodarski sistem zaradi oboževanja ekonomskih dobrin in zgrešenih gospodarskih pojmov, ki so zrasli iz najbolj grobe snovnosti in satanskega sovraštva do Boga. Obsoja ta »gospodarski sistem«, ker je pogazil нравni in pravni red, uničuje človekovo dostojanstvo, ugonablja narod, stan, državo in družbo. Obsodbo izreka papež iz versko-cerkvenega gledišča.

Komunizem je torej v luči nezmotljivega učiteljstva *zmota, hudobija in grdobija*. Cerkev ne namerava z okrožnico pisati modroslovne razprave, marveč poziva vse od zmote, hudobije in grdobije neokužene sile v sveti boj proti največjemu sodobnemu zlu, ki ogroža narode in vero. Cerkev dobro ve, da »ves svet tiči v zlu« (1 Jan 5, 19). Veruje pa tudi, da je človek tudi božja podoba. V vsakem človeku biva nekaj dobrega, ki je močnejše od zla, ki ga obdaja. To dobro, plemenito in vzvišeno hoče papež vzdramiti, da dobro premaga zlo.

*

O komunizmu ve Cerkev *dve stvari*, dveh pa tudi ona ne ve. Ve, prvič, kaj je komunizem, da je organizirano sovraštvo do Boga. Ve, drugič, da ga bo zmagala, kakor je zmagala še vsako zmoto in hudobijo. Ne ve pa, prvič, kdaj se bo to zgodilo, ker ne ve, drugič, kako globoko je že komunizem okužil njene vernike, ker še ni mogla ugotoviti, kateri njeni verniki so s svojim sodelovanjem in komunističnim mišljenjem svojevoljno pretrgali živo zvezo s cerkvenim občestvom. Ne pozna še števila okuženih, ki imenujejo »politiko«, kar je zadeva vesti in vere. Zato ne ve, doklejš bo trajalo zlo, ki kot božja šiba tepe narode. Dokler ne bo — in to ve Cerkev v tretje — iz donebesnega gorja in nedolžne prelite krvi vstal nov rod, ki bo preklel plašljivost in lenobo očetov, ki je na veliki petek svojega naroda izbirala Baraba in ne Kristusa, in bo komunizem zasovražil, ker bo vzljubil narod in Cerkev, ki je naprej živeči Kristus na zemlji.

METODE IN NAČELA PRI ORGANIZACIJI IN VODSTVU MODERNIH INDUSTRIJSKIH PODJETIJ

Janez Boróvec

Uvod

Utemeljevati *potrebnost metod* je skoraj odveč. Delo katerekoli vrste se more vršiti in je uspešno tedaj, ko uporabi primerne metode.

To velja za povsem ročno delo, za delo s stroji v tovarnah, n. pr. metoda »tekočega traku«; velja tudi za znanstveno delo, in težko kritiko za znanstvenika pomeni sodba, da je bil njegov način nemetodičen. Metode so potrebne v vzgoji in pri učenju, saj je cela veda, ki nosi po metodah ime, to je metodika, ki je del praktične pedagogike (n. pr. metodika verouka). E. Poppe je dal svoji knjigi, ki je izšla pri nas pod naslovom »Vzgajajmo evharistično«, naslov »Evharistična metoda«.¹

Še bolj kot posamezniku so za uspešno delo metode potrebne organizaciji. Brez njih si ne moremo zamisliti dela Cerkve, to dokazujejo pastoralne metode, brez njih ni specielno misijonskega dela, spomnimo se na metodo prilagoditve p. M. Riccija, kardinala Lavigneriea, okrožnico »Rerum Ecclesiae«.

Metode igrajo in bodo igrale izredno vlogo pri akciji, da bi se »sloji zopet privedli h Kristusu, ki so ga zatajili.«² Papež sam je tega mišljenja, ko piše: »Sodobni položaj, častiti bratje, jasno kaže, po kateri poti je hoditi«,³ to se pravi, kaže metodo, ki jo Pij XI. v nadaljevanju tudi obrazloži.

Prav nič se torej ne smemo čuditi, če Katoliška akcija polaga primerno važnost na uspešne metode; s tem upošteva le zahteve razuma in posluša besedo Cerkve: »Potrebno pa je v tem svetem boju... delati... po metodi (ratione)...«⁴

O važnosti metod ni dvoma, dejstvo je, da more biti metoda, način dela, odločilnega pomena. Napačna metoda pogubi tudi najboljšo zamisel, kot more obratno uspešna metoda zlu pomagati do zmage, kot to lepo dokazuje komunizem.

Izbiranje delovnih metod v Katoliški akciji.

Mnogo težji problem je, najti med množico metod take, ki bodo uporabne za delo Katoliške akcije. Kriterija za izbiro metod sta predvsem: primernost metod za apostolat, ki je bistvena naloga Katoliške akcije, in pa uspešnost, t. j. doseči je treba čim večji uspeh s čim manjšimi sredstvi.

Cerkev sama nudi izredno pomoč pri iskanju metod za »težko nalogo (ki je) tista toliko zaželena popolna obnova človeške družbe

¹ Poppe-Oberstar, *Vzgajajmo evharistično* (Groblje 1939).

² Okrožnica »Quadragesimo anno« n. 141.

³ »Quadragesimo anno« n. 141.

⁴ Pismo Pija XI. brazilskim škofom o Katoliški akciji (izdaja Naša pot X., Lj. 1936) 6.

v Kristusu.«⁵ Papeževi govori ob raznih prilikah, pisma, slovesne okrožnice nudijo bogato zbirko navodil, kako naj katoličani nastopajo, ker »potrebno pa je v tem svetem boju, kakor sicer v vseh bojih in pri vseh armadah, delati po redu, po metodi in taktiki (ordine, ratione, consilio)«. Preseneča, da papež tako podrobno podaja metode, navodila, organizacijska načela, opozarja na zvižče nasprotnikov itd., ko prav za prav večji del tega spada v področje organizacijske, upravne teorije. Preseneča pa tudi izredno nezanimanje in brezbriznost katoličanov za vse to delo papežev. Pozornosti vredni sta, da omenimo le najbolj znane, okrožnici »Quadragesimo anno«⁷ in »Divini Redemptoris o brezbožnem komunizmu«⁸, in že nekajkrat omenjeno pismo Pija XI. brazilskim škofom o Katoliški akciji. Posebno zadnje je v celoti posvečeno vprašanju metod in organizacijskih načel v Katoliški akciji.⁹ To prav organizacijsko znanje in prakso Pija XI. odkrijejo besede »naša sedaj že dolga izkušnja... kakšna sredstva so v dosego cilja najzanesljivejša in najpripravnejša.«¹⁰

Drugi vir uspešnih metod so *organizacije*. Predvsem *žosistovske* in njim slične, ki jih stavi papež v zgled, kot stoji v pismu drž. tajnika kanoniku J. Cardijnu: »JOC v resnici ostvarja v njegovih (papeževih) očeh dovršen tip tiste KA, ki je ena prvenstvenih zamisli njegovega papeževanja.«¹¹

Pa ne samo od katoliških organizacij, tudi od *nasprotnikov* se moremo marsikaj naučiti. Njih način borbe papež tako klasično karakterizira, da ne moremo mimo:

»Ne pustimo, častiti bratje in ljubi sinovi, da bi bili otroci tega sveta nasproti svojemu rodu razumnejši kakor mi, ki smo po božji dobroti otroci luči.

One namreč vidimo, kako si z vso bistrumnostjo izbirajo in izobrazujejo delavne pristaše, ki bi širili njih zmote dan za dnem vse dalje med vsemi sloji in po vseh krajih sveta.

Kadar koli pa se napravljajo na hujše napade na Kristusovo Cerkev, tedaj vidimo,

kako opuščajo vse notranje prepire

in se zbirajo v veliki slogi v eno samo bojno vrsto

ter se z zares združenimi močmi trudijo, da dosežejo skupni smoter.«¹²

In od kod zajemajo nasprotniki, predvsem tako delavni pristaši nauka, ki »je nekaj bistveno slabega«,¹³ svoje metode? Deloma so njih lastnina, večinoma so pa kopirane.

⁵ »Quadragesimo anno« n. 138.

⁶ Pismo brazilskim škofom 6.

⁷ »Quadragesimo anno« n. 141—147 (3. Obnova nravi: pot).

⁸ Okrožnica »Divini Redemptoris« predvsem n. 39—39 (IV. Pomočki in sredstva).

⁹ Glavač F., Organizacijska načela v pismu Pija XI. brazilskim škofom RKA (1940) 255—263.

¹⁰ Pismo brazilskim škofom 6.

¹¹ Osservatore Romano 31. jan. 1935.

¹² »Quadragesimo anno« n. 146.

¹³ »Divini Redemptoris« n. 58.

Skoraj splošno je mišljenje, da imajo samo komunisti najboljše metode. Taka misel je zmotna. *Industrija* in *armada* sta tisti, ki razpolagata z najbolj preštudiranimi in dovršenimi organizacijskimi in upravnimi metodami. Pri teh dveh se vsi uče.

Seveda so izredne razlike med industrijo in armado, med industrijo in kominterno, med armado in komunistično organizacijo. Isto velja še v večji meri za Katoliško akcijo. Je pa tudi veliko skupnosti. V karakterizacijo (ne razlago) tega dejstva naj omenimo le dvoje.

Po definiciji je »Katoliška akcija (je) sodelovanje organiziranih vernikov pri hierarhičnem apostolatu Cerkve pod vodstvom cerkvenega načelstva z namenom, da se vse zasebno, družinsko in socialno življenje osvaja za Kristusa Kralja.«¹⁴ Iz definicije je razvidno: gre za neko organizacijo množice, eksistira vodstvo, vrši se borba »osvajanje«, obstaja določen namen, cilj, zmaga. Že površen opazovalec bo pri tem opazil sličnosti z armado in z industrijo, ki niso le formalnega značaja.

Brez posebnega razmišljanja je tudi razvidno, da so za uspešno delo Katoliške akcije potrebne določene zahteve, ki jih tudi armada jako ceni. Organizacija mora biti n. pr. izgrajena, uspešna, okretna, disciplinirana; vodstvo sposobno; duhovna borba se vrši po natančno izdelanem načrtu, potrebno je vežbanje, koncentracija in smotreno razmeščanje sil itd.

Vzrok, da armada razpolaga s tako razvitimi metodami, je ta, ker se »človeške sile, telesne in umske, nikjer ne napno tako silno kot v boju; iznajdljivost in tempo napredka rasteta do viška. Zato se v boju organizatorne metode hitro izpopolnjujejo.«¹⁵

Kljub temu pa pred nekaj leti ne bi mogli priznati prvega mesta armadi, ampak *industriji*. Danes v vseh državah industrija, pa tudi nekatere vodilne organizacije tako tesno sodelujejo z armado ali pa obratno, delovna področja so prepletena, da je težko odgovoriti, kdo je vodilen. Za normalne čase velja, da v do kraja preštudiranih, učinkovitih metodah vodi industrija.

Dokaz za to je silen razvoj tehnike v moderni dobi. Motijo se tisti, ki mislijo, da je to nekak normalen napredek; ne, v zadnjih 40 letih je industrija napravila skok, ki mu ni primere. To je v največji meri zasluga modernih organizacijskih metod. V zadnji božični poslanici Pij XII. govori: »s kakšnim ponosom so gledali... na zmagoslavno pot moderne tehnike, ki je premagala vsak prostor in vsak čas!«¹⁶ Drugo vprašanje, ki ne spada sem, je, ali so ljudje ta razvoj obrnili v svojo škodo ali korist.

Učinkovit dokaz za izredno zmožnost tehnike je tudi sedanja svetovna vojska, ki je bolj vojska tovarn, inženirjev, izdelkov kot pa armad.

Vzrokov za tolikšen napredek je več; najmanjši častihlepnost, večji pohlep po denarju, mamonizem, največji pa divja volja po

¹⁴ Dr. A. Odar, Katekizem o Katoliški akciji z razlago (Lj. 1939) 10. — Dr. A. Odar, Pravila Katoliške akcije v Sloveniji (Kranj 1938) 5, 62.

¹⁵ Pismo brazilskim škofom 7 (komentar).

¹⁶ Prim. »Slovenec« 12. jan. 1944.

oblasti, kot pravi papež: »Najprej je vsem vidno, kako se v naši dobi ne kopiči samo bogastvo, temveč se kopiči tudi strašna moč, gospodarsko samosilje in samodržstvo (despoticus potentatus oeconomicus).«¹⁷ Pa to ni vse. Moč industrijskih podjetij je mnogo večja, kot se navadno misli. »To kopičenje sile in moči rodi zopet trojno borbo:

bije se najprej borba za gospodarsko moč;

potem se bje hud boj za moč nad državo, da bi se nje sile mogle zlorabiti za tekmo v gospodarstvu;

nazadnje se bje še boj med državami samimi.«¹⁸

Razumljivo je, da taka *silna moč* razpolaga z izrednimi sredstvi (n. pr. skoraj neomejena množina denarja) in izrednimi zmožnostmi (n. pr. posebni strokovnjaki), kar ji daje možnost, da katerikoli problem reši boljše in bolj temeljito, kot pa kdo drugi, ki ima le omejena sredstva na razpolago.

Industrija ve, da so pravilne metode (organizacijske, upravne, tehnične itd.) v veliki meri porok za uspehe. Zato se ni čuditi, da se moderna podjetja niso ustrašila nobenih izdatkov in so vzela v svojo službo vse, ki jim morejo pomagati pri iskanju uspešnih metod: celokupno znanost od matematike, tehnike vseh strok preko gospodarskih ved do psihologije, psihotehnike. Razvila se je nova znanost o organizaciji in vodstvu podjetij. Uspeh teh prizadevanj je znan: silno podrobno izdelana in zato uspešna organizacija podjetij, načrt-nost, do dna preštudirani programi, premišljene metode dela, psiho-loško pravilna propaganda, dognana psihologija prodaje itd.

Upoštevati je seveda treba dejstvo, da je snovni svet našemu spoznavanju bližji kot duhovni svet; zato se pravilnosti in napake v metodah n. pr. v tovarni prej zapazijo kot pa v duhovni organizaciji. Tvarna škoda zaradi napačnih metod se pokaže takoj n. pr. v pokvarjenem izdelku, v nezadovoljnih kupcih itd. Duhovna pa ostane prikrita, dokler se nenadoma v celoti ne pokaže, takrat je pa že pozno (n. pr. posledice »mladinskega gibanja«, njegova načelna borba proti organizacijam).

Komunizem je prvi spoznal veliko *vrednost industrijskih metod* za svoj sistem in jih je začel takoj kopirati. Pomagali so mu tisti člani, n. pr. delavci, uradniki iz tovarn, inženirji, ki so poznali te metode iz podjetij.

Prav tako so delavci-žosisti prenesli iz tovarn v svojo organizacijo znanstveno pravilen in zato uspešen način dela.

Priročnik belgijske mladinske KA (avtorja: kanonik Picard in advokat Hoyois) piše (str. 18): »Je znanost o vodstvu in poveljevanju... Nič ne pomišljamo priporočati društvenim voditeljem, da naj čitajo in preštudirajo eno ali drugo izmed številnih del, ki so bila v zadnjem času objavljena o organizaciji in vodstvu industrijskih podjetij.«¹⁹ Tudi papež poudarja potrebo študija organizacijskih problemov: »V teh tednih naj se udeleženci... s praktičnimi predavanji

¹⁷ »Quadragesimo anno« n. 105.

¹⁸ »Quadragesimo anno« n. 108.

¹⁹ Pismo brazilskim škofom 17 (komentar).

mož, ki so izkušeni v socialnih in organizacijskih vprašanjih, vnemajo za apostolsko delo...²⁰

Razume se samo po sebi, da le poznanje metod ne zadostuje, ampak je tudi potrebno izvajanje. Moderna industrija najprej z vsem znanstvenim aparatom metodo poišče, nato pa jo s silno doslednostjo tudi uvede. Moč industrije ni le v tem, da pravilne, učinkovite metode in načela pozna, ampak, da se po njih ravna. Toda ni ravnanja brez poznanja; najprej je treba metodo poznati, potem pa se po njej ravnati.

Organizacijski teoretiki.

Amerikanec *F. W. Taylor* je početnik nove smeri pri reševanju problemov v industrijskih podjetjih. Njegova zasluga je uvedba znanstvene metode. Taylor je bil praktik, njegov splošen ideal je bil »prosperity«, vodilna ideja: zvišanje produkcije, s čimer doseže znižanje cene izdelkov (kar pomeni napredek civilizacije) in zvišanje delavskih plač. Zastavil si je zelo enostransko vprašanje: »Kakšno naj bo podjetje, da bo čim več in čim boljše produciralo?« V knjigi »The principles of scientific management«²¹ je na to odgovoril in utemeljil svoj sistem, znani taylorizem.

O taylorizmu samem so mnenja zelo deljena. Dobro to označi *G. Cazin* v knjigi »Sagesse du Chef d'Entreprise«²² z ugotovitvijo: »... *F. W. Taylor*. Ime, ki je vzbudilo navdušenje brez meja in sovražstvo, ki ga ni zaslužil.«²³ Izhodišče, iz katerega razvija Taylor svoj sistem, je napačno in v toliko napačen ves taylorizem kot sistem, mnoge poedine ugotovitve pa pravilne, v kolikor ni šel predaleč (n. pr. v načelu specializacije).

Francoz H. Fayol je drugi klasik v upravnih metodah, »Fayol, chef prodigieusement complet...«²⁴ ga označi *J. Wilbois*. V delu »Administration Industrielle et Générale«²⁵ je utemeljen njegov sistem fayolizem. Na podlagi lastnih opazovanj in izkušenj je ustvaril celo teorijo »administracije«. Tudi pri Fayolu nas zanimajo njegove poedine ugotovitve in dejstva, ne pa fayolizem kot poseben sistem, če je Fayol sploh nameraval ustvariti »svoj« sistem. V uvodu pravi le: »Dovoljujem si tu predložiti moje misli o načinu, kako je treba to vlogo (namreč vlogo, ki jo ima administracija) izpolniti.«²⁶ Naj mislimo o fayolizmu kot sistemu tako ali drugače, dejstvo je, da večina Fayolovih ugotovitev velja še danes. V francoski in svetovni literaturi te

²⁰ Pismo brazilskim škofom 17.

²¹ *F. W. Taylor*, *The principles of scientific management* (Načela znanstvenega vodstva podjetij).

²² *G. Cazin*, *Sagesse du Chef d'Entreprise* (Modrost šefa podjetja) Paris 1933. Knjiga je izšla v filozofski zbirki »Questions disputées«, ki jo urejata *Ch. Journet* in *J. Maritain* v sholastičnem smislu.

²³ *Cazin* 31.

²⁴ *J. Wilbois*, *Comment faire vivre un Entreprise* (Kako ustvarimo podjetje) 15 (Fayol čudovito popoln šef).

²⁵ *H. Fayol*, *Administration Industrielle et Générale* (Industrijska in splošna uprava) Paris 1917.

²⁶ *Fayol* 5.

stroke se čuti močan vpliv Fayola in njegove šole. Znana njegova učenca, fayolista, sta Carlioz in Vanuxem.

Tudi v netehničnem svetu sta poznana H. Ford in T. Baťa, ki sta ustvarila vsak nekoliko svojski sistem. V gospodarstvu in industriji Sovjetske zveze se zelo hvali sistem »stahanovstvo« imenovan po rudarju A. Stahanovu, ki je ta način dela »odkril«. V bistvu je stahanovstvo sovjetska kopija taylorizma z ideološko primesjo komunističnega gledanja na gospodarstvo; ta sistem gradi na specializaciji in do skrajnosti pospešenem tempu dela.

Naš namen ni razpravljati o teh sistemih kot takih, pa naj se imenujejo taylorizem, fayolizem, fordizem, stahanovstvo ali kakor koli, še manj priporočati katerega koli teh sistemov v celoti. Preveč res je namreč, kar je napisal Cazin v uvodu svoje knjige: »Ta napredek (namreč samo materialni) je prav cilj, za katerim stremi komunizem, ki je v tem le hudo dober učenec Taylorja, Fayola in Forda in nevarnost komunizma je še večja v poizkusu standarizacije razuma, kot pa v kolektivizaciji tvarnih dobrin.«²⁷ Industrijski sistemi polagajo namreč premajhno važnost na človeka kot osebo, ali celo nobene (stahanovstvo, pretirani taylorizem).

Naš namen je dati nekoliko pregleda o metodah in načelih, ki so tolike važnosti v modernih podjetjih. Tudi za industrijske organizacije pa velja: »Marsikaj se gotovo moremo pri svetnih organizacijah naučiti, toda vsega prenesti ne moremo.«²⁸

Način dela v modernem podjetju.

Podjetje definira J. Wilbois: »Podjetje (katerega namen je proizvodnja) je organizem, ki usmerja svoje sile proti v naprej določenemu cilju ali malemu številu ciljev.«²⁹ Ne zanima nas delo, ki je za vsako tovarno svojsko, to je področje tehnike, ampak zanimajo nas tiste splošne smernice, ki delo organizirajo, vodijo, upravljajo. To pa spada v področje po Taylorju »vodstva« oziroma »organizacije« (management)²¹, po Fayolu »uprave« (administration)²⁴, po Carliozu »vodstva« (gouvernement)³⁰, nemški teoretiki radi uporabljajo izraz »organizacija« (Organisation). Ime vede torej ni ustaljeno; v naslovu sta uporabljena dva izraza: organizacija in vodstvo, ki sta najbolj udomačena.

Točna analiza poteka dela od zamisli do uspešnega zaključka pokaže, da sestoji celotni kompleks poteka iz precej jasno diferenciranih faz, stopenj, »elementov«,³¹ »causes efficientes«.³²

Točno *poznanje cilja* je vključeno v zastavljenem problemu, zamisli, je pogoj, da z delom sploh moremo začeti in zato ne spada v omenjene stopnje. Zastavljena naloga n. pr. izdelovanje tipiziranih čevljev predstavlja že točen cilj.

²⁷ Cazin 23.

²⁸ Dr. A. Odar, Temelji organizacij (Naša pot XXII., Lj. 1942) 12.

²⁹ J. Wilbois, Le Chef d'Entreprise (Šef podjetja) 15.

³⁰ Carlioz, Le Gouvernement des Entreprises (Vodstvo podjetij) Paris.

³¹ Fayol 57.

³² Cazin 91, 92.

Prva stopnja.

Obsega *točno poznanje položaja*. To pomeni, da je potrebno zbrati vse potrebne podatke na podlagi opazovanj in ev. poizkusov in na osnovi zbranega materiala izdelati statistike. Potrebno je ugotoviti: število, velikost (pomembnost), razmerje količin, ki kakor koli na potek vplivajo. Pri skoraj vsaki praktični nalogi je potrebna poenostavitev, sicer ostane naloga tako komplicirana, da ni rešljiva. Poenostavitev pomeni razločitev odločilnega od brezpomembnega; kar ni odločilno, zaenkrat pustimo ob strani. Ugovor, da imajo pri praktičnem delu prav navidez brezpomembne stvari, dejstva odločilen vpliv, je zmoten. Kar ima namreč odločilen vpliv, je odločilno, ne pa brezpomembno. Seveda je ločitev med res važnim in res nevažnim zelo težka in zahteva inteligentnega presojevalca.

Ni dovolj položaj točno poznati, ampak je treba dobiti o njem *pregledno* sliko. Nič ne pomagajo še tako zanesljivi podatki, če se nihče ne znajde v njih. Preglednost olajša urejanje podatkov po načinu kartotek ali v obliki statistik in sl. Tovarne mnogo uporabljajo grafične metode, n. pr. nomograme, grafikone, tabele in so vložile veliko truda v izpopolnitev teh metod.

Za karakterizacijo vzemimo enostavno nalogo, n. pr. izdelovanje črnila. Potrebno je ugotoviti: ali bo mogoče izdelek prodajati, kolik bo zaslužek, ali so na razpolago potrebne kemikalije, steklenice, kakšen je kemični postopek, kdo pomeni konkurenco, je ta sposobna itd. itd.

Prvi stopnji domala odgovarja pri žosistovskem načinu dela tako imenovani »realizem«. V. »Manuel de la J. O. C.«³³ mu je posvečen skoraj ves prvi del »Vprašanje delavske mladine«.

Druga stopnja.

Druga stopnja je *izdelava načrta*. Fayol združuje prvo in drugo pod »prevovance«,³⁴ predvidevanje, priprava.

Načrt za delo *temelji*: 1. na sredstvih podjetja, ki določajo gornjo možno mejo pri načrtu; 2. na naravi zamišljenega dela, in 3. na možnostih, ki utegnejo nastopiti v bodočnosti (predvidene in nepredvidene).

Izdelava načrta je *važna* in težavna naloga. Treba je izbirati med različnimi možnostmi in se za najboljšo odločiti. Za tako delo je predvsem potrebno obširno znanje (da ugotovimo vse možne rešitve), inteligentnost (da izberemo najboljšo), duševni napor, nek moralen pogum (s programom je vedno združen riziko), velika delavnost in čas.

Nihče ne zanika koristi, ki jih donša dober program pri delu. Vendar nesposobni in lenuhi zagovarjajo misel, da je, če ne ravno boljše, pa vsaj bolj ekonomično in pametno delati brez načrta, posebno sedaj, ko so razmere tako negotove. Industrija je drugega mnenja. Fayol pravi: »Podjetje brez programa ali s slabim programom je zanesljiv dokaz nesposobnega vodstva.«³⁵ In na drugem mestu: »Pred-

³³ Žosizem (izdaja KA v Sloveniji, Lj. 1938) 9—21.

³⁴ Fayol 57 ss.

³⁵ Fayol 72.

vsem v težkih časih je načrt (program) sila potreben. Tudi najboljši program ne more predvidevati vseh izrednih dogodkov, ki morejo nastopiti; vendar pa nanje misli in si preskrbi orožje, ki ga bo mogel uporabiti, ko nastopijo presenečenja.³⁶

Odpor proti izdelovanju načrtov je razumljiv, ni pa pravilen. Bodočnost je težko pregledati in navadno ni dovolj en sam načrt, ampak je potrebno več variant in vse morajo biti skrbno izdelane. Samo ena se bo pa uresničila, ali pa še tista ne popolnoma! Zdi se, da je škoda dela in časa. Misel je zelo zmotna, druge uspešne poti sploh ni. Skrbno izdelan, do podrobnosti preštudiran program je za podjetje nujnost. V industrijski pa tudi v vsaki drugi organizaciji pomeni površno izdelan, nepopoln načrt težko škodo, ki se ne nadomesti s frazami: »le kdo je na to možnost mislil« ali pa »vsaka šola nekaj stane«.

Dober program, uče teoretiki, mora biti predvsem enoten, harmoničen, na kratko en program, ne pa mešanica dveh, treh načrtov; dovolj elastičen, da se more prilagoditi izpremembam, ki so potrebne ali neizogibne; pravilno zasnovan, t. j. znanstveno do podrobnosti premišljen z upoštevanjem vseh možnosti itd. Kriterij, po katerem se presoja ali je pravilen, so seveda dogodki v bodočnosti.

Pri delu *brez načrta* nastanejo težke motnje v delovanju, brez načrta se namreč sploh ne more delati. Če ni bil že prej izdelan, ga je treba sestavljati sproti; posledica tega je: obojavljanje, negotovost pri delu, nepotrebno tavanje po stranskih in slepih poteh, škodljiva križanja, kontrola postane nemogoča in brezmiselna itd.

Tretja stopnja.

Tretja stopnja razvoja (po Fayolu druga³⁷) je *organiziranje* oziroma *organizacija*. Beseda organizacija se rabi v dvojnem smislu, n. pr. organizacija dela ali organizacija delavcev. Organiziranje je ena izmed stopenj razvoja, vendar »ves svet soglaša v tem, da pripada organizaciji prednost pred drugimi vzroki (t. j. stopnjami).«³⁸ Obvlada namreč obe prvi stopnji in vse ostale. Brez organiziranega dela n. pr. ni mogoče izdelati resnega načrta.

Uspešno organiziranje temelji na znanstvenih izsledkih. Motijo se tisti, ki menijo, da za organiziranje ni treba posebnega študija, da so n. pr. organizatorne sposobnosti že kar prirojene. Že Taylor to omenja: »Vodilna misel prejšnjih generacij je izražena v sledečem stavku: industrijski šefi se rode, naučiti se tega ne da...«³⁹ Uspešna organizacijska načela so produkt razmišljanja in izkustva. Zmožnost, ki je za pravilno organiziranje v prvi vrsti potrebna, je razumnost. Carlioz v knjigi »Le Gouvernement des Entreprises« pravi o organiziranju: »Znanstvena organizacija dela je sistematska aplikacija znanstveno dognanih metod...«⁴⁰

³⁶ Fayol 69.

³⁷ Fayol 76.

³⁸ Cazin 91.

³⁹ Taylor 20.

⁴⁰ Carlioz 87.

Kot napake pri organizacijskem delu navaja Cazin v svoji knjigi predvsem naslednje.⁴¹ Delo po šablonah, ki vodi v avtomatizem. Organiziranje brez razuma, brez premisleka, uporabljanje že znane oblike, metode pri čisto drugi stvari; uporabljanje vedno istih formul za vse primere, je to neke vrste skleroza, ki je pogosta v državni upravi. Napake izvirajo v veliki meri iz nezaupanja vase in svoje sposobnosti.

V organiziranju ljudi, v organizacijah so podjetja priznani strokovnjaki. Organizacija modernih podjetij je prav gotovo najbolj izgrajena in do potankosti premišljena. Presenečajo nas red, smotrenost, točnost, ki vladajo v tovarnah, ladjedelnicah, rudnikih in sl., kjer delajo stotine, tisoči, desetstisoči ljudi v čudoviti harmoniji. Hierarhični ustroj te zgradbe je poznan, v vseh podjetjih je približno enak, sličen je ustroju države, Cerkve in sl.

Tri načela v prvi vrsti urejajo industrijsko organizacijo, da uspešno dela in ne razpade v kaos.

Prvo je *porazdelitev dela* (ne delitev dela); vsak dobi svojo nalogo, ne pa eden deset, drugi pa nobene in je prvi preobložen, da vse površno opravi, dočim se drugi dolgočasi, oba pa škodljivo vplivata na razpoloženje.

Drugo je *centralizacija*. Podrobno delo zahteva razčlenjenosti, centralizacija poskrbi, da ta ne preide v razcepljenost. Čim bolj je delo porazdeljeno, tem več je nevarnosti, da se vse razdrobi in preide v nered. Pri velikih podjetjih in organizacijah je nevarnost resna. Industrija je mnogo žrtvovala za to, da bi našla najboljšo rešitev, kako povezati vse med seboj, posebno centralo in edinice. Iz načela centralizacije sledi potreba *centrale*, potreba *enotnosti vodstva*, *ukazovanja* itd.

Tretje je načelo *samouprave*, v prav taki obliki, kot ga priporoča papež v okrožnici »*Quadragesimo anno*« za državno upravo: »tako je nepravilno, povzroča veliko škodo in moti pravi red, če se to, kar zmorejo manjše in nižje organizacije, izroča večji in višji družbi.«⁴²

V tovarni se to načelo glasi: kar more napraviti delavec, naj praviloma ne dela mojster; kar more izvršiti mojster, naj ne dela inženir itd. Splošno, kar more storiti podrejeni, naj ne dela nadrejeni, ne zato, ker je to delo zanj prenizko, ne, ker je prevzetan (seveda se tudi to dogaja), ampak ker nujno zanemari svojo lastno nalogo, če se brez potrebe vmešava v tuje delo.

Četrta stopnja.

Četrta faza je funkcija *vodstva*, t. j. *ukazovanje*. Načrt je narejen, organizacijo za izvedbo imamo, logično je izdanje navodil, ukazov. Vsak izve, kaj je njegovo delo, v tem je ukaz.

Splošno mišljenje je ukazovati je lahko, to hoče in zna vsak. To mišljenje je zmotno.

Večina ljudi ne zna ukazovati. Pravilno ukazovanje n. pr. ne obstoji v nepotrebnem vpitju na podrejene. To je le znak zavesti manjvrednosti in nesposobnosti. Ali pa so ukazi nejasni, negotovi,

⁴¹ Cazin 94, 95.

⁴² »*Quadragesimo anno*« n. 79.

boječi, kar povzročča vtis, da še predpostavljene ne ve, kaj hoče. To se dogaja celo pri pisemenih ukazih in navodilih, ko strmi prizadeti v papir in preiščuje, kaj prav za prav zahtevajo od njega.

Vsak hoče ukazovati le takrat, kadar je odločitev čisto jasna in ni s tem združeno tveganje (riziko). V nasprotnem primeru pa vsak okleva, se izmika z izgovorom: »Za to je vendar pristojen kdo drugi, ne pa ravno jaz.« Fayol tako-le misli: »Tak pogum (namreč sprejeti odgovornost) povsod zelo cenijo. Dokaz zato so plače industrijskih šefov, ki so mnogo višje od plač državnih uradnikov na isti stopnji, pa brez odgovornosti.« »Vendar se splošno odgovornosti prav tako boje, kakor hlepe po oblasti. Strah pred odgovornostjo zamori mnogo iniciativnosti in uniči mnogo zmožnosti.«⁴³

Ukazovanje je velika umetnost. Ukaz mora biti jasen, precizno izrečen, brez nepotrebnih besed. Podrejeni mora točno izvedeti, kaj je njegovo delo. Za ukazovanje v velikih edinicah bodisi v armadi, v industriji, v politiki itd. so potrebni ljudje z izrednimi zmožnostmi kot so: velika modrost, dobro poznanje osebja, izreden pogum itd.

Dajanje ukazov je bistvena funkcija centrale, šefa, obratovodje, delovodje, mojstra, sploh tistega, ki vodi neko delo. Če ta ne da ukaza v pravem času, ga po pravilu nihče drugi ne more dati in ga najbrž tudi nobeden ne bo dal, škoda bo nujno sledila.

Peta stopnja.

Predzadnja faza je *koordinacija*, nekateri jo imenujejo subordinacija. Pomeni dosegati harmonijo med vsemi različnimi posli podjetja, pomeni dati stvarjem in delu delež, ki jim pripada in sredstva prilagoditi cilju. »Koordinacija je neka oblika reda med različnimi elementi, ki so usmerjeni proti istemu cilju.«⁴⁴

V podjetju, v organizaciji je dokaz pravilne koordinacije dvoje. Vsako delo teče vzporedno z drugimi. Nič ne pomaga n. pr. vojaku na fronti, če je daleč v zaledju veliko skladišče orožja, on ima pa le še nekaj granat. To je primer pomanjkljive koordinacije med dovozom in porabo. Druga zahteva je, da so pri vsakem delu skupine in podskupine točno poučene o deležu, ki ga imajo pri skupnem delu. Proti temu greši tisti, ki omenjenemu vojaku sicer točno dovaža municijo, toda napačnega kalibra.

Za koordinacijo je potrebno inteligentno in izkušeno vodstvo.

Napake proti načelu koordinacije so zelo znane.

1. Vsako delo zapostavlja ali hoče zapostavljati drugo. Klasičen zgléd je profesor, ki misli, da je prav njegov predmet najbolj važen, vsi drugi malo pomembni in jih bo treba reducirati na minimum ali pa sploh odpraviti.

2. Pregraje brez prave zveze med oddelki in pisarnami celo iste stroke. Pojav, ki je pogost pri birokratični civilni upravi: soba vrši uradne posle s sosedno sobo le pismeno.

3. Splošen interes stopi v ozadje, znani partikularizem.

⁴³ Fayol 28, 29.

⁴⁴ Cazin 238.

Šesta stopnja.

Zadnja stopnja je *kontrola*. Kontrola je po krivici zasovražena, za uspeh pa potrebna. V tehniki se je načelo kontrole uveljavilo splošno. Že Fayol je spoznal, da se mora kontrola nanašati na vse, »na stvari, na osebe, na dejanja«. ⁴⁵

Tehnika je z doslednostjo uvedla pregledno kontrolo povsod. Vzrok je, ker brez kontrole ni uspeha, torej če ni kontrole, drvi podjetje v propast. V industrijskem podjetju se vrši nadzorstvo z raznih vidikov: z upravnega, tehničnega (najbolj poznano), trgovskega itd. Kontrolira, preizkuša se material ob prihodu v tovarno, med izdelovanjem, pred ekspedicijo; kontrolirajo se vse naprave, stroji z urami, s termometri, manometri, voltmetri, tahometri itd.; kontrolirajo se uslužbenci, njih sposobnost, vestnost, delavnost; kontrolira izvajanje programa, uspešnost metod; stalna kontrola na deset in deset načinov.

Kontrola ni znak nezaupanja, tudi to je sicer možno in v praksi celo pogosto, saj prav zato je kontrola zasovražena; toda pravi namen kontrole nima z nezaupanjem nič skupnega; bistvo kontrole je v tem, da ugotovimo stanje in smer. Stanje, točko, kje se objekt kontrole nahaja (orientacija), in smer, v katero gre, pozitivno (napredek), negativno (nazadovanje) ali mirovanje na isti točki. Poznanje teh dejstev je namreč nujno potrebno za vsako delo. Če pa kdo primeša h kontroli še nezaupanje, to ni noben dokaz, da je kontrola nepotrebna nadležnost.

Rezultati kontrole se skrbno študirajo; služijo namreč kot podatki, omenjeni v prvi stopnji za bodoč izboljššan način dela. To dejstvo pojasni znano trditev, da brez kontrole ni uspeha; kdor namreč zavrže kontrolo, ostane brez vsake možnosti orientacije in presoje. Za uspešno kontrolo je nujno potrebno naglo poslovanje; nič ne pomagajo še tako natančni podatki in zaključki, če pridejo prepozno. V velikih podjetjih, v centralah za statistiko služi temu n. pr. znani sistem s perforiranimi kartami in primernimi zelo dragimi stroji, ki omogočijo tudi pri hudo kompliciranih in številnih podatkih pravočasno rešitev. Splošno v rabi pa so statistike, kartoteke in grafične metode.

Uspešna kontrola zahteva spretno, izobraženo, nepristransko osebje; je draga, porabi veliko časa, vendar se izplača.

Nekatera splošna načela pri vodstvu podjetij.

Zelo razširjeno je mišljenje, da so principi, ki uspešno vodijo tovarne, n. pr.: čim nižje plače, čim daljši delovni čas, varanje vsevprek, zatiranje podrejenih itd. Misel je zmotna. Res tudi taka načela vodijo delovanje mnogih tovarn, toda uspešno ne. So izjeme, danes mogoče celo več kot izjeme; toda na splošno podjetje, ki se ravna po tako napačnih načelih, propada. Dokaz za zgrešenost omenjenih načel je nauk organizacijskih in upravnih teoretikov in praksa naprednih podjetij.

⁴⁵ Fayol 153.

Teoretiki navajajo celo vrsto načel za vodstvo podjetij; tako n. pr. Fayol⁴⁶ sledeča: 1. načelo o delitvi dela; 2. načelo o avtoriteti in odgovornosti; 3. načelo o disciplini; 4. načelo o enotnosti ukazovanja (commandement); 5. načelo o enotnosti vodstva (direction); 6. načelo o podreditvi delnih interesov splošnim; 7. načelo o pravični plači; 8. načelo o centralizaciji; 9. načelo o hierarhični ureditvi; 10. načelo reda; 11. načelo pravičnosti; 12. načelo o stalnosti uslužbenecv; 15. načelo iniciative in 14. načelo o slogi med osebjem.

Tri načela smo že omenili: porazdelitev dela (se delno krije z načelom o redu), centralizacija in načelo samouprave.

Od Taylorjevih poizkusov dalje je zelo znano načelo *specializacije, delitve dela*. Specializacija je nastala iz težnje, proizvajati več in boljše, torej kvantitativno in kvalitativno dvigniti produkcijo. Psihologija uči, da vsak, ki opravlja stalno isto ali vsaj zelo podobno delo, doseže neko večjo spretnost za to delo, naj bo ročno ali pa umsko.

To dejstvo upošteva specializacija. Ves ogromen razvoj moderne industrije je šele omogočila specializacija, kjer vsak opravlja skozi daljši čas določeno delo; brez nje bi ostali pri primitivni vrsti obrti. Zaenkrat je višek specializacije »tekoči trak«.

Specializacija ima dve obliki: zmerno in pretirano.

Zmerna, pametna delitev dela je nujna za uspešno delo, to dokazujejo tovarne za ročno delo in znanost za umsko delo (znanstveniki-specialisti). Pri pretirani specializaciji je pri ročnem delu uspeh prav tako velik, ali še večji, toda človek v takem sistemu postane sam stroj. Taylor-jev sistem, nekatere tovarne (posebno ameriške) specializacijo pretiravajo, prav tako stahanovstvo, v človeku ne gledajo osebe, ampak delovno silo.

Tudi v industriji je neizogibno načelo *avtoritete in discipline*, kar splošno vse organizacije poudarjajo. Razlika z drugimi organizacijami je v tem, da je v tovarni večji poudarek na subjektivni avtoriteti, vsak šef mora biti osebnost.

V tovarnah zadostuje tudi samo zunanja disciplina, da uslužbenec delo izvrši, pa čeprav z jezo. Stroj itak nič ne ve, kako je razpoložen tisti, ki ga upravlja. Naprednejše tovarne skušajo doseči tudi notranjo, ne samo zunanjo, prisiljeno privolitev. Velika prednost je namreč, če uslužbenstvo dela z zadovoljstvom, ne pa s sovraštvom. Izkustvo kaže, da naleti na odpor, neposlušnost in nedisciplino navadno tak, ki ne zna prav ukazovati in prav postopati z ljudmi. Zato je prav od tovarn prišla pobuda za študij posebnega dela praktične psihologije, ki govori o pravilnem ravnanju z ljudmi.

Enotnost ukazovanja (commandement) in *enotnost vodstva* ni eno ter isto. *Enotnost ukazovanja* pomeni le upoštevanje eksperimentalnega dejstva, da more vsak vršiti istočasno največ eno delo; podrejeni more izvesti le en ukaz, ne pa več ukazov naenkrat. V tovarni to načelo pomeni, da n. pr. mojstru ne smejo dajati istočasno različnih ukazov obratovodja, nadzorujoči inženir in ravnatelj, ker vsem gotovo ne more ustreči. Pa tudi enake ukaze mu smejo dajati le res njegovi predpostavljeni, ne pa n. pr. inženir sosednega oddelka. Moderna

⁴⁶ Fayol 26.

velika podjetja so še bolj dosledna; da se izognejo nesporazumom, postavljajo načelo, privzeto po Fayolu, vsakemu sme ukazovati »un seul chef«.⁴⁷

Podjetje kot vsaka druga organizacija, ki prezira načelo enotnega ukazovanja, se bliža razsulu. Fayol piše: »Če dva šefa enemu ukazujeta ... organizem propada. V nobenem primeru se družabna edinica ne more prilagoditi dvojnemu ukazovanju.«⁴⁸

Podjetje, ki ne upošteva tega dejstva, se mora boriti s težkimi motnjami. Med šefi nastane trenje, nezaupanje; pri podrejenemu omahovanje, nemir; smisel za odgovornost pri njem pade, ukazov ne izvršuje (ker vseh dejansko ne more, ne izvrši navadno nobenega), izgovarjanje, avtoriteta šefov pada.

Načelo *enotnega vodstva* pa pomeni, da edinico vodi en človek, šef, predsednik, ravnatelj itd. in, da se izvaja en program. Moderni industrijski teoretiki poudarjajo to načelo s sličnimi izrazi kot Pij XI. v pismu brazilskim škofom za Katoliško akcijo: »Ne zmeda, ampak spojitev, ne škodljiva medsebojna križanja pri istem delu, ampak sodelovanje na različnih poljih.«⁴⁹ Fayol n. pr. govori o »l'unité d'action, le coordination des forces«.⁵⁰

Če organizacija ne izvaja načela o enotnem vodstvu, nastaneta najmanj dve skupini, vsako vodi en šef, predsednik ali kakor koli se že imenuje. Vse sile se usmerijo v medsebojno borbo, namesto v to, da bi podjetje uspevalo. Cilj ni več napredek tovarne, obrata, organizacije, ampak zmaga nad nasprotno skupino.

Princip, ki ima v industriji največjega podpornika, je *iznajdljivost, iniciativnost*. Na pomanjkanju iniciativnosti boleha večina organizacij. Vzrokov je mnogo, predvsem sta važna dva. Iniciativnost je kos iznajditeljstva, bistvo initiative je ravno v tem, da ne hodi izhrojene poti, ampak išče novih; da ne hodi z drugimi, ampak pred drugimi. Premajhna inteligentnost in lenoba morita iniciativa. Drugi vzrok je strah pred neuspehom. Kdor predlaga novo smer, tvega, čim bolj je stvar nova, tem več tvega. In če res ne uspe, ga zasujejo s škodoželjno kritiko lenuhi, manj inteligentni in konservativci. »Vsak je vedel, da ne bo šlo.« Iniciativni človek tako izgubi pogum za bodoče poizkuse. Ločiti pa je treba med res iniciativnim in pa takim, ki brez glave vse poizkuša, tudi takrat, ko je razvidno, da ne more uspeti; in ko se delo v resnici ponesreči, se izgovori: »errando discimus«.

Kaj pomeni iniciativa v industriji, pove najbolj prepričljivo ogromen seznam patentov. V vsakem je lep kos iznajdljivosti. Tehnika išče vedno novih poti, boljših načinov, pa če so stari navidez še tako popolni.

Človeka, ki stopi prvič v moderno tovarno, prvo prevzame ogromnost obrata in pa čudovit *red*, ki ga nikjer drugje ne poznajo. Na kratko se izrazi načelo reda s stavki: mesto za vsako stvar in vsako stvar na svoje mesto; mesto za vsakega človeka in vsakogar na svoje

⁴⁷ Fayol 31.

⁴⁸ Fayol 32.

⁴⁹ Pismo brazilskim škofom 12.

⁵⁰ Fayol 33 (enotnost pri delu [akciji], vzporeditev sil).

mesto; kraj in čas za vsako delo in vsako delo na svojem kraju in v svojem času!

Carlioz misli o redu in neredu: »Red je prav tako potreben v podjetjih kakor v privatnem življenju... Nered v podjetju vodi do nepravilnosti; če se razširi, vodi do propada... Nadzorstvo in kontrola na vseh stopnjah jamčita za red pri stvareh.«⁵¹

Iz načela: vsako delo v svojem času izvira tipična poteza modernega podjetja, poimenovana »hitrost«. Carlioz opozarja na pravilno razumevanje tega pojma: »Toda mi ne rabimo besede hitrost v smislu mrzlične nestrpnosti, ki stvarja kaos. Prav nič ni treba teči, treba je pravočasno oditi; ne prekasno seveda, ne prezgodaj; in ne prej, dokler niste vsega preštudirali, premislili, pripravili in odločili.«

»Hitrost pomeni: dobro izrabiti čas, skrbno se izogibati razsipanju časa.«⁵²

Načela torej, ki urejajo organizacijo in vodstvo podjetij, niso nič posebnega; posebnost je le v tem, da se industrija po načelih, za katera je ugotovila, da so pravilna in nujno potrebna za uspeh, z železno doslednostjo in naravnost skrupulozno ravna.

Razvojne stopnje industrijskih podjetij.

Teoretiki ločijo splošno štiri stopnje v razvoju podjetij. Prva predstavlja najbolj primitivno podjetje, dočim je zadnja, četrta, ideal vsake tovarne.

Na *prvi stopnji* stoji obrat, ki se zadovolji s tem, da sploh obratuje, dela. Ni važno, kako se dela, kakšne metode uporablja, nove ali zastarele; kakšni so izdelki, dobri ali malo vredni. Dela se brez načrta, brez kontrole, čisto dovolj je, da obrat teče. In šef se celo pohvali, da brez toliko hvaljene moderne administracije njegova tovarna le nekaj dobrega naredi in prispeva k skupni proizvodnji.

Tak način dela je mogoč, dokler ne nastopi nek impulz od zunaj, ki ga zadajo kupci ali konkurenca; ali pa od znotraj, n. pr. težke napake. Podjetje zdramijo kupci, ki odklonijo slabe izdelke, zdaj šele začne tovarna iskati napake in jih skuša odstraniti. Majhne tudi res odstrani, toliko moči je še v njej; večjih pa ne more in začne propadati. Sposobni konkurenci se navadno tako primitivno organizirano podjetje ne more uspešno upreti; brani se in propade.

Na *drugi stopnji* je tovarna, organizacija, ki dobro pozna daljnji, končni cilj in ga tudi hoče doseči. Manjkata pa organizacija in vodstvo na moderni, znanstveni podlagi. Podjetje nikakor ne more popolnoma dokončati niti prve faze, t. j. točno poznanje položaja. Ni dovolj podatkov, statistike so pomanjkljive, zmožnost podjetja je neznana, ni edinosti o napakah in njih izvoru itd. Kljub temu podjetje dela načrte, jih izvaja, kontrolira, toda vse je površno in nezanesljivo, ker ni trdne osnove. Taka tovarna n. pr. začne delo, ki presega njene moči ali se bori proti malenkostnim napakam, dočim velike pusti ob strani. Napake in nepravilnosti v snovi, v metodah, pri obratovanju povzročajo podjetju silno dela, vsak vali krivdo na drugega; temeljite

⁵¹ Carlioz 67.

⁵² Carlioz 71.

rešitve in izboljšanja ni mogoče doseči. Na tej stopnji je večina društev.

Že zelo popolno je podjetje, ki stoji na *tretji stopnji*. Pozna cilj, ima znanstveno metodo. Centrala dobro pozna svoje področje, zna zbrati vse podatke, izdelati načrt, organizirati itd. Toda vse to dela le bolj na zunanje pobude, od primera do primera, ni velikopoteznega, samostojnega načrta. Centrala uporabi svoje sposobnosti nekako prisiljena, če je potrebno zvišanje proizvodnje (širši krog odjemalcev), če je potrebno izboljšanje izdelkov (nezadovoljni kupci, konkurenca), če je treba znižati cene (konkurenca) itd. Podjetje je zmožno, je premalo iniciativno in zato zamuja ugodne prilike.

Zadnja stopnja je višek razvoja vsakega podjetja in vsake organizacije. Od prejšnjega podjetja se razlikuje v tem, da ne čaka na tuje pobude. Za daljši čas, tudi za več let naprej izdelava podjetje točen načrt (načrtnost) in ta cilj stalno zasleduje. Vmes še vedno vrši delo tretje stopnje od primera do primera, posebno, kadar ni ugoden čas za izvajanje glavnega načrta. Toda vse dela z ozirom na glavni načrt; kar spada vanj ali mu kakor koli služi, ima prednost. Za čim daljšo dobo je načrt narejen, tem težja je njegova uresničitev; čim večje je podjetje, čim več vpliva ima na gospodarstvo, tem lažje izvede svoj načrt. Zato moderna podjetja delajo velike načrte po medsebojnem dogovoru, v složnosti, si določajo ločena področja (interesne sfere) in se varujejo medsebojnih trenj in udarcev. Tak način dela in organizacije skuša izvajati n. pr. tudi kominterna.

*

Namen organizacijskih teoretikov je bil, najti in utemeljiti metode in načela, ki so potrebne v prvi vrsti *podjetju, tovarni* za uspešno delo. Takoj pa se je pokazalo, da je večji del teh metod in principov potreben tudi *vsaki organizaciji*, če naj bo njeno delovanje uspešno. Pa ne samo organizacija, tudi posameznik ne more pogrešati skoraj povsem istih metod, pa naj študira, ročno dela ali pa se trudi za svoje izboljšanje. Teoretiki niso odkrili skoraj ničesar res izrednega. Vsakemu bi moralo biti samo ob sebi razumljivo, da so ta načela in tak način dela pogoj za vsako uspešno dejavnost. Zato tolikšna skladnost med n. pr. papeževimi navodili in naukom organiz. teoretikov. In vendar so nas nasprotniki prehiteli, tako da papež na že enkrat citiranem mestu (gl. opombo 12) upravičeno vzklikne: »Ne pustimo... da bi bili otroci tega sveta nasproti svojemu rodu razumnejši kakor mi, ki smo po božji dobroti otroci luči.«

Že pred nekaj desetletji je Taylor napisal na začetku svoje knjige: »Odslej naprej se bo treba navaditi na to, da se morajo naši šefi podjetij za svoj posel izšolati in da ni človeka, pa naj je še tako sposoben, ki bi se mogel uspešno boriti proti skupini ljudi s čisto povprečnimi zmožnostmi, ki pa so povezani v trdni organizaciji in so njih sile učinkovito vzporejene.«⁵³

Pij XI. je takole govoril akademikom: »Ni dvoma, da more tudi delo posameznikov veliko koristiti;... toda prav tako je gotovo, da

⁵³ Taylor 20.

bo le dobro izpeljana in disciplinirana organizacija imela polne uspehe in da je le z učinkovito vzporeditvijo sil vseh poedincev mogoče dosežati pomembne in trajne uspehe.⁵⁴

Katoliška akcija pri nas se tega prav dobro zaveda in v pravilih vseh lastnih organizacij KA je kot ena temeljnih nalog označena tudi naloga (člen 5., točka d) »izgraditi polno uspešno organizacijo in jo ohraniti na višini.«⁵⁵ Med sredstvi pa navaja člen 6. pod točko č. »preizkušene propagandne, organizatorne in delovne metode sploh.«⁵⁶

Nobenega dvoma ni, da bo delo Katoliške akcije zmagovito, ako bo znala s svojo idejno globino združiti tudi uspešne delovne metode.

⁵⁴ Pastoralne instrukcije za ljubljansko škofijo (Lj. 1940) 121.

⁵⁵ Zakonik ljubljanske škofije (Lj. 1940) 90.

⁵⁶ Zakonik ljubljanske škofije (Lj. 1940) 91.

DOLŽNOST KATOLIČANA V MODERNEM ŽIVLJENJU, POZNATI KRISTUSA

Dr. A. Snoj

Najgloblji vzrok, da propada današnja družba in vsak pravni red v njej, je ta, da je moderni človek pozabil na Kristusa in zavrgel njegov nauk. S tem je podrl edini temelj, na katerem sloni blaginja človeške družbe. »Drugega temelja nihče ne more položiti razen tega, ki je položen, in ta je Jezus Kristus,« pravi apostol Pavel (1 Kor 3, 11).

Da se svet zopet pomiri, da iz razvalin, na katerih danes stojimo, vzklije spet novo življenje, da se povrne red v družbo in spoštovanje svobode, je nujno potrebno, da se moderni človek zopet povrne h Kristusu, da mu postane Kristus središče vsega njegovega mišljenja in hotenja; potrebno je, da zopet zavladava Kristus povsod, v privatnem, družinskem in javnem življenju.

Nekateri mislijo, da modernega človeka, ki se bavi s toliko novimi in času primernimi problemi, vprašanje o Kristusu ne more več zanimati. Škof H. Felder, ki je napisal o Jezusu Kristusu dve pomembni deli: »Jesus Christus, Apologie seiner Messianität u. Gottheit gegenüber der neuesten ungläubigen Jesusforschung« v dveh zvezkih (1911/14) in »Jesus von Nazareth« (1936), pripoveduje v uvodu k drugi knjigi sledeče: L. 1935 je imel na univerzi v Friburgu v Švici predavanje o Jezusu s posebnim ozirom na raziskovanje njegovega življenja s stališča negativne kritike. Poslušalstvo, po večini akademiki in drugi izobraženci, so z izrednim zanimanjem sledili vprašanjem, ki jih je predavatelj obravnaval. Po predavanju mu je odličen profesor naravoslovja pripomnil: »Mi izobraženci smo lačni Kristusa in vemo tako malo o njem.«

Da, o večini inteligentov, ki jim še klije iskrica vere v srcu, bi danes lahko rekli, da so lačni Kristusa, a vedo zelo malo o njem. Tisto bore znanje, ki so si ga prisvojili na osnovni in srednji šoli, je že davno izpuhtelo; ostala je samo lakota po njem.

Važna dolžnost vsakega katoličana v današnji dobi je torej, da si to lakoto uteši in prisvoji o Kristusu najmanj tolikšno znanje, kakor o vsakem drugem pojavu, ki zanima modernega človeka. Kaj pomaga vse drugo znanje, če prinaša samo časno srečo? Pravo poznanje Kristusa, ki vključuje tudi življenje po njegovih zapovedih, pa vodi k večni sreči. »To pa je večno življenje,« pravi Kristus v ganljivi velikodušniški molitvi, »da poznajo tebe, edinega pravega Boga, in katerega si poslal, Jezusa Kristusa« (Jan 17, 3).

Odgovorimo si na kratko na tri vprašanja: 1. zakaj moramo poznati Kristusa? 2. kako naj ga skušamo predvsem spoznati? 3. iz katerih virov bomo zajemali znanje o Kristusu?

I. Zakaj moramo poznati Kristusa?

1. Prvi razlog je ta, da je Kristus središče, ali še bolje rečeno, največji pojav svetovne zgodovine. Vseeno je, ali ga motrim z očmi vere ali nevere.

Mi, ki verujemo vanj, smo prepričani, da je Kristus pravi človek kot mi, toda tudi pravi Bog, z njim v eni osebi bistveno združen, božji Sin in Odrešenik. Z njegovim imenom je povezano vse krščanstvo, v njem edinem je možno odrešenje in zveličanje. Ta vera nam je bila položena že v zibelko, rastla je z nami, in sedaj jo nosimo kot največjo dobrino skozi življenje in smrt; po njej upamo tudi enkrat častljivo vstati in doseči večno zveličanje. Prav zato je naša dolžnost, da to svojo vero v Jezusa utrdimo in svoje znanje o Kristusu poglobimo.

Neverna in polverna kritika o Jezusu trdi, da Jezus ni bil niti Bog, niti božji poslanec. Vseeno celo ta kritika v njem gleda največji pojav svetovne zgodovine, izrednega človeka, čigar vplivu se človeštvo nikoli ne more odtegniti in čigar osebnosti je dolžno največje spoštovanje. Kjer koli in kakor koli se ta kritika dandanes ustavi ob Jezusu, vedno doživlja isto, kar je doživel svoj čas Goethe. Kakor pripoveduje njegova sinaha Otilija, je pesnik, ki je še v svoji starosti gledal na Kristusa in krščanstvo le kot estetik, vendar nekoč v najintimnejšem družinskem krogu »slavil Kristusov sijaj vedno bolj resno, vedno ognjeviteje, z rastočim ganotjem, dokler ga niso slednjič zalile solze in je izbruhnil v jok«. Ob drugi priliki je odkrito priznal: »Klanjam se pred njim kot božjim razodetjem najvišjega počela nravnosti« (prim. H. F e l d e r, Jesus von Nazareth 2).

Torej celo Goethe, ki je bil vse prej kot pobožnjak, je v svetlih trenutkih strmел nad veličino Jezusa iz Nazareta, »najvišjega počela nravnosti«, čeprav se do jasne vere v njegovo božanstvo ni mogel povzpeti. Ne motimo se, če trdimo, da pretresa mogočno domotožje, neko mrzlično koprnenje po Kristusu še danes prav mnoge celo iz tistih krogov, ki stoje na negativnem svetovnonazornem stališču, kljub temu, da videz kaže včasih prav nasprotno.

Če so mnjenja o Kristusu vseeno dostikrat povsem različna ali si celo nasprotujejo, je vzrok to, da večina Kristusa, njegove osebe in njegovega življenja ne pozna ali pa premalo pozna.

2. Po besedah apostola Pavla je Bog dal Kristusa »kot glavo čez vse Cerkvi, ki je njegovo telo, polnost njega, ki vse v vsem napol-

njuje« (Ef 1, 22. 23). In to je drugi važni razlog za čim popolnejše poznanje Kristusa. On je glava, mi udje njegovega skrivnostnega telesa, pri sv. krstu vanj skrivnostno včlenjeni in poslej tako tesno z njim zvezani kot mladika z vinsko trto.

Ker so premnogi to resnico pozabili in se zaradi tega odločili od živega telesa Kristusovega ali pa postali bolni udje na tem telesu, je Pij XII. s posebno okrožnico »Mystici Corporis Christi« v preteklem poletju zopet nanjo opozoril.

Nekdaj je bila ta ideja najmočnejše gibalo vsega verskega in nravnega udejstvovanja. Kako so bili apostoli z verniki vred z njo prežeti! Vsi, apostoli kakor verniki, so živeli stalno v misli na Kristusa, ki je na križu postal glava Cerkve, njegovega skrivnostnega telesa. Apostol Pavel prostodušno izjavlja pred Korinčani: »Sklenil sem bil... nič drugega ne videti pred vami ko Jezusa Kristusa, in to križanega« (1 Kor 2, 2). Njegova pridiga kulminira v oznanjevanju Kristusa-križanega: »Judje zahtevajo znamenj in Grki iščejo modrosti, mi pa oznanjamo Kristusa križanega, Judom pohujšanje, a poganom nespamet, njim pa, kateri so poklicani, Judom in Grkom, božjo moč in božjo modrost« (1 Kor 1, 22—24). Galačanom je tako živo, nazorno govoril o križanem Kristusu, da so ga po njegovi sodbi gledali kakor naslikanega pred seboj; zato ga boli, da so se dali tako hitro premotiti od krivih učiteljev, in z žalostjo v srcu jim kliče: »O nespametni Galačani, kdo vas je začaral, vas, pred katerih očmi je bil Jezus Kristus poprej naslikan kot križani?« (3, 1).

Tako je Pavel poln misli na Kristusa, da pri vsaki priliki v svojih listih ponavlja izraz »v Kristusu«, »v Jezusu Kristusu«, »v Gospodu«; to pa nikakor iz navade, ampak iz globoke zavesti, da smo vsi udje Kristusovega skrivnostnega telesa in vsak čas s Kristusom združeni. Kako je ta Pavlova miselnost prešla celo na najpreprostejšega vernika, priča konec lista Rimljanom. Tam Pavel narekuje nekemu Terciju pozdrave rimskim vernikom. Sredi narekovanja po 21. v. 16. pogl. je Pavel pri diktatu za hip zadržan, in to priliko porabi Tercij, morda kak suženj, a kristjan, da v lastnem imenu zapiše kratko, pa značilno opombo: »Pozdravljam vas jaz, Tercij, ki sem pismo pisal v Gospodu« (16, 22). Ta kratka opazka »v Gospodu« je dragocena relikvija miselnosti povprečnega kristjana v tisti dobi; priča nam, kako je bila ideja o Kristusu-glavi in vernikih udih njegovega skrivnostnega telesa takrat skupna last vseh vernikov.

Na versko in nravno življenje prvih kristjanov je imela ta ideja izreden vpliv. Kolikor bolj so živeli v misli na Kristusa kot glavo skrivnostnega telesa Cerkve, toliko bolj so čutili dolžnost, da ostanejo živi udje na tem telesu, da Kristusovih udov ne omadežujejo z grehom. Zato je bil naziv »sveti« za vernike tiste dobe kar običajen in srečamo ga v slehernem Pavlovem pismu. Veljalo je tedaj pač načelo: kdor je kristjan, ud Kristusovega telesa, mora biti svet.

Kolikega pomena bi bilo tudi za današnji čas, za nravni prerod v materializmu plavajoče in v grehu toneče družbe, če bi mi katoličani sledili z gledu prvih vernikov in bi po nauku o mističnem telesu Jezusa Kristusa skušali čim bolj spoznati Kristusa ter s krepostnim življenjem posvetiti ude njegovega skrivnostnega telesa!

II. Kako naj skušamo Kristusa poznati?

Odgovarjamo: Tako, da se skušamo živeti v njegovo osebo, njegov nauk in njegovo delovanje.

1. Osebnost Jezusa Kristusa. Na književni trg prihaja razmeroma mnogo del o Kristusu, poleg znanstvenih zlasti mnogo poljudnih, namenjenih širšim krogom bralcev. Najrazličnejše in najbolj nasprotujoče si struje ljudi proglašajo Kristusa kot svojega in na njegovi avtoriteti gradijo svoje sisteme. Mnogi odklanjajo nezmotno učiteljstvo sv. Cerkve in njenega »dogmatičnega« Kristusa, pa gledajo nanj skozi subjektivna očala in ustvarjajo njegov lik po svoji osebni zamisli — enostransko, zmaličeno. Eni ga slikajo kot največjega socialnega revolucionarja, drugi kot ekscentričnega sanjača; eni vidijo v njem samo milobo, drugi samo prijateljstvo do ubožcev; socialisti so ga imeli za svojega, danes si ga tudi komunisti lasté in se bahajo z njegovim zavezništvom. Celó v pravovernih katoliških krogih vlada jo dostikrat napačni nazori o njem.

Naša dolžnost je torej, da presojava mo trezno, s sv. pismom v roki. raznovrstne sodbe o Jezusu in si skušamo ustvariti objektivno — pravilno sliko o Kristusovi osebi.

Evangeljski Kristus, zares, je bil pač največji socialni reformator vseh časov, če hočete tudi socialni revolucionar, toda ne revolucionar v navadnem pomenu te besede. Revolucionar skuša priboriti svoji ideji zmago s surovo silo, z orožjem in lažjo. Kristus pa odklanja zunanjo silo. Petru odločno ukaže, naj vtakne meč v nožnico, in sinovoma groma, Jakobu in Janezu, ki hočeta priklicati ogenj z neba nad negostoljubne Samarijane, zakliče: »Ne vesta, kakšnega duha sta; Sin človekov ni prišel duše pogubljat, ampak reševati« (Lk 9, 55). Kraljestvo božje s svojim socialnim programom naj se uveljavlja organsko, po svoji notranji moči, polagoma, kakor se gorčično zrno po nevidnih silah, ki spe v njem, tiho in mirno, brez zunanje sile, razvije v mogočen grm.

Ekscentričen sanjač naj bi bil Jezus. Toda vsak sanjač je fantast, človek z eno samo idejo in še ta je izrodek njegove bolne domišljije. Sanjač živi v navzkrižju z realnim svetom, peha se za neke zmedene sanje, katerih uresničenje je nemogoče. Za vse drugo na svetu nima ne oči ne ušes in tudi ne čutečega srca.

Pri Kristusu pa strme opažamo, da ima izredno razvit čut za realni svet okrog sebe. Kaj vse je opazoval, sam doživel, naslikal v svojih govorih, zlasti v prilikah o božjem kraljestvu! Vse ga zanima: hiša, polje, cvetlice na polju, živali v božji naravi; življenje v domači hiši, na cesti, delo na njivi; vinska trta, smokvino drevo, lilije, koklja, volk, psi, škorpion, kača, golob, jastreb; otroci na ulici, ki se igrajo in prepirajo, slepci, ki se med seboj vodijo, brezposelni delavci na trgih, prosjaki pred hišami bogatinov. Te in še tisoč drugih stvari je Kristus videl in opazoval ter v sebi doživljal. Kakšno nasprotje torej med Kristusom in verskim sanjačem!

Nekateri pa na Kristusu vidijo samo milobo in dobrotljivost, samó odpuščanje, samo skrb in ljubezen do grešnikov in do ubožcev. Kaj naj sodimo o tem?

Res je: do grešnikov, ki žele vstati, in do zapeljancev, ki iščejo odkrito resnico, je Kristus skrajno dober in prizanesljiv; upravičeno je sv. Pavel, spominjajoč se njegovega rojstva, zapisal v pismu Titu besede: »Razodela se je dobrotljivost in ljudomilost Boga, našega Odrešenika« (3, 4). Toda zna biti tudi odločen in udaren, oster v izrazih, kadar je treba nastopiti proti grehu in hudobiji. Prijateljem zvičajnega Heroda Antipa, ki ga je hotel umoriti, naroča: »Pojdite in recite temu lisjaku: Glej, izganjam zle duhove in ozdravljam še danes in jutri; in tretji dan bo z menoj konec« (Lk 13, 32). — Celó Petra nenavadno ostro ukori: »Pojdi od mene, skušnjavec! V spotiko si mi, ker ne misliš na to, kar je božjega, ampak kar je človeškega« (Mt 16, 23). Farizejem kliče osemkratno gorje in jih nazivlje hinavce, slepe vodnike, pobeljene grobove (Mt 23). Ko vidi tempelj oskrunjen, splete iz vrvi bič in izžene iz tempeljskih prostorov ovce in vole. menjalcem denarja raztrese denar in prevrne mize, prodajalcem golobov pa zakliče: »Spravite to proč, iz hiše mojega Očeta ne delajte tržnice!« — In če kliče na gori: »Blagor ubogim v duhu,« velja njegov blagor siromakom, ki vdano prenašajo revščino, pa tudi bogatinom, ki ne navezujejo svojega srca na dobrine tega sveta; in njegova obsodba zadene prav tako siromaka, ki preklinja svojo usodo, kakor bogatina, ki malikuje pred mamonom.

Ne, pri Jezusu ni nikake enostranosti; z umerjenostjo, smislom za realno življenje se druží čudovita harmonija in vsestranost. Enostranost, enostranska nadarjenost, enostranski razvoj, enostransko udejstvovanje je signatura tega, kar je samo človeško. Vsak človek ima svoj poseben temperament, svojo lastno individualnost; pri njem se neke določene lastnosti, odlike posebno razločno vidijo, druge pa zaostajajo ali jih sploh ni.

Jezus pa je Bog in na njem vidimo vse lastnosti v enaki meri, v popolni vsestranosti in harmoniji: velikansko gorečnost in neizčrpno potrpežljivost, plemenito strast in velikodušno popustljivost, sveto resnobo in sončno veselje, neupogljivo odločnost in najnežnejšo krotkost, prísčno ljubezen do grešnikov in nepremagljivo sovraštvo do greha, usmiljeno sočutje in najstrožjo pravičnost, otroško zaupanje v Boga in moško samozavest. V vsem je enako velik in popoln — v mišljenju in hotenju, v besedi in dejanju, v življenju in smrti. Vse se združuje pri njem v čudovito soglasje, nižje in višje duševne moči, razum in volja, idealizem in realizem, neprisiljen smisel za stvari tega sveta in nadčloveški napor za božje kraljestvo. — To je prava, objektivna podoba Jezusa Kristusa (prim. H. Felder o. c. 80 sl.).

2. Jezusov nauk. Ta odseva predvsem iz dolgega govora na gori, iz številnih prilik in iz govorov, ki jih je imel Jezus ob raznih prilikah v Jeruzalemu.

Če abstrahiramo od globokih, včasih tudi ostrih govorov, s katerimi je Jezus pred judovskimi hierarhi in farizeji v Jeruzalemu dokazoval svoje božje sinovstvo in mesijansko zvanje, se v vseh nasplošno najbolj odraža krotkost, ljubezen, miloba, usmiljenje, miroljubnost. Toda osnovna poteza vseh govorov, posebno onega na gori, je metánoia — spremenitev mišljenja — kot pogoj za doseg božjega kraljestva. Vedno in vedno se namreč v govorih, posebno v prilikah,

povrača naš Gospod k svoji priljubljeni temi, k božjemu kraljestvu, ki ga slika kot notranje, duhovno kraljestvo v srcih vernikov, kot vidno in zunanje organizirano družbo verujočih v pravega Boga in kot eshatološko kraljestvo v onostranskem življenju. A za dosego božjega kraljestva stavi visoke moralne zahteve: v govoru na gori poudarja, da se bo božje kraljestvo dalo samo ubogim v duhu, krotkim, miroljubnim, lačnim in žejnim pravice, čistim v srcu, tem, ki bodo zaradi pravice preganjani in svoje trpljenje voljno prenašali. Teh pogojev med judovskim ljudstvom ni našel. Pretežna večina je zaradi prevladajočega vpliva farizejev samo po zunanje še častila Boga; bila je vsa zatopljena v materializem, hlepela za blodnimi političnimi cilji, naslajala se ob misli na bodočega Mesija kot svetnega kralja in se vdajala čutnosti. Zato jim že ob prvem nastopu pri Genezareškem jezeru Kristus zakliče: »Metanoείτε — spremenite svoje mišljenje, zakaj nebeško kraljestvo se je približalo!« In ta klic ponavlja v najrazličnejših variantah skozi vsa leta svojega javnega delovanja tja do velikega torka, ko v ostrem govoru napove farizejem kazen zaradi njih zakrknjenosti.

Današnje razmere v mnogočem sličijo razmeram Kristusove dobe. Tudi danes je svet prav tako ali še bolj pogreznjen v materializem, omamljen po čutnosti, skrbi za vsakdanji kruh in zbiranju svetnega blaga. Zato je tudi današnjemu človeku najprej in najbolj potrebna metánoia, spremenitev mišljenja, če hoče, da se bo približalo kraljestvo božje; potrebno je, da se svet zave težkih moralnih dolžnosti do Boga in do bližnjega, če hoče, da nastopi nov, boljši red. In s tega stališča so Kristusovi govori, zlasti govor na gori, ki je nekaka Summa Kristusovega nauka, v današnjem času še posebno aktualni.

3. Kristusovo delovanje. Kristus ni samo oznanjal, da se je božje kraljestvo približalo, ampak je začetke božjega kraljestva sam ostvaril s pomočjo apostolov; dal je tudi smernice za bodoče delo na uresničenju tega ideala.

Po zgledu Kristusa in apostolov mora tudi KA danes pomagati graditi božje kraljestvo na zemlji. Za delavca v KA je zato nadvse važno, da pozna Kristusa v funkciji graditelja božjega kraljestva in se seznanja z njegovimi metodami apostolskega dela. Evangeliji nam v tem pogledu odkrivajo prav zanimive stvari.

Predvsem nas preseneča absolutna jasnost, ki jo ima Jezus glede cilja, glede svoje življenjske naloge, in brezpogojna odločnost, da ta cilj doseže. Njegov edinstveni poklic je bil, ustanoviti božje kraljestvo in odrešiti človeški rod.

Prva beseda iz njegovih ust, ki jo omenjajo evangeliji, dokazuje, da je imel že kot 12 letni deček popolno jasnost o svojem življenjskem cilju: »Kaj sta me iskala?« pravi staršema, ko sta ga našla v templju. »Nista li vedela, da moram biti v tem, kar je mojega Očeta?« (Lk 2, 49). To je zvenelo celo za Jožefa in Marijo tako skrivnostno, da evangelist dostavlja: »Oná nista razumela besed, ki jih je jima rekel.«

Po tem dogodku ne zvemo o Kristusu ničesar do njegovega javnega nastopa. Kar poročajo evangelisti o tem, kaže, da je dalekosežnost svoje življenjske naloge jasno premotril in pravilno doumél svoje poklicne dolžnosti.

Nikoli ne opazimo pri njem obotavljanja ali omahovanja. Vedno ve, kaj je njegova dolžnost. Pri vseh delih ga vodi brezpogojno zupanje v poklicno poslanstvo. »Prišel sem, da ogenj vržem na zemljo, in kako želim, da bi se že vnel!« (Lk 12, 49). — »Sin človekov je namreč prišel iskat in zveličat, kar je izgubljenega« (Lk 19, 10). — »Nisem prišel klicat pravičnih, ampak grešnike« (Mt 9, 13). — »Ne mislite, da sem prišel za to, da prinesem na zemljo mir; nisem prišel, da prinesem mir, ampak meč« (Mt 10, 34). — »Sin človekov ni prišel, da bi se mu streglo, ampak da bi on stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge« (Mt 20, 28). — »Ne mislite, da sem prišel razvezovat postavo in preroke; ne razvezovat, marveč dopolnit sem jih prišel« (Mt 5, 17).

S temi in podobnimi izjavami Jezus razodeva, da mu je mesijanski poklic stal pred očmi stalno in v vsej jasnosti.

Za tem ciljem je stremel z vso odločnostjo. Čeprav je bil kot otrok pokoren svojim staršem, vendar razodeva že ob dogodku v templju, da je naloga, ki mu jo je nebeški Oče naložil, najvišja in edini zakon njegovega življenja. Ko je napočil trenutek, da začne to nalogo vršiti, zapusti družino, hišo, obrt v Nazaretu, podre za seboj vse mostove in se posledj žrtvuje samo svojemu mesijanskemu poklicu. Odpove se časti in ugledu, denarju in drugemu premoženju, udobnosti, razkošju. Tudi minima zemeljskega premoženja in zemeljskih užitkov ne zahteva zase. Njegovo javno delovanje se odigrava skoraj izključno, podnevi in ponoči, pod milim nebom. Po pravici lahko trdi o sebi: »Lisice imajo brloge in ptice pod nebom gnezda, Sin človekov pa nima, kamor bi glavo naslonil« (Mt 8, 20). — »Samo eno je potrebno« (Lk 10, 42), je njegovo načelo, in za tem edinim, vzvišenim ciljem gre z naponom vseh svojih telesnih in duševnih sil. V vsako besedo, v vsako dejanje dene celo svojo osebo. Nič ni pri njem brez premisleka, nič iz gole navade. Najmanjšo kakor največjo stvar izvrši v celoti, z občudovanja vredno dejalnostjo in ves predan mesijanskemu zvanju. Kar pripoveduje v prilikah o skritem zakladu in dragocenem biseru, to je sam doživel: »Nebeško kraljestvo je podobno zakladu, skritemu na njivi, ki ga je človek našel in skril; in od veselja nad njim gre in proda vse, kar ima, ter kupi tisto njivo. Tudi je nebeško kraljestvo podobno trgovcu, ki je iskal lepih biserov. Ko je našel dragocen biser, je šel in prodal vse, kar je imel, in ga je kupil« (Mt 13, 44—46).

Strahu pred ovirami ne pozna. Vse zapreke odstranja brez oklevanja. Ko govori učencem prvič o bližajočem se trpljenju, mu Peter začne braniti: »Nikakor, Gospod, to se ti ne sme zgoditi!« On pa se obrne in Petra posvari: »Pojdi od mene, skušnjavec! V sprotiko si mi, ker ne misliš na to, kar je božjega, ampak kar je človeškega« (Mt 16, 22, 23). Nato gre z odločnim korakom proti tragični odločitvi, v Jeruzalem, v gigantski boj z močmi teme, v najstrašnejšo smrt za rešenje sveta. »Nihče mi ne more vzeti življenja, ampak ga jaz sam od sebe dam« (Jan 10, 19), izjavlja prostodušno.

Z lahkoto bi se smrti izognil, do zadnje ure, pa izročil se je sovražnikom prostovoljno, izvolil najstrašnejši način smrti in umrl

šele potem, ko je mogel reči: »Dopolnjeno je!« Bil je mož odločnosti, preudarnosti in močne volje, ki nima primere (prim. H. F e l d e r 73-6).

Za pomočnike je izbral može, ki so bili iz istega kova. Glavni sodelavci v boju za nebeško kraljestvo so mu bili Simon, ki ga je prekrstil v Kefa, t. j. Skalo; oba Zebedejeva sina, Jakob in Janez, ki jima je dal priimek Boanerges, sinova groma; Andrej, t. j. Hrabri, Možati; Simon Zelot, t. j. Gorečnik; Juda Tadej, t. j. Srčni, Junaški. Čeprav je stalo mnogo truda, te bojevite, hitre, vročekrvne značaje vzgojiti v resne, preudarne apostole, se je vendar temu delu z vso skrbjo posvečeval, kajti potreboval je samo močnih, odločnih pomočnikov. Neprestano je podžigal njih gorečnost in energijo: »Če kdo pride k meni in ne sovraži svojega očeta in matere in žene in otrok in bratov in sester, vrh tega tudi svojega življenja, ne more biti moj učenec. Kdor ne nosi svojega križa in ne hodi za menoj, ne more biti moj učenec« (Lk 16, 26. 27). — »Kdo izmed vas, ki hoče zidati stolp, ne sede poprej in ne računa stroškov, ali ima, da ga dozida« (Lk 14, 28). — »Nihče, kdor roko položi na plug in se nazaj ozira, ni pripraven za božje kraljestvo« (Lk 9, 62). — »Kdor hoče svoje življenje rešiti, ga bo izgubil; kdor pa svoje življenje zaradi mene izgubi, ga bo rešil« (Lk 9, 24).

Tako in podobno vzgaja Kristus svoje apostole. Ali je čudno, če so bili ti može, po večini preprosti galilejski ribiči, po takem pouku in ob takem zgledu, sposobni, ponesti blagovest o božjem kraljestvu po vsej ogromni rimski državi; če so, kakor piše Luka v Apd, odhajali izpred sodnih zborov veseli, da so bili vredni trpeti zasramovanje za Jezusovo ime, če so vsi razen enega pretrpeli mučeniško smrt za svoj nauk?

Kristusova šola je bila nedvomno najboljša šola za vzgojo apostolov. Kdor hoče postati dober apostol v KA, kdor hoče druge vzgajati za apostolat, mora sam najprej iti v šolo h Kristusu.

III. Kje zajemamo znanje o Kristusu?

Iz katerih virov bomo zajemali, da si bomo ustvarili zanesljivo, pravilno podobo o Kristusu?

Gotovo se ne bomo zatekali k poljudnoznanstvenim knjigam in brošuram o Kristusu, ki jih niso pisali strokovnjaki. Takih knjig, po večini tendenčnih in protikatoliško pobarvanih, izhaja leto za letom ogromno število. Širijo jih posebno med preprostim ljudstvom zastopniki raznih sekt, največ adventisti in raziskovalci sv. pisma. Te knjige nosijo najnedolžnejše naslove, a v resnici širijo zmoto, krivo vero, zato potvarjajo Kristusovo zgodovinsko podobo.

1. Najvažnejši in res zanesljivi vir je sv. pismo. Na ta vir je opozoril naš Gospod sam, ko je po ozdravljenju 38 let bolnega moža govoril Judom: »Preiskujete pisma, ker mislite, da imate v njih večno življenje, a prav ta so, ki pričajo o meni« (Jan 5, 39).

Sv. pismo je knjiga o Kristusu. Vse sv. pismo, stare in nove zaveze. SZ pripravlja na Odrašenika, prikazuje nam Kristusa, kakor so ga v duhu gledali preroki in drugi navdahnjeni pisatelji. NZ pa oznanja blagovest Jezusa Kristusa, pripoveduje o njegovem življenju, nauku, čudežih, trpljenju, smrti in poveličanju.

Kristus je torej središče obeh zavez, in na obe zavezi misli sveti Hijeronim, ko pravi: »Ignorantia Scripturarum ignorantia Christi est — »Kdor ne pozna sv. pisma, ne pozna Kristusa.« Na branje obeh zavez opozarja sv. Ambrozij, ko piše: »Pij iz obojne čaše, stare in nove zaveze, ker v obojni piješ Kristusa.«

Najbolj verno sliko o Kristusu nam seveda nudijo e v a n g e l i j i. Ne popisujejo samo Kristusa, njegovega življenja, dela, nauka, ampak so sami na sebi kot literarno delo, kljub individualnosti, ki so jo ohranili posamezni izmed štirih evangelistov, nekaj viden odsvit Kristusa samega. V tej preprostosti, kakor jih imamo pred seboj, kar dihajo Kristusovo božje-človeško osebnost. Skromnega, krotkega, ponižnega Kristusa slikajo evangelisti v jeziku, kakor ga je govorilo najpreprostejše ljudstvo, v podobah, ki so bile umljive ne samo najpreprostejšemu pastirju ali ribiču v Galileji, ampak tudi najpreprostejšemu sinu katerega koli naroda na svetu. V naravni, nepokvarjeni preprostosti otroško-naivnih evangelistov je najpristneje odsevala Kristusova slika — in ta čudovita slika še danes odseva iz evangelijev.

2. Drugi vir za poznanje Kristusa so dobri opisi njegovega življenja. Ti se opirajo na sv. pismo, a obenem skušajo Kristusovo podobo postaviti v primeren kulturno-zgodovinski in časovno-zgodovinski okvir. Novejša znanstvena odkritja iz zgodovine, arheologije, etnologije nudijo obilno pripomočkov za čim jasnejši opis Kristusove osebe in njegovega dela. V novejšem času je izšlo mnogo takih del (n. pr. Wilam, *Das Leben Jesu im Lande u. Volke Israel*; Ricciotti, *Vita di Gesù Christo*; slov. Jegličev *Mesija*).

3. Bolj posreden vir bi bili dobri, kritično pisani življenjski opisi svetnikov. Znano je namreč, da so svetniki najgloblje doumeli Jezusa Kristusa, ga skušali v sebi upodobiti in ga izžarevali s krepostnim življenjem, n. pr. sv. Frančišek Asiški, sv. Ignacij Lojolski, ustanovitelj d. J., naši domači svetniki Baraga, Koblehar, Slomšek.

Branje takih knjig, študij svetniških biografij nas seznanja ne le s svetniki, ampak posredno po njih tudi s Kristusom samim in njegovim duhom.

Možnosti, da se poučimo o Kristusu in dobimo o njem pravo sliko, je torej dovolj. Treba je samo žive zavesti, da je naša dolžnost, se kristocentrično usmeriti, kakor je bil usmerjen kristjan prvih krščanskih generacij, t. j. dobe preganjanja sv. Cerkve. Prilike so danes podobne ali še strašnejše. Pozaba Kristusa poraja vedno usodnejše posledice. Kdor je v KA, ga ta dolžnost še posebno veže. Apostolat je bistveno v tem, da svet zopet pridobimo za Kristusa. To bomo pa mogli samo, če bomo imeli jasno in pravo sliko o Kristusu. Le v tem primeru bomo pripravljene nositi tudi žrtve.

Znani jezuit p. Fonck je svoj čas nameraval izdati obsežno delo o Kristusu pod naslovom »Christus Lux mundi« — Kristus Luč sveta. Dela ni dovršil. Ideja je pa zelo lepa. Kristus je res Luč. Vsakdo, ki stremi za to Lučjo, bo sredi zmešnjav današnjih dni in tako zelo nasprotujočih si tokov sam v sebi doživel resnico Kristusovih besed: »Jaz sem luč sveta. Kdor hodi za menoj, ne bo hodil v temi, marveč bo imel luč življenja« (Jan 8, 12).

MEDITACIJA O DVEH PRAPORIH

L—j.

Med meditacijami v »Exercitia spiritualia« ima sv. Ignacij tudi eno z naslovom: *De duobus vexillis*, o dveh praporih. Biló je, a se je od tistega časa že marsikaj spremenilo, da so v nekem ženskem samostanu napovedali tega in tega patra za duhovne vaje. Nehote se je neki nuni izvil polglasen vzdih: »Oh, že spet o dveh praporih!« ali bolj po resnici — tedaj so nune še rade malo nemškovale — »Ach, schon wieder von den zwei Fahnen!« Ne vemo prav, zakaj se je ubožica tako ustrašila. Morda je bil pater kdaj sam vojak in je preveč po vojaško posnemal Ignacija-oficirja. Ali pa ji sploh že podoba o zastavah in praporih, povzeta iz viteštva, ni godila. Seveda so nuni v tihi celici take podobe bolj tuje. Tedaj Devica Orleanska še ni bila proglašena za svetnico. Sicer ima tudi sv. Uršula neredko zastavo, a najbrž v celici ni bilo take slike. Po svetu pa tudi ni bila, da bi videla, kako so drugod v čisljih bojni prapori. Saj so do nedavna po največjih rimskih cerkvah visela takšna znamenja velikih zmag. N. pr. v Rimu v cerkvi sv. Petra velik turški prapor, ki ga je poslal Sobieski po slavni zmagi pred Dunajem (1685); v cerkvi Marije Velike dva turška prapora, ki ju je podaril cesar Karel VI. po zmagi pri Petrovem Varadinu (1716); v lateranski cerkvi 27 praporov iz bojev zoper hugenote, ki jih je dal izobesiti sv. papež Pij V. (1569). Približati bi redovnici morala podobo prapora tudi tista himna tihega tedna:

Vexilla regis prodeunt.
Fulget crucis mysterium...

Kraljevski prapor bliža se,
Skrivnost nam sveti križa se...

A na to himno najbrž ni posebej pazila. Bodisi kakor koli, meditacija o dveh praporih, ki jo je tisti pater podajal s posebno vnemo, ji ni ugajala.

Danes so pa drugi časi. Danes so bojni časi in tista podoba je kar nad vse primerna. Še nikdar si nista morda tako očitno stala nasproti dva tabora in dva vodnika: tu Kristus, tam Satan! Danes res vihrata dva prapora po naših deželah: tu prapor krščanskih načel, tam prapor brezbožnega komunizma. Danes res gre za večno zmago: ali — ali!

Zato danes tudi papeški nagovori prevzemajo bojna gesla. Pij XI. je zlasti Katoliško akcijo motril kot armado, ki naj se vežba za sveti boj. Kazal je na nasprotnike, kako se v veliki slogi zbirajo »v eno samo bojno vrsto« za skupni smoter. Veselil se je krščanskih mladev, ki se družijo »v strnjene čete« in urijo za »vojščake Kristusove«, za »pomožne vojščake Cerkvi«, da bi mogli bojevati »Kristusov boj«.¹ Pij XII. kliče prostovoljce na novo »križarsko vojsko«,

¹ Quadragesimo anno (Naša pot 21) 251, 255, 257, 261, 262, 263; Divini Redemptoris (Naša pot 13) 85, 86.

v boj zoper temo, zoper odpad od Boga, v sveti boj za novo družbo, za socialni ideal.²

Zato tudi Katoliška akcija oznanja boj:

borbo za javno priznanje krščanskih načel v socialnem življenju, družini in državi;

borbo proti javnemu sramotanju Boga, vere, Cerkve in njenih ustanov;

borbo proti javni nenravnosti, tako predvsem proti nenravni knjigi in nenravnemu časopisju, proti nenravnemu filmu, proti nenravnosti v javnih kopališčih in dr.;

borbo za posvečevanje Gospodovega dne;

borbo za verskonravno vzgojo v šolah.³

Toda preden je kdo zmožen za Kristusovega borca v vnanjem svetu, mora sam v sebi izvojevati trd boj.

Tudi v naši notranjščini je bojišče, kjer se bije boj in dostikrat hud boj. Meditacija o dveh praporih je zelo aktualna za vsakega kristjana. Tudi v notranjščini se moramo odločiti za Kristusa ali Satana. Tudi v naših dušah se bije boj, boj med lučjo in temo, boj med Bogom in svetom, boj med krepostjo in grehom, boj za čas in večnost. Apostol Pavel je opisal ta boj in kar jemal izraze iz besedišča tedanjih vojsk. »Nadenite si,« je klical kristjanom, »vso bojno opravo božjo... Ustopite se torej, opasani okoli svojega ledja z resnico in obdani z oklepom pravice... k vsemu vzemite ščit vere, čelado zveličanja in moč Duha!«⁴ Govoril pa ni le moškimi, temveč tudi ženskam. Govoril je v »Kristusu krščenim«, a v Kristusu »ni več moškega in ženske«.⁵ V tem boju, ki ga mora biti vsak, mora torej biti tudi vsaka ženska Devica orleanska s čelado na glavi in s Kristusovim praporom v rokah!

Vse, kar nam govori podoba o dveh praporih, je najprej za vsakega izmed nas osebno, a potem je še posebej za vsakega, kdor hoče biti v bojih naše dobe borec za Kristusa in njegovo kraljestvo na zemlji, predvsem za člane Katoliške akcije. Včasih se nam zde besede o premagovanju in križu kakor samo za svetobežne ljudi po samotanih, a so v resnici življenjske za vse in za vsakega, pa si bodi kjer koli, za tiste, ki se hočejo med svetom boriti zoper Satana in za Kristusa, pa še prav posebej.

Ne smemo si tajiti, da so Satanovi obeti za našo naravo, kakršna je dejansko, največkrat bolj mikavni kakor pa Kristusova načela. Zato se mora začeti borba že zoper ta videz in to prevaro. Treba je meriti čas in večnost, sedanjost in bodočnost, videz in resničnost. Kakor se pa to zdi lahko, je dejansko vendar težko, tako močan je videz in njegov mik.

Kristus oznanja boj zoper poželenje oči, poželenje mesa in napuh življenja. Satan ne rabi besede poželenje, ampak govori le o upravičenih zahtevah narave, o naravnem hrepenenju, o idealih in idealnih težnjah naših duš.

² Prim. božično poslanico 1942 (Lj. škof. list 1942, 71).

³ Prim. A. Odar, Katekizem o Katoliški akciji (1939) 64.

⁴ Ef 6, 11—18.

⁵ Gal 3, 28.

Kristus obsoja napuh življenja. Satan ugovarja, da ne gre za napuh, ampak le za upravičene težnje. Ali naj bo človek res brez ponosa, brez poguma, brez odpornosti, vsakemu hlapec, ponižen sluga, mevža? Tak človek se pa tudi ne sme pritoževati, če ga svet prezira in gre mimo njega po potih zmage in napredka! Če človek ne sme biti upornik, revolucionar, ali bo kdaj priboril narodom svobodo in lepšo bodočnost? Kdor se le vdaja, v vsem popušča, vedno oznanja ljubezen in potrpežljivost, tak ni za voditelja svobodnemu narodu, temveč bo sam suženj in bo tudi narod vzgojil le za sužnost! »Stolz lieb' ich den Spanier!« Po koncu glavo in če treba, pokaži pest! In zakaj si človek ne bi smel želeli priznanja in slave, kot umetnik, kot znanstvenik, kot politik, kot vojak, ali tudi kot gospodarstvenik, kot podjetnik? Priznanje širi srce in daje novih moči za nova dela; slava je zaslužen plačilo velikim možem in dobrotnikom človeštva. Če jim je bil narod nevhvaležen, ko so živeli in ustvarjali, ali naj jim bo tudi po smrti?

Tako ugovarja Satan. Ali se ne zde ti ugovori pravični in resnični?

Kristus obsoja poželenje mesa. Satan ugovarja, da ne gre za kako živalsko poželenje, ampak le za ugodnosti in udobnosti življenja. Ali je mar ljubezen človeka nevredna? tudi spolna ljubezen? Kaj pa prestvarja vesoljstvo, če ne ljubezen? Ali je morda čutna slava nevredna človeka? Toda ali je stvarnik ustvaril človeka za bolečino? ali naj je bolečina smisel življenja? Ali naj bo drugo udobje in ugodje grešno? skrb za snago, za čedno obleko, za udobno stanovanje? prijateljska družba, vedra zabava, petje in glasba? ali tudi, če ti bogovi v teh težkih časih privoščiijo, izbrano kosilo in čaša suhega vina? Le kakšen smisel naj ima čmerno in dolgočasno življenje?

Kristus obsoja poželenje oči. Satan ugovarja, da ne gre za nobeno hlastežnost, temveč le za pametno prizadevanje. Kdo si po pravici ne želi nekaj več, kakor je sproti za v usta? nekaj imetja? nekaj obilja? pa četudi nekaj bogastva, če si ga je mogoče pošteno pridobiti? Kaj bi pa bilo, če bi si vsi volili radovoljno uboštvo? Kaj bi bilo z veliko umetnostjo, z velikimi stavbami, božjimi hrami, palačami? Kaj z velikimi ustanovami, z akademijami, znanstvenimi instituti, a tudi z bolnišnicami in sirotišnicami? Ali ni sv. Tomaž Akvinski — Satan rad navaja tudi svetnike — v svojo Summo sprejel posebne kreposti »magnificentia«, veledelnost, ki omogočuje velika dela? A odkod veledelnost, če naj človek vse sproti razdaja ubogim? Prav za prav, kako bi sploh ljudje mogli še živeti, če bi se vsi držali evangeljskih svetov? Jaz ubog, ti ubog, on ubog, kdo bo pa nas živil? Čudna popolnost, ki zahteva od drugih, naj ne bodo popolni, da bodo popolne živili!

Tako Satan.

Sedaj pa tudi naravnost napade Kristusov nauk.

Prosim vas, premislite no Kristusova načela, pa mi odkritosrčno povejte, ali so takšna načela res za ljudi, ki naj žive na tem svetu? ali ne bo ob teh načelih vse propadlo, kar je vrednega na svetu, napredek, kultura, civilizacija, pa življenje sploh?

Abnega teipsum — premaguj sam sebe! Vedno le govorjenje o premagovanju samega sebe, zakaj pa ne o borbenosti, o pogumu, o junaštvu v boju zoper nasprotnike, sovražnike, klevetnike naroda, kakor je rekel pravi mož: »Tvrđ bodi, neizprosen, mož jeklen, kadar braniti je česti in pravde narodu in jeziku svojemu!«

Ama nesciri — ne maraj, da bi o tebi govorili in te hvalili! Zakaj pa ne, če si hvale vreden? Zakaj bi se skrival in še drugim jemal moštvo in pogum, veselje za tekmo in napredek?

Elige ultimū locum — izberi si zadnji prostor! Kdo bo pa šel na prvega? Ali naj najslabši prvujejo in gospodujejo? Ubogo človeštvo, če veljaki ne bodo imeli poguma in volje, nastopiti kot veljaki! Še ovce hočejo za vodnika krepkega ovna, a ne kilavega slabiča!

Tolle crucem — zadeni križ na rame! Zakaj pa ne: izderi meč in udari! Zakaj vedno poniglavsko potrpljenje, a ne moški odpor in naprej?

Beati, qui lugent — blagor žalostnim. Joj! ali naj bomo res narod samih emeravcev?

Fantje! Za menoj! Na mojem praporu je zapisano veselje, moštvo, pogum, naprej, »v boj, v boj« in zmaga! Tako kliče, vabi in zbira svoje Satan.

Kdo ne bi priznal, da je videz z njim in zanj? Težko je premagovati se, nositi križ, želeti si biti nepoznan ali celo preziran. Težak je nauk: voli zadnje mesto! če si suženj, ostani suženj! ne upiraj se zlobnežu! Ni lahko, odpovedovati se veselju, ljubiti žalost, molče trpeti krivico.

O treba je, treba resne meditacije o dveh praporih! Zlasti dandanes, ko vse kliče po moštvu, po pogumu, po borbi, in se zdi, da vsega tega s Kristusovim praporom ni!

Prvo je torej vprašanje, kaj je s tem videzom, ali je nemara celo resnica? Kaj je sploh s Satanovo življenjsko filozofijo? Resen premislek nam odkrije v vsem Satanovem modrovanju tri osnovne prevare.

Prva in največja prevara je, da je Satanovo gledanje, zato pa tudi modrovanje zgolj tostransko. S takšnim gledanjem se pa ves življenjski vidik premakne in vidi vse izkrivljeno.

Resnica je pa, da je za tem časnim življenjem večnost, v primeri z večnostjo da pa vsa časovnost kakor nič. Praeterit figura huius mundi — podoba tega sveta prejde (1 Kor 7, 31). Glede na večnost je vse življenje na svetu kakor bežna senca, kakor trenutek: kratek hip, a potem večnost, večnost, večnost.

Pamet torej velevala, da presojamo vse po večnosti. Če bi tudi bilo vse resnično, kar govori Satan o smislu in nesmislu časnega življenja, je vendar vse prevara, če se ne meri po vidiku večnosti. Kaj naj pomeni trenutna čutna sla, udobnost in ugodje, moč in slava, če je konec vsemu temu nesrečna večnost? In kaj hudega je trenutno trpljenje, ponižanje in križ, če je vse to le prehod v večno blaženost?

Sub specie aeterni, pod vidikom večnosti je Satanov prapor prapor najstrašnejše prevare: omamlja s tem, kar človeka po var-

ljivem videzu mika, zakriva pa večno nesrečo! Zato je Kristus po pravici imenoval Satana lažnika. »Kadar govori laž, govori iz svojega, ker je lažnik in oče laži« (Jan 8, 44).

Druga prevara je, da Satan Kristusov nauk izkrivlja.

Kristus je dejal bogatemu mladeniču, ki ga je vprašal, kaj naj stori, da prejme večno življenje: »Če hočeš priti v življenje, spolnuni zapovedi! Ne ubijaj, ne prešuštvuj, ne kradi, ne pričaj po krivem, spoštuj očeta in mater in ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe!« Mladenič mu je rekel: »Vse to sem spolnjeval, kaj mi je še treba?« Jezus mu je rekel: »Ako hočeš biti popoln, pojdi, prodaj, kar imaš, in daj ubogim, potem pridi in hodi za menoj!« (Mt 16, 16—21.) Tu Kristus jasno loči, kaj je človek dolžan storiti, če hoče priti v večno življenje, a kaj je sredstvo za popolnejše življenje, kaj je zapoved, kaj svēt. Ni vsak za vse. So samski, ker so si samski stan izvolili zaradi »nebeškega kraljestva«, je dejal Kristus, a takoj dostavil: »Kdor more razumeti, naj razume!« (Mt 19, 12), to se pravi: to ni dano vsem, temveč le tistim, katere Bog kliče k takšnemu življenju. Isto je z radovoljnim uboštvom, isto z življenjem v radovoljno izbranem stanu pokorščine. Kristus je sicer kazal na nevarnosti bogastva, a ga ni obsodil; Kristus je blagoslavljal zakonsko ljubezen; Kristus je priznaval oblast, a je kajpada obenem kazal na socialno tako rešilni nauk, da bodi oblast služba! Satan pa vse meša, zapovedi in svete, in tako dela zmedo in spravlja ljudi v duševne stiske, v zavest nemožnosti in nazadnje v nevero.

Tretja prevara je, da Satan meša naravne in dobre nauke z zablodami.

Koliko govori Satan o moštvu, o pogumu, o borbenosti! Kakor da je Kristusov nauk nauk nemožatosti, bojazljivosti in strahopetnosti. Kajpada! Krščanski mučenci so bojazljivci, ka-li? Možje, ki se jim koleno ne upogne pred nobeno vabo, ne klecne pred nobeno grožnjo, ki se ne strašijo ne oblastnikov, ne krvnikov, ki mirno dajejo življenje in sprejemajo smrt za krščansko vero in krščanske ideale — taki možje naj bi ne bili možje, ampak mevže! Satan namenoma širi tisto zablodo o »dejavnih« in »trpnih« krepostih, ki jo je pred 50 leti širil po Ameriki T. Hecker in ki jo je razkrinkal Leon XIII., ko je obsodil tako zvani amerikanizem (1899), kakor da so krščanske kreposti, ponižnost, pokorščina in zatajevanje le trpne kreposti, a naš čas da potrebuje dejavnih kreposti, moštva, poguma, neustrašenega tveganja. Kakor da bi bila kaka krepost, je dejal Leon, le trpna in ne dejavna, ko je bistvo kreposti usovršenje zmožnosti za dejavnost! Ali kakor da bi n. pr. premagovanje samega sebe ne bilo premagovanje in zmagovanje in prav premagovanje in zmagovanje satanizma v človeku in s tem najhujšega sovražnika, Satana! O Satan dobro ve, zakaj meša ljudem pojme in širi take zablode! Da bi pač ljudje, je dejal Leon XIII., te kreposti bolj gojili, tako kakor so jih gojili veliki možje prejšnjih časov, močni v govoru in dejanju, bilo bi boljše za Cerkev in tudi za državo! A tudi v »dejavnih« krepostih se križarski borci lahko merijo s komer koli. Zgodovina našega naroda bo z občudovanjem zapisala junaške podvige

naših borcev za domovino. Seveda tistega »junaštva«, ki bo večen madež komunizma, verolomnega izdajalstva, brezsrčne krutosti, bogoskrunskega divjaštva, krščanski borci ne poznajo. Nje diči zvestoba, sočutje z ubogimi in trpečimi, spoštovanje do vsega, kar je sveto.

Prav tako meša Satan zablode in resnico, ko govori o naravnih težnjah po udobnosti, po priznanju, po ljubezni in dr.

Naravne težnje so izraz naravnih potreb. Ker pa je človeška narava po izvornem grehu pokvarjena, se jim človek sme vdajati le po pameti in pamet se mora ravnati po božjih zakonih. Tako ureja pamet po božjih zakonih tudi naravne težnje po udobnosti, po priznanju, po ljubezni. Saj je laž, da bi Kristus obsojal vsako udobnost v življenju, vso prijetnost, domačnost, toploto. Kristus obsoja le pretirano razkošnost, mehkužnost, lenobo. Laž je, da obsoja željo po priznanju, obsoja le hlepenje, pa želje po zlaganem priznanju. Laž je, da obsoja ljubezen, obsoja le prešuštvo in nečistovanje. Kajpada je razumljivo, zakaj Satan meša in brodi te reči. Tu so vmes močne strasti, ki jih je treba premagovati. Ker je pa premagovanje neprijetno, lahkomišelnih ljudje le preradi verujejo Satanu, da so Kristusove zahteve nenaravne. A niso nenaravne, temveč zahteve čiste naravnosti proti zablodam nenaravnosti, ki vanje mamijo strasti in Satan. Premagovanje, ki brez njega v sedanjem stanju čista naravnost ni mogoča, je kajpada neprijetno, a je zato veselje čiste naravnosti tem čistejše in slajše, sreča rodbinske čiste domačnosti, spoštovanje vseh dobrih, izsiljeno celo nasprotnikom, tiha zadovoljnost mirne vesti in zvestega izpolnjevanja dolžnosti. Omame strasti in Satana res nudijo začasno na videz več sreče, a kmalu se pokažejo strupene prevare, z njimi pa nezadovoljnost, razdvojenost, praznота, nemir in strah pred smrtjo, ki ga morajo zopet dušiti nove omame, dokler tega nesrečnega stanja ne konča za čas nesrečna smrt, a večnost? Kakšna bo večnost?

Najbolj varljivo za mlade ljudi je Satanovo govorjenje o ljubezni do naroda, o ljubezni do lepe književnosti, o ljubezni do umetnosti. Satan govori tako, kakor da Kristus zameta prav to, kar je idealni mladini tako drago. Seveda je to le satanska prevara. Kristus je sam srčno ljubil svoj narod, njegov apostol Pavel je dejal, da bi želel sam biti zavržen, ločen od Kristusa, za brate, ki so mu rojaki po mesu (Rim 9, 3). Ne, Satan nas ne bo učil ljubezni do naroda. On bi le rad, da bi se ta ljubezen izprevergla v sovraštvo do drugih narodov in v malikovanje vsega, kar je »narodno«, naj bo dobro ali slabo. Tako slepo ljubezen, ki greši zoper pravo ljubezen, Kristus kajpada obsoja in jo mora obsojati vsak, kdor hoče biti pravi kristjan. O umetnosti in lepi književnosti Kristus res ni posebej govoril — prevzemala ga je vsega skrb za »le eno potrebno« —, toda njegov nauk ničesar ne izključuje, kar je pravo, dobro in lepo, kar je v soglasju z božjo Resnico, Dobroto in Lepoto, ki je vir vsega resničnega, dobrega in lepega. Takoj je jasno, kaj Kristus obsoja, obsoja umetnost in književnost, ki ji ni nič mar naravnosti, in obsoja pretiran kult umetnosti in književnosti, ki ji je umetnost in književnost najvišje sploh, več kakor narodova naravnost, več kakor skrb za večne reči, več kakor večna usoda nesmrtnih duš. Ta obsodba res zveni iz tistih Kristusovih

besedi: »Kaj človeku pomaga, če si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi!« (Mt 16, 26.)

Satan sploh tako slepi ljudi, kakor da jim Kristus ne privoščiči nobene sreče na svetu, ampak da jih more osrečiti le on, Satan. A prav iz navedenih besedi je jasno, kakšne sreče naj si po Kristusovem nauku človek na svetu ne želi, namreč sreče, ki bi zaradi nje izgubil večno srečo. Sicer je pa človekov namen tudi sreča na zemlji. Že ob Kristusovem rojstvu so angeli božji oznanjali mir na zemlji ljudem, ki so blage volje, in njegov apostol je klical: »Veselite se vedno, zopet pravim, veselite se!« seveda je dostavil: »v Gospodu«, da je označil posebnost tega veselja (Flp 4, 4). To veselje, ta »božji mir«, kakor ga prav tam imenuje, ta sreča izhaja namreč iz tega, k čemur apostol vzpodbuja: »Končno, bratje: kar je resnično, kar pošteno, kar pravično, kar čisto, kar ljubeznivo, kar blagonravno, kar koli je krepostno in kar koli hvale vredno, to imejte v mislih!« (Flp 4, 8.) Kajpada te sreče ni brez premagovanja, ker brez premagovanja vsega tega ni, poštenja, pravičnosti, čistosti, blagonravnosti. Zato Satan straši ljudi, češ takšno življenje je žalostno in bedno. A odgovoril mu je že sv. Pavel: Smo »kakor žalostni, pa vedno veseli; kakor ubogi, pa vendar mnoge bogatimo; kakor bi nič ne imeli, pa vendar imamo vse« (2 Kor 6, 10).

Satan še ugovarja: Kaj pa Ignacijev »tantum — quantum«, »toliko — kolikor«? Le toliko sme kristjan imeti opravka s časnimi stvarmi, kolikor to služi za večnost! Če je to pravi Kristusov nauk — in kristjani pravijo, da je — tedaj je vsakemu vidno, kako je kristjan omejen. Po načelu »tantum — quantum« je nepotrebna vsa znanost — katekizem je zadostna znanost —; vsa umetnost — sv. podobice so zadostna umetnost —; vsa književnost — zgodbe sv. pisma so več kakor zadostna književnost; vse drugo je potrata časa, torej za kristjana nekaj, kar naj pusti! Ko Satan tako filozofira, ga ni sram — a kdaj je Satana sram! —, da se družī s skrajnimi pretiranimi »rigoristi«. A pravim kristjanom je Kristus prinesel svobodo božjih otrok. Razni so darovi in poklici; razna so pota k Bogu; vsak naj hodi po poti, ki mu jo kaže neizkvarjeno srce in božja milost. Če te mika znanost, hodi po poti spoznanja in kaži človeštvu pot k Bogu po poti resnice! Če se čutiš umetnika, vodi človeštvo k Bogu po poti lepote! To so posebni poklici, ki vsak na svojski način oblikuje skupni poklic vseh: ljubiti Boga in mu služiti. Vsak, ki je blage volje, bo sam čutil, koliko mu kaj služi, koliko ga ovira. Samo po sebi velja Pavlova beseda: »Vse je vaše, vi pa Kristusovi, Kristus pa božji« (1 Kor 3, 23). Nobene stvarce ni, ki ne bi mogla po svoje voditi človeka k Bogu. Samo greh ne. A Satanu je kajpada samo za greh!

Tako bo torej premišljeval pameten človek o dveh praporih: o Kristusovem nauku in o filozofiji Satanovi. Bolj in bolj bo spoznal, kako Satan z raznimi prevarami skuša zvoditi človeka v zmote in zablode in ga odtrgati od Kristusa.

To je prvo, spoznati Satanove prevare. A sedaj je še drugo in tretje, kar pa moramo prepustiti vsakemu kot osebno nalogo. Najprej mora vsak te misli o dveh praporih tako premisliti, tako predelati, tako premožgati, da mu ne bodo le po poslušanju trpno,

pasivno sprejete, marveč bo globoko v duši prepričan o resnici, dobroti in lepoti Kristusovih nauk. Dvomljivci niso možje velikih dejanj! To je drugo. Potem pa — in to je tretje — je treba pogumno začeti boj: boj v sebi zoper Satanove omame in prevare, in boj v svetu zoper Satana in njegovo kraljestvo za Kristusa in božje kraljestvo!

V svetu se vedno bolj vrši ločitev: tu Kristus, tam Satan; tu prapor Satanov, tam prapor Kristusov; tu krščanstvo, tam brezbožni komunizem. Vsak se bo moral odločiti. V meditaciji o dveh praporih se odloči zase in odloči se tudi, da boš, kjer koli boš in kar koli boš, pod Kristusovim praporom odločen in pogumen, borec zoper Satana, zoper njegove nakane, zoper brezbožni komunizem!

DR. CARL SONNENSCHNEIN KOT ŠTUDENTOVSKI VODITELJ

Uvod.

Dne 20. februarja l. 1920. je bil v Berlinu pogreb, kakršnega Berlin še ni videl. Bil je pravi kraljevski pogreb, ne pogreb, kot je izjavil nekdo, ki je bil sam poleg, ampak ljudsko romanje. Mož, ki so ga tako slovesno pokopali, je bil dr. Carl Sonnenschein, nazvan apostol Berlina, človek, ki so o njem rekli, da je fenomen, da je komet, ki se komaj vsakih sto let enkrat pojavi.

Govoriti o življenju in delu tega moža ni lahka naloga, kajti dr. Sonnenschein ni bil povprečen človek, ampak se je dvignil visoko nad svojo okolico in bil zaradi svojih izrednih lastnosti deležen slave kot malokdo, a kot malokdo tudi obsojan. Moj namen je orisati ono dobo njegovega življenja, ki je bila vsa posvečena delu za akademsko mladino in pokazati na vzroke zaradi katerih to tako velikopotezno zasnovano delo ni uspelo.

Mladost in rimska leta.

Dr. Carl Sonnenschein se je rodil 15. julija 1876. leta v Düsseldorfu. Oče, ki je bil precej imovit kleparski mojster, mu je že zgodaj umrl. Mati se je odlikovala po ljubezni do ubožcev in gotovo je tudi živi socialni čut, ki je za Sonnenscheinov značaj tako bistven, v nemali meri posledica materinega vpliva.

Gimnazijo je Sonnenschein obiskoval v rojstnem mestu. Po maturi pa je vstopil v semenišče v Bonnu. A že po prvem semestru ga je škof poslal v rimski Germanicum. Doba študija v Rimu je bila zanj tako važna, da skoraj smemo trditi, da bi bila Sonnenscheinova življenjska pot, če ne bi šel v Rim, povsem drugačna. Zato se mi zdi potrebno o Sonnenscheinovih rimskih letih nekaj več povedati.

V Germaniku je bil Sonnenschein eden najbolj nerednih gojencev. Bil je pravo nasprotje rednega študenta. Zlasti je rad uhajal v mesto. A prav pri teh izhodih v mesto je mladi Sonnenschein, ki je zlasti za študij socialnega vprašanja kazal veliko zanimanje (v zavodu je bilo za to odlično preskrbljeno), prišel v stik z mnogimi pomembnimi socialnimi delavci.

Prvi med njimi — prvi Sonnenscheinov socialni ideal — je bil Belgijec grof Hermann von Stainlain-Saalenstein, učenec znamenitega socialnega delavca škofa Kettelerja. »Kako morem človeštvu koristiti?« je vprašanje, ki si ga je grof Saalenstein neprestano zastavljal in ki ga je gnalo v vedno nove napore. Zgled tega moža je na Sonnenscheina mogočno deloval in njegova življenjska tragika ga je globoko presunila.

Odločilen za Sonnenscheinovo kasnejše socialno poslanstvo pa je bil stik z mlado italijansko socialno demokracijo in njenim predstavnikom R. Murrijem, pravim revolucionarnim duhom in strastnim borcem za cervene reforme. Temu vplivu je pripisati Sonnenscheinovo nagnjenje na levo

in njegovo usmerjenost k modernizmu, ki ga pa vendar nikdar ni zapeljala v ekstreme. V dognah je Sonnenschein ostal trden. Vendar mu je R. Murri tudi še potem, ko ga je Cerkev obsodila, ostal vzor socialnega svečenika.

V dobo rimskih študij spada prvi mednarodni katoliški študentovski kongres v Rimu, ki ga je Sonnenschein organiziral in financiral. Tu je prvič nastopil kot študentovski budnik, kar je ostal vse življenje.

Leta 1901. je študije v Rimu končal in 1. novembra pel novo mašo. Na novomašne podobice je dal natisniti svoj življenjski program: Evangelizare pauperibus -- ubogim evangelij oznanjati.

Pomena rimskih let za nadaljnje Sonnenscheinovo življenje ni mogoče dovolj oceniti. V Rimu se je Sonnenschein dokončno izoblikoval. Vzgoja v Germaniku je v njem utrdila katoliško pravovernost, a stik s socialno demokracijo mu je pokazal življenjsko pot.

Vstop v življenje.

Po končanih študijah je bil najprej kaplan v Aachenu, a zaradi pomanjkanja smisla za redna dušnopastirska dela in urejeno življenje sploh je prišel v konflikt s strogim župnikom in bil kmalu prestavljen v Köln-Nippes. Iz dobe kaplanovanja v Köln-Nippes je omembe vredna njegova skrb za mladino in politično udejstvovanje, ki mu je prineslo ukor nadrejene cerkvene oblasti, ker je zaradi tega dela zanemarjal dušnopastirsko delo. Tretje Sonnenscheinovo kaplansko mesto je bilo v Elberfeldu. Tudi tu se je bolj vneto posvečal socialnemu delu kot rednemu dušnemu pastirstvu. Zlasti je skrbel za italijansko delavsko kolonijo, a ta skrb se je omejevala skoraj izključno na njihove telesne potrebe. Leta 1906. je moral zaradi neke stavkovne afere, v katero je bil zapleten, zapustiti Elberfeld in ga je škof kot nesposobnega za redno dušno pastirstvo postavil na razpoloženje.

Sedaj se je pričel zanimati zanj dr. August Pieper, eden vodilnih funkcionarjev nemškega Volkvereina. Ta mu je preskrbel nameščenje v centrali Volkvereina v München-Gladbachu.

Ta služba je bila kot nalašč zanj, kajti ne da bi ga priklepala k rednemu delu, mu je omogočila uresničitev njegovih idealov. Opravljal je tu sicer odkazano delo, a se ni nikdar čutil preveč vezanega in je rad hodil svoja pota, s čimer je organizaciji često povzročal velike težave. Kakega vodilnega mesta ni v Volkvereinu nikdar zavzemal, ker je njegov način dela bil v nasprotju s siceršnjo temeljitostjo dela v organizaciji.

Značaj.

Preden sedaj preidem k opisu Sonnenscheinovega dela za akademsko mladino, naj orišem njegov značaj. Omenil sem že, da ni imel nikakega smisla za red in družabne forme. Na svojo zunanost ni nič gledal, a pri vsem tem je vendar v njegovem ponašanju bilo precej nečimrnosti.

Nikdar tudi ni imel smisla za urejeno gospodarstvo. Z denarjem sploh ni znal gospodariti, ne s svojim, ne s tujim. Zato je bil vedno zakopan v dolgove, zlasti še ker so ga ljudje, ki so poznali njegovo dobrosrčnost, vedno izžemali. A kakor je znal zapraviti denar, ga je znal tudi dobiti. Često se je, ko je bilo treba kaj plačati, izkazalo, da ni denarja. Sonnenschein je tedaj šel v mesto in se kmalu vrnil s potrebno vsoto.

Vendar pa se ne dá reči, da Sonnenscheinovo delo ni bilo sistematično. Nasprotno, v njegovem delu je bil pri vseh pomanjkljivostih vendarle trden sistem. Zlasti je znal svoj čas sijajno izrabiti. Tudi ko je bil na videz brez dela, je bil, kot so njegovi prijatelji imeli navado reči, »na sledu«. Veliko svojega časa je prebil na potovanju. Za potovanje je vedno napravil točen načrt, ki se ga je nato do pičice držal.

A kakor sem rekel, da je bil sam nereden, je vendar od svojih sodelavcev zahteval največji red. Njegov tajnik je moral biti pravi živi leksikon. Poznati je moral vse, s katerimi je Sonnenschein občeval, in točno vedeti, ali jih tika ali vika in kakšen naslov jim daje. Imel je tudi neprijetno nalogo poravnati za njim dolgove.

K uspehu je Sonnenscheinu največ pripomogel njegov izvrsten govorniški dar in sploh sposobnost vplivati na ljudi. S svojimi govori je poslušalce naravnost očaral. Vendar v svojih govorih ni šel nikdar v globino, ampak je vedno ostajal na površju.

Od resnega študija ga je odvrčala njegova raztresenost. Nujen pogoj resnega študija je namreč zbranost, a prav tega Sonnenschein ni zmožal. Nasprotno pa se je odlično počutil v hrupu. Sam je nekoč dejal: »Če sem na smrt truden in se vozim pol ure v avtobusu, sem zopet svež!« Lahko rečemo, da je bil Sonnenschein človek moderne civilizacije, kar je bilo vsaj deloma vzrok razdora med njim in nemškimi katoliškimi mladinskimi gibanjem.

Zelo je odbijalo tudi njegovo nagnjenje do kritiziranja, ki je često, zlasti v ožji družbi, preseglo vse meje. Kritika mu je bila pravi šport.

Najplemenitejša poteza v njegovem značaju pa je brez dvoma njegova velika ljubezen do revežev. Vse življenje se je držal načela, ki ga je dal natisniti na novomašne podobice: ubogim evangelij oznanjati. Omenil pa sem že, da je imel več razumevanja za telesno kot za duhovno bedo.

Poleg velike ljubezni do bližnjega in želje po popolnem žrtvovanju samega sebe je za njegov značaj posebno značilno njegovo stremljenje po veličini. Zato je imel vedno veliko več smisla za mogočne zunanje verske akcije kot za globoko, skrito notranjo pobožnost.

Takšen je bil torej Sonnenschein po svojem značaju. Imel je sicer svoje napake, a vendar moramo priznati, da je imel vedno najboljše namene, da v svojem delu ni nikdar iskal samega sebe, skratka, da je bil vseskozi človek zagona, dela, žrtve in ljubezni.

Sonnenscheinovo delo za akademsko mladino.

Od svojega prihoda v München-Gladbach pa do odhoda v Berlin se je Sonnenschein povsem posvetil delu za akademsko mladino. Program, ki si ga je začrtal, je bil premostiti prepad med inteligenco in preprostim ljudstvom. Dvoje ga je k temu nagibalo: katoliška zavest, da vsi ljudje pripadajo isti ljudski skupnosti in težnja s socialnim delom koristiti narodu. V ta namen je leta 1908. ustanovil: Tajništvo študija socialnega dela: SSS (Sekretariat Sozialer Studentenarbeit). Program te organizacije je sam začrtal z naslednjimi besedami: SSS, osnovan leta 1908. in priključen nemškemu katoliškemu Volksvereinu, ima namen vzgajati nemško katoliško študentsko mladino v naslednjih treh pogledih: 1. stanovska vzgoja študentov; 2. vzgoja študentov za narodno skupnost; 3. vzgoja celotnega naroda za pravo sodelovanje z drugimi narodi. V skladu s tem je bilo delovanje organizacije dvojno: pomoč študentom in pomoč drugim po študentih. Izdajala je tudi svoje glasilo: Soziale Studentenblätter.

Delo Sonnenscheina pri SSS je bilo silno velikopotezno. Predal se mu je z vso svojo silo, z vsem denarjem in vsem duhom. Hodil je neprestano iz kraja v kraj, imel predavanja, konference itd. Po vseh večjih mestih je ustanavljal socialne študentske centrale, ki so bile v tesnem stiku z drugimi socialnimi ustanovami v tistem kraju in so z njimi sodelovale. Poleg teh central je ustanavljal še razne specialne organizacije, tako n. pr. posebno organizacijo, ki je skrbela, da so prišli študentje v počitnicah v stik z delovnim ljudstvom in gospodarstvom in se seznanjali z njegovimi problemi.

Opora vsemu temu delu je bil številen tisk. Predvsem že omenjeni časopis Soziale Studentenblätter, pri katerem je sodelovalo veliko število odličnih strokovnjakov. Poleg časopisa je izdajal številne brošure, propagandne letake itd.

A več kot s tiskom je Sonnenschein dosegel z govorno besedo, s čarom svoje osebnosti. Vsak čas podnevi in ponoči je bil pri delu. Ob vsaki uri je bil v študentski družbi. Seznanjal se je z njihovimi potrebami, iskal med njimi talentov itd. Vedno je delal načrte, kaj bi se dalo še narediti. Saalensteinovo vprašanje je tudi njega gnalo v vedno nove napore in neprestano ga je mučila misel, kaj če nimajo ljudje vsega njegovega dela zgolj za preganjanje dolgočasje.

Zakaj ni uspel?

Vse Sonnenscheinovo delo nosi na sebi znake velikopoteznosti. Toda kljub temu, kljub vsemu trudu, ki ga je v delo vložil, ni žel pričakovanega uspeha. Njegovo delo je bilo kakor slamnat kres, ki v hipu mogočno zagori, a kmalu ugasne in ne ostane od njega niti pepel.

A zakaj neuspeh? Zato, ker se Sonnenschein dela ni pravilno lotil. Zato, ker je imel veličastne zamisli (umetnik), a jih ni znal izpeljati. Ni namreč imel smisla za pravo organizacijo, vsak organizem mora namreč od spodaj navzgor in od znotraj zrasti, za kar pa je seveda potrebno mnogo podrobnega dela, za katerega Sonnenschein, ki je nekdo upravičeno o njem rekel, da je velik v izrednem, a majhen v rednem, ni imel smisla. Mislil je, da bo delo nadomestil diktat (Leistungs- ne Seinstip!). A prisiljena stvar ni zmožna življenja.

Zanimivo je, kako je organiziral študente. Dobil je študentovske naslove iz kraja, v katerem je nameraval osnovati organizacijo, in je študentom razposlal vabila za sestanek. Često je bil sestanek kar na kolodvoru. Ob do- ločeni uri je prišel, očaral študente s sijajnim, a ne preveč globokim govo- rom, postavil funkcionarje, poslušal ali preslišal njih poročila in odšel. Jasno, da na ta način ustanovljena organizacija ni mogla roditi posebnega uspeha. Pogosto se je, ko je minil čar Sonnenscheinove osebnosti, razblinila.

Kakor je bilo ustanavljanje organizacij diletantsko, tako je bilo diletantsko tudi njih delo. Značilno je, kar nekdo pripoveduje o stiku študentov s proletarci. Pravi namreč, da so študentje zastavljali delavcem naslednja vprašanja: »Ali ste že čitali najnovejši roman Tomaža Manna?« »Ali ste že slišali Strausovo Elektro?« i. p.

Krivo neuspaha je tudi, da se je Sonnenschein popolnoma predal so- cialnemu delu in ni pokazal nikakega zanimanja za probleme, ki jih je prinesel s seboj povojni čas. S tem se je študentom zelo odtujil.

Neuspehi so Sonnenscheina zelo razočarali. Sam toži: »Vse, kar storim, je kot mrtvorojen otrok.« Silno se je bal, da bo ostal osamljen in zato je postal v svojih zahtevah zelo popustljiv in tudi s tem pokazal svojo ne- sposobnost za voditelja. Glavna lastnost voditelja je namreč stroga načelnost. Pravi voditelj vztraja, pa četudi mu grozi osamljenost. Ta taktična napaka je Sonnenscheinu študente še bolj odtujila.

Po vojski se je Sonnenschein sicer še bavil s študentovskimi problemi, a le mimogrede. Lahko rečemo, da je z odhodom iz München-Gladbacha tudi delo za študente končano.

Sklep.

Kakšna naj bo sedaj sklepna beseda o Sonnenscheinu? Rekel sem, da ni bil študentovski voditelj, bil pa je v pravem pomenu besede študentovski budnik, budnik k delu in žrtvi za narod. Pod tem vidikom gledano njegovo delo nikakor ni bilo brezuspešno. Saj je posredno ali neposredno pridobil za službo naroda tisoče katoliških inteligentov. Kljub vsem neuspehom vendar ni ostalo njegovo življenje brez sadu. Bil je premnogim svetel zgled po- polnega žrtvovanja samega sebe z druge, bil je pravi socialni svečenik, do smrti zvesti programu, ki si ga je kot novomašnik zastavil:

Ubogim evangelij oznanjati!

Vir: Thrasalt: Dr. Carl Sonnenschein; München 1930.

KAZALO

REVIJE »KATOLIŠKA AKCIJA« ZA LETO 1943

IV. LETNIK

<i>dr. Griec Fr.:</i>	Srce Jezusovo in Cerkev	1
<i>dr. Odar Al.:</i>	Svoboda in sila v Cerkvi	9
<i>dr. Basaj Jože:</i>	Prof. Tomec, ideolog in organizator	39
<i>L—j.:</i>	Različno gledanje	45
<i>dr. Turk Josip:</i>	O zgodovini in svetovnem nazoru	55
<i>dr. Basaj Jože:</i>	Molitev v Katoliški akciji	62
<i>dr. Čepon L.:</i>	Ljubezen in borba	69
<i>dr. J. Kraljič:</i>	Protikomunistična okrožnica	75
<i>Boróvec J.:</i>	Metode in načela pri organizaciji in vodstvu modernih industrijskih podjetij	142
<i>dr. Snój A.:</i>	Dolžnost katoličana v modernem življenju, poznati Kristusa	157
<i>L—j.:</i>	Meditacija o dveh praporih	166
	Dr. Carl Sonnenschein kot študentovski vo- ditelj	173

„NAŠA POT“

publikacije dijaške Katoliške akcije

Nekatere zvezke te knjižne zbirke je še možno dobiti v pisarni KA, Pred škofojlo 1/L.

NP			Lir	Opomba
I.	—	Nekaj smernic katoliškemu dijaštvu	5'—	II. izdaja
II.	—	O čitivu in še kaj	5'—	II. izdaja
III.	—	Cerkev, boljše vize in zlo	—	pošlo
IV.	Dr. Aleš Ušeničnik	Socialno vprašanje	—	pošlo
V.	Dr. Aleš Ušeničnik	Knjiga načel, I. del: Načela o načelih	—	II. izd. - pošlo
VI.	Ad. Tanquerey	Za vzgojo izbranih čet, I. del: Naše včlanjenje v Kristusa	—	pošlo
VII.	Dr. Jos. Turk	Pota in cilji sholastike	—	pošlo
VIII.	Kan. Cardijn	Dve razpravi o Katoliški akciji: Trije preskusni kamni - Laištvo	2'—	
IX.	Dr. Aleš Ušeničnik	Knjiga načel, II. del: Načela naravne življenjske modrosti	6'—	
X.	—	Pismo sv. očeta brazilskim škofom o Katoliški akciji. — Značaj KA. — KA in verske družbe	—	pošlo
XI.	Dr. A. Odar	Okrožnica Leona XIII. Immortale Dei o krščanski ureditvi držav	6'—	
XII.	Dr. Ignacij Lenček	Problemi filma. Okrožnica Pija XI. o kinu	5'—	
XIII.	Dr. Aleš Ušeničnik	Okrožnica Pija XI. „Divini redemptoris“	—	pošlo
XIV.	Dr. A. Odar	Temelji organizacij	—	pošlo
XV.	Dr. Aleš Ušeničnik	Knjiga načel, III. del: Katoliška načela	—	pošlo
XVI.	Dr. Aleš Ušeničnik	Dialektični materializem	—	pošlo
XVII.	Dr. Aleš Ušeničnik	Obris socialnega vprašanja	5'—	
XVIII.	Dr. A. Odar	Cerkvene določbe o tisku, I. del: Pomen in zgodovina cerkvene zakonodaje	5'—	
XIX.	Dr. A. Odar	Cerkvene določbe o tisku, II. del: Današnja zakonodaja	6'—	skupaj vezano
XX.	Dr. A. Odar	Cerkvene določbe o tisku, III. del: Indeks	5'—	Lir 20'—
XXI.	Dr. Aleš Ušeničnik	Okrožnica Pija XI. „Quadragesimo anno“	—	pošlo
XXII.	Dr. A. Odar	Temelji organizacij, I. del: Osnovni nauki	15—	

Dijaki in vajenci imajo pri poverjenikih na zgornje cene 25% popusta, za NP XXII celo 33%.

„Naša pot“, majhna po velikosti, a vsebinsko bogata, spada brez dvoma med najbolj sodobne in najresnejše slovenske publikacije.

